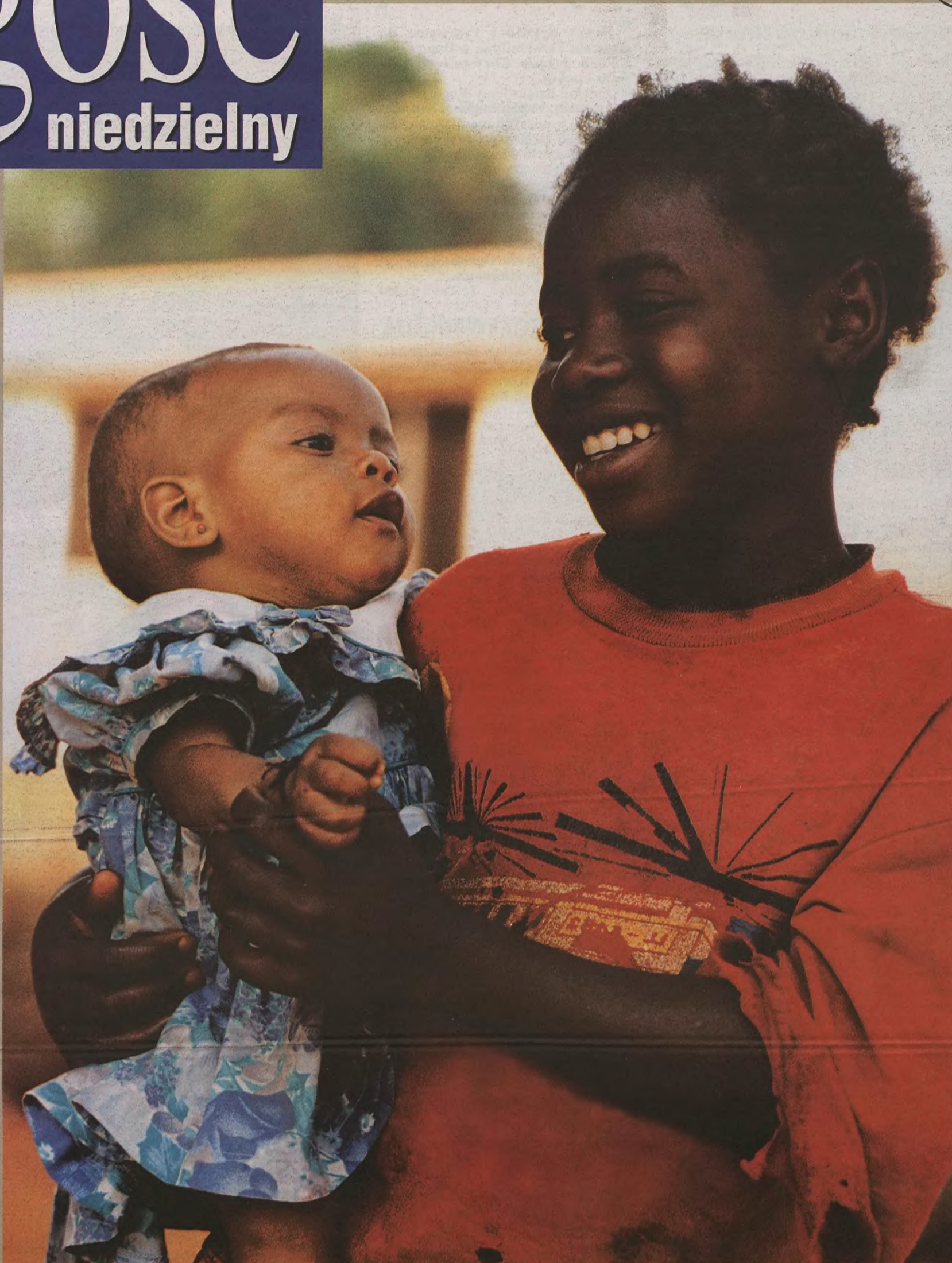

GOŚĆ

niedzielnny

Egz. archiwalny
● Światowy Dzień Misyjny

PIOTR BARCHANSKI

XXIX Niedziela Zwykła

Wprowadzenie do liturgii

Dziś Kościół obchodzi Niedzielę Misyjną. Słowo Boże przypomina o konieczności wytrwałej i ufnej modlitwy. Takiej postawy uczy Mojżesz wstawiający się z wyciągniętymi w górę rękami za swoimi rodakami w czasie wojny z Amalekitami. Chrystus w przypowieści poucza o potrzebie wytrwałej i ufnej modlitwy. Taka postawa winna towarzyszyć wszelkiemu apostołskiemu zaangażowaniu ucznia Chrystusa.

Antyfona na wejście

Wołam do Ciebie, bo Ty mnie, Boże, wysłuchasz; nakłoń ku mnie Twe ucho, usłysz moje słowa. Strzeż mnie jak żrenicy oka, ukryj mnie w cieniu Twoich skrzydeł.

(Ps 17 [16], 6.8)

Kolekta

Wszchemogący, wieczny Boże, spraw, aby nasza wola była zawsze Tobie oddana i abyśmy szczerym sercem służyli Twojemu majestatowi. Przez naszego Pana Jezusa Chrystusa, Twojego Syna, który z Tobą żyje i króluje w jedności Ducha Świętego, Bóg, przez wszystkie wieki wieków.

PIERWSZE CZYTANIE

Król Cyrus narzędziem Boga

Czytanie z Księgi proroka Izajasza

To mówi Pan o swym pomazańcu Cyrusie: „Ja mocno ująłem go za prawicę, aby ujarzmić przed nim narody i królom odpiąć broń od pasa, aby otworzyć przed nim podwoje, żeby się bramy nie zatrasnęły.

Z powodu sługi mego, Jakuba, Izraela, mojego wybrańca, nazwałem cię twoim imieniem, pełnym zaszczytu, chociaż Mnie nie znałeś. Ja jestem Pan i nie ma innego. Poza Mną nie ma boga. Przypaszę ci broń, chociaż Mnie nie znałeś, aby wiadano od wschodu słońca aż do zachodu, że beze Mnie nie ma niczego. Ja jestem Panem i nie ma innego”.

(Iz 45, 1 4-6)

PSALM RESPONSORYJNY

Refren: Pośród narodów głoscie chwałę Pana. Śpiewajcie Panu pieśń nową, śpiewaj Panu, ziemio cała.

Głoscie Jego chwałę wśród wszystkich narodów, rozgłaszajcie cuda pośród wszystkich ludów.

Refren.

Wielki jest Pan, godzien wszelkiej chwały, budzi trwogę najwyższą, większą niż inni bogowie. Bo wszyscy bogowie pogan są tylko uludą, Pan zaś stworzył niebios.

Refren.

Oddajcie Panu, rodziny narodów, oddajcie Panu chwałę i uznajcie Jego potęgę. Oddajcie Panu chwałę należną Jego imieniu, przynieście dary i wejdźcie na Jego dziedzińce.

Refren.

Uwielbiajcie Pana w świętym przybytku. Zadrzyj ziemio cała przed Jego obliczem. Głoscie wśród ludów, że Pan jest królem, będzie sprawiedliwie sądził ludy.

Refren.

(Ps 96 [95], 1 i 3.4-5. 7-8. 9-10 ac /R.: por. 3/)

DRUGIE CZYTANIE

Paweł dziękuje Bogu za wiarę, nadzieję i miłość Tesaloniczan

Początek Pierwszego Listu świętego Pawła Apostoła do Tesaloniczan

Paweł, Sylwan i Tymoteusz do Kościoła Tesaloniczan w Bogu Ojcu i Panu Jezusie Chrystusie. Łaska wam i pokój.

Zawsze dziękujemy Bogu za was wszystkich, wspominając o was nieustannie w naszych modlitwach, pomni przed Bogiem i Ojcem naszym na wasze dzieło wiary, na trud miłości i na wytrwałą nadzieję, w Panu naszym Jezusie Chrystusie. Wiemy, bracia przez Boga umiłowani, o wybraniu waszym, bo nasze głoszenie Ewangelii wśród was nie dokonało się przez samo tylko słowo, lecz przez moc i przez Ducha Świętego, z wielką siłą przekonania.

(1 Tes 1,1-5b)

ŚPIEW PRZED EWANGELIĄ

Aklamacja: Alleluja, alleluja, alleluja. Oddajcie Cezarowi to, co należy do Cezara, a Bogu to, co należy do Boga.

Aklamacja: Alleluja, alleluja, alleluja.

(Mt 22, 15-21)

EWANGELIA

Oddajcie Cezarowi to, co należy do Cezara, a Bogu to, co należy do Boga

Słowa Ewangelii wg świętego Mateusza

Faryzeusze odeszli i naradzali się, jak by podchwycić Jezusa w mowie.

Posłali więc do Niego swych uczniów razem ze zwolennikami Heroda, aby Mu powiedzieli: „Nauczycielu, wiemy, że jesteś prawdomówny i drogi Bożej w prawdzie nauczasz. Na nikim Ci też nie zależy, bo nie oglądasz się na osobę ludzką. Powiedz nam więc, jak Ci się zdaje? Czy wolno płacić podatek Cezarowi, czy nie?”

Jezus przejrzał ich przewrotność i rzekł: „Czemu Mnie kusicie, obłudnicy? Pokażcie Mi monetę podatkową”. Przynieśli Mu denara.

On ich zapytał: „Czyj jest ten obraz i napis?”

Odpowiedzieli: „Cezara”.

Wówczas rzekł do nich: „Oddajcie więc Cezarowi to, co należy do Cezara, a Bogu to, co należy do Boga”.

Modlitwa nad darami

Miłosierny Boże, daj nam z prawdziwą swobodą ducha pełnić służbę przy Twoim ołtarzu, niech Ofiara, którą składamy, mocą Twojej łaski oczyści nas z grzechów. Przez Chrystusa, Pana naszego.

Antyfona na Komunię

Oczy Pana zwrócone na bogobojnych, na tych, którzy czekają na Jego łaskę, aby ocalił ich życie od śmierci, i żywił ich w czasie głodu.

(Ps 33 [32], 18-19)

Modlitwa po Komunii

Boże, nasz Ojciec, niech owocny dla nas będzie udział w Eucharystii, która daje nam przedsmak nieba, niech nam wyjedna pomoc w życiu doczesnym i przysposobi nas do życia wiecznego. Przez Chrystusa, Pana naszego.

Chrystus Zbawiciel, Galeria Sztuki, Skopje

Modlitwa wiernych

Do Boga, który bierze w obronę ludzi wytrwale proszących Go o pomoc, zanieśmy nasze ufne błagania.

1. Módlmy się za Kościół Chrystusowy, aby przez ustawiczną modlitwę wstawiał się do Boga za światem.

2. Módlmy się za Papieża Jana Pawła II, aby wspierany modlitwami ludu Bożego owocnie pełnił swoje posłannictwo.

3. Módlmy się za zakony kontemplacyjne, aby modlitwą i pokutą niosły pomoc ludziom współczesnego świata.

4. Prośmy Boga o możliwość budowy nowych świątyń, aby wierni mogli w nich spotykać się z Bogiem, by umacniać swe siły duchowe.

5. Módlmy się za lekarzy i całą służbę zdrowia, aby służyli ludzkiemu życiu z pełnym poświęceniem i miłością.

6. Módlmy się za nas, tu zgromadzonych, abyśmy przez słuchanie słowa Bożego umacniali i pogłębiali naszą wiarę.

Boże, nadziejo ufających Tobie, wysłuchaj naszych modlitw i spraw łaskawie, aby w naszej pielgrzymce wiary nieustannie wspomagała nas Twoja łaska. Przez Chrystusa, Pana naszego. Amen.

Czy Pan Bóg słucha jeszcze naszych modlitw?

GABRIELA I PIOTR PINDUROWIE

Czy na początku XXI wieku, mając świeżo w pamięci pełen okrucieństwa, nieszczęść i wielkiego ludzkiego cierpienia wiek XX, można jeszcze wierzyć w moc modlitwy? Czy doświadczając dziś tylu niepokojów, lęków, zagrożeń, można jeszcze wierzyć, że Pan Bóg chce nas słuchać, chce odpowiadać na nasze prośby, chce nas ratować, brać w obronę, uszczęśliwiać?

Dzisiejsza liturgia słowa przekonuje nas, że tak; że zawsze, w każdym czasie i w każdej sytuacji powinniśmy się modlić i nie ustawać (por. Łk 18,1). Z poszczególnych czytań wyłaniają się jakże wymowne obrazy:

1) Uboga wdowa, samotna, pozbawiona opieki, wyrzucona na margines społeczeństwa. Szukając obrony przed nękającym ją przeciwnikiem, zdecydowała się zwrócić o pomoc do sędziego. Ten, mimo że był człowiekiem niegodziwym, że „Boga się nie bał i nie liczył się z ludźmi” (Łk 18,2), miał władzę jej pomóc. Dlatego, nie zważając na to, jakim jest człowiekiem, dzień w dzień przychodziła do niego, prosząc o obronę. I została wysłuchana.

Jaka stąd dla nas nauka? Mamy być w swoich modlitwach tak wytrwali jak owa wdowa. W o ile lepszej jednak niż ona jesteśmy sytuacji. Nie zwracamy się bowiem do niesprawiedliwego sędziego, ale do miłującego Ojca, który czuwa nad naszym życiem (por. Ps 121,7) i chce nas wziąć w obronę, jeśli tylko dniem i nocą będziemy z wiarą wołać do Niego (Łk 18,7).

2) Ogromny pochód wracających z niewoli ludzi: starzy, młodzi, kobiety, mężczyźni, dzieci. Zmęczeni, słabo uzbrojeni, nieobeznani ze sztuką walki. Co chwila doświadczają jakichś prób i niebezpieczeństw. Tym razem stają im na drodze Amalekici. Doskonale uzbrojeni, wojna dla nich to chleb powszedni. Po ludzku, sprawa jest z góry przegrana. Ilu Izraelitów na widok takiej armii po raz kolejny zwątpiło? Na szczęście nie wszyscy. Mojżesz, jakby wbrew ludzkiej logice, wydaje dyspozycje do walki, sam zaś wchodzi na górę, wznosi ręce do Boga i trwa na modlitwie. Mimo zwątpienia wielu, jest ktoś, kto także w ich imieniu i za nich się modli.

To kolejna ważna nauka płynąca z dzisiejszej liturgii słowa: mamy modlić się nie tylko za siebie, ale także za tych, którzy się nie modlą, bo nie

mają nadziei i nie wierzą. Powinniśmy czuć się za nich odpowiedzialni.

3) Na górze, obok Mojżesza, stają Aaron i Chur. Widzą, że kiedy opuszcza swoje zdrtwiałe ręce, Izraelici przegrywają w walce. Podtrzymują je więc aż do zachodu słońca, aż do zwycięstwa. Mojżesz już nie modli się sam. Są przy nim ludzie, którzy razem z nim, tym samym głosem, w tej samej sprawie zanoszą prośby do Boga.

I następna nauka: dobrze jest modlić się we wspólnocie, w której można się wzajemnie wspierać i podnosić. Pan Jezus pozostawił nam w Ewangelii piękną obietnicę: „Jeśli dwaj z was na ziemi zgodnie o coś prosić będą, to wszystkiego użyczy im mój Ojciec, który jest w niebie. Bo gdzie są dwaj albo trzej zebrani w imię moje, tam jestem pośród nich” (Mt 18,19-20). Przypisał w ten sposób zgodnej modlitwie wspólnoty (nawet dwójga osób) niesamowitą moc.

Ale – powie ktoś – przecież Pan Bóg nie zawsze wysłuchuje naszych modlitw. Św. Jan odpowiada na to: „Wysłuchuje On wszystkich naszych prośb zgodnych z Jego wolą” (1 J 5,14b). A ks. Jan Twardowski dodaje: „Nieprawdopodobna jest świadomość, że jest nade mną Ktoś mądrzejszy i że ten Ktoś mi dobrze życzy”. Z pewnością niejednemu, zwłaszcza wobec różnych życiowych tragedii, trudno jest w to uwierzyć. A tymczasem tak właśnie jest. Nikt mi tak dobrze nie życzy jak Pan Bóg – On, który widzi całość: mój początek, koniec i całą moją wieczność; który strzeże, jak śpiewamy w dzisiejszym Psalmie, mego „wyjścia i przyjscia teraz i po wszystkie czasy” (Ps 121,8). Ja natomiast widzę tylko małeńki wycinek mojego „tu i teraz”. Nie trzeba zatem bać się Bożej woli, należy raczej bać się własnej samowoli, tego, że widząc mało, mogę sobie bardzo skomplikować życie, a życie to nie tylko to, co widać tutaj, ale przede wszystkim to, czego nie widać, co jest po drugiej stronie.

Dlatego też, czy to w XIII wieku przed Chrystusem, czy w XXI wieku po Chrystusie, Pan Bóg tak samo interesuje się ludzkim losem. Oczekuje tylko, abyśmy z wiarą podnieśli do Niego ręce jak Mojżesz. „Czy jednak Syn Człowieczy znajdzie wiarę na ziemi, gdy przyjdzie?” (Łk 18,8).

21 X

Niedziela – XXIX zwykła, Światowy Dzień Misyjny

Czyt.: wydrukowane w całości na str. 2

(I tydz. psalterza)

W tym roku przypada 75. rocznica ustanowienia przez papieża Piusa XI Światowego Dnia Misyjnego. Celem tego dnia jest upowszechnienie idei misyjnej oraz zachęta do modlitwy i składania ofiar na misje. Orędzie Ojca Świętego Jana Pawła II na tegoroczny Światowy Dzień Misyjny nawiązuje do Listu apostołskiego *Novo millennio ineunte* i nosi tytuł „Kontemplacja Jezusa warunkiem skutecznego głoszenia Ewangelii”. Ojciec Święty apeluje w nim do rozpoczynania na nowo od Chrystusa, aby świadczyć o Jego miłości.

22 X

Poniedziałek – dzień powszedni

Czyt.: Rz 4,20-25; Ps. resp. Łk 1; Łk 12,13-21.

Gromadzenie dóbr materialnych nie może być celem samym w sobie. W przypowieści o bogatym głupcu Chrystus Pan przestrzega przed chciwością i chęcią niezaspokojonego gromadzenia bogactw. Chciwość wypacza hierarchię wartości oraz utrudnia właściwe rozeznanie i rozwiązanie problemów. Pan Jezus wzywa do gromadzenia skarbów przed Bogiem.

23 X

Wtorek – dzień powszedni, wspomnienie dowolne św. Jana Kapistrana, kapłana

Czyt.: Rz 5,12-21; Ps 40; Łk 12,35-38.

Uczeń Jezusa stale ma być gotowy na powtórne przyjście swego Pana. Nie powinien sobie zaprzętać głowy niepotrzebnymi troskami, lecz skupić się na tym, co najważniejsze. Postawę gotowości swych uczniów określa Boski Zbawiciel w obrazie przepasanych bioder i zapalonych pochodni. Taką postawę zajmował gorliwy kaznodzieja franciszkański św. Jan Kapistran (1386-1456).

24 X

Środa – dzień powszedni, wspomnienie dowolne św. Antoniego Marii Clareta, biskupa

Czyt.: Rz 6,12-18; Ps 124; Łk 12,39-48.

Przypowieść o słudze oczekującym pana jest dla wyznawców Chrystusa wezwaniem do czujności, bo nie wiadomo, kiedy ich Pan przyjdzie. Szczęśliwy sługa, którego Pan zastanie czuwającym.

Postawę czuwającego sługi zajmował w swej działalności św. Antoni Maria Claret (1807-1870), założyciel zgromadzenia misjonarzy pod wezwaniem Niepokalanego Serca Maryi, zwanych klaretynami. Przez szereg lat był gorliwym apostołem w Katalonii i na Wyspach Kanaryjskich. Przez osiem lat był arcybiskupem Santiago na Kubie, a potem aż do śmierci oddawał się wielostronnej działalności ewangelizacyjnej w Hiszpanii.

25 X

Czwartek – dzień powszedni

Czyt.: Rz 6,19-23; Ps 1; Łk 12,49-53.

Ewangelia była i jest powodem rozłamów wśród najbliższych. Jedni są gotowi realizować jej wymagania do końca, inni są opieszali w przyjęciu jej rygorów. Chrystus Pan stale czeka na większą gorliwość, zapal w realizowaniu Jego nauki przypominając: „Przyszedłem ogień rzucić na ziemię i jakże bardzo pragnę, żeby on już zapłonął”.

26 X

Piątek – dzień powszedni

Czyt.: Rz 7,18-24; Ps 119; Łk 12,54-59.

Słuchacze Jezusa potrafili odczytywać znaki pogody, nie rozumieli jednak znaków zbliżającego się sądu Bożego. Prawda o tym sądzie i jego pewność powinny prowadzić ludzi do pojednania się z Bogiem, sprawiedliwym Sędzią.

27 X

Sobota – dzień powszedni, wspomnienie dowolne NMP

Czyt.: Rz 8,1-11; Ps 24; Łk 13,1-9.

Wzywanie do nawrócenia obecne jest w nauczaniu Jezusa od początków Jego działalności. W czytanych dziś fragmentach Ewangelii znajdują się także wezwania do nawrócenia: jedno związane jest z opowiadaniem o tragicznej śmierci Galilejczyków, drugie z przypowieścią o drzewie figowym.

28 X

Niedziela – XXX zwykła (w kościołach, których dokładna data uroczystego poświęcenia nie jest znana – uroczystość rocznicy poświęcenia kościoła własnego)

Czyt.: Syr 35,12-14.16-18; Ps 34; 2 Tm 4,6-9.16-18; Łk 18,9-14.

BP. S.C.

Różaniec z „Gościem”

Odpowiadając na wezwanie Ojca Świętego, w rozpoczynającym się tygodniu modlimy się o pokój na świecie.

Wspólną modlitwą obejmujemy także Intencje nadesłane przez naszych Czytelników:

- o błogosławieństwo Boże dla rodziny pana Wojciecha W. – nawrócenie dla grzeszników, uwolnienie z nałogu alkoholizmu dla uzależnionych i życie wieczne dla zmarłych;
- o zdrowie dla osoby ciężko chorej na raka;
- o zdrowie dla Pauliny;
- o zdrowie dla pani Lucyny z Gorzowa Wielkopolskiego;
- o pomoc w walce z nałogiem dla Pawła.

Czas trudnego dialogu?

KS. KAZIMIERZ SOWA

Weto prezydenta do ustawy nakładającej na niedzielny handel prawne ograniczenia wyznacza być może nowy etap w stosunkach państwo-Kościół. Skończył się bowiem czas, kiedy wzajemne relacje były wynikiem respektowania nie tylko litery prawa i przyjętych zobowiązań, ale także dostrzegania tego, co można określić jako „nasze tu i teraz”. Nie mam na myśli jakichś przywilejów, ale raczej chodzi mi o dostrzeganie wkładu, jaki jest udziałem Kościoła w polskiej historii i tradycji.

Z tego poczucia odpowiedzialności zrodził się także list, w którym Episkopat prosi prezydenta Kwaśniewskiego o podpisanie nowelizacji kodeksu pracy. Niestety, pomimo prośby, prezydent zawetował nowelizację, która wprowadzała zakaz pracy w niedzielę placówek handlowych zatrudniających więcej niż pięciu pracowników. Swą decyzję argumentował rosnącym bezrobociem i spadającym tempem rozwoju gospodarczego. Jednym słowem, słuchając wyjaśnień z Pałacu Prezydenckiego, może się wydawać, że Aleksander Kwaśniewski być może i podzielał troskę Episkopatu o wymiar religijny niedzieli, ale zwyciężyły twarde prawa ekonomii. Ktoś nawet ironicznie powiedział, że kiedy biskupi mówili o niebie, prezydent myślał o chlebie.

Jednak to tylko część prawdy: argumenty biskupów także uwzględniały racje ekonomiczne, a, co najważniejsze, by-

ły głosem odwołującym się do troski o człowieka. Aż dziwi fakt, że ludzie lewicy (że do tej formacji należy Kwaśniewski, nie ma żadnych wątpliwości), tak bardzo wrażliwi (najczęściej w okresie przedwyborczego koncertu życzeń) na los człowieka, kiedy przychodzi konkretna sytuacja, lubią chować się za plecami praw rynku i zasad ekonomii. Zauważmy, że w specjalnym liście do prezydenta biskupi przypomnieli, że odpoczynek niedzielny to nie tylko nakaz religijny, ale podstawowe prawo człowieka. Poza tym ustawa zakazująca handlu w niedzielę zbliżyłaby prawodawstwo naszego kraju do norm przyjętych w wielu państwach Unii Europejskiej. Niestety, do tych argumentów komentarza w decyzji prezydenta nie usłyszałem.

Być może decyzja prezydencka zapowiada czas trudnego dialogu, do którego trzeba będzie przyzwyczaić się w stosunkach z nowym rządem. Zgodnie z przedwyborczymi deklaracjami Leszka Millera, lidera SLD, miejsc „iskrzenia” nie będzie brakowało: relacje między Kościołem i państwem w wymiarze publicznym, ustawa aborcyjna czy kwestie powrotu do antykatolickiej formy wychowania seksualnego w szkołach to przecież tylko niektóre z nich. Jednak wątpię, żeby premier Miller nie potrafił dostrzec prawdy zawartej w jednym z polskich przysłów, że „kto sieje wiatr, zbiera burzę”.

Rząd bez niespodzianek

JOANNA JURECZKO-WILK

Skład nowego rządu nie wzbudził wielu emocji. W większości przypadków Leszek Miller sięgnął bowiem po partyjnych kolegów wypróbowanych już na ministerialnych stanowiskach. Pewnym zaskoczeniem jest nominacja Wiesława Kaczmarskiego na ministra skarbu po tym, jak niedawno publicznie promował pomysł zawieszenia reformy emerytalnej i skierowania składek emerytalnych do budżetu państwa. Zdziwienie budzi również nowa minister sprawiedliwości, Barbara Piwnik, znana z dążenia do usprawnienia pracy sądów, orzekania surowych wyroków w głośnych sprawach, bezkompromisowego dyscyplinowania adwokatów i prokuratorów oraz z prowadzenia sprawy FOZZ, która pod jej okiem miała szansę na ostateczne rozstrzygnięcie. Nie bez powodu Jarosław Kaczyński, były minister sprawiedliwości obawia się, że najgłośniejszej sprawie sądowej III Rzeczypospolitej grozi przedawnienie. Po zmianie sędziego prowadzącego proces FOZZ musi rozpocząć się od nowa.

Współkoalicyjne UP i PSL otrzymały w rządzie niewiele stanowisk, ale ich poparcie dla gabinetu Millera jest bezcenne. Zwłaszcza PSL. Bez niego mniejszościowy rząd

SLD-UP musiałby w Sejmie nieustannie przekonywać opozycję do swoich propozycji i szukać doraźnych sojuszników. Pierwszym i najtrudniejszym egzaminem byłoby głosowanie nad przyszłorocznym budżetem. Porażka w tej sprawie mogłaby oznaczać upadek rządu i ponowne wybory parlamentarne.

Żeby tego uniknąć, SLD zdecydował się na kompromis z PSL. Chociaż słuchając sceptycznych wypowiedzi zarówno polityków SLD, jak i PSL, oraz pamiętając o burzliwym rozstaniu poprzedniej koalicji SLD-PSL, można poważnie wątpić w trwałość tego związku. Na razie koalicjanci zawarli porozumienie na tak ogólnym poziomie, że najprawdopodobniej uda się bez większych burz skonstruować budżet i przepchnąć go przez parlament. Później jednak pozostanie codzienne życie w związku, w którym dominujący SLD już teraz zapowiada, że nie pozwoli, by któryś z ministrów „prowadził własną politykę”, a jego partner nie może otrząsnąć się z tego, że w ostatnich wyborach wypadł nie dość ładnie. Na dodatek dom jest ubogi, meble na kredyt i ciągle trzeba zaciskać pasa. Czy koalicja wytrzyma tę próbę?

Z kim nie wojujemy

JACEK BORKOWICZ

Na pewno nie z islamem. Wojna religijna, prowadzona w XXI wieku przez jakiegokolwiek z państw Zachodu, byłaby szkodliwym anachronizmem. Zresztą strona atakująca Afganistan tylko w niedopuszczalnie dużym uproszczeniu może zostać nazwana „chrześcijańską”. To prawda, że niepokojąco duży (jak wielki?) odsetek muzułmanów świata czerpie z Koranu inspirację do nawracania siłą „niewiernej” części ludzkości, jednak z pewnością zdecydowana większość społeczności islamskiej to ludzie tacy sami jak my, chcący żyć w spokoju i obawiający się zaostrzenia napięcia na świecie. Są wśród tej większości także – uwaga! – tak zwani na Zachodzie fundamentalisci, a mówiąc inaczej: ludzie o prostej i silnej wierze, których nie powinno się bezrefleksyjnie utożsamiać z fanatykami lub terrorystami. Ci ostatni bowiem cynicznie czynią z wiary ideologię, naginaną przez nich do własnych, całkiem niereligijnych potrzeb.

Fatálním zatem rozwiązaniem byłoby podjęcie – w imię pokonania agresywnie nastawionej do cywilizacji zachodniej części muzułmanów – frontalnej krucjaty antyislamskiej. Akcja taka tylko zjednoczyłaby świat islamu we wrogość wobec Zachodu i rozpalila ruchy radykalne wśród setek milionów muzułmanów

nie tylko bliższej, ale i dalszej Azji: Indonezji, Malezji, Filipin...

Nie jest to też wojna z Arabami, którzy reprezentują dziś kilkanaście państw Bliskiego Wschodu i północnej Afryki. Stosunek tych państw wobec interwencji USA w Afganistanie jest skrajnie różny: od poparcia dla talibów, aż po aktywne popieranie Ameryki w antyterrorystycznym sojuszu wojskowym. Wszystkie te kraje mają u siebie terrorystów, ale gdy dla rządów niektórych jest to problemem, inne wspierają znajdujące się na ich terytoriach bazy terrorystyczne. Trzeba umieć odróżnić jedno od drugiego, budując możliwie najszerzy „front” arabskiego poparcia w tej wojnie, oraz neutralizując i zmniejszając wpływy tych państw arabskich, które terroryzm popierają. Taką politykę stara się obecnie realizować administracja prezydenta Busha, wbrew znacznie bardziej nieufnemu wobec ogółu Arabów stanowisku rządu Izraela.

Nie jest to wreszcie – prowadzona w ramach światowej wojny z terroryzmem – kampania przeciwko Afgańczykom. Przeciwnicy Zachodu, talibowie, nie są bowiem żadnym ludem czy plemieniem, lecz ugrupowaniem politycznym, które uciska wszystkie narodowości Afganistanu, włącznie z dominującymi tam Pusztunami.

● Jan Paweł II wraz z uczestnikami Synodu Biskupów modlił się 11 października za ofiary zamachów w Nowym Jorku i Waszyngtonie oraz w intencji terrorystów. Tego samego dnia w Bazylice św. Jana na Lateranie modlili się przedstawiciele władz Republiki Włoskiej, wyznani chrześcijańskich oraz judaizmu i islamu.

● Prawdopodobnie w listopadzie Jan Paweł II ogłosi adhortację posynodalną nt. Kościoła w Australii i Oceanii. Nie pojedzie jednak w tym celu w tamte strony. Według źródeł watykańskich już kilka miesięcy temu Ojciec Święty uznał, że podróż na Daleki Wschód byłaby dla niego zbyt męcząca.

● O wzmocnieniu i rozszerzeniu współpracy między biskupami a wyższymi przełożonymi zakonnymi oraz o rozwijaniu powołań zakonnych mówiła podczas X Zgromadzenia Synodu Biskupów s. Jolanta Olech z Polski. Zbigniew Nosowski mówił o roli i miejscu rodziny w Kościele, a także o szerszym dopuszczeniu osób niepełnosprawnych do udziału we Mszy świętej.

● W Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych ruszył system ewidencji kont i funduszy. Każdy ubezpieczony, którego prawidłowo wypełnione dokumenty rozliczeniowe wpłynęły do Zakładu, ma już zaewidencjonowane składki za lipiec i sierpień tego roku.

● W ostatnim miesiącu funkcjonowania odchodzącego parlamentu poprawił się wizerunek obu izb. Pracę Sejmu pozytywnie oceniło 21 proc. ankietowanych przez CBOS, Senatu – 23 proc. Prezydent otrzymał 72 proc. ocen pozytywnych. Z kolei według OBOP, 13 proc. ankietowanych osób skłonnych jest pozytywnie ocenić działalność ustępującego rządu. Przeciwną opinię wyraża 77 proc.

● Instytut Pamięci Narodowej wydał pierwszy zbiór materiałów operacyjnych UB. Tom pt. „Rozpracowanie i likwidacja rzeszowskiego wydziału WiN w dokumentach UB (1945–1949)” obrazuje brutalną walkę z podziemiem niepodległościowym. W książce, wydanej przez pion badawczy IPN, opublikowano 100 dokumentów – głównie sprawozdań, raportów oraz materiałów z teczek operacyjnych rzeszowskiego UB.

● Prezydent Aleksander Kwaśniewski zawetował nowelizację kodeksu pracy ograniczającą handel w niedzielę i święta.

● Dokładnie w miesiąc po ataku terrorystycznym na zgłiszczach World Trade Center w Nowym Jorku oraz przy częściowo zburzonym Pentagonie w Waszyngtonie odbyła się uroczystość żałobna ku czci ofiar tragedii.

● Prokurator generalny USA John Ashcroft poinformował, że wszczęto śledztwo w sprawie przypadków zarażenia się wąglikiem na Florydzie. Zaznaczył jednocześnie, że wciąż brak dowodów, że mają one związek z zamachami z 11 września.

● Tysiące działaczy islamskich wyszło wczoraj na ulice co najmniej sześciu dużych miast indonezyjskich, protestując przeciwko atakom USA na Afganistan. Do gwałtownych starć doszło także w Karaczi w Pakistanie.

● Parlament Gruzji przyjął uchwałę o „celowości wycofania pokojowych sił Wspólnoty Niepodległych Państw (WNP) ze strefy gruzińsko-abchaskiego konfliktu”. Gruzja oskarża Moskwę o sprzyjanie separatystom, Moskwa natomiast zarzuca Tbilisi popieranie czecheńskich rebeliantów.

Żyjemy w nowym świecie

RADEK SIKORSKI, podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych w rządzie Jerzego Buzka

– Zna Pan Afganistan jak mało kto w Polsce. Czy jako były korespondent wojenny, a w rządzie Jerzego Buzka minister odpowiadający m.in. za stosunki z państwami Azji, uważa Pan, że akcja Amerykanów w Afganistanie zakończy się powodzeniem? Jakie cele stawiają sobie Amerykanie?

– To akcja głównie policyjna, która ma na celu wytopienie oraz pojmanie terrorystów i ich mocodawców. Życzymy naszym sojusznikom powodzenia, choć nie będzie to akcja łatwa, bo reżim talibów, nieuznawany przez świat i Polskę, ale sprawujący na razie kontrolę nad większością terytorium Afganistanu, nie współpracuje z Radą Bezpieczeństwa ONZ.

– Chodzi także o to, by zapewnić Afganistanowi przyszość po talibach...

– Talibowie swoimi poczynaniami pokazali, że nie da się z nimi pokojowo współpracować. Trzeba naprawić błędy przeszłości, gdy sprawy afgańskie zaniedbano i pomóc ustanowić tam umiarkowany, demokratyczny rząd, który mógłby wypłenić terrorizm i stworzyć warunki dla docierania pomocy humanitarnej oraz do odbudowy infrastruktury.

– Kim są talibowie, przeciwko którym zwrócił się już nie tylko Zachód, ale także Chiny, Indie, większość państw islamskich i najbliżsi sąsiedzi?

– Reżim talibów, oparty przede wszystkim na plemionach pasztuńskich wokół Kandaharu, pojawił się w 1995 r. Zasilany był głównie adeptami szkół koranicznych z obozów dla afgańskich uchodźców w Pakistanie. Początkowo część Afgańczyków pokładała w talibach nadzieję, że przywrócą oni pokój i zwalczą korupcję, jaka się rozplenila wśród dowódców, którzy walczyli ze Związkiem Radzieckim. „Porządek”, które zaprowadzili, szybko jednak zraziły do nich zarówno większość mieszkańców Afganistanu, zwłaszcza kobiety, jak i kraje ościennie.

– Macki Al-Quaeda, organizacji bin Ladena, sięgają najprawdopodobniej do ponad 60 krajów. Czy w ogóle będziemy mogli kiedyś powiedzieć: „Wygraliśmy wojnę z terroryzmem”?

– Trzeba pamiętać, że terrorizm nie pojawił się 11 września. Jest niemal tak stary, jak świat, choć jego nowoczesna forma rozwinęła się w związku z kon-

fliktem bliskowschodnim w latach siedemdziesiątych. Tym razem terroryści ugodzili w lidera wolnego świata – Stany Zjednoczone. Cała potęga tego kraju kieruje się teraz przeciwko tej siatce. Przywódcy amerykańscy słusznie zakładają, że będzie to akcja rozłożona na wiele lat.

– Amerykanie drżą na myśl o bioterroryzmie, chodzą bowiem słuchy, że terroryści Osama bin Ladena mogą mieć broń chemiczną i biologiczną. Nawet Papieża strzegą uzbrojeni karabinierzy, przebrani za księży, którzy patrolują okolice Watykanu. Czy Polacy mają się czego obawiać?

– Wszyscy musimy wzmocnić czujność na ataki terrorystyczne, bo okazało się, że nowoczesna technologia, zminiaturyzowanie broni i powszechny do niej dostęp, szybka komunikacja ponad granicami służą nie tylko nam, ale i terrorystom. Mam nadzieję, że posiadanie broni chemicznej czy biologicznej przez talibów to tylko dziennikarska plotka, ale trzeba mieć świadomość, że gdyby ją mieli, z pewnością by jej użyli. Dlatego trzeba wzmocnić nasze służby wywiadowcze i policyjne, ale także przede wszystkim współpracę obywateli z rządami.

Żyjemy w nowym świecie, w którym nikt nie jest bezpieczny. Mielśmy zamach na Ojca Świętego, na prezydentów Stanów Zjednoczonych. Widać wyraźnie, że są ludzie, którzy uważają się na każdą świętość i nie odstraszy ich żadne ryzyko. Fanatycy do swojej frustracji dość dowolnie dobierają ideologię. Mielśmy już terrorystów komunistów, katolików z Irlandii Północnej, obywateli żydowskich, którzy zamordowali swojego premiera – do tej listy dołączyli terroryści islamscy. Skażona grzechem natura ludzka zdolna jest do tego pod każdą szerokością geograficzną. Także w Polsce mieliśmy domorosłych terrorystów.

Działania naszego rządu, powołanie sztabu kryzysowego i pełnomocnika ds. ochrony przed bioterroryzmem wynika z tego, że bezpieczeństwa nie mamy danego raz na zawsze. Także dlatego zgłosiłem propozycję powołania w Akademii Obrony Narodowej Zakładu Wojny Nieregularnej. Wydaje się, że taki będzie dominujący typ wojny w XXI wieku. Nie należy panikować, ale musimy być na wszystko przygotowani.

– Dziękuję za rozmowę.

Rozmawiał TOMASZ GOŁĄB

Od redakcji

21 października z inicjatywy Papieskiego Dzieła Rozkrzewiania Wiary już po raz 75. Kościół obchodzi Światowy Dzień Misyjny. To także okazja do rachunku sumienia z dojrzałości i aktywności misyjnej. W okolicznościowym orędziu Jan Paweł II podkreśla m.in., że kontemplacja Jezusa jest warunkiem skutecznego głoszenia Ewangelii. „Misja jest radosnym zwiastowaniem daru, który przeznaczony jest dla wszystkich: w Chrystusie ludzie znajdują zbawienie” – pisze Papież.

Obecnie w 76 krajach świata pracuje 1947 polskich misjonarek i misjonarzy, w tym 26 świeckich. W ubiegłym roku pracę na misjach rozpoczęło 80 nowych misjonarek i misjonarzy. To dużo i mało. W stosunku do 2000 roku liczba ta zmalała o 6 osób. Najwięcej, bo aż 860 misjonarzy, pracuje w Afryce. W Ameryce Łacińskiej jest ich 786,

a w Azji 231 – najwięcej w Japonii i Kazachstanie. Polscy misjonarze pracują w Indonezji i na Filipinach, w Papui-Nowej Gwinei. Więcej o dniu misyjnym na stronie 13.

Liczba katolików na świecie przekroczyła już miliard, ale stanowi ona jedynie 17,4 proc. ogółu ludności świata. Chrześcijanie mają być solą ziemi, zwłaszcza w czasach tak trudnych jak obecnie. Po ataku terrorystów na Nowy Jork, Amerykę ogarnął lęk. Papież, biskupi, autorytety religijne i świeckie – wszyscy przestrzegają przed nowym podziałem świata: na „cywilizowany Zachód” i „barbarzyńskich Arabów”. Jak w świecie ogarniętym przez nienawiść głosić ewangelię miłości? Polecam tekst Piotra Wojciechowskiego na stronach 6 i 7.

SEBASTIAN MUSIOŁ

W numerze

TERRORYZM

str. 6-7 – Nasza, nie nasza wojna

KOŚCIOŁ I MY

str. 10 – Z synodalnej auli: Biskupie

świadczenia nadziei

str. 11 – Nie posiadamy wiedzy, by panować

– rozmowa z ks. prof. Lotharem Ullrichem

str. 12 – Na różnych drogach ku świętości

– Toronto czeka!

ŚWIATOWY DZIEŃ MISYJNY

str. 13 – Żyć gorliwiej Ewangelią dla misji

LUX EX SILESIA

str. 14 – Nagroda dla wybitnych

KULTURA

str. 27 – Heimweh. Boleść utraty

– Nagroda Literacka

im. Józefa Mackiewicza:

Jedynie prawda jest ciekawa

EKOLOGIA

str. 28 – Przeciążony Bałtyk

gość
niedzielný

Wydawnictwo
Kurii Metropolitalnej
w Katowicach

Adres redakcji: ul. Wita Stwosza 11, 40-042 Katowice

Adres dla korespondencji:

skrytka pocztowa 659, 40-958 Katowice 2

Telefony: (0-32) 251-18-07, (0-32)

251-50-06, (0-32) 251-15-55

Fax: (0-32) 251-50-21

e-mail: redakcja@goscniiedzielný.pl

www.goscniiedzielný.pl

Redaktor naczelny: ks. Stanisław Tkocz

Zastępca redaktora naczelnego: Andrzej Grajewski

Sekretarze redakcji: Witold Kociński, Sebastian Musioł,

ks. Artur Stopka (dyr. oddziału katowickiego)

Zespół: Ewa Babuchowska (kier. działu „W naszym domu”,

e-mail: dom@goscniiedzielný.pl),

Andrzej Babuchowski (kier. działu kulturalnego),

Wiesława Dąbrowska-Macura, Michał Góra, Barbara Gruska-Zych,

Krzysztof Jagiełło-Kamm (stała korespondentka w RFN),

Stanisław Janowski, Edward Kabiesz (red. „Gościa Telewizyjnego”),

Małgorzata Kamrcka-Lipowska, ks. Roman Kempny (kier. działu religijnego),

Marek Koprowski (dział: kraje Europy Wschodniej),

Jerzy Miciak (kier. działu graficznego), Henryk Sakwerda, Dobromiła Salik,

ks. Kazimierz Sowa, Hanna Woźnica-Gierlasirska,

„Azymut” – redaktor prowadzący Piotr Dardziński

Dział reklamy i marketingu: Beata Słodka (kier. działu), Bernadeta Gruska

Punkt przyjmowania ogłoszeń w Katowicach:

Rynek 13, tel./fax 781-99-32

Agencja Reklamowa – Stanisław Kołodziej

Tel./fax: (32) 2437390, lub (32) 2514654 wew. 125; 0 501479216,

Korekta: Elżbieta Bielas, Barbara Cień, Ewa Kura, Edyta Nicińska,

Maria Pietryra, Joanna Woszczyzna

Dział łączności z Czytelnikami: Krystyna Strózik-Zielińska

Przyjmowanie interesantów – w czwartki od 10.00 do 15.00

e-mail: list@goscniiedzielný.pl

Fotoreporterzy: Marek Piekara, Henryk Przędziona

Archiwum: Janina Dłużńska, Małgorzata Ścigał

e-mail: archiwum@goscniiedzielný.pl

Informatorzy: Jan Gawin, Adam Sobel

Studio GN: Jacek Bekman, Rafał Błaszczok, Joanna Bremer, Anna Grzywacz,

Renata Jureczko, Dorota Lubocka, Irena Nakonieczna, Kornelia Olszak,

Piotr Piesiur, Piotr Sudół

Administracja: Urszula Babczyńska, Barbara Grajcar, Małgorzata Gwizdała,

Lidia Hercog, Roman Krajewski, Maria Klusek, Beata Mozgól,

Krzysztof Palenta, Antoni Poledniok, Krystyna Sławik,

Elżbieta Zabińska (główna księgowa)

Druk: Krakowska Drukarnia Prasowa Sp. z o.o.,

DRUKPRESS, Kraków, ul. Nowohucka 50.

Oddziały „Gościa Niedzielnego”

BIELSKO-BIAŁA ul. Stowackiego 27, 43-300 Bielsko-Biała, tel. (0-33) 81-25-139

GLIWICE ul. Łużycka 1, skr. poczt. 196, 44-101 Gliwice, tel./fax (0-32) 230-78-80

KATOWICE ul. Wita Stwosza 16, 40-042 Katowice, tel. (0-32) 251-21-60 wew. 305

KIELCE ul. Jana Pawła II 3, 25-025 Kielce, tel. (0-41) 344-78-06, fax (0-41) 344-94-02

KOSZALIN („Wierzę”) ul. Piłsudskiego 6, skr. poczt. 93, 75-511 Koszalin,

tel. (0-94) 3411-277, fax 3410-314

KRAKÓW Rynek Główny 44, 30-960 Kraków, tel./fax (0-12) 421-49-83

LUBLIN ul. Prymasa Stefana Wyszyńskiego 2,

20-950 Lublin, tel. (0-81) 53-21-058 wew. 313, tel./fax (0-81) 53-21-058 wew. 336

OPOLE ul. Sikorskiego 7/1, 45-051 Opole, tel./fax (0-77) 454-64-72

SANDOMIERZ ul. Zeromskiego 6, 27-600 Sandomierz,

tel. (0-15) 832-76-60, fax (0-15) 832-76-61

TARNÓW ul. Katedralna 1, 33-100 Tarnów,

tel./fax (0-14) 626-15-50

WARSZAWSKIE Biuro „Gościa Niedzielnego” ul. Mokotowska 43, 00-551 Warszawa,

tel./fax (0-22) 621-57-99, (0-22) 629-02-67

WROCŁAW ul. Trzebnicka 11/4, 50-245 Wrocław,

tel. (0-71) 322-30-72, tel./fax (0-71) 322-37-09

Materiałów niezamówionych

redakcja nie zwraca.

Zastrzegamy sobie prawo skracania

i adjustacji tekstów oraz zmiany ich tytułów.

HOGA.PL
WIARA

www.wiara.hoga.pl

Nasza, nie nasza wojna

PIOTR WOJCIECHOWSKI

Zaatakowana Ameryka musi się bronić. Jesteśmy w NATO i dlatego to jest też nasza wojna. Czy jednak czujemy, że to nasza wojna? Musimy być solidarni w stosunku do sojuszników w tej przedziwnej wojnie, ale musimy wiedzieć, że bezcenny dar pokoju nie może przyjść przez militarne zwycięstwo.

Wszyscy już mieszkamy nad Jordanem

Globalizacja zmieniła świat. Gdy dwóch niechętnych sobie ludzi żyje daleko od siebie, czują się spokojnie i bezpiecznie. Gdy znajdują się bardzo blisko, gdy będą korzystać z tej samej kuchni, łazienki, z tego samego stołu, szybko zaczynają myśleć o morderstwie. Globalizacja zbliżyła ludzi, skazała ich na wspólny system finansowy, medialny, polityczny. Jest dziełem kręgu cywilizacji

którzy godzili się zastąpić prawo szariatu kartą praw człowieka i obywatela.

W krajach, które zdecydowały się na daleko idącą modernizację – jak Turcja, Egipt, Liban (do czasu wojny domowej), Iran (do przewrotu Chomeiniego) – nieustannie tliły się ruchy islamistów. Świat meczetów, ulemów, mullahów, szkół koranicznych musiał odpowiedzieć na swobodę obyczajów, równouprawnienia kobiet i kult przyjemności radykalizacją postaw religijnych, obroną tożsamości kulturowej i wartości wspólnoty. A trzeba pojąć i to, że islam jest religią wspólnotową w znacznie większym stopniu niż chrześcijaństwo. Nie nadaje się właściwie na „religię prywatną”. Trudno sobie wyobrazić „wierzących a niepraktykujących” muzułmanów.

Jednocześnie łatwość komunikacji, rosnąca sprawność mediów powodowały, że cały świat islamski był coraz lepiej informowany o sprawach konfliktu z Izraelem, czy o losie palestyńskich uchodźców. Nic tak nie pomaga radykalizacji, jak wspólny wróg. Słuchano tych wieści z uwagą, przedstawiano je w sposób skrajny, nasycony negatywnymi emocjami. Jednocześnie konsekwentnie proizraelska postawa kolejnych rządów USA ustawiała ten kraj w pozycji „Wielkiego Szatana” – źródła nie tylko broni, wojskowego i politycznego wsparcia dla Izraela, ale i demoralizujących programów i filmów w telewizji satelitarnej.

To, co od pół wieku dzieje się w Izraelu, może teraz stać się udziałem całego świata. Szerzy się poczucie, że wróg może pojawić się wszędzie. Pojawiają się skrajne tendencje – my albo oni, jeśli my nie zniszczymy, nas zniszczą. Lęk i nienawiść stają wśród pełnoprawnych doradców rozumu. Państwa oparte na swobodach obywatelskich muszą ograniczać swobody w imię bezpieczeństwa, zwiększać uprawnienia jawnych i tajnych policji, poddawać kontroli nowe obszary obywatelskiej prywatności.

Huntington i Fukuyama

Ocena sytuacji światowej przed zamachem, po zamachu i po rozpoczęciu działań wojsk Ameryki i Wielkiej Brytanii musi wpisywać się w jeden z dwóch geopolitycznych schematów. Można więc na rozwój wypadków spoglądać z punktu widzenia koncepcji „końca historii” Francis Fukuyamy albo przez tezy Samuela Huntingтона zawarte w książce „Zderzenie cywilizacji”.

Kręgi zbliżone do Departamentu Stanu wyznają raczej pierwszy wariant, w myśl którego świat już odkrył, że stan równowagi warunkujący harmonię i rozwój to ustrój demokratyczny działający w warunkach wolnego rynku i stojący na straży praw człowieka. Do tego najlepszego wzoru dążą wszystkie ludy i wszystkie państwa, napotykając rozmaite ekonomiczne przeszkody, popadając nawet w pewne konflikty. Rozwój komunikacji, podnoszenie poziomu edukacji, wymiany i pomocy międzynarodowej będą stopniowo usuwały przeszkody i tonowały konflikty, bo człowiek oświecony i wyzwolony z przesądów musi rozpoznać w demokracji, liberalizmie ekonomicznym i systemie praw człowieka pożądane dla siebie środowisko.

W świetle tych przewidywań obecny konflikt trzeba przedstawiać nie jako walkę z islamem, ale jako walkę z terroryzmem, którą powinni poprzeć wszyscy ludzie dobrej woli i wszystkie rządy. Oświecony islam musi przecież dążyć do demokracji i wolnego rynku. Racja jest po stronie Ameryki nie tylko dlatego, że to ona została brutalnie zaatakowana, ale przede wszystkim dlatego, że ona jest liderem demokracji, promotorem wolnego rynku, przykładem przestrzegania praw człowieka. Wybierając solidarność i współdziałanie z Ameryką, broni się sensownej przyszłości świata.

Krytycy administracji waszyngtońskiej częściej przypominają o tezach Huntingтона, zgodnych zresztą w jakimś stopniu z dawnymi przewidywaniami polskiego historyka Feliksa Koniecznego. W myśl tych teorii wzajemne oddziaływanie kilku istniejących obok siebie bloków kulturowo-cywilizacyjnych jest ograniczone. Cywilizacje zapóźnione technicznie mogą przejmować od innych część zdobyczy nauki i techniki, niektóre instytucje i wzory organizacji życia (modernizacja), czasem też

Krzyż ze stalowych belek konstrukcyjnych wydobytych z gruzów nowojorskiego World Trade Center

Ten konflikt nie zaczął się atakiem terrorystycznym 11 września – trwa już od lat, chociaż zmienia natężenie i oblicze. Mamy do czynienia z dalekim echem drugiej wojny światowej i katastrof dwóch totalitaryzmów. Jego historyczne tło stanowią: rozpad imperiów kolonialnych, pomoc sowiecka dla „ruchów narodowowyzwoleńczych”, Holocaust i powstanie państwa Izrael. Powstanie biednych, źle zarządzanych państw w Afryce i Azji, rozwijanie się potęg naftowych na Bliskim Wschodzie, przemiana mentalności wywołane przez „ruch państw niezaangażowanych”, migracja ludzi wypędzonych i uciekających przed głodem zaczęły się w latach czterdziestych XX wieku. Zawiść biednych i nienawiść poniżonych, lęk zwycięzców przed odwetem pokonanych i lęk pokonanych przed eksterminacją – to już było. Wzajemne oskarżanie się i głębokie niezrozumienie są stare.

zachodniej, do reszty świata przyszła jakby pod przymusem.

Świat o tradycji judeochrześcijańskiej, przemieniony rewolucją racjonalną Oświecenia, stworzył synkretyczną wiarę, łączącą elementy dawnych religii z przekonaniem o wartości postępu, z nadzieją związaną z rozwojem technologii, z kultem sukcesu, bogactwa i przyjemności. Potężne moce elektronicznych mediów zaprzęły symboliczne języki kulturalnej tradycji Zachodu do światowej promocji nowych bogów białego człowieka.

Dla religii Wschodu okazało się to zagrożeniem. Samochód i samolot, bankomat i giełda, pistolet Kałasznikowa i rakiety dają się jako zespolić w cywilizację Koranu, naukami Buddy, wskazaniami Bhagawadgity. Za to świat telewizji satelitarnej, rewolucji obyczajowej, awangardowych pokazów mody, masowej produkcji Hollywood nie mógł zostać zaakceptowany nawet przez tych,

Myśliwce amerykańskie startują z lotniskowca Enterprise do nalotów na Afganistan

Osama bin Laden znajduje poparcie dla swych idei także w Pakistanie i innych krajach islamskich. Na zdjęciu demonstracja w Orangi koło Karaczi.

mogą przyjmować niektóre wzory zachowań i idee (westernizacja), nie mogą jednak – i nie zechcą – pozbyć się tradycji i wynikającej z niej tożsamości. Współobecność, graniczenie, konkurencja muszą prowadzić do konfliktów, które z każdej strony oceniane są inaczej, bo sprowadzane do innej skali wartości i w różny sposób kształtują przyszłość.

Zaatakowana Ameryka musi się bronić, ale nie może przypisywać sobie uniwersalnej słuszności. Aby bronić się skutecznie, musi pozostać wierna sobie, ale musi też przeniknąć mentalność, kulturę i cele przeciwnika. Nie może spodziewać się światowej akceptacji, ani oczekiwać, że przeciwnik do końca uzna jej racje. Jeśli chce wygrać, nie może dążyć do dominacji i upokorzenia przeciwnika, musi mieć raczej na uwadze nowy stan równowagi zakładający pewną dozę zrozumienia – a także konieczne niezrozumienie, różnice.

Scenariusz bez happy endu

Prezydent Bush dużo mówi o cierpliwości, o tym, że trzeba się przygotować na wojnę trwającą długo, przechodzącą rozmaite fazy. Wielu politologów uważa, że po zwycięstwie nad talibami, Amerykanie zamierzają zmusić do poddania się kontroli inne państwa, w których widzą protektorów islamskiego terroryzmu – Libię, Irak, Iran. Tymczasem jednak samo uwikłanie się w wojnę afgańską wydaje się bardzo ryzykowne. Niewiele tam celów, przeciw którym sensownie można użyć wojska lotniczego i broń rakietową. Ogromne pustynne góry pełne są kryjówek. Wspaniale wyposażeni i wyposażeni komandosi nie mają tam zbyt wielkiej przewagi w starciu ze znającym teren przeciwnikiem. Dowódcy amerykańscy nauczeni są maksymalnego chronienia swoich ludzi przed stratami, bojownicy islamscy nie boją się śmierci.

Amerykanie rozpoczęli gigantyczną operację prowadzoną przy użyciu najnowocześniejszej techniki, ale czy w ogóle można wyobrazić sobie stan, który można będzie określić krótko – koniec, wojna wygrana? Można sobie wyobrazić następujący scenariusz: schwytany czy zabity Osama bin Laden, jego organizacja zdziesiątkowana, zamiast talibów rządzi Afganistanem prawowitny muzułmanin, ale absolwent Harvardu, życzliwy Amerykanom i rozumiejący potrzebę demokracji, ludność okrzestą z planu pomocy humanitarnej, edukacji, odbudowuje kraj. Piękny projekt, ale czy zgodzą się na niego wszyscy sąsiedzi Afganistanu w różny sposób już za-

angażowani w tę wojnę? Czy nie zagraża to interesom Rosji w Kazachstanie, Tadżykistanie i Uzbekistanie? Czy Pakistan i Iran nie przystąpią natychmiast do tworzenia nowej islamskiej partyzantki? A kto miałby być tym proamerykańskim prezydentem? Tadżyk? Pasztun? Uzbek? Przedstawiciel jednej z dwudziestu innych grup plemiennie-etynicznych? A co z interesami karteli narkotykowych?

Prezydent Bush mówi o cierpliwości, ale czy rozpoczęcie batalistycznej superprodukcji już 25 dni po zamachu nie jest pochopne? Czy nie należało raczej działać w aksamiennych rękawiczkach, prowadząc koronkową dyplomatyczną grę, rządząc kredytami, stawiając przed sądami schwytanych współpracowników zamachowców (jest ich już ponad 600 w aresztach i więzieniach), a jednocześnie dozbierać Sojusz Północny, by wesprzeć przeprowadzanie zmian w Afganistanie przez samych Afgańczyków? W Afganistanie i poza jego granicami, głównie w Iranie i Pakistanie, jest już około pięciu milionów afgańskich uchodźców. Gdyby uzyskali oni pomoc i opiekę ze strony przeciwników talibów, może zaczęliby wracać do domów, może staliby się czynnikiem stabilizacji w swojej ojczyźnie. Jedno jest pewne, innej, niż islamska, stabilizacji nie będzie tam przez najbliższe sto lat. Ubóstwo i fundamentalizm Afganistanu to tylko krańcowy przypadek w łańcuchu procesów, które spowodowały powstanie głębokich urazów w stosunku do wszystkiego, czego symbolem jest „American way of life”, uważa profesor Bronisław Misztal z katolickiego uniwersytetu w Waszyngtonie. Flaga z gwiazdami i pasami nadrukowana na lejących z nieba woreczkach z mąką nie jest w stanie wyłuszczyć tych urazów.

Oczywiście, pojmienie i osądzenie Osamy bin Ladena może być wydarzeniem spektakularnym. Efekty jednak przydają się w filmach awanturniczych, w polityce trzeba rachować koszty i zyski. Czy zyskiem ma być zaspokojenie poczucia sprawiedliwości Amerykanów, czy ożywienie giełdowe wywołane wysiłkiem wojennym? A może zapewnienie Ameryce taniej ropy na następne dekady?

Niewątpliwie wojna przynosi duże, lecz krótkotrwałe sukcesy Rosji, która stała się nagle bardzo potrzebna Zachodowi, ma więc w Czeczenii rozwiązane ręce wobec partyzantów. Sytuacja też sprzyja Izraelowi, który może liczyć na szersze zaplecze w stosowaniu bardzo ostrych środków wobec Palestyńczyków. Na dłuższą metę jednak dla tych państw sytuacja może okazać się bardzo

niekorzystna. Wszystko zależy od tego, czy reakcja islamska będzie oparta na pierwszych emocjach, czy pod naciskiem tłumów i duchowych przywódców rozwinie się ona w jakiś front solidarności.

Dzieci Jedyne i Wszechmogącego

Jesteśmy w NATO i dlatego to jest nasza wojna. Wiemy o tym od Prezydenta i Premiera. Czy jednak czujemy, że to nasza wojna? Oczywiście, współczucie ofiarom w USA było powszechne. Nie poczuliśmy jednak lęku przed terroryzmem. Na polskich szosach ginie co dzień więcej ludzi niż na froncie niedużej lokalnej wojny. Prędzej w nas huknie pijany kierowca niż porwany samolot. Nie wierzymy jakoś w to, że u nas prawo pokona mafię pruszkowską, ukarze morderców z Kopalni Wujek, dogoni aferzystów z „górných pól”.

Współczujemy więc ofiarom zamachów w Ameryce, ale ze współczuciem patrzymy także na los dzieci w obozach

ochotników do samobójczych łodzi podwodnych, które miały atakować niemieckie okręty. Wyjaśnienie, jaki jest związek biedy z nienawiścią, upokorzenia z zemstą, ile tu czynników religijnych, a ile psychologii i polityki pozostawiam naukowcom, intelektualistom, publicystom.

Papież uczy nas szacunku dla tych, którzy modlą się do Jedyne Boga, również nazywających go Jahwe, Adonai, czy dla wołających, że Allah jest wielki. Po ataku na Nowy Jork Jan Paweł II mówił w Kazachstanie: „Wzywam z tego placu zarówno chrześcijan, jak i muzułmanów, by wznieśli gorącą modlitwę do Jedyne i Wszechmogącego Boga, którego jesteśmy dziećmi, by bezcenny dar pokoju królował na ziemi”. A my dziś znaleźliśmy się po stronie chrześcijan walczących z muzułmanami w konflikcie stanowiącym odgałęzienie czy kontynuację konfrontacji islamsko-żydowskiej. Musimy być solidarni w stosunku do sojuszników w tej przedziwnej wojnie, ale musimy wiedzieć, że bezcenny dar pokoju nie może przyjść

Na pogardę zasługuje wszystko, co kojarzy się z „Wielkim Szatanem Ameryką”

dla uchodźców, na zarażonych nienawiścią młodych analfabetów potrażających bronią w religijnym amoku.

Związki między terroryzmem a islamem nie są do końca jasne. Idea *dżihadu*, świętej wojny, rozmaicie jest interpretowana przez nauczycieli Koranu. Dla większości jest ona drogą do doskonałości wiodącą przez pięć poziomów – doskonalenie wewnętrzne, miłosierdzie i jałmużnę, głoszenie Koranu, wspieranie braci muzułmanów. Dopiero piąty poziom *dżihadu* to przeciwstawienie się siłą grożącej światu mahometańskiemu przemocy niewiernych. Zawsze ma to być jednak akt obrony.

Czy samobójczy atak to specjalność islamu? Nie czytali Koranu japońscy kamikadze ani biblijny Samson. Mamy w polskiej literaturze „Redutę Ordoña” i opowieść o Wołodyjowskim wysadzającym Kamieniec w samobójczym akcie. W 1939 roku w Polsce werbowano

przez żadne militarne zwycięstwo.

Obok tej wojny, po tej wojnie muszą chrześcijanie szukać porozumienia z wierzącymi w Jedyne Boga. Wszędzie tam, gdzie nie ma działań wojennych muszą być podejmowane próby współpracy charytatywnej, dzielenia się dobrami kultury. Trzeba budować przychylki dialogu, również teologicznego. I nie czekajmy od razu na symetrię, na wzajemność, zgódźmy się z tym, że może ona przyjść za sto czy pięćset lat. W Maroku, w Lyonie, w Marsylii widzi się chrześcijan żyjących w przyjaźni z muzułmanami, związanych licznymi interesami, pojednanych w codzienności. Na polskiej ziemi żyją od stuleci polscy Tatarzy, wyznawcy Allacha. Są dowody tego, że braterstwo jest możliwe, że przynosi wzajemne wzbogacanie

Nauczanie Bóg, który wyzwala i jednoczy

Fragment z 31. rozdziału Księgi Jeremiasza, mówiący o Bogu, który wyzwala i jednoczy swój lud w radości, był tematem katechezy Jana Pawła II podczas audycji ogólnej 10 października na Placu św. Piotra.

Było to kolejne nauczanie papieskie z rozpoczętego przed kilku miesiącami cyklu katechez o modlitwie Kościoła według Psalterza. Po wygłoszeniu swego przemówienia Ojciec Święty streścił je w kilku językach, następnie pozdrowił pielgrzymów z różnych krajów, odmówił z nimi Modlitwę Pańską i udzielił wszystkim błogosławieństwa apostołskiego.

Hymn Jeremiasza z jego księgi głosi pociechę Izraelowi – przypominał Papież. Dodał, że tekst ten zapowiada przyszłość, gdy wygnani, jakimi byli wtedy Żydzi, przyjdą i będą wołali z radości na wzgórzach Syjonu. Znajdą nie tylko Świątynię Pana, ale także obfite jedzenie i picie. Hymn ten stwierdza, że Bóg chce dobra dla wszystkich ludzi – podkreślił Ojciec Święty. Jednocześnie historia mówi nam, że pragnienie to wtedy jeszcze się nie spełniło z powodu niewierności ludu i nie tylko wygnani nie wrócili, ale nadeszły jeszcze gorzkie dni wygnania nad brzegami rzek Babilonii – mówił dalej Ojciec Święty. A jednak wezwanie do radości, tak charakterystyczne dla tej pieśni, zachowuje swój sens, a jego uzasadnienie pozostaje niezachwiane, jest nim miłość Boga do Jego ludu.

Na tej mocnej skale opiera się przyszłość, która wypełniła się w Nowym Testamencie wraz ze śmiercią i zmartwychwstaniem Chrystusa i darem Ducha Świętego – podkreślił mówca. Dodał, że spełni się ona ostatecznie wraz z eschatologicznym nadejściem Pana. Życie chrześcijańskie ma być prawdziwą radością, którą tylko grzech może narazić na niebezpieczeństwo – stwierdził Ojciec Święty. Zwrócił uwagę, że właśnie dlatego jesteśmy wezwani do zakorzenienia naszego życia osobistego i wspólnotowego w Chrystusie i do szukania w Nim tajemnicy prawdziwej radości.

Wydarzenia Reakcja na wojnę

Do ostatniej chwili Papież liczył na to, że nie dojdzie do akcji zbrojnej przeciwko talibom. Ujawnił to nieoficjalny organ Stolicy Apostolskiej dziennik „L'Osservatore Romano”.

„Mielśmy nadzieję, że kryzys uda się rozwiązać w sposób pokojowy, przekazując w ręce międzynarodowego wymiaru sprawiedliwości odpowiedzialnych za zamachy terrorystyczne 11 września” – napisano w dzienniku. Jednocześnie z zadowoleniem odnotowano zapewnienia Waszyngtonu i Londynu, że chodzi nie o wojnę, lecz o „ograniczoną w swym zasięgu operację międzynarodowej policji”, tym bardziej więc „nie ma mowy o wojnie z niewinnym narodem afgańskim, którego cierpienia trwają od dwudziestu lat”.

„L'Osservatore Romano” wyraża jednak przekonanie, że nie uczyniono wszystkiego, aby uniknąć rozwiązania siłowego. Nie ukrywa też obawy, że w chwili obecnej operacja przerodzić się może w działania wojenne i stanowić zagrożenie dla ludności cywilnej.

X Synod Biskupów

Wystąpienie kardynała Ratzingera

Kościół za bardzo zajmuje się samym sobą, zamiast mówić o Chrystusie z niezbędną mocą i radością – uważa kard. Joseph Ratzinger. Przemawiając 6 października na Synodzie Biskupów, prefekt Kongregacji Nauki Wiary powiedział, że „świat pragnie poznać nie nasze wewnętrzne problemy, lecz orędzie, ogień, który przyniósł Chrystus”. Kardynał dodał: „Dlatego musimy pomóc ludziom i środowiskom szukającym Boga, ale również demaskować bez obaw fałszowanie Ewangelii i naszej nadziei”.

Kard. Ratzinger zaapelował o powrót do „Jezusa z Ewangelii, prawdziwego Jezusa historycznego”. W przemówieniu, przerywanym burzliwymi oklaskami, Kardynał podkreślił, że „centralnym problemem naszych czasów jest pozbawienie znaczenia historycznej postaci Jezusa, ponieważ Jezus zubożony nie może być jedynym zbawicielem i pośrednikiem, jeśli zastąpi się Go »wartościami Królestwa«, a Chrystus sam stanie próżną nadzieją”. Kard. Ratzinger nawiązał do wystąpienia kard. Meisnera z Kolonii, który powiedział, że kryzys wiary jest wyrazem szerszego kryzysu kultury. Jednym z jego objawów jest „samosekularyzacja”, za którą odpowiedzialne są również instytucje Kościoła, w tym urząd biskupa.

Według kard. Meisnera wielu biskupów zdaje sobie sprawę z kryzysu wiary, ale uważa, że nie jest on groźny i w przyszłości doprowadzi do jakiejś „nowej syntezy”. Zdaniem niemieckiego Kardynała, biskupi tak myślący uważają, że są zwolnieni z dawania świadectwa swej wiary, a urząd biskupa jest dla nich „urzędem pośredniczącym”, który łagodzi tylko skrajne tendencje w Kościele. Kard. Ratzinger podkreślił, że w takiej sytuacji biskup powinien „walczyć o ewangeliczny charakter swojego urzędu”.

Dokumenty Wobec problemów nauki

Humanizm chrześcijański nie jest abstrakcją, gdyż tak cenna wolność badań naukowych nie może oznaczać obojętności wobec prawdy – uważa Jan Paweł II. W liście do uczestników rozpoczętego 5 października na Uniwersytecie Sacro Cuore w Rzymie VI krajowego spotkania katolickich wykładowców włoskich uczelni wyższych Ojciec Święty podkreślił, że „Uniwersytet ma stawać się coraz bardziej laboratorium, w którym pielęgnuje się i rozwija uniwersalny humanizm, otwarty na duchowy wymiar prawdy”.

Papież przypomniał hasło spotkania: „Humanizm chrześcijański a kultura akademicka”, po czym przywołał ubiegłoroczny Jubileusz wyższych uczelni. Podkreślił, że „stanowił on okazję do osobistego spotkania z Jezusem, Panem, jedynym naszym Nauczycielem (...) a także do coraz głębszej świadomości Kościoła, we wzajemnej jedności i braterskim wsparciu tych, którzy rozpoznają się w Chrystusie jako uczestnicy tej samej wielkiej rodziny”.

Ojciec Święty zwrócił uwagę, że „żyjemy w czasach wielkich przeobrażeń i również stare i szacowane instytucje, jak wiele włoskich uniwersytetów, wezwane są do odnowy. Na ten proces składają się wielorakie czynniki, częstokroć szlachetne i szczerne, kiedy indziej zaś bardziej instrumentalne”. „Wykładowca jest nauczycielem. Nie przekazuje on wiedzy, jak gdyby chodziło o przedmiot użytku, lecz ustanawia przede wszystkim relację, która – jeśli nawet z powodu wysokiej liczby studentów nie może oznaczać osobistego kontaktu – staje się najpierw słowem życia, potem dopiero przekazem pojęć” – napisał Papież.

Wykładowcy powołani zostali do nauczania – stwierdza Ojciec Święty i podkreśla, że „jest to powołanie chrześcijańskie (...) Bóg wezwał was na katedrę po imieniu do niezastąpionej służby prawdzie o człowieku”. „Oto sedno nowego humanizmu. Ujawnia się ono w zdolności ukazania, że słowo wiary stanowi rzeczywistość siłę, która oświeca sumienie, wyzwala je od wszelkiego zniewolenia, uzdalnia je do dobra. Młode pokolenia oczekują od was nowej syntezy wiedzy, nie typu encyklopedycznego, lecz humanistycznego – napisał Jan Paweł II.

Krótko

● 9 października Jan Paweł II przyjął na audyencji prezydenta Węgier Ferencza Mádlą. Przybył on do Rzymu na otwarcie wystawy z okazji tysiąclecia chrześcijaństwa w tym kraju, zorganizowanej w Muzeach Watykańskich. W jej otwarciu, obok szefa państwa węgierskiego, uczestniczyli Prymas Węgier kard. László Paskai i watykański sekretarz stanu kard. Angelo Sodano. Wystawa pokazuje tysiącletnie dzieje Kościoła na ziemi węgierskiej, od roku 1000 do dziś, ze szczególnym uwzględnieniem prześladowań w okresie komunizmu.

1 Oświadczenie biskupów USA

Kiedy nasz kraj prowadzi działania militarne, my, Biskupi, wołamy o ciągle modły, aby odpowiedź na ataki terrorystyczne dała rozwiązanie i nie wymknęła się spod kontroli – oświadczył bp Joseph Fiorenza, przewodniczący Konferencji Biskupów Katolickich w USA. W oświadczeniu, jakie opublikowano we wtorek, zawarty jest apel, aby wszelkie prowadzone obecnie działania militarne nie miały znamion nadużycia siły i opierały się na podstawowych zasadach etycznych. „Akcje wojskowe zawsze powodują negatywne skutki, ale czasami są niezbędne, aby chronić niewinnych lub bronić zasad moralnych” – podkreślił bp Fiorenza. Zaznaczył, że Kościół w USA uznaje, że działania wojenne skierowane są wyłącznie przeciwko terrorystom oraz tym, którzy ich wspierają, a nie przeciwko narodowi afgańskiemu i islamowi. Wyraził też troskę o bezpieczeństwo cywilnych mieszkańców Afganistanu i poparł wszelkie akcje humanitarne dla uchodźców i uciekinierów. „Jesteśmy podbudowani wysiłkiem, jaki włożono w budowę światowej koalicji sprawiedliwości i kompleksową odpowiedzią na tę inicjatywę poprzez poparcie dyplomatycznych, ekonomicznych i humanitarnych, a także zgodnych z prawem międzynarodowym działań militarnych”. Zwrócił się też z próbą znalezienia rozwiązań pokojowych w tym konflikcie, a także w innych rejonach zapalnych, z wyszczególnieniem sporu palestyńsko-izraelskiego.

2 Prześladowania na Kubie

Stowarzyszenie Humanitarne „Seguidores de Cristo Rey” (Naśladowcy Chrystusa Króla) ujawniło, że niektórzy jego członkowie w Hawanie padają ofiarami zamachów ze strony policji politycznej i obecnie obawiają się o życie. Ta organizacja o inspiracji religijnej walczy o przestrzeganie praw człowieka na Kubie. Szef oddziału Stowarzyszenia w stołecznej dziel-

Polsko-ukraińskie partnerstwo

Europejskie Kolegium Polskich i Ukraińskich Uniwersytetów w Lublinie zainaugurowało 6 października działalność. W uroczystości uczestniczyli prezydenci Polski i Ukrainy Aleksander Kwaśniewski i Leonid Kuczma. O zadaniach rozpoczynającej działalność uczelni mówili prof. Marian Harasimiuk i ks. prof. Andrzej Szostek – rektorzy dwóch uczelni współzałożycielskich uniwersytetów – UMCS i KUL, oraz przewodniczący konwentu prof. Jerzy Kłoczowski, dyrektor Instytutu Europy Środkowowschodniej. Prof. Marian Harasimiuk zapowiedział w przyszłości zwiększenie liczby studentów, powiększenie oferty dydaktycznej, zmianę statusu z kolegium na uniwersytet. Ks. prof. Szostek wskazał natomiast potrzebę odnajdywania elementów wspólnych w kulturze i historii Polski i Ukrainy, żeby uczyć młodych poszanowania dla różnic obu narodów. Prof. Kłoczowski podkreślał, że kolegium to nie szkoła lokalna, ale europejska, której wychowankowie będą się czuli równie dobrze w Warszawie, Kijowie i Oxfordzie. – Chodzi nie tylko o pogłębione intelektualnie spotkanie polsko-ukraińskie, ale o stabilizację w Europie – podkreślił. W Kolegium rozpocznie naukę 106 studentów.

***

Podczas inauguracji wręczono po raz pierwszy Nagrodę im. Jerzego Giedroycia, ustanowioną przez Senat UMCS. Wyróżnienie w wysokości 20 tys. złotych jest od tego roku przyznawane za badania nad dziedzictwem paryskiej „Kultury” i twórczą kontynuację przesłania Redaktora – wizji Polski i jej miejsca w Europie. Nagrodę otrzymali Andrzej Friszke, Paweł Machcewicz i Rafał Habielski za pracę „Druga Wielka Emigracja 1945–1990”, która jest – według kapituły nagrody – pierwszym kompleksowym opracowaniem problematyki polskiej emigracji powojennej.

nicy Lisa – César Guerra powiedział, że jeden z jego współtowarzyszy, 48-letni Rodobaldo Madrigal Vega, stracił prawe kolano, gdy samochód, prowadzony prawdopodobnie przez agentów policji politycznej, wjechał na chodnik i potrącił go. Sąd pierwszej instancji uniewinnił kierowcę, chociaż później, po odwołaniu się poszkodowanego, skazał winowajcę na rok pozbawienia wolności. Sam Guerra kilkakrotnie był dotkliwie pobity i – jak wyjaśnił dziennikarzom zagranicznym – oficerowie Służby Bezpieczeństwa grozili mu, że go zabiją, jeśli to ujawni. Udało mu się ustalić, że jeden z oficerów o imieniu René jest majorem policji politycznej w tej dzielnicy. „Boimy się o nasze życie, gdyż akty przemocy przeciw członkom naszej organizacji powtarzają się codziennie” – powiedział Guerra. „Jesteśmy zdani na łaskę prawdziwych morderców, którzy działają bezkarnie” – dodał.

***

Guerra zapewnił, że mimo gróźb i prób zastraszenia, członkowie Stowarzyszenia nie zamierzają zaprzestać działalności. „Będziemy nadal iść tą drogą, stawiając czoła państwowej machinie represji, jesteśmy bowiem ludźmi wolnymi i uczciwymi, a nasza praca jest głęboko humanitarna” – oświadczył działacz.

3 W Czechach – prawie jak za komuny

Państwo chce ograniczyć wolność Kościoła katolickiego – stwierdził kard. Miloslav Vlk, arcybiskup Pragi

Krótko

● Kościół katolicki w Pakistanie obawia się o bezpieczeństwo chrześcijańskiej mniejszości w tym kraju. „Amerykańsko-brytyjskie ataki na Afganistan mogą spowodować, że chrześcijanie staną się w tym kraju głównym celem prześladowań ze strony fundamentalistów islamskich” – obawia się abp Lawrence J. Saldanha z Lahore.

i Prymas Czech. Jego zdaniem, nowa ustawa religijna zmierza do sprawowania przez państwo daleko idącej kontroli nad Kościołem i ograniczenia jego suwerenności. W wywiadzie dla austriackiej agencji informacyjnej Kathpress kard. Vlk podkreślił, że zgodnie z nową ustawą, ministerstwo kultury, któremu podlegać będą Kościoły i związki religijne, będzie decydowało o prawnym uznaniu nowo powstających instytucji kościelnych. „Przypomina nam to sytuację z czasów komunizmu” – powiedział kard. Vlk. Arcybiskup Pragi zwrócił uwagę, że Kościoły i związki religijne w Czechach pełniły tylko „rolę doradcą” przy przygotowywaniu nowej ustawy. On sam nie widział jeszcze gotowego projektu i nie jest do końca prawdą informacja rozpowszechniana przez władze, że ustawa powstała po konsultacjach i osiągnięciu konsensusu przez wszystkie Kościoły i związki religijne w Czechach.

***

Kardynał pytany o zwrot majątku kościelnego zagrabionego przez komunistów odpowiedział, że sprawa ta musi zostać bezwzględnie uregulowana jeszcze przed przystąpieniem Czech do Unii Europejskiej. „Prawo własności jest jednym z najważniejszych praw człowieka i musi być respektowane” – podkreślił Arcybiskup.

4 Wspólna modlitwa chrześcijan, żydów i muzułmanów

Wszystkie religie są odpowiedzialne za pokój i sprawiedliwość na świecie – powiedział kard. Christoph Schönborn, przemawiając 8 września w trakcie spotkania chrześcijan, muzułmanów i żydów w Wiedniu. Podczas spotkania, na którym modlono się za ofiary ataków terrorystycznych w USA i pokój na świecie, arcybiskup

Wiednia wyraził nadzieję, że sprawiedliwość, wzajemny szacunek i dobro zwyciężą nawet wtedy, gdy „przemówiła broń”. Kardynał zaznaczył, że przy wszystkich różnicach pomiędzy wspólnotami religijnymi mają one wiele wspólnego. „Łączy nas przede wszystkim wspólna wiara, że ponosimy przed Bogiem odpowiedzialność za swoje czyny. Chrześcijanie, żydzi i muzułmanie podzielają przekonanie, że Bóg jest sprawiedliwy i oczekuje od nas sprawiedliwości oraz, że karze wszelkie zło, nieprawość, terror, nienawiść i prześladowanie biednych” – powiedział Hierarcha. Zabierając głos, naczelny rabin Austrii Paul Chaim Eisenberg zaznaczył, że wola pokojowego współżycia wszystkich religii powinna przede wszystkim objawiać się w życiu codziennym. „Nie powinniśmy wzajemnie krytykować swoich wyznań i dopuszczać do podziałów na „niewiernych i tych, których wiara jest tak fanatyczna, że prowadzi do nieszczęść” – powiedział Eisenberg. Natomiast przewodniczący wspólnoty muzułmańskiej w Austrii, Anas Schakfeh, podkreślił w swoim wystąpieniu, że najlepszym gwarantem pokoju na świecie jest rozwijanie kultury tolerancji. Wyraził on nadzieję, że modlitwa ta będzie impulsem do dialogu między religiami, wzajemnego zrozumienia i akceptacji.

Będzie biblioteka na 2,5 mln woluminów

Papieska Akademia Teologiczna w Krakowie będzie miała nowy, nowoczesny budynek, który pomieści 2,5 mln woluminów. Kamień węgielny został poświęcony przez kard. Franciszka Macharskiego i wmurowany 6 października. Biblioteka PAT – jedna z największych i najważniejszych bibliotek katolickich w Polsce – znajduje się teraz w dwóch budynkach: w siedzibie Akademii i w seminarium duchownym przy ul. Podzamcze. Po zakończeniu budowy wszystkie zbiory – w tym także mapy, płyty i kasety, druki ulotne, mikrofilmy i czasopisma, znajdą się w budynku przy ul. Grota-Roweckiego. Prace zaczęły się w listopadzie ub. r. Po zakończeniu pierwszego etapu budowy, biblioteka będzie mogła pomieścić ok. 1 mln dokumentów, a po zakończeniu etapu drugiego – 2,5 mln. Zbiór pomieści nie tylko bibliotekę główną PAT, ale także zasoby wydziałów, insty-

tutów i katedr. Zasoby PAT pochodzą nie tylko z zakupów, część to dary księży, którzy przekazali swoje biblioteki w testamentach. Duże zbiory przekazali także Ojciec Święty Jan Paweł II, metropolita krakowski, biskupi krakowscy i profesorowie akademii. – Wszyscy ofiarodawcy pozostają w naszej wdzięcznej pamięci i modlitwach – zapewnia rzecznik PAT.

***

Papieska Akademia Teologiczna powstała w 1981 roku. Jednak jej tradycje sięgają XIV w., bo PAT to kontynuacja najważniejszego wydziału Uniwersytetu Jagiellońskiego – teologii. Jednostronne decyzje władz PRL z 1954 r. nie przerwały jej kano- nicznego istnienia. Dzięki bezkompromisowej postawie kolejnych metropolitów krakowskich – Eugeniusza Baziaka, Karola Wojtyły i Franciszka Macharskiego – dawny Wydział Teologiczny funkcjonował jako Papieski Wydział Teologiczny.

Caritas Polska dla uchodźców z Afganistanu

Caritas Polska będzie pomagać uchodźcom z Afganistanu – powiedział jej dyrektor ks. Wojciech Łazewski. Organizacja ogłosiła apel o wpłacanie pieniędzy na ten cel. „Caritas Polska włącza się w przygotowywany przez Caritas Internationalis z Watykanu projekt pomocy uchodźcom z objętego wojną Afganistanu” – czytamy w apelu. „Pomoc będzie realizowana przez Caritas Pakistańską, przy wsparciu ze strony Caritas zachodnich. Środki finansowe pozyskane przez Caritas Polską zostaną przekazane do Caritas Internationalis w Watykanie”. Pieniądze przeznaczone na pomoc uchodźcom z Afganistanu można wpłacać na konto: Caritas Polska, Skwer kard. S. Wyszyńskiego 6, Warszawa. PKO BP SA I O/Centrum w Warszawie nr 9010201013 122640130 z dopiskiem „Uchodźcy afgańscy”. Od wpłat gotówkowych na powyższe konto, dokonanych w oddziałach PKO BP S.A., bank nie pobiera prowizji. Osoby posiadające karty kredytowe Visa i MasterCard mogą dokonywać wpłat poprzez In-

ternet pod adresem: www.caritas.pl. Na stronach internetowych Caritas znajdują się również aktualne informacje z zakresu działalności organizacji.

Inauguracja roku akademickiego na UKSW

Ponad 12 tys. studentów zainaugurowało uroczyste rok akademicki na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego, 8 października w Warszawie. W uroczystościach wzięł udział Prymas Polski Józef Glemp, który przewodniczył Mszy św. Senat uczelni uhonorował go tytułem doktora honoris causa świętej teologii. – W nowy rok akademicki wchodzimy jako uczelnia ośmiowydziałowa, z 14 kierunkami studiów – powiedział w inauguracyjnym wystąpieniu ks. prof. Roman Bartnicki, rektor UKSW. Przypomniał, że w tym roku powołane zostały dwa nowe kierunki: fizyka i chemia, a specjalność socjologii stała się również kierunkiem. Wydział matematyki został przekształcony w wydział matematyczno-przyrodniczy. Podziękował też przedstawicielom Rady Gminy Warszawa Bielany za przekazanie uniwersytetowi działki o powierzchni 1 ha przy ul. Wóycickiego. Na uroczystościach inauguracyjnych obecni byli marszałek Sejmu Maciej Płażyński, ambasadorzy m.in. Szwecji, Węgier, Francji oraz rektorzy wyższych uczelni w Polsce. Przybyli też licznie biskupi.

***

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie powstał w 1999 r. z przekształcenia Akademii Teologii Katolickiej (istniejącej od 1954 r. jako kontynuacja Wydziałów Teologii Katolickiej usuniętych z UJ i UW). Uniwersytet zatrudnia prawie 400 nauczycieli akademickich, z których ponad 70 legitymuje się tytułem profesora. Biblioteka Główna ma w swych zbiorach ponad 200 tys. woluminów.

Przygotowano na podstawie KAI i informacji własnych

Krótko

● Z okazji Dnia Papieskiego Poczta Polska wprowadziła do obiegu 14 października pamiątkowy znaczek (o nominale 1 zł i w nakładzie 450 tys. sztuk) z Janem Pawłem II. Zaprojektował go Janusz Wysocki. Znaczek przedstawia Jana Pawła II w stroju pontyfikalnym. Logo Dnia Papieskiego usytuowane w prawym dolnym rogu przypomina okazję wydania znaczka.

● Nakładem Wydawnictwa Diecezji Tarnowskiej „Biblos” ukazały się rozważania różańcowe pt. „Postawic wszystko na Maryję”. W książce wykorzystano teksty Prymasa Tysiąclecia kard. Stefana Wyszyńskiego. Autorem publikacji jest ks. Jan Siedlarz. Książkę można zamawiać w Wydawnictwie Diecezji Tarnowskiej „Biblos”, Plac Katedralny 6, 33-100 Tarnów. Tel./fax (0-prefiks-14) 622-40-40.

Z synodalnej auli

Biskupie świadectwa nadziei

ABP JÓZEF ŻYCIŃSKI

Kolejny tydzień obrad Synodu Biskupów w Rzymie ukazywał nam stopniowo, jak różne problemy towarzyszą głoszeniu Ewangelii, zależnie od tego, czy nowych wyzwań kulturowych doświadczać mieszkańcy afrykańskiego buszu, małych wysp rozrzuconych na wodach Oceanii czy też wielkich metropolii Europy, Kanady lub USA. Opisując różnorodność wzorców biskupiego posługiwania, ktoś posłużył się metaforą biskupa jako tkacza, który tkaniwą codziennych trosk powierzonego mu ludu potrafi zespolic z Bożymi wzorcami, aby ukazywać harmonię i piękno życia ukierunkowanego ku ewangelicznym wartościom.

Siła słabych

Podkreślając, że w zachodzących przemianach szczególnie ważna jest więź z Kościołem zbudowanym na fundamencie Apostołów, abp Tadeusz Kondrusiewicz z Moskwy przypomniał niedawny okres, w którym usiłowano narzucać ideologiczne zniewolenie mieszkańcom byłego ZSRR. Starając się zachować niezależność ducha, rosyjscy katolicy patrzyli wtedy z nadzieją na Litwę i Łotwę, gdzie żyli biskupi, którzy zachowali sukcesję apostołską. Ich więź z Ojcem Świętym oraz zakorzenienie w Kościele apostołskim krzepiły serca i umacniały ufność w mrocznych czasach ideowego zakłamania. Poczucie więzi ze Stolicą Apostolską chroniło wtedy przed beznadzieją i dawało poczucie siły wzmacniającej przez przynależność do wielkiej rodziny Kościoła powszechnego.

O podobnym poczuciu więzi mówił afrykański arcybiskup Józef Ganda z Freetown, przewodniczący Konferencji Biskupów Sierra Leone, wspominając uprowadzenie przez bojówki muzułmańskich fundamentalistów. Gdy niepewne było jego jutro, wśród wiadomości docierających do niego w czasie niewoli, odnajdywał dwa źródła nadziei. Pierwszym były informacje o tym, że Ojciec Święty zdecydowanie i konsekwentnie interweniuje w sprawie jego uwolnienia. Drugim źródłem pociechy było to, że zarówno chrześcijaństwo, jak i islam gromadzili się wtedy na modlitwie, prosząc Boga o pomyślne rozwiązanie bolesnej sytuacji. Czas przyniósł spełnienie ich modlitw, zaś wystąpienie biskupa Gandy w auli synodalnej uczestnicy Synodu przyjęli rzesistymi

oklaskami, dostrzegając w tej sytuacji paradoks Kościoła, który swą nadprzyrodzoną siłą odnajduje w codziennym zmaganiu się ze słabością na szlaku cierpienia.

Inny biskup afrykański weekendową przerwę w obradach wykorzystał na lot do Nowego Jorku, by odebrać tam przyznaną mu przez ONZ nagrodę za rozwijanie konsekwentnego programu walki z AIDS. Opowiadał mi z wielką troską o realiach życia w jego diecezji, gdzie w zastraszającym tempie rośnie liczba chorych na AIDS. Jedni wpadają w przygnębienie i aby usprawiedliwić bezradność, zaczynają głosić, że przyczynami AIDS są brud i głód, więc praktycznie nie sposób uniknąć choroby. Z kolei przedstawiciele niektórych ośrodków europejskich jako jedyny środek przeciwdziałania proponują nowe transporty środków antykoncepcyjnych, uważając, że poziom ludzkich dramatów najprościej uregulują technika i ekonomia. Tymczasem skuteczne przeciwdziałanie tragedii wymaga zarówno informacji, jak i motywacji duchowo-moralnej. Wymaga także przezwyciężenia niektórych lokalnych tradycji, między innymi prawa lewiratu. Praktyka tego prawa nakazuje, aby po śmierci męża, jego żonę, zarażoną również wirusem HIV, poślubił brat zmarłego. W ten sposób tworzy się reakcja łańcuchowa infekcji i zgonów, a gdy Kościół wzywa do zarzucenia tradycji lewiratu, środowiska fundamentalistyczne podnoszą zgilek, że katolicyzm chce niszczyć afrykańską tradycję rodzinną. Chrześcijańskie świadectwo prawdy wymaga wtedy przyjęcia ze spokojem oskarżeń formułowanych przez fundamentalistów.

Między egzotyką a wiernością

Wiele sytuacji ukazanych podczas synodalnych obrad uderza w egzotykę, tak bardzo różną od polskich warunków duszpasterskich. Afrykański biskup z ubogich, kamienistych terenów, gdzie jedynym źródłem utrzymania jest wypas kóz, opowiadał, jak usiłuje tworzyć kręgi biblijne wśród swych wiernych i zachęca ich do dyskusji nad wybranymi fragmentami Pisma Świętego. Kiedy razem z nimi przeczytał przypowieść o Dobrym Pasterzu, poprosił ich o komentarz. Jako pierwsza zabrała głos prosta gospodyni domowa. Jej wniosek wyrażony łamanym językiem angielskim był również prosty: „Skoro Chrystus jest pasterzem, to my wszyscy jesteśmy jego kozami”.

Porównanie do owiec w tamtym środowisku jest niezrozumiałe, gdyż owiec nikt tam nie widział, natomiast koza jest żywicielką, która umożliwia utrzymanie rodziny. Odwołanie do owiec nie przemawia również do uczestników katechizacji

w wielkich metropoliach Zachodu. Niektóre dzieci widziały już wprawdzie owcę na filmie, jest to jednak dla nich stwór równie egzotyczny, jak ludziki z UFO albo smurfy. Do tej generacji mógłby przemówić język reklam czy gier komputerowych. Dlatego też dużo czasu poświęcamy na dyskusję o tym, jakie środki przekazu Ewangelii trzeba wybrać współcześnie, aby dotrzeć z Chrystusową prawdą do człowieka z początku trzeciego tysiąclecia. Większość dyskutantów podkreśla, że od języka słów i technik duszpasterskich znacznie bardziej skuteczny jest język serca. Wyraża się on w dzielonej solidarnie biedzie oraz w konsekwentnej więzi z tymi, którzy czują się zagubieni życiowo, bezradni i bezdomni.

Któryś z afrykańskich uczestników ostrzega biskupów, aby z wszystkich swych obowiązków najbardziej cenili sobie katechizację i nie odstępowali jej zbyt łatwo osobom świeckim. Ktoś inny wzdycha nostalgicznie za światem dzieciństwa, który przeminał tak szybko. Nostalgia przyjmuje różne odcienie. Pewne formy przemian trzeba ze spokojem zaakceptować jako nieunikniony składnik przeobrażeń cywilizacyjnych. Nie wszystkim przychodzi to jednak łatwo. Jeden z rozmówców afrykańskich wygłosił mi w przerwie mały referat na temat roli klucza w przemianach cywilizacyjnych. Stwierdził z gorzką zadumą: Gdy byłem dzieckiem, nie wiedzieliśmy w wiosce, czym jest klucz. Teraz, gdy zjadę do mej rodzinnej wioski, znajduję prawie wszystkie domy pozamykane. Pocieszyłem go, że właściciel zamkniętego domu może mieć mimo wszystko otwarte serce, w którym znajdzie rozległą przestrzeń zarówno dla Chrystusa, jak i dla bliźnich.

Różnice stylów

Po kilku dniach wymiany doświadczeń zarysowują się odmienności stylów, w których widać różnorodność doświadczeń historycznych różnych wspólnot wiernych. Najbardziej ujmuje i wzrusza przykład Kościołów, których świadectwo wiary naznaczone jest cierpieniem. To one na szlaku męczenników odnajdują siłę w duchowej więzi z Piotrem naszych czasów. Dla nich poczucie wielkiej duchowej tradycji w cieniu krzyża jest źródłem nadziei i mocy ducha w obliczu codziennych zmagania z przeciwnościami.

W odmiennych warunkach okazują świadectwo swej wierności Kościoły, które wcześniej przeszły przez szkołę cierpienia, jaką na przykład w realia Francji wniosła rewolucja francuska. Reakcję na narzucaną odgórnie laicyzację stanowiło zarówno duchowe pogłębienie, jak i dialog z wyzwaniami współczesności. Abp Georges Gilson opowia-

dał mi o realiach codziennej współpracy z gronem 210 francuskich księży robotników. Zachowali oni nazwę „robotników”, mimo iż wielu z nich to technicy i pracownicy umysłowi, którzy starają się nieść prawdę Ewangelii do zlaicyzowanych środowisk w Marsylii, Lyonie czy Paryżu.

Ks. Antonio Bravo, audytor zaproszony na Synod osobiście przez Ojca Świętego, jest przełożonym instytutu Prado. Powstał on we Francji, a dziś skupia 1200 kapłanów w 15 krajach. Żyją oni duchowością prostoty Nazaretu, w której główną rolę odgrywa pobożność eucharystyczna, stanowiąca fundament duchowości kapłanów pracujących w szczególnie zlaicyzowanych środowiskach. Poinformowałem go z radością, iż w Polsce ukazał się już przekład klasycznej pracy ich założyciela i że można oczekiwać, iż pozytywne doświadczenia ich duchowości znajdą także rezonans wśród polskich duszpasterzy, którym wypadło pracować w środowiskach obojętnych na wartości duchowe.

Najtrudniejsze są sytuacje tych wspólnot katolickich, w których postępuje proces samolaiyzacji przyjmowanej jako nieuchronna konieczność. Widać go nawet na poziomie terminologii, gdzie w samych nazwach znikają określenia funkcji duszpasterzy, pojawiają się natomiast jedynie koordynatorzy lub moderatorki. W perspektywie tej biskup może jawić się najwyżej jako sprawny administrator lub wybitny lider; znikają natomiast odniesienia do jego modlitwy czy duchowości. W wersji pozbawionej intelektualnego pogłębienia najłatwiej wtedy skupić uwagę na sprawach precedencji w Kościele, kolekcjonować własne przywileje i zasługi, ubolewać, że nie wszyscy wystarczająco doceniają wielkość danej tradycji.

W wersjach odwołujących się do jakichś uzasadnień intelektualnych można natomiast obserwować kulturowanie marzeń o nadzwyczajnej reformie, która w magiczny sposób wyeliminuje wszystkie bolączki i zaowocuje idealną strukturą zreformowanego Kościoła. Podobne oczekiwania znajdowały wyraz w deklaracjach „konkurencyjnego synodu”, zorganizowanego w tym samym czasie w Rzymie przez 40-osobowe grono świeckich z różnych krajów. W swej końcowej deklaracji, proponującej radykalną reformę struktur kościelnych, ogłosili oni, iż każdy ochrzczony powinien mieć w Kościele katolickim prawo do piastowania dowolnej godności, włącznie z godnością biskupa i papieża, niezależnie od swego wieku, płci, wykształcenia czy orientacji seksualnej. Przy redagowaniu deklaracji główną rolę odgrywała Angielka, która w swej parafii pełni funkcję nadzwyczajnej szafarki Eucharystii i działa w radzie duszpasterskiej. Jej wystą-

Nie posiadamy wiedzy, by panować

Z ks. prof. LOTHAREM ULLRICHEM rozmawia ks. Roman Kempny

pienie skłania do pytania o rolę zagubionych duchowo działaczy świeckich, którzy w swych osobistych odczuciach mogliby podjąć dowolnie wysoką funkcję w Kościele, natomiast życie nie stwarza im żadnej szansy zrealizowania ambitnych planów.

Święty Kościół powszechny

W słoneczny dzień 7 października zgromadzili się na Placu św. Piotra wierni z wielu krajów. Większość ojców Synodu uczestniczyła w uroczystościach beatyfikacyjnych siedmiu nowych błogosławionych. Wśród tej siódemki znajduje się męczennik – ormiański biskup. Oprócz niego jest ojciec rodziny z siódmką dzieci, niemiecki dziennikarz przeciwstawiający się nazizmowi, dwóch włoskich księży i trzy zakonnice. Przybyli licznie wierni z Moguncji i Essen. O życiu nonkonformistycznego dziennikarza, Mikołaja Grossa, mówił podczas liturgii bp Hubert Luthe z Essen, ten sam, który przed laty odznaczył Władysława Bartoszewskiego za zasługi w budowie społeczeństwa obywatelskiego. Bp Luthe zwrócił uwagę na odwagę nowego Błogosławionego oraz na fakt, że troszcząc się o siedmiu dzieci, podkreślał równocześnie, że jeszcze bardziej winien się troszczyć o wierność Bogu.

Podczas Mszy św. wnoszono relikwie poszczególnych błogosławionych. Nie było tylko relikwii Mikołaja, ponieważ 15 stycznia 1945 r. naziści spalili jego zwłoki, zaś prochy rozsypali w pobliżu Berlina, gdzie przebywał w więzieniu w ostatnim okresie swego życia. W tym również widać znamienne piękno naszego wyniszczenia, w którym my sami znikamy, po to, aby było wyraźniej widać Boga.

Znamienny był jeszcze jeden piękny znak uniwersalizmu Kościoła, wyrażony w liturgii beatyfikacji. Początkowo biskupi z krajów urodzenia nowych Błogosławionych informowali o duchowym dziedzictwie kandydatów na ołtarze. W modlitwie wiernych zmieniła się ta perspektywa. Wezwanie o bł. Mikołaju Grossie wypowiedziała Amerykanka, o włoskich księżach Fusco – Filipinka. Wstawiennictwa kanadyjskiej bł. Emilii Tavenier Gamelier wzywano po hiszpańsku, Włoszkę Eugenię Picco wspomniano w języku swahili, zaś bł. siostrę Euthymię Uffing – po polsku. Zmiana języków miała w sobie coś z nastroju Wierczernika w dniu Zesłania Ducha Świętego – przypominała, że zarówno w auli synodalnej, jak i w Bazylice św. Piotra poczucie wspólnoty Kościoła jest dużo ważniejsze od etnicznych więzów krwi. Kościół, żyjący Chrystusową wizją jedności rodziny ludzkiej, nawiązuje do bogactwa tradycji i kultur po to, by tworzyć wyższą wspólnotę powszechną Chrystusowego Kościoła.

– **Jakie zagadnienia w refleksji teologicznej Kościoła katolickiego są dziś według Księdza Profesora najbardziej aktualne?**

– Bóg żyje także w nas i On zesłał swojego Syna dla nas. Pięknie mówi o tym św. Paweł w Liście do Galatów, że on żyje z wiary w Syna Bożego. Uważam, że ta prawda jest najważniejsza i o niej musimy dawać świadectwo światu. Nasz biskup w Erfurcie powtarza często, że musimy wierze nadać oblicze, bo wiarę przekazuje się w osobowym spotkaniu. Dlatego ważne jest, by wierzący rodzice przez swoją praktykę życia z wiary prowadzili do wiary swoje dzieci. Jeśli tego zabraknie, to uprawianie dogmatyki będzie daremne, nie będzie miało znaczenia dla naszego życia i codzienności.

– **Czy, zdaniem Księdza Profesora, nie rysuje się rozdział między dogmatyką a praktyką pastoralną Kościoła?**

– Nigdy nie chciałem zostać profesorem, chciałem być proboszczem... Dlatego staram się nauczać wiary egzystencjalnie. Wiara tylko nauczana, a nie urzeczywistniana, nie trafia do ludzi. Staram się też w każdą niedzielę głosić w kościele kazanie. Bo ważniejsza jest dla mnie ambona niż katedra profesorska. Na ambonie przepowiada się wiarę. I jako dogmatykowi udaje mi się trafiać do „normalnych ludzi”...

– **Na ile studium teologii może pomóc w doświadczeniu duchowym człowieka? Jan Paweł II w liście „Novo millennio ineunte” podkreśla potrzebę kontemplacji...**

– Wielu studentów przychodzi na wydział teologiczny z „nadszarpniętą” wiarą. Niektórzy mają nadzieję, że teologia pomoże im „lepiej wierzyć”. Rozczarowuję ich nieco, kiedy mówią, że można też studiować teologię „ateistycznie” – gdy się człowiek nie modli. Kto się nie modli, nie może rozumieć teologii. Czasami mówi się o „klęczącej” i o „siedzącej” teologii. Ale obie są ze sobą splecione. Ewangelicki teolog Karl Barth mawiał: „Modlitwa bez teologii jest ślepa, zaś teologia bez modlitwy jest bezowocna”. Dlatego uważam, że w pewnych sytuacjach warto odłożyć notatki, stanąć obok katedry i mówić jak proboszcz do swych dzieci... Moi studenci powtarzali mi: „Kiedy Ksiądz Profesor stanął obok mównicy, był najlepszy”.

– **Znane jest też powiedzenie Pascala: „Dużo wiedzy przybliża do Boga, a mało od Niego oddala”. Czy ta maksyma jest nadal aktualna?**

– Nie patrzyłbym na tę relację ilościowo, lecz jakościowo. Nawet przed teologiem, który – jak ja – prowadził wykłady z dogmatyki przez 72 semestry, otwierają się nowe doświadczenia. To znaczy, wiara staje

się prostsza i głębsza. Podkreśliłbym bardziej głębię wiary. Tu okazuje się kolejny raz, jak ważna jest modlitwa. W bezsennej noc, gdy potrzebuję pociechy, nie sięgam przecież po podręcznik dogmatyki, lecz modlę się na różańcu. Modlitwa prowadzi mnie na spotkanie z żywym Bogiem. Uważam, że trzeba zwracać uwagę na ten splot wiedzy i modlitwy. Podobnie dzieje się w Noc Paschalną, gdy odnawiamy naszą wiarę. Jak drzewo otrzymuje nowy sój, tak rośnie nasza wiara, gdy co roku stajemy przed decyzją wiary i powtarzamy „wyrzekam się” i „wierzę”. Tylko w taki sposób wiara pozostaje żywą, ale musi ona też być poddana głębszej refleksji.

– **Jak jest spożytkowany potencjał teologów świeckich w Kościele w Niemczech?**

– W czasach komunizmu mieliśmy w NRD tylko studia dla kandydatów do kapłaństwa, ale biskupi już wówczas zorganizowali studia dla świeckich: dla sióstr zakonnych, dla osób sprawujących szczególne funkcje w Kurii. Dzisiaj sytuacja w Kościele w Niemczech zmienia się. Wykształconych teologów świeckich zatrudnia się jako asystentów pastoralnych. Współpraca między nimi i kapłanami nie zawsze jest łatwa. Asystent pastoralny nie może zostać dziekanem albo biskupem... Chodzi o to, że jest to służba Kościołowi i potrzebuje ona ludzi gotowych służyć. Uważam, że ta myśl musi też być obecna w teologii. Nie posiadamy wiedzy, by panować, lecz by służyć. I jeśli z takim nastawieniem i z taką wizją duchową podejmują studia teologiczne świeccy, to mogą one być bardzo owocne dla Kościoła. Problemy zaczynają się, gdy przychodzi postępowanie motywowane konkurencyjnością. Wówczas konflikty są zaprogramowane. I to byłoby szkoda.

– **Ksiądz Profesor wspominał o Kościele w dawnej NRD. Czy może Ksiądz podzielić się z nami swoimi spostrzeżeniami z tamtego czasu?**

– Wyraziłbym to tak: wiedzieliśmy, gdzie jest przeciwnik. Trzeba było się zdecydować, to wiedzieli wszyscy chrześcijanie. Mój brat mówił mi, że bycie katolikiem kosztuje go co miesiąc tysiąc marek. Z powodu swego wyznania nie mógł awansować. Taka była sytuacja katolików i ewangelików w NRD. Dzisiaj żyje się nam trudniej w społeczeństwie pluralistycznym, niż w takim, w którym bycie katolikiem wymagało zdecydowanego samookreślenia. Znajdujemy się we mgle najrozmaitszych poglądów.

Mieliśmy zawsze dobre kontakty z Kościołem w Polsce, a także w Czechach, gdzie był on o wiele bardziej prześladowany. Kiedyś, gdy byłem już profesorem i rektorem studium teologicznego, prowincjał salezjanów

MAREK PIEKARA

Ks. prof. Lothar Ullrich jest kierownikiem Katedry Teologii Dogmatycznej na nowo utworzonym Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. W bieżącym semestrze prowadzi wykład monograficzny, który ma związek z jego zaangażowaniem w ostatnich latach. Ks. prof. Ullrich uczestniczył bowiem w latach 1994–1997 w pracach nad „Wspólną Deklaracją w sprawie nauki o usprawiedliwieniu” Papieskiej Rady ds. Jedności Chrześcijan i Światowej Federacji Luterńskiej, która została podpisana 31.10.1999 r. w Augsburgu.

prowincji czeskiej (który zajmował się myciem okien, podobnie jak kard. Miloslav Vlk) zapytał mnie, czy nie przyjęlibyśmy sześciu czeskich salezjanów na studia podyplomowe. Sprawa musiała być całkowicie utajniona. Państwo nie wiedziało, że byli oni salezjanami. Kard. Meissner zdecydował, że przyjmujemy ich na tajne studium licencjackie. Nie mogli oni uczestniczyć w wykładach. Każdy z nich miał przydzielonego jednego profesora, który go prowadził. Jeden z ówczesnych moich uczniów jest obecnie dziekanem na Wydziale Teologicznym w Czeskich Budziejowicach. To było bardzo owocne studium. Podobne doświadczenia prowadziły kraje Europy do wzajemnego zbliżenia. Myśmy wtedy faktycznie tę bliskość narodów już tworzyli.

Czas nazizmu z jednej strony pozostawił pamięć krzywd, jakie Niemcy wyrządzili Polakom, Czechom i innym narodom. Z drugiej strony wielu Niemców pamięta bolesne wysiedlenia. Każdego dnia musimy wprowadzać w życie pojednanie, o które starali się już po Soborze biskupi. Dla mnie osobiście bardzo ważne stało się sformułowanie pewnego bawarskiego polityka: „Potrzebujemy Europy bez wzajemnych uraz”. Nasi ojcowie wiele przecierpieli wskutek bycia w Europie. Naszym zadaniem jest przejść to europejskie dziedzictwo i czynić je pozytywnym, budując relacje przyjaźni. To jest też powód, dla którego współpracuję od 1973 roku z polskimi, a potem też z czeskimi teologami. Cieszę się, że także tutaj, w Katowicach, zostałem jako Niemiec przyjęty z otwartymi ramionami. Znalazłem przyjaciół, znalazłem katolickich braci w wierze. W takiej atmosferze możemy budować nową przyszłość.

Na różnych drogach ku świętości

KS. ROMAN KEMPNY, RZYM

Górnicy mają od dziś swojego patrona i opiekuna w błogosławionym górniku Mikołaju Grossie. „Szczęść Boże”! – powiedział na zakończenie uroczystości beatyfikacyjnych Ojciec Święty 7 października na Placu św. Piotra.

Z kopalni do chwały ołtarzy

Tymi słowami Jana Pawła II chyba najbardziej uradowany i zaskoczony był obecny na beatyfikacji arcybiskup Damian Zimoń z Katowic. – Nowy błogosławiony to niezwykła postać. Żył w latach 1898–1945. Przez 5 lat pracował na kopalni jako górnik, był ojcem rodziny, a także dziennikarzem. Miałem okazję rozmawiać z synem nowego błogosławionego, Aleksandrem, który przybył na beatyfikację swojego ojca razem z czworgiem rodzeństwa. Jak mi wyznał – kontynuował Metropolita katowicki – taką postawę wiary zaangażowanej społecznie ukształtowała w nowym błogosławionym katolicka szkoła.

Mikołaj Gross pochodził z górniczej rodziny z Niederweningern koło Essen. Po ukończeniu szkoły podstawowej pracował w kopalni w rodzinnym mieście. Od 1917 r. angażował się w pracę chrześcijańskich związków zawodowych i organizacji katolickich. Działal m.in. w Wałbrzychu. W swoim postępowaniu kierował się zasadami

głoszonymi przez biskupa Kettelera, iż reformie społecznej musi towarzyszyć przemiana wewnętrzna. W swoich artykułach odrzucał narodowy socjalizm jako „śmiertelne zagrożenie dla państwa”. Wszystko to ściągnęło na niego prześladowania. W czasie licznych przesłuchań i tortur powtarzał niezmiennie: „Trzeba bardziej słuchać Boga niż ludzi. Jeśli wymaga się od nas czegoś, co godzi w Boga lub wiarę, to nie tylko wolno nam, lecz nawet jesteśmy zobowiązani odmówić posłuszeństwa człowiekowi”.

Jak proroctwo zabrzmiały zapisane przez niego w 1943 r. słowa: „Czasami serce mi ciąży, a zadanie wydaje się nierozwiązalnym, gdy mierzę własną, ludzką niedoskonałość i nieudolność z ogromem zobowiązania i odpowiedzialności. Jeżeli jedna generacja musi opłacić jej krótkie życie ceną najwyższą, śmiercią, odpowiedzi szukamy wtedy na próżno u siebie. Znajdziemy ją tylko u Tego, w ręku którego jesteśmy bezpieczni – za życia i w obliczu śmierci. Nie wiemy nigdy, z jakimi problemami będzie konfrontowana siła i moc naszych dusz. Drogi ludzkie zagrożone są w ciemności. Lecz i ciemność nie jest bez światła”.

Obecny na beatyfikacji biskup diecezji Essen, Hubert Luthé, na pytanie o znaczenie tego wydarzenia dla jego diecezji, stwierdził: „To niezwykle ważne wydarzenie dla naszej młodej jeszcze diecezji. To pierwsza w jej historii beatyfikacja. Wymowny jest fakt, że pierwszym błogosławionym jest ka-

Portrety niemieckiego dziennikarza Nikolausa Grossa i armeńskiego arcybiskupa Ignazio Maloyana na Bazylice św. Piotra podczas ceremonii beatyfikacyjnej

tolik świecki. Uwagę zwracają trzy cechy bł. Mikołaja Grossa: był wzorowym ojcem i mężem pomimo wielkiego zaangażowania społecznego, był człowiekiem sumienia oraz człowiekiem modlitwy”.

Przedstawiciele różnych stanów

W perspektywie zbliżającej się uroczystości Wszystkich Świętych beatyfikacja miała niezwykłą wymowę. Jan Paweł II ogłosił błogosławionymi, oprócz katolika świeckiego Mikołaja Grossa, także biskupa, męczennika ormiańskiego Ignacego Malojana (1869–1915), dwóch kapłanów – Tomasza Fusco (1831–1891) i Alfonsa Fusco (1839–1910) oraz trzy siostry zakonne z różnych zgromadzeń – Eugenie Picco (1867–1921), Marie Uffing (1914–1955) oraz Emilię Gamelin (1800–1851). Jak podkreślił w homilii Ojciec Święty, każdy z nich odkrywał na swojej drodze powołania nowe horyzonty duchowego rozwoju i zaangażowania w służbę bliźnim.

To była szósta beatyfikacja w tym roku. Podczas pięciu poprzednich Ojciec Święty ogłosił błogosławionymi

łącznie 271 Sług Bożych. W czasie jednej w tym roku uroczystości kanonizacyjnej Jan Paweł II ogłosił pięć nowych świętych. W sumie od początku pontyfikatu odbyło się 128 beatyfikacji, które dały Kościołowi 1265 nowych błogosławionych, w tym 1016 męczenników oraz 42 kanonizacje, podczas których Ojciec Święty ogłosił świętymi 452 osoby, w tym 401 męczenników.

Jeszcze w tym roku planowane są następne beatyfikacje. 21 października Jan Paweł II po raz pierwszy ogłosił błogosławionymi małżonków: Lui-giego Beltrame Quattrocchi i Marię Corsini; 4 listopada beatyfikowani będą: Paweł Peter Gojdic, Metodij Dominik Trcka, Giovanni Antonio Farina, Bartolomeu Fernandes dos Martires, Luigi Tezza, Paolo Manna, Gaetana Sterni i Maria del Pilar Izquierdo Albero, zaś 25 listopada – Giuseppe Marelli, Paula Montal Fornes de San Jose de Calasanz, Leonie Francoise de Sales Aviat i Maria Crescentia Hoess.

Bł. ks. Tomaso Fusco powtarzał, że „życie jest czasem szukania Boga; śmierć Jego odnalezieniem; wieczność czasem posiadania Boga na zawsze”.

Logo XVII Światowego Dnia Młodzieży

Krzyż – wpisany w logo przypomina kształtem pastorał Jana Pawła II. Jest symbolem obecności Jezusa Chrystusa, który skupia wokół siebie uczestników spotkania, pozwalając im doświadczyć swojej obecności we wspólnocie Kościoła i wzajemnym braterstwie.

Żółte koło – znajdujące się w centrum symbolizuje zgromadzoną w obecności Ojca Świętego młodzież całego świata uczestniczącą w spotkaniu.

Niebieski kolor – w trzech otwartych częściach nawiązuje do miejsca spotkania młodzieży świata – Kanady. Symbolizuje on oceany i morza otaczające Kanadę: Pacyfik na zachodzie, Morze Arktyczne na północy i Ocean Atlantycki na wschodzie. Krzyże ustawione przez pierwszych misjonarzy na wybrzeżach Kanady były znakiem przyniesionej tu wiary.

Liść klonu – jest narodowym symbolem Kanady. Obejmuje on młodych uczestników spotkania oraz wyraża życzliwość i otwartość, z jaką będą oni przyjmowani przez gospodarzy XVII Światowego Dnia Młodzieży.

Toronto czeka!

Jednym z charakterystycznych elementów pontyfikatu Jana Pawła II stały się spotkania z młodzieżą z całego świata. Pielgrzymowanie „Kościoła młodych” przez ziemię zaczęło się podczas obchodów Jubileuszu Odkupienia w 1984 r., kiedy Ojciec Święty zaprosił młodzież na spotkanie do Rzymu za rok. W Niedzielę Palmową 1985 r. w stolicy Włoch zgromadzili się młodzi ludzie z całego świata.

Odtąd co roku w Niedzielę Palmową obchodzony jest Światowy Dzień Młodzieży. Co dwa lata odbywa się dodatkowo szczególne spotkanie młodych z różnych krajów z Papieżem. Dotychczas takie spotkania miały miejsce w Rzymie, Buenos Aires, Santiago de Compostela, Częstochowie, Denver, Manili, Paryżu. Podczas Jubileuszu Młodych, który obchodzono w 2000 roku w Rzymie, Ojciec Święty zaprosił młodzież na spotkanie do Toronto w lipcu 2002 r.

Tematem XVII ŚDM są słowa z Ewangelii wg św. Mateusza: „Wy jesteście solą ziemi... wy jesteście światłem świata”. Spotkanie młodzieży z całym światem odbywać się będzie od 22 do 28 lipca 2002 r. w stolicy Kanady Toronto. Stało się tradycją, że kilka dni poprzedzających święto młodych, uczestnicy spędzają w wybranych diecezjach kraju, w którym ono

się odbywa. Poznają życie i kulturę oraz codzienność Kościoła goszczącego ich kraju. Mieszkają u rodzin lub w innych wyznaczonych miejscach, uczestniczą we wspólnej modlitwie, pielgrzymkach, festynach, wycieczkach. W kanadyjskich diecezjach uczestnicy XVII ŚDM będą przebywali od 18 do 21 lipca 2002 r. 22 lipca wyjadą do stolicy.

Oficjalne rozpoczęcie spotkania młodych nastąpi podczas Mszy św. odprawionej 23 lipca w Downsview Park w Toronto, której będzie przewodniczył arcybiskup Toronto kard. Aloysius Ambrozic. Od 24 do 26 lipca uczestnicy wysłuchają katechez głoszonych przez różnych biskupów oraz wezmą udział w Festiwalu Młodych i Drodze Krzyżowej poprowadzonej ulicami miasta. Najważniejszym punktem XVII ŚDM będzie czuwanie i Msza św. pod przewodnictwem Ojca Świętego, celebrowane 27 i 28 lipca.

Zapisy chętnych do udziału w XVII ŚDM oraz przygotowanie uczestników odbywa się w parafiach. Koordynacją wyjazdu polskich grup do Toronto zajmuje się Krajowe Biuro Organizacyjne ŚDM w Siedlcach. Tam też można uzyskać niezbędne informacje dotyczące szczegółów związanych z wyjazdem na spotkanie młodzieży z Ojcem Świętym w Toronto (kontakt – tel./fax 0...25/ 644-33-05; e-mail: biuro@sdm.org.pl). Informacje można znaleźć również na internetowej stronie Krajowego Biura Organizacyjnego, pod adresem www.sdm.org.pl

W. M.

Postanie Ewangelii wzbogaca tradycijną kulturę Afryki

Jak nigdy dotąd misje prowadzone są z rozmachem, przy zaangażowaniu wielu środków, w tym i technicznych, a mimo to tak wielu ludzi nie zna jeszcze Chrystusa. Jest jakimś paradoksem, że mimo tak

Życ gorliwiej Ewangelią dla misji

KS. JAN GÓRSKI

Te słowa towarzyszą całemu Kościołowi podczas tegorocznego Tygodnia Misyjnego (21–27 X 2001). Każdego roku w październiku – miesiącu różańcowym – przypominamy sobie w sposób szczególny o sprawie misji. Wciąż potrzeba głębszego zrozumienia misji i naszego zaangażowania w nie. Misjonarze oczekują wsparcia duchowego i materialnego.

wzmoczonej ewangelizacji, przy osobistym zaangażowaniu Papieża, świat wciąż oczekuje na Ewangelię. Równocześnie pamiętamy, jak wielu w minionych wiekach trudziło się, głosząc Ewangelię wśród narodów. Wielu misjonarzy oddało życie jako męczennicy w krajach misyjnych. Liczni, pracując w bardzo trudnych warunkach, stracili zdrowie. Wzruszające są zwłaszcza afrykańskie cmentarzyki przy stacjach misyjnych, na których pochowani zostali często bardzo młodzi misjonarze. Inni wrócili do kraju i nadal służą Kościołowi. Możemy powiedzieć, że misjonarze to prawdziwi bohaterowie naszych czasów. Módlmy się o nowe powołania misyjne!

Misje to przede wszystkim wypełnienie nakazu samego Pana Jezusa: „Idźcie i nauczajcie wszystkie narody...”. Jest także inny motyw misji: konieczność dzielenia się wielkim darem wiary z innymi. Wreszcie, kiedy można pomóc innym, także w wymiarze pracy na rzecz rozwoju, nie możemy być obojętni. Ojciec Święty mówi dziś o „naglącej potrzebie misji”.

Hasło tegorocznego Tygodnia Misyjnego „Życ gorliwiej Ewangelią dla misji” zwraca uwagę na zależność, jaka istnieje między osobistym życiem chrześcijan a skutecznością realizacji dzieła misyjnego. Takie wymagania stawia Jan Paweł II najpierw misjonarzom. Już na początku XX wieku zaczęto odkry-

wać, że istnieje także inna forma działalności misyjnej – świadectwo życia. Wśród ludności islamskiej w Afryce Północnej tę formę pracy misjonarskiej reprezentowali: Karol de Foucauld, kard. Lavigiere i wielu innych. W tym samym czasie ideał misyjny realizowała w Europie, pozornie z dala od misji, św. Teresa od Dzieciątka Jezus. Była w samym centrum misji, bo była „w sercu Kościoła”. Bardzo potrzebne jest misji autentyczne nawrócenie i życie chrześcijańskie – przypomina o tym program Nowej Ewangelizacji. Wtedy udział w dziele misyjnym będzie nie jakby „z zewnątrz”, ale stanie się prawdziwym współuczestnictwem.

Już po raz 75. obchodzony jest Tydzień Misyjny. Pius XI, który w 1926 roku ustanowił przedostatnią niedzielę października „niedziela misyjną”, a następnie wyznaczył tydzień szczególnej modlitwy i pomocy dla misji, pragnął ożywienia ducha misyjnego w całym ludzie Bożym. Różne formy współpracy, np. w postaci Kół Misyjnych skupiających dorosłych, dzieci i młodzież, pozwalają odkryć piękno misji oraz skutecznie nieść im pomoc. Najważniejsze formy tej współpracy to: modlitwa i ofiara duchowa, pomoc materialna oraz informacja o dziele misyjnym. Misjonarze potrzebują naszego wsparcia!

Wśród trędowatych i chorych na AIDS

MARTYNA MAZUREK

Na świecie tysiące ludzi nie mają dostępu do opieki zdrowotnej. Polscy misjonarze od lat otaczają opieką najbardziej potrzebujących. Pomaga im w tym, założona w 1992 r., Fundacja Pomocy Humanitarnej „Redemptoris Missio” – Medicus Mundi Poland.

Fundacja rozpoczęła działalność w Zambii, gdzie jest najwięcej szpitali i klinik prowadzonych przez polskich misjonarzy. W jednym z nich, w Mpunde, pracuje polski kardynał Adam Kozłowiecki. Obecnie niesie ona pomoc także misyjnym placówkom medycznym m.in. w Tanzanii, Kamerunie, Boliwii, Papui-Nowej Gwinei.

Pomoc dla misyjnych szpitali i przychodni obejmuje szkolenie z zakresu medycyny tropikalnej, wysyłanie środków opatrunkowych i lekarstw oraz organizowanie wyjazdów personelu medycznego. Dary materialne wysyłane są zgodnie ze zgłaszanym przez misjonarzy zapotrzebowaniem według zasady, aby otrzymywali tylko to, czego potrzebują i w wystarczającej ilości, jednak Fundacja nie zajmuje się zbiorówką leków. Prowadzony jest też rejestr lekarzy i pielęgniarek chętnych do pracy w ośrodkach misyjnych. Korzystają z niego misjonarze i instytucje zajmujące się pomocą humanitarną. Lekarze pracują w placówkach misyjnych jako wolontariusze. W czerwcu dwóch polskich lekarzy wyjechało do szpitala założonego przez polskich jezuitów w Katondwe w Zambii, by zastąpić wyjeżdżającą do Polski na wakacje s. Mirosławę Górę – jedynego lekarza i chirurga w tamtejszym ośrodku.

– Prowadzimy program praktyk medycznych dla studentów, aby zarazić ich ideą misji. Nabór odbywa się w drodze konkursu na Aka-

demii Medycznej w Poznaniu. W tym roku studenci trafią do hospicjum dla chorych na AIDS oraz do ośrodka o. Mariana Żelazka w Indiach. Organizujemy też specjalistyczne kursy z zakresu medycyny tropikalnej w Centrum Formacji Misyjnej w Warszawie oraz w Poznaniu – informuje prezes Fundacji dr Norbert Rehlis.

Dzięki środkom zebranych przez Fundację udało się wyposażyć laboratorium w hospicjum dla chorych na AIDS w Zambii oraz szpital w Aquille w Boliwii, zniszczony podczas trzęsienia ziemi. Zorganizowano również pomoc dla ofiar tajfunu w stanie Orissa w Indiach. O. Marian Żelazek otrzymuje regularną pomoc na utrzymanie kuchni miłosierdzia.

– Propagujemy również wiadomości o misjach – mówi dr Norbert Rehlis. – Mało kto w Polsce wie, jak ogromną pracę wykonują misjonarze. Tylko oni gwarantują właściwe wydawanie funduszy, dlatego misje są najlepszą drogą udzielania pomocy humanitarnej krajom rozwijającym się.

Próbujemy w ten sposób zwrócić uwagę na kraje, w których sytuacja zdrowotna i ekonomiczna jest tragiczna. Na przykład w Afryce nie ma pokoju, każdego dnia umierają niewinni ludzie, a pomagają im polscy misjonarze. Trzeba więc działać!

Fundacja dysponuje środkami z dobrowolnych wpłat około 4,5 tysiąca osób z całej Polski. Są to najczęściej ludzie starsi i niezmężni. Osoby, które wspierają Fundację, otrzymują biuletyn pt. „Raport”, informujący o jej działalności.

– Często otrzymujemy od ludzi starszych i samotnych listy z podziękowaniami, że dzięki naszej Fundacji czują się potrzebni, że cieszą się, że mogą coś zrobić dla innych, chociaż często sami są w potrzebie. Dzięki Fundacji i misjom odnaleźli sens życia – opowiada prezes.

Fundacja Pomocy Humanitarnej „Redemptoris Missio” – Medicus Mundi Poland

to pozarządowa organizacja, której celem jest utworzenie profesjonalnego zaplecza medycznego dla polskich misjonarzy pracujących wśród chorych w najuboższych krajach świata. Jej założycielami są dr Norbert Rehlis – obecny prezes, prof. Zbigniew Pawłowski, przez wiele lat pracownik Światowej Organizacji Zdrowia w Genewie, oraz ks. Ambroży Andrzejak – misjolog.

Każdy, kto chciałby zaangażować się w działalność Fundacji, proszony jest o kontakt listowny: Fundacja Pomocy Humanitarnej „Redemptoris Missio”, Akademia Medyczna, ul. Dąbrowskiego 79, p. 503, 60-529 Poznań, tel. 061/8477458 wew. 195 lub 061/8621321, fax: 061/8477490, e-mail: medicus@eucalyptus.usoms.poznan.pl
Konto Bankowe: Fundacja Pomocy Humanitarnej „Redemptoris Missio”, Bank Zachodni WBK SA IX Oddział w Poznaniu nr 11201492-3740-137-3000.

Szpital misyjny w Mpaushya, Zambia

ZDJEŃCIE PIOTR BARCHANSKI

Światowej sławy lekarz nefrolog prof. Franciszek Kokot otrzymał 9 października br. nagrodę Lux ex Silesia. Wyróżnienie wręczył metropolita górnośląski abp Damian Zimoń podczas międzyuczelnianej inauguracji roku akademickiego w katowickiej katedrze. Wzięli w niej udział rektorzy, wykładowcy i studenci śląskich uczelni państwowych i prywatnych.

Laudacja

wyłoszona przez prof. Jana Duławę

*Najdostojniejszy Księżu
Arcybiskupie Metropolito Katowicki
Panie Wojewodo
Magnificencje
Wysokie Senaty i Rady Wydziałów
Szanowni Państwo*

„Soli Deo honor et gloria” – tymi słowami wita przybysza świątynia, w której się znajdujemy. Tymi właśnie słowami, dokładnie 20 lat temu, w czasie pierwszej uroczystej międzyuczelnianej inauguracji roku akademickiego w katedrze katowickiej zwrócił się do Biskupa Ordynariusza reprezentant środowiska śląskich uczelni. Nie krył swego wzruszenia i radości, że dane mu było być pierwszym świeckim człowiekiem w to-dze przemawiającym uroczystość w tej świątyni. W ciągu 20 lat, jakie upłynęły od tamtej chwili, wiele się w naszym kraju zmieniło, a przemawiający wówczas profesor za chwilę odbierze z rąk Metropolity katowickiego nagrodę Lux ex Silesia.

Całe życie profesora Franciszka Kokota (bo to o nim mowa) jest związane ze Śląskiem. Urodził się w 1929 r. w Oleśnie Śląskim. W 1948 r. uzyskał maturę w lublinieckim gimnazjum. W 1953 r. ukończył studia na Wydziale Lekarskim Śląskiej Akademii Medycznej, z którą związał całe swoje ży-

cie zawodowe i której był prorektorem oraz rektorem, wcześniej uzyskując kolejne stopnie i tytuły naukowe, włącznie z tytułem profesora zwyczajnego.

Bibliografia prac naukowych prof. Kokota liczy ponad 1000 pozycji, z czego połowę stanowią publikacje w renomowanych czasopismach lub podręcznikach zagranicznych. Nikt nie jest w stanie podać pełnej liczby kongresowych wystąpień dzisiejszego Laureata na wszystkich, z wyjątkiem Antarktydy, kontynentach. Dość powiedzieć, że uznanie dla pracy naukowej profesora Kokota zaowocowało m.in. członkostwem rzeczywistym PAN i zwyczajnym PAU, a także członkostwem honorowym kilkunastu narodowych towarzystw naukowych w Europie oraz 9 doktoratami honoris causa, w tym doktoratem honorowym UJ, nadanym w roku 600-lecia odnowienia tej uczelni. Są wśród wyróżnień liczne prestiżowe nagrody towarzystw naukowych i uniwersytetów Polski, Włoch, Francji, Niemiec, Anglii i Stanów Zjednoczonych. Jest też nadana przez Jana Pawła II w 1990 r. godność *Eques Ordinis Saneti Silvestrii Papae*.

Mimo że dorobek naukowy prof. Kokota wystarczyłby na wypełnienie niejednego pracowitego życia, stanowi za-

HENRYK PRZONDZIO

Nagroda dla wybitnych

– Chyba znowu coś przeskrobałem, że, jak w szkole, znalazłem się w pierwszej ławce! – żartował profesor Franciszek Kokot, kiedy wręczano mu nagrodę Lux ex Silesia. Ufundował ją arcybiskup katowicki Damian Zimoń. Otrzymują ją osoby, które w swej działalności ukazują wysokie walory moralne i wnoszą trwały wkład w kulturę duchową Górnego Śląska. Dotychczasowymi jej laureatami są m. in. abp Alfons Nossol, Wojciech Kilar, profesorowie medycyny Kornel Gibiński i Jerzy Zieliński, a także ksiądz prałat Stanisław Tkocz – redaktor naczelny „Gościa Niedzielnego”. Nazwa tej nagrody oznacza „Światło ze Śląska” i nawiązuje do miana, jakim określano w Krakowie św. Jacka i błogosławionego Czesława.

ledwie część jego dokonań. Do nie mniej ważnych należy codzienna służba mieszkańcom tej ziemi. Jak Profesor sam obliczył, w blisko pięćdziesięcioletniej praktyce lekarskiej zetknął się z ponad 70 000 chorych, co stanowi liczbę trudną nawet do wyobrażenia. A o tym, jakim jest lekarzem, najlepiej mogą opowiedzieć chorzy, którzy doświadczyli jego pomocy, którym uratował zdrowie i życie. Przez 25 lat kierował stworzoną przez siebie Kliniką Nefrologii, zorganizował kilkanaście Ośrodków Dializoterapii w różnych miejscowościach południowej Polski, głównie na Śląsku, w tym pierwszy w tej części Europy sanatoryjny ośrodek dializy pozaustrojowej. Dzięki niemu dializowani chorzy z całej Polski mają możliwość wyjazdu do urokliwego zakątka Beskidu Niskiego – Wysowej Zdroju.

W swoich kontaktach z chorymi dzisiejszy Laureat kieruje się niezmiennie przesłaniem swojego wielkiego Mistrza i Nauczyciela, ubiegłorocznego laureata nagrody Lux ex Silesia, profesora Kornela Gibińskiego: „Wszystkiego może w medycynie zabraknąć, ale nie rozumu i serca lekarza”.

W stworzonej przez siebie klinice profesor Kokot realizował swoje kolejne (obok naukowca i lekarza) powołanie – nauczyciela. Był promotorem prawie 80 doktoratów, opiekunem 20 habilitacji, a blisko 100 lekarzy uzyskało pod jego kierunkiem specjalizację II stopnia. Dziewięciu spośród jego habilitantów uzyskało tytuł profesora. Żadne jednak, nawet najbardziej imponujące, liczby nie są w stanie scharakteryzować całości dokonań Profesora jako naukowca, lekarza i nauczyciela.

Jest on mistrzem diagnostyki przy łóżku chorego, opartej na głębokiej wiedzy i błyskotliwym rozumowaniu patofizjologicznym. Uczy i zachęca do takiej właśnie analizy i rozwiązywania konkretnych problemów, przeciwstawiając się sprowadzeniu medycyny do książkowych problemów, schematów i nume-

rów statystycznych. Chce i potrafi przekazywać swoją wiedzę, chociaż jej ogromny zakres onieśmiela jego najbliższych współpracowników. Najwyższy zaś podziw budzi niezwykła zdolność przenoszenia najnowszych osiągnięć nauk medycznych do praktycznego postępowania przy łóżku chorego oraz umiejętność syntetycznego ujmowania złożonych kwestii naukowych i klinicznych oraz oceny ważności problemów stojących przed współczesną medycyną.

Dopełnieniem tej charakterystyki jest fakt, że jego nadszyczajna pracowitość stała się nie tylko legendarna, ale wręcz przysłowiowa. Ta pracowitość, połączona z rzetelnością i żarliwością w dociekanii prawdy oraz ogromnym talentem badacza i szóstym zmysłem lekarza, zaprowadziła dzisiejszego Laureata z małego miasteczka na Opolszczyźnie na Olimp polskiej i światowej medycyny, sprawiając, że stał się autentycznym światłem nie tylko ze Śląska, ale i dla Śląska.

Panie Profesorze, nie mogę się powstrzymać przed antycypacją Pana reakcji. Użyję Pan słów ulubionej przez siebie Księgi Koheleta: „Niech słów twoich będzie niewiele”, bo „wszystko to marność nad marnościami”. Odpowiem wtedy również słowami Eklezjasty: „Mówienie jest wysiłkiem, nie zdolnością człowieka wyrazić wszystkiego słowami”. I dodam to, o czym wielu z nas nie raz myślało – że „lepiej jest słuchać karcenia przez mędrca, niż pochwały ze strony głupców”, a wszyscy, którzy mieli szczęście Cię słuchać, dopowiedzą: „Spokojne słowa mędrca więcej znaczą niż krzyk panującego”.

Dostojny Laureacie

Dziękujemy za Twoje mądre słowa, dziękujemy za osobisty przykład w poszukiwaniu i obronie prawdy, za Twoje przesłanie wierności samemu sobie w każdych okolicznościach. Dziękujemy za światło. Dziękujemy za dobroć i życzliwość.

Vives e tutto

Lekarz, pszczelarz i profesor

A zdawało się, że nie skończy nawet gimnazjum. Bieda aż piszczała przed wojną w rodzinnym domu profesora Franciszka Kokota w Oleśnie na Opolszczyźnie. Podobnie jak rówieśnicy, Franek do kościoła maszerował boso, a buty zakładał dopiero przed samym wejściem.

Jego ojciec był murarzem. Rodzice mieli też kawałek pola. Nie było pieniędzy, żeby kształcić synów. Dlatego bracia profesora zarabiali później na życie w zawodach takich jak spawacz i rzeźnik.

W szkole powszechnej był jednak nauczyciel, który uważał, że Franek

trzeba kształcić. Tak długo przekonywał jego rodziców, aż zgodzili się wysłać syna do gimnazjum w Lublińcu. Wysupłali pieniądze na pierwszy semestr. A potem wszystko potoczyło się dobrze: Franek dostał stypendium za świetne wyniki i zaczął dorabiać, udzielając korepetycji. Przeszedł jak burza przez studia medyczne, zdobywał kolejne tytuły. Stał się autorytetem światowej sławy w dziedzinie nefrologii. Napisał około sześciuset prac naukowych i 30 podręczników. Przez długie lata prezesował Polskiemu Towarzystwu Nefrologicznemu, zasiadał w zarządzie Europejskiego Towarzystwa Dializ i Transplantacji. Kierował Katedrą Kliniki Nefrologii Śląskiej Akademii Medycznej. Wypromował 72 doktorów, pod jego kierunkiem 20 osób uzyskało habilitację.

To człowiek, który sprzeciwiał się manipulacjom genetycznym na ludziach, aborcji, eutanazji. Ma 71 lat, trzech synów i siedmioro wnuków. Mieszka w Zabrze Rokitnicy. W jego ogródku stoją... ule z pszczołami. Obecnie tylko trzy, bo ostatnio pasiekę osłabiły pasożyty pszczoł, zwane warozą. Ale profesor i w tym względzie nie daje za wygraną. Bo pszczelarstwo to jego wielkie hobby i sposób na odpoczynek. prze

100. rocznica konsekracji Bazyliki Różańcowej w Lourdes Sanktuarium pokutujących

Z ks. JANEM BETLEJEM,
kapłanem Domu Polskiego
w Lourdes, rozmawia Ewa
Makulec

– Dlaczego Bazylika Różańcowa w Lourdes wymaga generalnej renowacji?

– Przez wiele lat do wnętrza bazyliki w czasie deszczu dostawała się woda, ponieważ dach pokrywający kopułę był źle położony. Wykorzystano zbyt duże połacie blach miedzianych, które pękały i przepuszczały wodę. Wilgoć spowodowała, że we wszystkich piętnastu kaplicach różańcowych zaczęły odpadać fragmenty mozaiki. Rozpoczęto więc prace renowacyjne. Obecnie wewnątrz bazyliki można zauważyć w murach tysiące otworów, które przyspieszyły osuszanie ścian. Całą bazylikę przykryto nowym dachem. Etapem końcowym będzie uzupełnienie mozaik. Zadanie to będą realizować artyści włoscy, z tej samej pracowni, która niegdyś te mozaiki układała.

– Jak długo będą trwały prace?

– Wiadomo już, że na obchody stulecia konsekracji bazyliki, które odbyły się 7 października br., nie udało się jej odnowić do końca. Ubytki w mozaikach są tak duże, że prace potrwać jeszcze kilka lat. Ale z całą pewnością na kopule umieszczone zostaną krzyż i korona wieńczące całą bazylikę.

– Bazylika Różańcowa nie jest jedyną świątynią z tych, które zostały wybudowane w miejscu objawień. Czy również są zagrożone?

– Wilgoć zagraża również bazylice Niepokalanego Poczęcia. Ona także wymaga renowacji. Już rozpoczęto przygotowania do remontu. Większość wotów wyniesiono i oddano do renowacji. Ta świątynia jest w lepszym stanie niż Bazylika Różańcowa, ponieważ stoi w takim miejscu, że słońce ją osusza. Jest też krypta wybudowana na skale grotty, w której Matka Boża się ukazała Bernadecie Soubirous. Ona nie wymaga renowacji, ponieważ do krypty nigdy nie dostała się woda. Niezależnie od prowadzonych prac konserwatorskich, bazyliki cały czas były i są otwarte dla pielgrzymów. Nawet w czasie największych robót renowacyjnych Bazyliki Różańcowej pracownicy przerywali prace na

11 lutego 1858 r. córka zubożałego młynarza z Lourdes, Bernadetta Soubirous, z dwiema koleżankami wybrała się po chrust do lasu. Tego dnia w Grocie Massabielskiej po raz pierwszy ujrziała młodą kobietę, Piękną Panią, w białej sukni przepasanej niebieską szarfą, z różańcem w ręku. Podczas dwóch pierwszych widzeń Matka Boża nic nie mówiła. Za trzecim razem poprosiła Bernadettę, aby do grotty przychodziła przez piętnaście kolejnych dni. Tak też się stało.

W swoim orędziu Maryja przede wszystkim wzywała do pokuty i nawrócenia. Podczas 13. objawienia – 2 marca – prosiła Bernadettę: „Powiedz kapłanom, aby przychodzono tu z procesją, i aby zbudowano tu kaplicę”.

W odpowiedzi na prośbę Maryi w 1862 r. rozpoczęto budowę pierwszej kaplicy – la Crypte, którą konsekrowano w 1866 r. w uroczystość Zesłania Ducha Świętego, kiedy to Bernadetta opuściła Lourdes i udała się do klasztoru w Nevers. Krypta, która miała zaledwie 150 miejsc, szybko okazała się za małą. Dlatego jeszcze w tym samym roku rozpoczęto budowę bazyliki większej pod wezwaniem Niepokalanego Poczęcia, która znajduje się dokładnie nad Grotą Massabielską i ma 700 miejsc. Kilka lat później, w 1883 roku, rozpoczęto budowę Bazyliki Różańcowej, która znajduje się pod kryptą i może pomieścić 1500 osób. Wewnątrz bazyliki jest 15 kaplic ozdobionych mozaikami, które przedstawiają tajemnice Różańca świętego i pomagają wiernym odkryć głęboki sens modlitwy różańcowej. W tym roku mija 100. rocznica konsekracji bazyliki.

przykład podczas świąt maryjnych. Piętnaście kaplic, które znajdują się w tej bazylice, przypomina o piętnastu objawieniach Matki Bożej, która zawsze objawiała się z różańcem.

– Lourdes to miejsce objawień Matki Bożej, do którego każdego dnia przybywają tysiące ludzi, proszących Maryję o pomoc. Czym tak naprawdę jest Lourdes?

– Zarówno dla mnie, jak i dla wszystkich pielgrzymów tu przybywających, Lourdes jest sercem, które uruchamia organizm Kościoła. To tutaj ludzie odzyskują wiarę utraconą nieraz przed 30, 40 laty, tutaj doświadczają uzdrowienia fizycznego, a co najważniejsze uzdrowienia duchowego, którego tak bardzo potrzebuje dzisiejszy świat.

– Częstochowa, La Salette, Fatima – co odróżnia Lourdes od tych miejsc szczególnej obecności Matki Bożej?

– Myślę, że Lourdes wyróżnia się świadectwem licznych uzdrowień. Ludzi przyciąga cudowna woda wypływająca ze źródła, nabożeństwo z procesją świateł, które jest odprawiane codziennie od 1 kwietnia do końca października, ale nade wszystko pielgrzymów przyciąga prośba Matki Najświętszej o pokutę, którą pielgrzymi podejmują tutaj nie tylko w swoich intencjach, ale przede wszystkim intencjach nawrócenia grzeszników. Można zobaczyć tu pokutujących, wspinających się na kolanach po świętych schodach na Drodze Krzyżowej. Można zobaczyć obmywających się w wodzie pochodzącej ze źródła, które wytrysnęło podczas jednego z objawień. Można zobaczyć ich w kaplicy pojednania, w której znajduje się ponad 60 konfesjonaliów obleganych przez pielgrzymów pragnących oczyszczenia swojego serca.

Głogóweckie Loreto

W Loreto, mieście w środkowych Włoszech, koło Ankony, czci się domek Świętej Rodziny. Jak podaje legenda, został on cudownie przeniesiony przez aniołów z Nazaretu do Dalmacji, a następnie do Włoch. Domek Świętej Rodziny ma również Głogówek, miało śląskie powstałe w XIII wieku.

Bazylikę w Loreto rozbudowano przez wieki nad domkiem Świętej Rodziny. Tysiące pielgrzymów przybywa tutaj w nadziei wyzdrowienia, na kolanach obchodzą sanktuarium, prosząc Matkę Bożą Loretańską o wstawiennictwo. W Głogówku sanktuarium Matki Boskiej Loretańskiej istnieje od 1630 roku.

Jego fundator, hrabia Jerzy III Oppersdorff, właściciel Głogówka, jako wielki czciciel Matki Bożej odwiedzał europejskie sanktuaria maryjne. Zauważony domkiem Świętej Rodziny w Loreto, postanowił wnieść jego kopię wybudować w swoim mieście. W roku 1630 sufragan wrocławski bp Jan Balta-

zar Liesch poświęcił Domek Loretański wybudowany przy kościele franciszkańskim. Jednak zaledwie trzy lata później wskutek wojennych działań domek został zniszczony. Jerzy Oppersdorff odbudował go natychmiast i zabezpieczył dużą kaplicą.

Pierwsza udokumentowana w 1633 roku pielgrzymka do głogóweckiego sanktuarium dotarła z Prudnika. Od tego czasu sanktuarium Matki Bożej Loretańskiej, któremu Stolica Apostolska nadała przywileje odpustowe, nawiedzany jest przez pielgrzymów z pobi-

skich i bardzo odległych miejsc. Najliczniej przybywają wierni w dniach odpustu w święto Matki Bożej Anielskiej i Narodzenia Najświętszej Maryi Panny.

Matkę Bożą Loretańską w Głogówku nawiedza w jej domku młodzież maturalna przed egzaminami. Przychodzi ona procesjonalnie i zapala tyle świec, ile jest w danym roku maturzystów. Zwyczaj ofiarowania i palenia świec wotywnych istnieje od 1938 roku, kiedy to Jerzy Oppersdorff utworzył fundację na ten cel i zobowiązał gwardiana do palenia na ołtarzu stale sześciu świec. Niestety, wielka ilość zapalanych przez pielgrzymów świec zaczęła niszczyć zabytkowe wnętrze domku. Żeby temu zapobiec, franciszkanie wybudowali kaplicę zewnętrzną i wprowadzili zwyczaj zapalania świec przed figurą św. Franciszka.

Podobnie jak w Loreto, głogówecki domek otoczony został murami rozbudowanego kościoła pw. św. Franciszka i klasztoru Ojców Franciszkanów Konwentualnych, którzy od wieków duszpasterzują mieszkańcom Głogówka i okolicznych miejscowości, głoszą Słowo Boże i dbają o zabytkową zabudowę kościelną, dzięki nim sanktuarium Matki Bożej Loretańskiej pełne majestatu i piękna, zadbane i rozmodlone, przyjmuje gościnnie każdego pielgrzyma.

TERESA SIENKIEWICZ-MIŚ

Dzisiejszy wygląd Domku Loretańskiego w Głogówku swoje piękno zawdzięcza Franciszkowi Sebastinemu, wybitnemu malarzowi urodzonemu na Morawach w XVIII wieku. Wnętrze domku ozdobił malowidłami przedstawiającymi sceny z życia Jezusa i z dziejów samego Domku Loretańskiego. Na frontowej ścianie zewnętrznej namalował Sebastini postacie proroków Jeremiasza i Ezechiela. Domek ma jedno pomieszczenie prostokątne. W północnej części znajduje się mensa ołtarzowa, przy której umiejscowiona jest skarbona, do której składano kiedyś tłuszczy przeznaczony na wyrób świec. Krata za mensą wydziela część pomieszczenia, gdzie była kuchnia Matki Bożej, a obecnie znajduje się figura Matki Bożej z Dzieciątkiem wykonana z hebanowego drzewa, rzeźba ta jest wier-
ną kopią oryginału loretańskiego.

Kurort w Komańczy

MAREK A. KOPROWSKI

Skręcając w Zagórze z głównej drogi, biegnącej z Sano-ka do Leska na południe, ma się wrażenie, że zostawia się za sobą cywilizowany świat i wjeżdża w rejon, w którym należy cofnąć nie tylko czas, ale i kalendarz. Jest to rzecz jasna, wrażenie pozorne.

Widać to zwłaszcza w Komańczy, leżącej 30 km od Zagórze. W połowie lat pięćdziesiątych była to naprawdę wieś deskami zabita. Oprócz ukrytego w lesie klasztoru Nazaretanek, składała się z kilkunastu cudem ocalałych z pożogi chałup, podnoszącego się z ruin kościoła i stacyjki, przez którą raz dziennie do Łyskowa przejeżdżał pociąg. Jesienią był to jedyny środek łączący gminę ze światem. Drogi brało wtedy w posiadanie błoto. W tłustej, brunatnej mazi grzęzły po osie pojazdy. Łamały nogi zwierzęta. Dziś Komańcza to wieś ładna i zadbana. Idąc wzdłuż Oslawicy, można naprawdę zachwycić się tutajszą przyrodą. To tu kończy się Beskid Niski i zaczynają Bieszczady. Lesistość wzrasta do siedemdziesięciu procent, co każdy przybysz ze Śląska od razu czuje w płucach.

rów, bank, gminną spółdzielnię, piekarnię, sieć sklepów, straż pożarną i komisariat policji.

Swój rozwój Komańcza zawdzięcza wielu ludziom. Jednym z nich był kapelan sióstr nazaretanek i proboszcz odradzającej się parafii ks. Stanisław Porębski. Był wielkim społecznikiem. To on odbudowując kościół, założył we wsi pierwszą po wojnie gospodarczą instytucję, jaką była Gminna Spółdzielnia, i został jej pierwszym prezesem. Instytucja ta w swym statucie zobowiązała się do organizowania i prowadzenia wszelkiego rodzaju działalności społeczno-gospodarczej, w szczególności przez zakup hurtowy, przetwarzanie oraz wytwarzanie artykułów spożywczych i przedmiotów użytku domowego.

Komańczanie do dziś wspominają ks. Porębskiego, podobnie jak doktora Zygmunta Hortmanowicza, który od sióstr nazaretanek przejął opiekę medyczną nad całą gminą. Był kierownikiem i współtwórcą doskonale wyposażonego ośrodka zdrowia w Komańczy. Gdy zaczynał tu karierę, jego koledzy pukali się w czoło. Ukończył Akademię Medyczną w Warszawie z pierwszą lokatą i koniecznie chciano go zatrzymać na uczelni. Przyjechał do Ko-

ZDJĘCIA MAREK PIEKARA

Klasztor Sióstr Nazaretanek. Turystyka pielgrzymkowa szlakami Prymasa Tysiąclecia przyciąga coraz więcej zainteresowanych.

„oddolne” inicjatywy nie podobały się ówczesnej władzy, więc pozbyła się go z gminy. Rzucona przez niego idea okazała się jednak trwała. Formalnie rzecz biorąc Komańcza uzyskała status uzdrowiska, jest też gminą ekologiczną, należącą do Stowarzyszenia Zdrowych Miast i Gmin Polski. Jej władze w przyjętej strategii rozwoju gminy wyraźnie dążą do urzeczywistnienia planów Hortmanowicza. W Komańczy Jaworniku wytyczyła 250-hektarową działkę, na której w przyszłości powstaną obiekty dla leczenia chorób układu oddechowego, kobiecych, ruchu, reumatycznych i skórnych. Tempo powstania „Centrum uzdrowiskowego Jawornik” zależy jednak od pozyskiwania inwestorów. Sama gmina jest zbyt biedna, by myśleć o jakichś przedsięwzięciach. Cierpi na typowe dla tego regionu biedy. Główna z nich to bezrobocie. Na 3120 osób w wieku produkcyjnym, prawie tysiąc, czyli praktycznie co trzecia, jest bez pracy. W latach 1991–92 zlikwidowano cztery tutejsze PGR-y, co było równoznaczne ze śmiercią niemal całego tutejszego rolnictwa. Zaowocowało też lawiną bezrobotnych, obciążających budżet gminy. Korzystają oni z zasiłków Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, a także wysokich dodatków mieszkaniowych. Popegeerowskie bloki mieszkalne nieremontowane niszczeją i popadają w ruinę. Wśród ich mieszkańców szerzy się apatia i beznadzieja. Tylko nieliczni z nich znaleźli pracę w spółkach prywatnych, rozwijających hodowlę na ziemiach należących do PGR-ów w Wiśniku i Moszczanów.

Sporo bezrobotnych dostarczyło też Komańczy Bieszczadzkie Przedsiębiorstwo Przemysłu Drzewnego w Rzepedzi, zatrudniające w czasach swojej świetności dziewięćset pracowników. Obecnie po restrukturyzacji i prywatyzacji daje pracę tylko 230 osobom. Przedsiębiorstwo to ma teraz co prawda coraz mocniejszą pozycję na rynku, ale do dawnej wielkości załogi raczej nie wróci.

Oczywiście gmina nie zasypia gruszek w popiele i stara się wykorzystać swoje możliwości, wynikające z walorów przyrodniczych, kraj-obrazowych i krajoznawczych.

– Od dawna stawiamy na turystykę – mówi Zenona Telesz z Biura Promocji i Informacji Turystycznej Urzędu Gminy w Komańczy. – Systematycznie powiększamy naszą bazę noclegową. W okresie letnim może ona przyjąć pięćset osób, a zimą pięćset dwadzieścia. Baza gastronomiczna gminy może jednorazowo wyżywić czterysta osób. Oferta wypoczynku w gminie jest też stale poszerzana. Turysty mogą korzystać z nauki jazdy konnej, rowerów górskich, wędkowania, pieczenia barana itp. Zimą mają do dyspozycji wyciąg narciarski, trasy narciarskie i saneczkowe, kuligi itp. Zaczynamy też rozwijać turystykę pielgrzymkową związaną z pobytem u nas kard. Stefana Wyszyńskiego i kard. Karola Wojtyły, obecnego Papieża Jana Pawła II. Wytyczyliśmy m.in. ścieżkę przyrodniczo-historyczną, której znaczną część prowadzi drogami, którymi codziennie na spacery chodził internowany w klasztorze Sióstr Nazaretanek Prymas. Chcemy również wspólnie z Euroregionem „Karpacie” wytyczyć trasę rowerową wiodącą z Komańczy do słowackich Medzilaborców przez przejście małego ruchu granicznego Radoszyce–Palota, znajdujące się na terenie naszej gminy. Podjęliśmy starania o przekształcenie tego przejścia w turystyczne, choć nie ukrywam, że dążymy do przywrócenia mu przedwojennego charakteru, czyli normalnego przejścia drogowego, co znacznie ożywiłoby gminę. Już teraz zresztą współpracujemy bardzo aktywnie ze Słowakami, zwłaszcza w dziedzinie turystyki i kultury, organizując wspólnie różnorakie imprezy.

Czy Komańczy uda się szybko pozyskać inwestorów, którzy przekształcą ją w kurort, nie wiadomo. Gmina ta z pewnością na to zasługuje. Nie czeka na mannę z nieba, wiedząc, że dla jej spadania trzeba stworzyć warunki.

Przy kościele greckokatolickim działa muzeum łemkowskie

Mimo że wojna, która tu zakończyła się w 1947 r., mocno przeorała tę miejscowość, to dalej zachowała ona swoją wielokulturowość. Mieszkają tu Polacy i Ukraińcy, i niemal obok siebie funkcjonują trzy świątynie: rzymskokatolicka, greckokatolicka i prawosławna. Przy greckokatolickiej działa też łemkowskie muzeum.

Wieś liczy już prawie tysiąc mieszkańców i skupia wszystkie instytucje niezbędne dla funkcjonowania gminy: pocztę, ośrodek zdrowia, szkołę, aptekę, kilka restauracji i ba-

mańczy, w której zaczynając od zera, jako jedyny lekarz w okolicy pracował po kilkanaście godzin na dobę. Główną jego pasją było wybudowanie w Komańczy sanatorium przyrodoleczniczego, wykorzystującego bijące na stokach pobliskich wzgórz źródła mineralne i przekształcanie wsi w uzdrowisko. W pobliskiej Rzepedzi z początkiem lat osiemdziesiątych zorganizował „oddolne” sanatorium dla rolników, gdzie zaczął uzyskiwać doskonałe rezultaty przy leczeniu chorób wieńcowych i schorzeń kręgosłupa. Jego

Święci w podziemiu

W mniemaniach starożytnych, pod powierzchnią ziemi znajdowało się piekło. Dzisiaj podziemie przestało być domeną upiórów i straszdeł, chociaż różnie to bywa. Jedni bowiem ustawiają w świecie podziemnym figury świętych i urządzają kaplice, podczas gdy inni straszą duchami, ludźmi jaskiniowymi albo innymi gospodarzami świata ciemności.

Istniejące od 1999 roku Stowarzyszenie Podziemne Trasy Turystyczne Polski z siedzibą w Tarnowskich Górach, zrzesza przedstawicieli większości obiektów z trasami podziemnymi udostępnionymi do zwiedzania. Do konsolidacji popchnęło ich to, że od kilku lat coraz trudniej zabiegać o turystów. Uznali, że zjednoczone podziemie skuteczniej będzie przyciągać zwiedzających. A jedną z form uatrakcyjnienia podziemnej trasy turystycznej jest wprowadzenie na nią gospodarza podziemi. Czasem jest nim duch, czasem postać świętej.

Chełmskie Podziemia Kredowe mają swojego Ducha-Bielucha. Bieluch znany jest głównie z produkowanego w Chełmie serka do smarowania. Turystom zwiedzającym podziemną atrakcję w mieście manifestu lipcowego Duch-Bieluch przedstawia się jako dobry duszek.

Podążających korytarzami Jaskini Wierzchowskiej Górnej w Wierzchowie koło Olkusza wita w pewnym momencie Człowiek Jaskiniowy. Jeden z przewodników, ubrany w prehistoryczne futro, ucharakteryzowany na człowieka z epoki kamienia łupanego, początkowo siedząc nieruchomo udaje, że jest figurą, jakich kilka turyści mijają po drodze idąc przez jaskinię. Tym większy jest potem efekt.

Legendarnym włodarzem każdej kopalni był Skarbnik. W ikonografii przedstawiano go jako starego górnika z laską sztygarską. Każdy pracujący pod ziemią czuł przed nim respekt. Figura Skarbnika znajduje się np. w Kopalni Zabytkowej Rud Srebrnośnych w Tarnowskich Górach. Ale nie tylko jemu oddawali uszanowanie górnicy. Cztili też świętą Barbarę. W tarnogórskiej kopalni ma ona swój ołtarz.

– Pochodzi on z jakiejś innej kopalni – opowiada Stefan Gwóźdź, członek zarządu Stowarzyszenia Podziemne Trasy Turystyczne Polski. – Został w latach pięćdziesiątych wycofany z cechowni i stał przez długie lata w Katowicach w Kurii. W latach dziewięćdziesiątych wyremontowano go w Piekarach Śląskich, a figurkę wyrzeźbił tarnogórski rzeźbiarz amator, pan Lisek. Natomiast wcześniej była postawiona figurka świętej Barbary w Komorze Zawalowej, pod koniec lat osiemdziesiątych. Uczynili to ówczesni pracownicy Kopalni Zabytkowej, a inicjatorem jej ustawienia był elektryk, pan Alfons Wojszczyk.

Kaplica poświęcona patronce górników znajduje się na nadszybiu Skansenu Podziemnego Guido w Zabrze. Niestety, od paru lat skan-

sen jest zamknięty dla zwiedzających. Obecnie trwają prace, aby go ponownie udostępnić. Zanim to się stanie, minie może jeszcze półtora roku.

We wrześniu w Dąbrowie Górniczej ma zostać otwarta dla ruchu turystycznego sztolnia ćwiczebna, w której dawniej praktykowali uczniowie miejscowej Szkoły Górniczej, zwanej popularnie Sztęgarką. Na razie trwają prace porządkowe i adaptacyjne. W sztolni ma być umieszczona figura świętej Barbary, która na razie spoczywa w jednym z pomieszczeń Muzeum Miejskiego.

Święta Barbara ma swoją kaplicę także w jednym z bocznych chodników sztolni nr 9 Kowarskich Kopalń Rud Żelaza i Uranu w Kowarach. Sztolnię, w której ongiś prowadzono poszukiwania uranu, udostępniono zwiedzającym 29 kwietnia 2000 r. W pierwszym roku odwiedziło ją około 30 tysięcy zwiedzających, którym niestraszny był uran.

Życie zamknięte w paciorkach...

Wielokrotne powtarzanie tych samych słów czy formuł modlitewnych, często przy pomocy przesuwanych w rękach paciorków, służy duchowemu skoncentrowaniu się i kontemplacji. Praktyka ta znana jest od dawna w kulturach i religiach Dalekiego Wschodu.

Pierwsze wzmianki o modlitwie typu różańcowego w chrześcijaństwie dotyczą pustelników i mniichów. Niektórzy benedyktyni w VI wieku używali sznurka z paciorkami w modlitwach przy pracy. W IX wieku był zwyczaj odmawiania 50 „Ojcze nasz”, a w XII w. zaczęto w ten sposób pozdrowiać Maryję. Potem 100, aż wreszcie 150 razy szeptano „Zdrowaś Maryja”. Według tradycji, była to ulubiona modlitwa św. Dominika i jego współbraci.

Z czasem wyodrębniono poszczególne dziesiątki zdrowasiek jako kanwę do rozważania zdarzeń z życia Maryi. Dzięki skojarzeniu z symbolem miłości, jakim jest kwiat róży, zaczęto mówić o Rosarium.

W życiu każdego człowieka przeplatają się chwile radosne i bolesne oraz momenty chwalebne. Zwiastowania dobrych wiadomości, znalezienia właściwych rozwiązań, zmartwychwstania z grzechów, ukoronowania wysiłków.

Legendarnym włodarzem każdej kopalni był Skarbnik

Turyści odwiedzający Kopalnię Soli w Bochni mają okazję zatrzymać się w podziemnej kaplicy św. Kingi. To chyba jedyna kaplica w kraju, przez której środek prowadzą... tory kolejowe kopalnianej wąskotorówki. Kaplica powstała po 1782 roku. W prezbiterium znajduje się ołtarz św. Kingi, ołtarz

św. Barbary, oraz wykute w soli ambona i rzeźby świętych: św. Kingi, św. Jana Nepomucena, św. Wojciecha i św. Tomasza z Akwinu. Grupy wycieczkowe z kapłanem nieraz uczestniczą tutaj w Eucharystiach.

TOMASZ RZECZYCKI

Dlatego nie będzie przesadą kiedy powiemy, że nasze życie jest zamknięte w różańcowych paciorkach... Na pewno masz swój ulubiony różaniec, z którym się nie rozstajesz lub bierzesz go do ręki w te wyjątkowe październikowe wieczory. Różaniec Twojej Mamy, albo zrobiony własnoręcznie z owoców jarzębiny. Znam ludzi, którzy modlą się na 10 kamyczkach przywiezionych ze świętych miejsc....

Przyszła jesień i tak szybko robi się na dworze ciemno. Może warto byłoby usiąść w fotelu, wyłączyć wszechobecny telewizor i odpowiedzieć sobie na pytanie: jaki jest mój różaniec? Nie chodzi mi o wielkość i kolor, ale o wartość tych paciorków w twoim życiu. Różaniec jest modlitwą. Tak często mówimy, że nie umiemy się modlić. Ta modlitwa angażuje nie tylko język i wargi, ale myśl, uczucie i serce. Jest bardzo prosta, bo składa się ze znanych od zawsze zdrowasiek, ale jak mówi K. Wojtyła: „głęboka, bo w niej obcujemy z Jezusem poprzez serce Maryi”.

W wielu miejscach na kuli ziemskiej, gdzie Matka Boża się objawiała, prosiła, aby codziennie odmawiać Różaniec. W drodze do pracy, w autobusie, przed zaśnięciem. Przenosić na paciorki trudne

sytuacje i ludzi, których spotykamy, o których się troszczymy. Bo, jak przekazała nam siostra Łucja z Fatimy: „Nie ma takiego problemu, którego nie dałoby się rozwiązać za pomocą modlitwy różańcowej...”.

JUSTYNA ZAPOTOCZNY

MIŁOŚĆ POKOJU

Pamięć rajskich ptaków

Duże fotogramy. Poważny, zamknięty w sobie Sioux o nazwisku Ben Lovejoy. Urodziwe dziewczę z plemienia Crow. Młodziutki, uśmiechnięty Rino Thunder, Indianin Comanche. Farba na twarzy. Tradycyjny strój z piórami. Chusta. Na piersi krzyżyk z metalu. Do Muzeum w Rudzie Śląskiej sprowadzono przygotowaną przez warszawskie Muzeum Etnograficzne wystawę „Indianie Wielkich Równin”.

Rino Thunder, Indianin Comanche

Na kopii XIX-wiecznej akwafor-ty dumnie wyprężył się Pehriska-Rupha, wódz Indian Mandan. Obrzędowa laska czy może długa fajka, pióro wpięte we włosy, zdobione frędzlami spodnie, mokasyny, koc narzucony na plecy. Bohater sielskiego widoczku ze skrawkiem prairii. Gdzieś obok już mniej słodki obrazek: Taniec Skalpow. Wy-soko w górze orły albo sępy. W środku wzniesiono stos. Wokół indiańska wspólnota. Kobieta o miłej twarzy trzyma na długim drągu – jak na wędce – skalp. W latach trzydziestych XIX wieku malarz Carl Bodmer wędrował po Ameryce wraz z Maksymilianem, księciem Wied-Neuwied.... Egzotyka, ląd z podróży Guliwera. I kra-ina śmierci... Ciało wodza Mato-Tope przypomina banderę wojen-ną koloru sproszkowanej cegły lub zakrzepłej krwi. Stał tomahawku też cała w czerwieni.

Przypomniano kalendarium zdo-bywania Ameryki. Dla Indian to oddawanie Ameryki. W 1607 roku Anglicy zakładają kolonię Wirginia. 1790 – nowo powstałe Stany Zjednoczone dokonują cesji ziem indiańskich nad rzeką Ohio.... 1830 – przesiedlenia Indian na zachodni brzeg Missisipi.... 1861–1900 – wojny Indian Apache z wojskami amerykańskimi.... 1864 – masakra Indian Cheyenne w Sand Creek.... 1879 – masakra w Fort Robinson, 1890 – pod Wounded Knee. I tak dalej.

Kres rzeziom położyło zamknięcie czerwonoskórych w rezerwa-tach. Z czasem wchłonęła ich cywilizacja, z którą walczyli. Równocześnie, od połowy XX wieku co-raz silniejsze jest wśród Indian, obywateli USA, zainteresowanie własnymi korzeniami. Powstało wiele stowarzyszeń, kultywuje się tradycje. Leszek Opiola, Polak mieszkający w Stanach, udoku-mentował na fotografiach między-plemienne widowiska, zwane pow-pow. Wykonawcy (osobno męż-czyźni i kobiety) rywalizują w tań-cach tradycyjnych i fantasyjnych (nowoczesnych). Ocenia się ponad-to męski Grass dance (taniec trawy) i kobiecy Jingle dress dance (taniec z dzwonekami). Wirują kolo-

ry, pióra, frędzle. Raj-skie ptaki krążą nad so-bie znaną tylko pamię-cią. Twarze naśladują maski, ale oczy pozostają łagodne, spokojne. Folklor. I dużo nostal-gii. Przyglądam się gę-stej, kolorowej mgie fo-tografii. Potem podcho-dzę do gablot, w któ-rych ku pożytkowi bla-dych twarzy wystawio-no czaszki bizona, na-rzędzia, broń, mokasy-ny i ozdoby. Jeszcze czegoś szukam. Na któ-rejsz ze ścian portrety dzieci towarzyszących rodzicom w tanecznych zjazdach. Małeńka dziewczynka Crow. Ma-ły Hidatsa w kłębku nie-bieskiej wełny. Pucło-waty, w zielonym kołpa-ku Shoshon. Filigrano-we dziedzictwo. „Serca małych dzieci są czyste, dlatego też Bóg może ukazać im wiele rzeczy, których do-rostłym nie dane jest zobaczyć”, twierdził Sioux Black Elk.

rys. CARL BODMER

Pehriska-Rupha, wojownik Moennitarri (Mandan) w stroju do Tańca Psa

przygotowana ze zbiorów Państwowe-go Muzeum Etnograficznego w Warsza-wie. Maj–sierpień 2001 roku.

(zet)
Muzeum Miejskie w Rudzie Śląskiej: Indianie Wielkich Równin. Wystawa

„Sąsiedzi” w Instytucie Polskim w Düsseldorfie Jak cię widzą, tak cię rysują

„Sasiedzi” – to tytuł wystawy polskich i niemieckich karykaturystów, która od połowy września jest eksponowana w galerii Instytutu Polskiego w Düsseldorfie. Składa się nań osiemdziesiąt prac polskich i niemieckich plastyków satyryków. Okazję do ich wystawienia stanowi 10. rocznica podpisania niemiecko-polskiego traktatu o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy.

Obrazy wywołujące uśmiech są dziełem znanych twórców z obydwu krajów: Henryka Sawki, Edwarda Dwurnika, Rejnera Erhta, Roberta

Szczółki (Robs), Lexa Drewińskie-go, Jana Lenicy, Zygmunta Janu-szewskiego, Wiesława Smetka, Jose-fa Partykiewicza, Janusza Stannego, Waltera Hanela, Horsta Hatzingera oraz Heiko Sakurai. Każdy wyraża swój indywidualny styl oraz stosu-nek do przeszłości i rzeczywistości. Nie brakuje więc historycznych roz-rachunków, czy rysunkowych ko-mentarzy dotyczących dążeń Polski do zjednoczenia z Unią Europejską. W paru przypadkach jednak metafo-ryka zdaje się być niezbyt czytelna dla odbiorców nad Renem, zwiász-cza młodego pokolenia. Jak napisali w kronice wystawy studenci z Kra-kowa, odczuwa się w paru pracach uproszczenie tematu i stereotyp my-ślenia o Polakach.

Zabawnie ujmując przywary na-rodowe po obu stronach Odry, kary-katurzyści pozostają sprawiedliwi. Z równym zainteresowaniem przy-glądają się zarówno sprawom pol-skim, jak i niemieckim. Artyści ko-mentują także obawy Polaków przed wykupem ziemi przez Niem-ców, a ci z drugiego brzegu wyraża-ją obawy przed zalaniem swego kra-ju falą polskiej siły roboczej. Ot, są-siedzkie problemy.

Wolfgang Thierse, prezydent Bundestagu, w okolicznościowym katalogu pisze: „Dobra przyjaźń znosi szczere słowo, jasny język – także ostre pióro. Kto z takim przy-mrużeniem oka rysuje polsko-nie-mieckie różnice, daje wyraz temu, jak zbliżyły się do siebie te narody”. Andrzej Koliński z Instytutu Pol-skiego w Düsseldorfie przyznaje, że w „Sąsiadach” dostrzec można życz-liwość wobec odrębności kulturowo-obyczajowej. – Widać tu także nor-malność w ocenie wzajemnych sto-sunków i chęć rozmowy na tematy nawet wstydlive, słowem dążność do dialogu – stwierdza.

Wystawę tę, która cieszy się w Düsseldorfie sporym zaintereso-waniem, będzie mogła obejrzeć nie-długo także publiczność w naszym kraju. Pod koniec listopada sprowa-dzona zostanie do warszawskiego Muzeum Karykatury.

KRYSTIAN PRYND

KRYSTIAN PRYND

Wokół domowego ogniska Oko w rosole

Właśnie przeczytałam w szkolnym zeszytzie mojego dziecka następujące zdanie: „Przypatrywał się wielkim oczom pływającym w rosoli”. Zaraz przypomniał mi się fragment mojej ostatniej lektury o św. Teresie od Dzieciątka Jezus. Mówiąc o chorobie wyniszczającej Świętą Karmelitanę – gruźlicy – biograf wspomina „ślimaczy syrop”, którym raczyła chorą Teresę jej współsiostra. Wypijając dziwny

dobrze. Trzeba jednak wychwycić błąd. Mieć tę wrażliwość, która każe nam zrozumieć, że źle się zachowaliśmy – względem męża, żony, dziecka, pracodawcy, podwładnego. I tak jak mój mały uczeń zmienił zwyczajne „oczy” na rosolowe „oka”, tak i ja mogę zawsze – jeśli zechcę – zmienić ton, jakim zwracam się do najbliższych, lub po prostu powiedzieć to magiczne słowo: „przepraszam”.

A cała refleksja wynika z realizacji mojego nieśmiałego z powodu wielu obowiązków, ale jednak wciąż ponawianego postanowienia trochę pełniejszego angażowania się w sprawy szkolne moich dzieci. Zawsze uważałam, że dzieci powinny pracować same i bywało, że niewiele im pomagałam. Teraz widzę, że potrzebują jednak wsparcia, zwłaszcza te młodsze, które dopiero wdrażają się do obowiązkowości i sumienności. Wystarczy nieraz jedno pytanie, jedno spojrzenie do zeszytu czy chwila rozmowy na temat tego, co wydarzyło się w szkole, i czego trzeba się nauczyć. A kiedy najlepiej pytać, kiedy pomagać, kiedy sprawdzać? Jeśli zależy

nam na skuteczności i wytrwałości, na to pytanie można odpowiedzieć tylko jednym słowem: „Natychmiast”. Jakże bowiem boleśnie pouczające były dla mnie następujące pytania mojego najmłodszego dziecka: „Ile to jest chwila? A minutka? A czy zaraz to więcej niż chwila?”. Więc dzisiaj zadaję sobie takie niby proste ćwiczonko: przez cały dzień nie powiem moim dzieciom ani razu „za chwilę” czy „zaraz”. Usłyszą za to: „już” albo „właśnie idę do ciebie”. Na pewno będą zadowolone, ja zresztą też – bo przecież najlepiej się człowiek czuje, kiedy dobrze spełnia własne obowiązki, choćby te niezbyt efektywne. A w uczniowskim zeszytzie oczy nie będą odtąd pływały; to przecież niezupełnie ich miejsce!

DOBROMIŁA SALIK

plyn, Teresa mówiła: „Byłe nie widzieć różków”...

Jak to dobrze, że są takie momenty w naszych szarych rodzicielskich dniach, kiedy można się wspólnie pośmiać, nikt nikomu nie dokucza, nikt nie czuje się urażony, wszyscy wiedzą, że jest im ze sobą dobrze.

Poprawienie „oczu” na „oka” zmieniło zasadniczo wymowę zdania. Czasem, myślę, wystarczy i w życiu drobna korekta, by wszystko wróciło do normy, ukazało się we właściwych proporcjach, było po prostu takie, jakie jest, nie inne. Może mamy nieraz tendencję do komplikowania, mnożenia problemów czy wręcz szukania ich? A wystarczy tylko jeden mały „manewr”, by naprawić zło. Wtedy wraca dobra atmosfera. I znowu czujemy się sobie bliscy. I znowu jest

W naszym domu

MAŁGORZATA KAMRACKA-LIPOWSKA

Sprawa na dziś Nie wszystko na sprzedaż

Od czterech lat obowiązuje ustawa o ochronie danych osobowych. Przyzwyczajiliśmy się już do tego, że na spisach lokatorów w naszych budynkach mieszkalnych nie widnieją nazwiska naszych sąsiadów, tak jak nie publikuje się już książek telefonicznych z adresami abonentów, że w różnych sytuacjach życiowych mamy prawo do odmowy podania swoich danych personalnych. Miewamy jednak nieraz wątpliwości, jak postąpić chcąc zachować swoją prywatność, a zarazem nie narazić się na sankcje prawne urzędów i instytucjom. Doskonałym przewodnikiem po wspomnianej ustawie jest wydana przez Stowarzyszenie Marketingu Bezpośredniego broszurka pod nazwą „Twoja prywatność pod ochroną” autorstwa Arwida Mednisa. – Zwykło się mawiać – mówi autor – że nie wszystko jest na sprzedaż. Nawet osoby najbardziej towarzyskie i otwarte potrzebują chwili odosobnienia i spokoju. Chcemy być pewni, że są miejsca i sprawy, do których inni nie mają dostępu.

Dlatego odpowiednie postanowienia o prawie do prywatności jako jednym z podstawowych praw człowieka są zawarte w Międzynarodowych Paktach Praw Człowieka oraz Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Polska jest stroną obu tych aktów. Prawo do prywatności jest zagwarantowane Konstytucją, w której znajdują się zasady dotyczące zbierania i wykorzystywania danych o osobach. Warto przypomnieć, że „dane osobowe to każda informacja, którą można skojarzyć z konkretną osobą lub osobą, którą daje się na podstawie tych danych zidentyfikować bez większych nakładów sił i środków”. Dane osobowe to

informacje o osobach fizycznych. Ustawa nie chroni zatem osób prawnych lub innych jednostek organizacyjnych. Ten dokument nie ma oczywiście zastosowania, gdy zebrane dane służą wyłącznie celom osobistym. I tak, np. notes z telefonami krewnych i znajomych nie podlega ochronie; podobnie nie przekracza prawa ten, kto zbiera informacje, by odtworzyć drzewo genealogiczne swojej rodziny. Ustawa dotyczy jednak uporządkowanego alfabetycznie zbioru danych osobistych wprowadzonych do komputera czy znajdujących się we wszelkich rejestrach i kartotekach. W ten sposób bowiem ktoś niedyskretny może znaleźć potrzebne informacje na nasz temat. Z kolei ustawy nie stosuje się np. wobec zbiorów tworzonych doraźnie wyłącznie ze względów technicznych, szkoleniowych lub związanych z dydaktyką w szkołach wyższych. Zresztą w tych przypadkach po pewnym czasie i tak są one likwidowane.

Każdy podmiot lub osobę, która posiada dane osobowe oraz decyduje o ich losie, nazywamy administratorem danych. Jest nim bank, urząd skarbowy, lekarz lub przychodnia, firma ubezpieczeniowa czy zakład energetyczny. Swego czasu toczyły się dyskusje, jak daleko może posunąć się lekarz w przekazywaniu informacji na temat pacjenta. Obowiązuje go tajemnica lekarska, i to (poza pewnymi wyjątkami) także po śmierci pacjenta. Podobnie do zachowania tajemnicy zobowiązany jest bank, albowiem dysponuje on dużą wiedzą na temat naszej sytuacji materialnej. Są od tego wyjątki, jak choćby w przypadku konieczności udzielania informacji sądowi i prokuraturze, NIK czy służbom ochrony państwa. Trzeba stwierdzić, że urzędy w naszym kraju nie mają wielkiego doświadczenia w zakresie stosowania ustawy, dlatego dobrze jest wczytać się dokładnie w przepisy wówczas, gdy zmuszeni jesteśmy podawać różnym instytucjom informacje na nasz temat. Ważne, abyśmy w miarę możliwości kontrolowali obieg informacji o nas. Zachowujmy też ostrożność, gdy jesteśmy nagabywani na ulicach lub w domach przez ankietatorów, a także w różnych celach marketingowych. Warto wiedzieć, że w Polsce istnieje tzw. lista Robinsona, stworzona przez firmy zrzeszone w Stowarzyszeniu Marketingu Bezpośredniego, na której znajdują się osoby, które nie chcą otrzymywać żadnych przesyłek reklamowych. Każdy z nas może wpisać się na tę listę.

KRYSZYNA
STROZIK-ZIELIŃSKA

Przeczytaj

Poszła Ola do przedszkola...

Pierwsze dni w przedszkolu to przełomowy okres nie tylko dla dziecka, ale również dla rodziców. Jak rozpoznać moment, w którym dziecko jest już wystarczająco dojrzałe, by pójść do przedszkola? Jak odnaleźć się w nowej sytuacji, uniknąć niepotrzebnych stresów i pomóc maluchowi w przedszkolnym debiucie? Co kryje się za tym, że dziecko odczuwa niechęć do wychowawczyni? Na te i wiele innych pytań odpowiada Johanna Friedl, autorka wydanego właśnie nakładem Wydawnictwa „Jedność” poradnika dla rodziców „Moje dziecko idzie do przedszkola”. Wykorzystując zaczerpnięte z życia przykła-

dy i opatrując je pedagogicznym komentarzem Friedl tworzy prawdziwe kompendium wiedzy dla rodziców przedszkolaka. Szczególnie przydatny może okazać się załącznik „Najważniejsze pytania w skrócie”. Niewątpliwymi zaletami książki są także komunikatywność języka, przejrzysty układ graficzny oraz... zabawne ilustracje.

(m.ś.)

Johanna Friedl
„Moje dziecko idzie do przedszkola. Poradnik dla rodziców”, Wydawnictwo „Jedność”, Kielce 2001.

Książkę można zamawiać pod adresem: Wydawnictwo „Jedność”, ul. Jana Pawła II nr 4, 25-013 Kielce, tel. działu sprzedaży (041) 344 98 63, e-mail: redakcja@jednosc.com.pl

STANISŁAW JAKUBOWSKI

Naturalne metody leczenia Pięć kolumn terapii Kneippa

Hydroterapię omówiliśmy w nr. 36. Dziś pokrótce o **terapii ruchowej**.

Zasadniczy jej cel stanowią: poprawa wydolności, trening siły i wytrzymałości mięśni, poprawa ruchomości stawów i elastyczności mięśni oraz poprawa koordynacji ruchowej.

Kinezyterapia (terapia ruchem) jest obecnie powszechnie uznawaną i szeroko stosowaną metodą leczenia, jednakże jeszcze kilka dziesięcioleci temu ruch uznawany był za przyczynę wyczerpania fizycznego; z każdego, nawet blagiego powodu zalecano wielotygodniowe leżenie w łóżku.

Ruch stosowany rozsądnie jest niezbędnym elementem zdrowego stylu życia. Zarówno forma ruchu, jak i jego natężenie powinny być jednak dobrane indywidualnie. Należy unikać nadmiernego obciążenia, a program powinien zawierać zarówno elementy treningu siłowego, jak i wytrzymałościowego. Każdy trening musi być poprzedzony przygotowaniem układu kostno-stawowego oraz krążeniowo-oddechowego do wzmożonej pracy. Ważnym czynnikiem dla powodzenia terapii ruchowej jest również akceptacja sportu i ruchu.

Mówiąc o terapii ruchowej należy rozróżnić trening sportowy (którego nie będziemy omawiać), rekreacyjnie uprawianą aktywność fizyczną i kinezyterapię w leczeniu różnych schorzeń.

Rekreacyjnie uprawiana aktywność fizyczna (2–3 razy w tygodniu po minimum 30 minut) może przybierać różne formy: szybki marsz, truchtanie, jazdę na rowerze, gry zespołowe, pływanie, rytmiczne ćwiczenia fizyczne itp. Ma zasadniczo na celu podtrzymanie wydolności organizmu. Stosowane wysiłki nie powinny prowadzić do obciążenia większego niż 2/3 maksymalnej wydolności organizmu. Oznacza to, że jeśli dla danej osoby dopuszczalna maksymalna częstotliwość akcji serca wynosi 180/min – to w czasie wysiłków rekreacyjnych akcja serca nie powinna przekraczać 120/min. Odpowiednie tabele opracowane przez fizjologów zawierają dane dotyczące maksymalnej częstotliwości skurczów serca dla danego wieku i płci. Każdy powinien przed podjęciem wysiłków o charakterze rekreacyjnym uzyskać akceptację swojego lekarza.

Kinezyterapia – czyli leczenie ruchem powoduje ogólne wzmocnienie organizmu poprzez całkowite lub przynajmniej częściowe przywrócenie sprawności fizycznej. Zasadniczo ćwiczenia dzieli się na ogólnousprawniające i specjalne.

Ćwiczenia ogólnousprawniające są to przede wszystkim ćwiczenia kształtujące, wykonywane z przyborem, przy drabinie, na ławeczce lub ze współwiczającym.

Celem ich jest podniesienie ogólnej sprawności i wydolności organizmu, kształtowanie prawidłowej postawy, koordynacji ruchowej, zachowanie pełnej ruchomości w stawach oraz siły i wytrzymałości mięśni. Ćwiczenia wskazane są dla każdego chorego, niezależnie od zalecanych ćwiczeń specjalnych dostosowanych do konkretnego

przypadku. Prowadzone mogą być indywidualnie lub grupowo. Zasadą jest taki zestaw ćwiczeń, który może być wykonany przez każdego ćwiczącego.

Ćwiczenia specjalne. Zaliczamy do nich m.in. ćwiczenia oddechowe i rozluźniające. Ćwiczenia oddechowe dążą do nauczenia prawidłowego oddychania, zwiększenia wydolności układu oddechowego, uzyskania rozwoju klatki piersiowej. Ćwiczenia rozluźniające mają na celu zdobycie umiejętności świadomego i kontrolowanego zmniejszania napięcia wszystkich lub wybranych grup mięśni. **Rozluźnienie ogólne** mięśni uzyskuje się przez przyjęcie wygodnej pozycji leżącej lub półsiedzącej czy siedzącej z odpowiednio podłożonymi poduszczkami lub przez podwieszenie całego ciała za pomocą odpowiednich pasów i linek przymocowanych do ramy lub kraty stalowej. Kiedy rozluźnienie ogólne nie jest w procesie terapii konieczne – wystarcza **rozluźnienie miejscowe**. Aby je łatwiej uzyskać, trzeba najpierw nauczyć pacjenta szybkiego napinania mięśni, ponieważ po silnym i szybkim napięciu zdecydowanie łatwiej uzyskuje się rozluźnienie. Sposób ten stosuje się na początku nauczania, później chory uczy się rozluźniać mięśnie bez ich uprzedniego napinania. Rozluźnieniu mięśni zarówno ogólnemu, jak i miejscowemu sprzyja stosowanie ciepła oraz delikatny masaż.

KRYSTYNA
ŻELASKO

Autorka jest kierownikiem Poradni Rehabilitacji Prywatnego Ośrodka Medyczno-Rehabilitacyjnego w Katowicach

Prawo na co dzień

Świadczenia dla cywilnych ofiar wojny

Z dniem 1 stycznia 2002 r. wejście w życie ustawa o świadczeniach dla cywilnych ofiar wojny (DzU nr 89 z 28 sierpnia 2001 r. poz. 974). Osoby cywilne, które doznały ciężkiego uszczerbku zdrowia z powodu walk w czasie II wojny światowej i bezpośrednio po jej zakończeniu oraz poszkodowani wskutek eksplozji niewybuchów pochodzących z okresu wojny, mają otrzymać świadczenia z budżetu państwa.

Ustawa przewiduje, iż osoby, które doznały naruszenia sprawności organizmu powodującej całkowitą, trwałą niezdolność do pracy oraz samodzielnej egzystencji, tj. w takim stopniu, jak inwalidzi I grupy, wskutek: działań wojennych w latach 1939–1947, jeśli nie były członkami formacji wojskowych, zmilitaryzowanych służb państwowych czy ruchu oporu, albo eksplozji niewybuchów pozostałych po wojnie z lat 1939–1945, które miały miejsce do 15 listopada 1956 roku (datę tę uznano za zakończenie akcji rozminowywania kraju), otrzymują świadczenie z budżetu państwa. Przysługuje ono jedynie obywatelom polskim stale mieszkającym na terenie naszego kraju, niezależnie od tego, czy uzyskują dochody z innych źródeł. Świadczenie będzie wypłacane co miesiąc w wysokości połowy najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy spowodowanej wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową. Obecnie jego wysokość wyniosłaby 318,15 zł brutto.

O przyznaniu świadczenia decydowałby Zakład Ubezpieczeń Społecznych na wniosek zainteresowanego. Wniosek ma zawierać m.in. dokumentację medyczną z okresu zdarzenia potwierdzającą jego zaistnienie. Wymóg ten został wprowadzony, aby zapobiec wyłudzeniu świadczeń, ale może spowodować, że część uprawnionych ich nie dostanie wskutek braku stosownych dokumentów.

Rząd w stanowisku do projektu omawianej ustawy wskazał, że prawo do świadczeń uzyskują osoby poszkodowane przez eksplozję materiałów wybuchowych wskutek lekkomyślności lub rażącego niedbalstwa (w takich sytuacjach nie przysługuje np. renta z tytułu wypadku przy pracy) czy manipulowania przy niewybuchach z zamiarem ich wykorzystania do celów przestępczych. Ponadto cywilne ofiary wojny będą mogły otrzymać obok świadczenia całą emeryturę czy rentę, podczas gdy np. inwalidzi wojenni, którym przysługuje emerytura, mogą pobierać pełną emeryturę i połowę renty lub połowę emerytury i całą rentę.

(has)

Zdrowie młodzieży Wpływ antykoncepcji na młodzież

Młodzi ludzie, zafascynowani antykoncepcją, oddzielają w swym myśleniu seks od płodności i często zaczynają współżycie seksualne bardzo wcześnie. Przeżywane jest ono w młodym wieku raczej powierzchownie, bez głębszego zaangażowania osobowego, co według psychologów może się utrwalić i prowadzić do częstej zmiany partnerów. Wszystko to, zwłaszcza brak samoopanowania oraz związany z tym brak głębokiego podejścia do sprawy małżeństwa, opóźnia psychiczno-społeczne dojrzewanie młodych, co wpływa na poziom dojrzałości całego społeczeństwa, które składa się przecież z pojedynczych ludzi. Zmniejsza to też u nich poczucie odpowiedzialności. Jeżeli dojdzie do poczęcia dziecka, to jest to przeżywane jako całkowite zaskoczenie i dziecko zostaje często usunięte lub chłopak pozostawia dziewczynę samą. Młodzi, którzy zajęci są przeżyciami erotyczno-seksualnymi, mają na ogół mniej skłonności do właściwego ich wiekowi szukania sensu życia, prawdy, wartości społecznych i ogólnoludzkich.

Szczególnie szkodliwa jest pigułka hormonalna dla dziewcząt przed 20. rokiem życia, u których system hormonów płciowych (bardzo ważny też dla ogólnego rozwoju) nie jest jeszcze całkowicie dojrzały. Pigułka, zawierająca sztuczne hormony w ilości dużo większej niż w naturze, blokuje własne wydzielanie hormonów, co może prowadzić do trwałej bezpłodności.

Antykoncepcja przyczynia się do współżycia już przed ślubem, co utrudnia głębsze poznanie się i porozumienie, a przez to pogłębienie miłości, gdyż dominantą stają się wówczas kontakty seksualne. Małżeństwa takie są mniej trwałe. Jeżeli uświadomimy sobie, że rodziny są podstawowymi komórkami społeczeństwa, zrozumiemy łatwo, jak szkodliwy jest wpływ antykoncepcji na całe społeczeństwo. Antykoncepcja reklamowana jest szeroko przez firmy, które na niej dobrze zarabiają, a także przez ludzi, którym brak poczucia etyki i którzy w ten sposób chcą usprawiedliwić własne postępowanie.

ELŻBIETA WÓJCIK

Na stole Marchewkowe sałatki

Jesienią na naszym stole nie powinno zabraknąć surówek ze świeżych, dorodnych warzyw, wśród nich marchwi, z której karoten daje organizmowi witaminę A, pożyteczną dla oczu, skóry i błon śluzowych. Witamina A zwana jest również witaminą wzrostu, dlatego marchewkowe surówki tak bardzo zalecane są dzieciom.

Z rzodkwią i jabłkami

2 nieduże rzodkwie, 2 średnie marchewki, 2 jabłka (najlepiej antonówki), 3-4 ząbki czosnku, sok z połówki cytryny i trochę startej skórki cytrynowej, łyżeczka oliwy, sól do smaku.

Rzodkiew i marchew dokładnie myjemy szczotką, czyszcimy i ścieramy na drobnej tarce. Umyte i obrane jabłka ścieramy na tarce i łączymy z warzywami. Sałatkę doprawiamy czosnkiem roztartym ze skórką cytrynową i sokiem z cytryny zmieszany z oliwą. Delikatnie mieszamy i doprawiamy solą.

Z papryką i porem

1/2 kg marchewki, 2 papryki (czerwona i zielona), 2 pory (białe części), 4 łyżki oleju lub oliwy, 2 łyżki octu winnego lub soku z cytryny, 5 dag orzechów laskowych, sól, cukier lub miód.

Marchewkę po obraniu i umyciu ścieramy na grubej tarce lub kroimy w słomkę. Papryki myjemy, usuwamy gniazda nasienne, miąższ kroimy w drobną kostkę. Paprykę chwilę smażymy na połowie oleju, lekko solimy. Dodajemy ją do marchewki, mieszamy. Doprawiamy solą i szczyptą cukru, polewamy octem lub częścią soku z cytryny. Pory kroimy w drobne krążki, przelewamy wrzątkiem. Orzechy grubo siekamy. Mieszamy z porem i pozostałym olejem oraz resztą soku z cytryny, dajemy na wierzch sałatki. Odstawiamy na 20 minut w chłodne miejsce.

Dobra rada

Tłuszcz dodany do marchewki nie tylko czyni ją słodsza, ale także ułatwia przyswajanie przez organizm karotenu, czyli prowitaminy A.

Sekrety zdrowej diety

Kłopotliwe siemię lniane?

Do redakcji wpłynął list Czytelniczki z Warszawy, zwracającej uwagę na informację dotyczącą jedzenia siemienia lnianego, zawartą w artykule „Jeszcze o kłopotliwych dolegliwościach” z lipca br. (GN nr 30). Autorka listu, powołując się na autorytet prof. J. Mowszowicza, podaje, że siemię lniane „może być używane w stanie surowym tylko zewnętrznie, natomiast do wewnątrz musi być zagotowane”, zawiera bowiem glikozyd linamarynę, w którego składzie znajduje się trujący cyjanowodor.

Otóż wydaje się, że Szanowna Czytelniczka nieco przesadnie ostrzega przed linamaryną, o istnieniu której w nasionach lnu wiadomo już od dawna (zobaczmy np. „Towaroznawstwo zielarskie” W. Walewskiego z roku 1976).

O ewentualnej szkodliwości niegotowanego siemienia nie wspominają autorzy książki „Medycyna naturalna” pod redakcją prof. dra hab. med. K. Janickiego i dra med. W. Rewerskiego, poradnika dla lekarzy pod redakcją doc. dra hab. A. Ozarowskiego pt. „Ziołolecznictwo”, popularnego przewodnika L. Schulz i E. Uberkuber „Leki z Bożej apteki”, rozpoczynającego się od zdania: „Zdrowie jest błogosławieństwem Bożym i przeważnie zależy od nas samych”.

W „Medycynie naturalnej” czytamy: W przeglądzie ziół stosowanych w chorobach wrzodowej nie sposób pominąć mieszanek opartych na nasionach lnu. Należy pamiętać, że jedynie całe nasiona zalane wrzątkiem lub macerowane wodą wydzielają lepki, gęsty śluz, mający działanie ochronne na błonę śluzową. Ponieważ taka gęsta zawiesina rzadko jest dobrze tolerowana, można ją nieco rozcieńczyć ciepłą, przegotowaną wodą. Mielenie nasion lnu powoduje, że działanie ochronne jest mniejsze, za to nasila się działanie rozluźniające stolec. W przykładach mieszanek ziołowych, w których skład wchodzi

siemię – od 60 do 25 procent – (ziele glistnika, rdestu ostrogorzkiego, tauszynika, kory wierzby, liści melisy, mięty pieprzowej, korzenia kozłka lekarskiego i porostu islandzkiego), nie mówi się o gotowaniu, zaleca się zalewanie wrzącą wodą i podgrzewanie niedopuszczające do wrzenia albo też zalewanie na noc zimną wodą dobrej jakości i podgrzewanie rano bez dopuszczenia do wrzenia.

We wspomnianym poradniku „Ziołolecznictwo” czytamy: Nasiona lnu, podane per se do wewnątrz w stanie rozdrobnionym, drażnią nieznacznie ścianę jelit, pobudzają ruchy perystaltyczne, spulchniają masy kałowe wskutek pęcznienia śluzu i powodują wypróżnienie.

Cytowane wyżej wypowiedzi naukowych autorytetów przekonują, że surowe siemię lniane nie jest szkodliwe dla zdrowia. I choć w żadnym poważnym wydawnictwie nie znalazłem zale-

cenia spożywania siemienia na surowo, to równocześnie nie dostrzegłem nawet najmniejszej wzmianki o jego szkodliwości dla organizmu. Stąd chyba dość powszechna praktyka stosowania siemienia w piekarnictwie i używanie tzw. siemienia prażonego w różnych mieszankach spożywczych.

Śladowe ilości linamaryny, w której składzie znajduje się cyjanowodor, nie są więc groźne dla zdrowia, zwłaszcza że są łatwo wydalane przez organizm. Warto może przy tym pamiętać, że niemal każda trucizna odpowiednio dawkowana może stanowić cenne lekarstwo. Tak jest również z cyjanowodorem. Potwierdza to zresztą „Ziołolecznictwo”, gdzie znajduje się taka oto informacja: Pewne znaczenie ma linamaryna uwalniająca śladowe ilości cyjanowodoru, który hamuje wzrost drobnoustrojów jelitowych. Dodajmy: również tych szkodliwych.

ST

Sposób na...

Przecier z dyni, jabłek i owoców róży to bardzo smaczny i wartościowy dodatek do szarlotek, naleśników czy napojów mlecznych. 1,5 kg jabłek pieczemy w piekarniku i zaraz po upieczeniu przecieramy przez sito. Dynię (50 dag miąższu) obraną ze skórki i włóknistego miąższu oraz pestek, pokrojoną w kostkę, rozgotowujemy z niewielkim dodatkiem wody i przecieramy. Oczyszczone owoce róży (20 dag) gotujemy 8-10 minut i również przecieramy. Łączymy wszystkie przeciery i dodajemy 20 dag cukru. Po wymieszanu wkładamy przecier do słoików, zamykamy i wstawiamy do pasteryzacji. Słoiki o pojemności 0,5 l pasteryzujemy 20 minut, większe – 25 minut.

Zabawne maskotki

Proponuję odświeżyć starą maskotkę, ubierając ją w czapeczkę i szalik robione na drutach. Każda mama, która choć raz próbowała dziergać na drutach, nie będzie miała większych problemów z wykonaniem ubranek dla lalek czy maskotek. Prawda, że prezentowane wiewiórki wyglądają bardzo sympatycznie? Nie wymagają wiele pracy i z pewnością spodobać się naszym pociechom.

M.

W naszym domu

Pod jednym dachem z Jezusem Co dalej?

MALGORZATA KAMRACKA-LIPOWSKA

11 września 2001 roku – ten dzień nie może nie mieć wpływu na moje dalsze życie. Wzrok mam utkwiony w olbrzymim World Trade Center, ale myśli moje są przy małej dziewczynce, której dwa tygodnie wcześniej poświęcono kilka minut w telewizyjnych Wiadomościach. Gdzieś obok relacji ze „ślubu” homoseksualistów czy migawki z bicia rekordu w polykaniu zupy pojawiła się, niekomentowana przez nikogo informa-

cja o bombie ukrytej w... zabawce. Tę niespodziankę ktoś zaadresował do dziecka. „Udało się” – dziewczynka straciła oczy... a ja dowiedziałem się czegoś szczególnego o świecie, w którym żyję. Samolot wbijający się w drapacz chmur robi ogromne wrażenie. Temat jest bardzo widowiskowy. Nieszczęście oślepiętej dziewczynki wymaga już większego wysiłku, by zwrócić na nie uwagę. Jeżeli dzisiaj ktoś py-

ta, dramatycznie niż zwykle, dlaczego świat jest taki zły, ja bym wskazał na krzywdę jeszcze mniejszych, najbardziej bezbronnych z nas. Domagają się większej wrażliwości sumienia i bogatszej wyobraźni, bo ich śmierć nie jest pokazywana w telewizji.

11 września 2001 – co dalej w takiej sytuacji? Już w godzinę po tragedii kierowcy rzucili się po paliwo na stacje. Imponująca zapobiegliwość o siebie, ale co ze światem? Może odrobina solidarności? Zapaliłem w oknach świece. Odczułem ulgę – jednak coś robię. Ale czy to już wszystko? Pozostało usiąść przed telewizorem i wyczekiwać odwetu? Ktoś kiedyś pytał Matkę Teresę, jak odmienić świat. Odpowiedziała: „Ja zmienię siebie, a pan siebie”. Taka propozycja wywołuje w nas mniej emocji niż brawurowa akcja komandosów. Podjęcie tego wezwania ma jednak dużo większe znaczenie dla naszego życia niż działania służb CIA. „Zmienić siebie” i przeciwstawić się cywilizacji śmierci, która bierze swój początek w naszej zgodzie na zabijanie dzieci w łonach matek. Wykorzystując ten sam intelekt, który pozwala skojarzyć zamach terrorystyczny z podwyżką cen ropy naftowej, możemy określić, czy wybieramy śmierć czy życie – np. posługując się kartą wyborczą. Spójrzcie, jak rosną nasze kompetencje w zmienianiu świata – mamy bezpośredni wpływ na proporcje dobra i zła na naszej planecie.

11 września 2001 – wojna? Oczywiście! I to nie od dziś. I wcale nie „... och, tak daleko od nas”! „Twoje serce jest polem walki” tej wojny – przypomina Jean Vanier. Linia frontu przebiega przez twój dom. „Walka pomiędzy królestwem szatana i królestwem Bożym wkroczyła w nowe stadium, w fazę finalną” – słyszymy na

uniwersytecie w Mediolanie z ust Jana Pawła II.

Żeby precyzyjniej określić swoją własną pozycję (na wojnie to podstawowa sprawa!), uświadomić sobie niebezpieczeństwo i stawkę tej walki, i podjąć szybką decyzję – wsłuchajmy się w kilka myśli bardziej doświadczonych towarzyszy broni.

Jan Budziaszek z „Listu”: „Widzę jasno, że w każdej sekundzie mojego życia służę albo Bogu, albo szatanowi”. Jan Vianney: „Jeśli nie jesteś święty, będziesz potępiony; nie ma nic pośredniego, trzeba wybrać jedno albo drugie”. Bruce Marshall: „Obserwując życie wielu chrześcijan jestem przekonany, że gdyby byli żołnierzami, zostaliby rozstrzelani za dezercję”. Mocne słowa, ale wynikają ze świadomości, że „aby zatriumfowało zło, wystarczy bierność dobrych ludzi”.

11 września 2001 – to również ważny dzień dla naszego małżeństwa – 19. rocznica ślubu. Powołani zostaliśmy kiedyś do tego, by ze wszystkich sił miłować się! Trudno o skuteczniejszy kontratak w sytuacji, w jakiej znalazła się ludzkość. Za 15 minut trzecia, w chwili, gdy w Nowym Jorku ginęli ludzie, na dachu naszego domu uruchomiła się z niewiadomych przyczyn syrena alarmowa (!?). Jak z „Dekalogu” Kieślowskiego. Metafizyka znaków. Poczuliśmy się zachęceni do mobilizacji sił. Na tej wojnie nie ma miejsca dla widzów. Jeżeli gdzieś triumfuje nienawiść, ja mogę zaangażować się po drugiej stronie barykady – po stronie miłości. Dzisiaj rocznica naszej przysięgi. Dobry dzień na podsumowanie: co dalej? Czy tych dwoje „dobrych ludzi” mogłoby się bardziej kochać? Nasze dzieci na pewno coś by nam mogły na ten temat powiedzieć.

MAKSYMILIAN

Listy do Zofii

Dlaczego w moim domu wybuchają kłótnie?

Jestem nastolatką. Żyję w dużej rodzinie, gdzie Bóg jest stawiany na pierwszym miejscu i wszyscy starają się żyć wartościami wskazanymi w Ewangeli, tak jak chce Jezus. Ale mimo to często jest mi ciężko. W rodzinie, w której jest więcej osób różnego wieku i płci naprawdę trudno żyć bez kłótni. Mam takie same problemy jak każda nastolatka, ale szczególnie boli mnie właśnie to. Zastanawiam się, dlaczego w moim domu tak często wybuchają kłótnie, skoro nasza rodzina stara się na pewno o wiele bardziej niż przeciętna żyć Ewangelią.

Kiedyś ktoś mi powiedział, że jak będę pierwszy raz w jakimś kościele i pomodłę się w jakiejś intencji, to zostanę wysłuchana. Tak naprawdę w to nie wierzę, ale wierzę w sens modlitwy, dlatego w nowych dla mnie kościołach zwykle proszę Jezusa i Maryję, by pomagali żyć naszej rodzinie w jedności i miłości.

Co mogę zrobić ja, nastoletnia córka i siostra, by nasz dom nie wyglądał dobrze tylko z zewnątrz?

Alicja

Walczyć o świętość swojej rodziny

Miła Alu! Twój list ukazuje zarówno Twoje cierpienie, jak i Twoją dojrzałość. Zależy Ci na szczęściu Twojej rodziny, chcesz, by była naprawdę wzorowa, by deklaracje słowne miały pokrycie w rzeczywistości. Dziękuję Ci za Twoją szczerość i zapal młodego człowieka, który nie zgadza się z tym, co złe.

Wiesz, doskonałość moralna jest bardzo trudną sprawą nawet dla jednej osoby. Kiedy chodzi już o dwie osoby – na przykład narzeczonych czy, później, małżonków, jest jeszcze trudniej. Sprawa komplikuje się tym bardziej, gdy w rodzinie jest więcej osób, co zresztą sama zauważyłaś i doskonale czujesz. Wszystkie interakcje są jakby wielokrotnie: każdy kontaktuje się

z każdym, a nieraz ktoś wchodzi jako trzeci w relację pomiędzy dwójką, co zwiększa możliwość konfliktu. Takie nagromadzenie różnych emocji i „temperatur” jest naturalne i nie trzeba się temu dziwić. Dochodzą do tego takie a nie inne charakterystyki osób należących do danej rodziny czy wspólnoty. Znam rodziny, w których wrodzony spokój rodziców przechodzi na dzieci; może „siedzi” po prostu w genach? Ale bywa też wtedy tak, że nie potrafi się albo nie chce werbalizować swojego żalu, a on narasta gdzieś na dnie serca, miesiącami czy latami, by wreszcie wybuchnąć, ale w sposób już groźniejszy, trudniejszy do opanowania... Są też rodziny „temperamentne”, gdzie wszystko odbywa się na wysokich to-

nach, życie jakby kipi, nie chce się zmieścić w swoich ramach. Jest gniew, jest kłótnia, ale przecież wszyscy chcą szybko się pogodzić – bo komu dobrze żyć w złości i braku jedności? Kto wie, może tym właśnie rodzinom mimo wszystko łatwiej zachować prawdziwą jedność? Bo po burzy przychodzi cisza i piękna pogoda!

Jest jeszcze jedna bolesna prawda, którą trzeba przyjąć – ale nie po to, by wpaść w zniechęcenie, lecz by uświadamiając sobie pewne mechanizmy, umieć walczyć o świętość swojej rodziny. Jak piszesz, twoja rodzina stara się żyć Ewangelią. To najpiękniejsza rzecz, jaką może zrobić – dla siebie i dla świata, bo Jezus potrzebuje autentycznych świadków. Ale autentyzm to nie wyidealizowany, cukierkowy obraz „doskonałej rodziny”, która nigdy się nie kłóci i nie ma problemów. To także ból podziału i wzajemnego niezrozumienia oraz wysiłek przewyższania swoich słabości i panowania nad emocjami, nie zawsze ukoronowany sukcesem! Dlaczego? Można to wyjaśnić obecnością szatana. A gdzie on się pojawia? Nie tam, gdzie nic mu nie zagraża... Stara się wedrzeć w te miejsca, w te domy, w te wspólnoty, które zdecydowanie wypowiadają mu wojnę, bo chcą, by królował w nich nie on, lecz Jezus. Na szczęście – jak czytamy w Liście św. Pawła do Rzymian – tam, gdzie wzmógł się grzech, tam jeszcze obficie rozlała się łaska! To odpowiedź – i na nasze osobiste słabości, i na słabości wspólnotowe.

Co możesz uczynić Ty, córka i siostra? Na pewno dalej się modlić. Na pewno łagodzić „zaognione” sytuacje. Na pewno starać się o dobrą atmosferę w domu na tyle, na ile to zależy od Ciebie. Uśmiech, dobre słowo, drobny gest, pytanie... Jest wiele możliwości, by Twój najbliższy poczuł, że Ci na nich zależy. Nie czekaj, aż oni zrobią pierwszy krok. Zaczynaj od siebie samej. To tajemnica sukcesu – choć na efekty trzeba zwykle poczekać. Myślę też, że ważną rzeczą jest komunikowanie domownikom – oczywiście spokojnie i w odpowiednim momencie – swoich odczuć, nawet gdy jest to trudne czy wydaje się nieskuteczne.

Życzę Ci powodzenia w pięknym zadaniu budowania dobrej, pełnej miłości atmosfery rodzinnego domu. Ali- cjo, głowa do góry, Pan Jezus jest naprawdę silniejszy od wszelkich burz i mgieł!

Zofia

PS Zawsze bardzo się cieszę, gdy piszą do mnie osoby młode. Zachęcam więc także młodszych Czytelników do dzielenia się swymi przemyśleniami i problemami. Dzięki temu nasza rubryka będzie jeszcze bardziej uniwersalna. Starsi i młodszy – jedni drugich możemy ubogacić. Starsi swoją życiową mądrością i rozważą, młodzi – spontanicznością i energią.

Czekam więc na dalsze listy! A młodym małżonkom, którzy poznali się dzięki „Gościowi” i zdecydowali na małżeństwo, dziękuję za informację o tym radosnym wydarzeniu i życzę pięknego związku opartego na głębokiej miłości.

Symboliczny cmentarz Syberii

Kochani Sybiracy, Dobrodzieje Kościoła Wschodniej Syberii!

Uroczystość Wszystkich Świętych i Dzień Zaduszny to dni szczególnie w naszej polskiej tradycji i bardzo nam bliskie. To właśnie wtedy wybieramy się na mogiły naszych dziadów, rodziców, krewnych oraz najbliższych. Cmentarze w Polsce zabłysną milionami świec, a groby otulone mnóstwem kwiatów będą miejscami, które odwiedzą wszyscy Polacy. To nakazuje nam nie tylko nasza polska tradycja, ale przede wszystkim nasza wiara. „Rzeczą godną i sprawiedliwą jest modlić się za umarłych”.

Najdrożsi w Chrystusie, tysiące kilometrów na wschód od Polski są miejsca, gdzie nasi Rodacy zostali po wieczne czasy. Nie mają swoich grobów, na które najbliżsi przyniosą kwiaty, zapalą znicze. W Irkucku w Kaplicy Pojednania i Pokoju, w katedrze Niepokalanego Serca Matki Bożej przy urnach, gdzie zebrana jest ziemia ze wszystkich miejsc kaźni, więzień, gułagów w Rosji będziemy się nieustannie

modlić, a w listopadzie będą odprawiane żałobne Msze święte. Dlatego proszę wszystkich Sybiraków, naszych Dobrodziejów o przysyłanie na adres naszego biura w Michałowicach koło Warszawy imion i nazwisk wszystkich naszych Rodaków, którzy byli związani z Syberią. Pragniemy wszystkich naszych Braci i Siostry, którzy oddali swoje życie i cierpieli na tej ziemi, otoczyć naszą serdeczną modlitwą oraz pamięcią. Kaplica Pojednania i Pokoju w katedrze irkuckiej jest symbolicznym cmentarzem Syberii, jest przestrzenią modlitwy, jest miejscem śmierci, ale i życia, o które pragniemy Boga prosić dla wszystkich zmarłych Rodaków.

BP JERZY MAZUR, SVD
administrator apostolski
Wschodniej Syberii

Biuro korespondencji z Dobrodziejami Kościoła Wschodniej Syberii, ul. Raszyńska 14, 05-816 Michałowice

Międzyparafialna SKOK „BARKA” składa serdeczne podziękowania wszystkim, którzy pamiętali o **TRZECIEJ ROCZNICY** naszego rozwojowego istnienia. Przypominamy, iż Msza święta dziękczynno-proszalna w intencji naszej wspólnoty finansowej odbędzie się 23 października we wtorek o godz. 18.00 w kościele katowickiej parafii Przemienienia Pańskiego przy ul. Sokolskiej

Uwaga dzieci!

Quiz biblijny (2)

Trwa nasz konkurs dla najmłodszych z atrakcyjnymi nagrodami. Dziś drugie zadanie. Przypominamy, że wszyscy, którzy do 5 listopada nadeślą pod naszym adresem komplet trzech poprawnych rozwiązań, wezmą udział w losowaniu 15 egzemplarzy książki „Podróż w głąb Biblii”. Do każdej książki dołączona jest jej

wersja multimedialna na płycie CD. Sponsorem nagród jest Oficyna Wydawnicza „ALBA” z Gliwic.

Zadanie II

W podanych zdaniach odszukaj imiona 2 postaci ze Starego Testamentu.

Rano Ela wcześniej wstała.

A to makabra, hamburger się przypalił!

Nie wysyłaj teraz rozwiązania! Zapamiętaj je i zaczekaj do czasu ukazania się ostatniego, trzeciego zadania.

„Podróż w głąb Biblii” do nabycia w cenie 30,00 zł za egzemplarz + 2,00 zł za płytę CD wraz z przesyłką pocztową. Zamówienia prosimy kierować: Oficyna Wydawnicza „ALBA” Sp. z o. o., ul. Chopina 9/8, 44-100 Gliwice, tel/fax: (032) 330 15 15, e-mail: alba@pro.onet.pl

Ogłoszenie

CZY PAMIĘTASZ ?

... O BLISKICH, KTÓRZY JUŻ ODESZLI

PŁYTA NAGROBNA POMALOWANA POWŁOKĄ **BETONDUR**

NIE NISZCZĄ

Jest odporna na działanie wody i mrozu, dzięki czemu nie pęka i nie kruszy się.

ŁATWO SIĘ CZYSZCI

Nie wnikła w nią brud ani wosk, dlatego wystarczy ją przetrzeć szmatką z detergentem.

JEST ESTETYCZNA

Posiada naturalny kolor lastriko i kamienia tworząc idealnie gładką powierzchnię.

TRWAŁE ZABEZPIECZENIE PŁYT LASTRIKO I KAMIENNYCH

szukaj w profesjonalnych sklepach i hurtowniach farb i lakierów. INFOLINIA: 0 801 639 569

Ludowe zachowania językowe w kościele

JAN MIODEK

Nie trzeba specjalnie wyczuć słuchu, by w różnych miejscach Polski wyłapać uchem podczas nabożeństw charakterystyczne cechy gwarowe danego regionu.

Na Śląsku ciągle dominuje modlitewny chór formuły *Panie, nie jestem godzien, abyś przyszedł do mnie* – z typowo śląskim *godzien* z wygószonym *-ni* zamiast standardowego *-n* oraz staropolskim *przyszedł* – z miękko wymawianym *rz*, które w języku ogólnym stwardniało (*przyszedł*).

W czasie każdego urlopu spędzanego nad Bałtykiem stykam się z *kelichem* – z typowym dla Pomorza nagłosowym *ke-*, a nie *-kie*.

Im starszy jest Karol Wojtyła, tym wyraźniej z jego papieskiego przepowiadania wybijają się wadowickie – małopolskie cechy fonetyczne: *jezdem* (*jestem*), *profesor* (*profesor*), *widzieliśmy* (*widzieliśmy*), *brat mój* (*brat mój*).

Ale bardzo częstym zjawiskiem jest także nagminne przekręcanie przez lud Boży takich form, które w jego języku są rzadkie lub w ogóle nieobecne. Zamienia się je wtedy na postacie bliższe powszechnym odczuciom językowym. Przed paroma dniami stałem w jednym z dolnośląskich kościołów przed kobietą, która – intonując bardzo przecież znaną pieśń *Z tej biednej ziemi, z tej też doliny tęskni się w Niebo unosi dźwięk* – wyraźnie zaśpiewała *tęskni się w Niebo...* – No tak, pomyślałem: przmiotnik *tęskni* to słowo inteli-

genckie, wręcz poetycko-książkowe, *tęskni* natomiast (za czymś, za kimś, do czegoś, do kogoś) – w 3 osobie liczby pojedynczej odmiany czasownikowej – każdy człowiek, stąd w jego ustach może się pojawić *tęskni się w Niebo...* (to nic, że burzy się przy okazji sens całej frazy).

Rzeczownikiem prawie zupełnie nieobecnym w codziennym językowym obcowaniu jest *poręka*. Skutkiem tego jest powszechny w polskich kościołach śpiew *swe Królestwo weź pod rękę, Maryjo* – zamiast zgodnego z oryginałem *swe Królestwo weź w porękę, Maryjo* (w pieśni *Z dawna Polski Tyś Królową*).

W okresie wielkanocnym słyszy się nielogiczne *Otrzyście już łzy płaczące*, bo ludzie nie wyczuwają funkcjonującego w tym wersie wołaczowego imiesłowu *płaczący* („wy, którzy płaczecie”), rymującego się w dodatku z *wierzący* z trzeciego wersu (*Otrzyście już łzy, płaczący, żale z serca wyzucicie, wszyscy w Chrystusa wierzący, weselcie się, radujcie*).

W Boże Narodzenie natomiast „ulogiczniamy” frazę Franciszka Karpińskiego *Cóż masz, Niebo, nad ziemianą?*, bo nie używamy już *ziemianina* w znaczeniu „mieszkańca Ziemi” (jest natomiast w obiegu... *marsjanin* – „mieszkaniec Marsa”) i zamieniamy ją na przestrzennie sensowne *Cóż masz, Niebo, nad ziemiami* – też się jakoś rymujące, choć mniej dokładnie, z wersem *wszedł między lud ukochany*.

Lud od wieków przyswajał także w najróżniejszy sposób szeroko pojętą terminologię chrześcijańską. Łaciński rzeczownik *angelus* („anioł”) na przykład stoi u źródeł niemieckich zmodyfikowanych form *Engel*, *Ingel* – znanych dziś i u nas z postaci nazwiskowych. Druga z nich uległa dodatkowej polonizacji – przyrostkowej, przybierając kształt *Ingłot* (por. nazwisko znanego historyka i jego syna – historyka literatury). *Aniołów* też zresztą jest wielu.

W szkole podstawowej miałem kolegę o niezwykle nazwisku *Sotopietra*. Ale jest to przecież niewątpliwie ludowa mutacja *Świętego Piotra*, tyle że urobiona od pierwotnego brzmienia *Pieter*.

Emerytowany biskup bliskiego morawskiego Olomuńca nazywa się *Otczenaszek* (czy człowiek z takim nazwiskiem mógł nie zostać księdzem i biskupem?!). W Polsce nie znam żadnego *Ojczenaszka*, mamy za to bardzo wielu *Paterów*, a to nazwisko jest łacińskim początkiem *Modlitwy Pańskiej: Pater noster* (*Ojciec nasz*).

Wśród wrocławskiego duchowieństwa znajdują się księża *Oramus* i *Biskup* (pierwsze z tych nazwisk to oczywiście przeniesienie w krąg nazewniczy – z niewielką zmianą fonetyczną – łacińskiego *oremus* – „módlmy się” – do czasu II Soboru Watykańskiego rozbrzmiewającego we wszystkich kościołach świata).

Popularnym w Polsce nazwiskiem jest *Nobis* – wyjęty z kolei z modli-

tewnej łacińskiej formuły *ora pro nobis*, czyli „módl się za nami”.

A skąd mamy tylu rodaków o nazwiskach *Majcher*, *Majcheraczak*, *Majcherczyk*, *Majchrzak*, *Malcher*, *Malcherek*? – Na takie formy zamieniono egzotyczne brzmieniowo imię *Melchior*, hebrajskiej proveniencji, dosłownie znaczące „król (Bóg) jest moim światłem”.

Dziesiątki innych imion chrześcijańskich przekształciło się w swoje derywaty, też funkcjonujące dziś jako nazwiska. Od łacińskiego *Bonifacio* – człowieka dobrego losu, dobrej wróżby” – pochodzą *Boniek*, *Bonik*, *Boniewicz*, *Bończak*, *Bończyk*, od łacińskiego *Benedykta* – błogosławionego” – *Bendyk*, *Bień*, *Bieniek*, *Bieńko*, *Bienias*, *Bieniasz*, *Bienisz*, od łacińskiego *Kle-mensa* – łagodnego, spokojnego, cichego, łaskawego, pobłażliwego” – *Klich*, *Klim*, *Klima*, *Klimczak*, *Klimczyk*, *Klimek*, *Kliszko*, *Kliš*, od greckiego *Andrzeja*, *Jędrzeja* – „męskiego, mężnego, dzielnego” – *Jędra*, *Jędrak*, *Jędrej*, *Jędras*, *Jędryś*, *Ondrusz*, *Ondrasz*, *Ondraszek*.

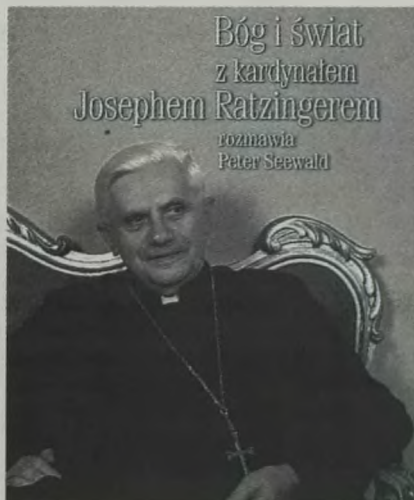
Jakże bogate jest także – powiedzmy to na koniec w katowickim tygodniku – śląskie imiennictwo źdźbieni od germańskich form chrześcijańskich: *Bercik* – od *Norberta*, *Huberta*, *Herberta*, *Holdek* – od *Reinholda*, *Hadek* – od *Gerarda*, *Gerharda*, *Hanys* – od *Johanesa* czy *Zefel*, *Zeflik* – od hebrajskiego *Józefa* – „niech Jahwe przyda, pomnoży”.

Warto przeczytać

Wiara bliska życiu

Po sukcesie wydawniczym wywiadu-rzeki „Sól ziemi” Wydawnictwo Znak prezentuje polskim Czytelnikom kolejny tom rozmów kardynała Josepha Ratzingera z Peterem Seewaldem. Książka „Bóg i Świat. Wiara i życie w dzisiejszych czasach” pomyślana została jako kontynuacja bestsellerowej publikacji sprzed trzech lat.

„W rozmowie tej mieliśmy rzucić światło na wewnętrzne problemy wiary, którą również wielu chrześcijan postrzega jako nieprzeniknioną gestwinę” – zapisał Prefekt rzymskiej Kongregacji Nauki Wiary we wstępie do książki. Czy to się udało? Ponowne spotkanie dziennikarza z kardynałem-teologiem miało już inną atmosferę niż poprzednie. Być może dzięki temu, że w swoim towarzystwie czuli się swobodniej i pewniej, umożliwiło także większą otwartość. Seewald pyta o wszystko, co przychodzi mu do głowy, a są to na ogół wątpliwości dotyczące każdego z nas. Kard. Ratzinger natomiast odpowiada w sposób zadziwiająco prosty i zwyczajny. Tym, którzy znają jego monumentalne rozprawy teologiczne, przesycone hermetycznym żargonem teologa dogmatycznego, luźny ton niektórych fragmentów książki kojarzyć się może

z przyjemną pogawędką przy kawie. Rozmówcy nie lekceważą nawet najbardziej „plotkarskich” tematów: czy Bóg jest kobietą czy mężczyzną?, co myśleć o siłach tajemnych? Nie wahają się przy tym ujawniać – i to jest naprawdę ciekawe – własnych niepewności, rozterek, zwłaszcza, gdy dotyczą problemów z „górną półką” teologii, takich jak kwestie dogmatów, jedności, czy prymatu. Wiara nie może przecież być przeciwstawiana życiu. Ona dotyczy i obejmuje wszystko, z czym spotykamy się na co dzień. To chyba główny wniosek lektury. (sm)

„Bóg i świat. Wiara i życie w dzisiejszych czasach”, Wyd. Znak, Kraków 2001, s. 427.

Listy do redakcji

Czy Prymas Tysiąclecia trafi do lamusa?

W związku z ogłoszeniem przez sejm roku 2001 Rokiem Stefana Kardynała Wyszyńskiego, w całym kraju podjęto działania mające na celu ukazanie i przypomnienie narodowi tak wielkiej osoby. Muszę się przyznać, że na samym początku dostrzegałam w tym tylko podtekst polityczny, tzn. walkę o władzę obu ugrupowań: prawicy, która woła „narodzie przypomnij sobie historię” i lewicy – „popatrzcie, Polacy, my przecież szanujemy autorytety”.

Jaki by nie był podtekst aklamacji ustanowionej przez sejm, ważny jest fakt, że została przypomniana osoba Prymasa, która wycisnęła trwałe i niezatarte piętno na naszym narodzie. I to od nas zależy, czy prawidłowo odczytamy przesłanie Prymasa, czy może zatrzymamy się na sentymentach. Czy po raz kolejny wartości chrześcijańskie, których tak bronił, czego dowodem było jego aresztowanie i uwięzienie przez władze komunistyczne, zostaną zdeptane przez chrześcijański naród? Niebawem czas okaże, jakiego dokonaliśmy wyboru. I od tego wy-

boru kształtować się będzie przyszłość narodu, przyszłość następnych pokoleń.

Barbara Mamala
nauczycielka
Otmuchów

Zagrożone sacrum

Od dawna niepokoją mnie praktyki stosowane w naszych świątyniach podczas różnych uroczystości, takich jak chrzty, śluby, zwłaszcza w czasie sprawowania Eucharystii. Toleruje się robienie zdjęć, filmowanie, chodzenie po świątyni bez należytego szacunku wobec powagi sytuacji i miejsca, lekceważąc tym samym sacrum sakramentu, a także przekradając w odbiorze Mszy świętej pozostałym jej uczestnikom.

Jestem 35-letnim człowiekiem i bardzo mnie szokuje i napawa obawą ten stan rzeczy. Zadaję sobie pytanie, czy jest dopuszczalne, by w kościele panowała taka atmosfera. Rozbrykane dzieci, trzaskające flesze, rozpychający się kamerzyści urągają należnej temu miejscu powadze i świętości.

Bogdan Czekalski
Mysłowice

Opór upartych

KS. REMIGIUSZ SOBAŃSKI

Od czasów średniowiecza zaznacza się w życiu narodów europejskich problem stosunku nowo wprowadzonego prawa do tzw. praw nabytych, czyli uprawnień posiadanych przez różne grupy („stany”). Wzięło się to stąd, że praworządność w czasach tzw. starego porządku nie polegała na równości wobec prawa i stosowaniu wobec wszystkich jednakowych norm, lecz na respektowaniu przez władzę przywilejów nabytych czy zdobytych przez poszczególne grupy społeczne. Były to tzw. karty wolności, uzyskiwane nieraz przez społeczności bardzo małe. Nawet poszczególne wsie zdobywały przywileje (np. wolność od świadczeń), jakich mogli nie posiadać sąsiedzi. Bywało, że taką kartę wolności, a więc specjalny status, zyskiwały pojedyncze osoby (do dziś używają niektórzy w Niemczech tytułu „Freiherr”, czyli „wolny pan”). Przedmiotem takich kart mogła być nie tylko wolność od ciężarów, ale także pozytywne uprawnienia – np. handlowe, monopolowe, porządkowe (podobne do „kart” różnych zawodów, jakie znamy do dziś!).

Przywileje posiadane przez jakąś grupę społeczną stwarzały dla innych pokusy ubiegania się o po-

dobne czy zgoła o ich przebicie. Rozwój prawa dokonywał się więc przez poszerzanie kręgu osób objętych przywilejem. Stwarzało to jednak konflikty, bo przywilej jednych to obciążenie drugich. Przywileje zresztą ze swej natury rodzą zachłanność, stąd uprzywilejowany chciałby zawsze więcej – więcej władzy, więcej posiadania, więcej wpływów. Przede wszystkim jednak baczili uprzywilejowani, by ich pozycja i uprawnienia nie doznały żadnego uszczerbku. Musiało więc dochodzić do próby sił.

Korzystający z przywilejów powoływali się na zasadę tzw. praw nabytych: wykrocza przeciw regułom prawa, kto narusza prawa legalnie nabyte i będące w czynnym użytkowaniu. Ale owe nabyte prawa stawały się nieraz anachroniczne, nie przystawały do zmienionych warunków życia, hamowały rozwój, zwłaszcza gospodarczy. Władcy i inne stany społeczne dostrzegały potrzebę zmiany prawa, a grupy, które – słusznie lub niesłusznie – uważały, że na tym tracą, stawiały opór. Nie zawsze udawało się wprowadzić nowe prawo drogą pokojową.

Jeszcze więcej czasu potrzebowało oswojenie się z zasadą równości wobec prawa. Dziś pozornie wszyscy ją akceptujemy. Domagamy się równego traktowania w sądach, ale poza sferą prawa karnego zasada równości nie trafia już tak powszechnie do przekonania. Skończyły się wprawdzie czasy, kiedy już samo urodzenie mogło gwarantować lepszą pozycję prawną, ale przecież znajduje się wciąż nowe kryteria mające uzasadnić sytuację uprzywilejowaną. W czasach socjalizmu polegało to przede wszystkim na łatwiejszym dostępie do dóbr, w czasach zwyczajnych korzyści są przede wszystkim natury finansowej: dodatki np. z tytułu zasług, ulgi podatkowe, koncesje, monopol produkcyjny czy handlowy.

Rozpowszechnia się też nader egoistyczny sposób korzystania z prawa: naciąganie go na własną korzyść, bezwzględne dochodzenie własnych uprawnień, wykorzystywanie luk w prawie, stosowanie kruczków prawnych. Co gorsza, czyni się to nieraz w sposób bezwstydnym, wręcz się tym szczycąc i – co jest przerażające – tak obchodząc się z prawem, można dostać się do sejmiku.

Nam służyć nie kazano

MACIEJ SABLİK

Przed laty, gdy jeszcze banki nie były komercyjne, każdy miesiąc miał swoją świecką intencję, np. kwiecień był „miesiącem pamięci narodowej”, a październik – „oszczędzania”. W tym roku październik jest zapewne ostatnim miesiącem swobodnego wydawania, bo najdalej od listopada wydając na siebie, trzeba będzie dorzucić grudkę do dziury budżetowej. Nowy rząd staje się ciałem, ale wciąż nie wiadomo, kto konkretnie będzie tę dziurę zasypywać. Znaczna większość obywateli naszego kraju chciałaby, żeby to spadło na bogatych, ale w tym przypadku trzeba raczej mieć pełne zaufanie do demokratycznej zasady równości: zapłacimy wszyscy, tylko jeszcze nie wiadomo, ile.

Nie wiadomo między innymi dlatego, że nie wiadomo, jak bardzo zasypywanie dziury jest dochodowe. Usuwanie każdego nieszczęścia wiąże się wszak z czymś zyskiem. Na przykład, walka z biedą daje zatrudnienie całkiem sporej grupie specjalistów do walki z biedą, którzy musieliby szukać sobie pracy, gdyby już biedę zwalczali. Ponadto jesteśmy teraz krajem ka-

pitalistycznym, a w kapitalizmie inwestycje mają na celu wzrost dziedziny, w którą inwestujemy. Im więcej zatem wydaje się na biedę, tym większa ona będzie. Dokładniej – tym więcej ludzi uzna się za biednych i ustawi w kolejce po zapomogę. Nie jest zatem wykluczone, iż dziura budżetowa wskutek zasypywania będzie się powiększać. Nauka zna i większe paradoksy, więc nie ma się co dziwić, tylko trzeba spokojnie obserwować, co się dzieje.

Obserwować będziemy tym spokojniej, że oto nadchodzi rząd bezwzględnie inteligentnych fachowców, którzy pod wodzą nieocenionego premiera pokażą nam wszystkim, jak się rządzi. Sądząc z dotychczasowych reakcji, rząd będzie tym lepszy od poprzedniego, że prasa jest jakby mniej dociekliwa w kwestiach personalnych. Gdy przypomnimy sobie awantury na temat każdego przejęzyczenia, popełnionego przez urzędników „reżimu” Buzka, to zdumiewa, iż tak niewiele miejsca poświęcono pewnej wypowiedzi kandydata na ministra obrony narodowej, p. Szmajdzińskiego.

Stwierdził on, że pod znakiem zapytania jest przynależność oficera służb specjalnych do związków wyznaniowych, bo nie wiadomo, co przekazuje np. osobie podległej Watykanowi i jego hierarchii w czasie spowiedzi. Jeśli koledzy z rządu Millera mają podobny galimatias w głowie, to dla katolików rząd nie będzie miał zbyt wielu propozycji. Gdyby w podobny sposób odezwał się któryś z urzędników poprzedniej ekipy na temat miłośników trzymania dużego palca lewej nogi w prawej dziurce od nosa, to walec medialny zrobiłby z niego już dawno wycieraczkę.

Jednak tzw. lewica ma swoje względy, zaś wszelkie katolickie wątpliwości oddali, jak zwykle, stwierdzeniem, że Ojciec Święty ma poczucie humoru i na pewno zrozumie subtelność dowcipu Szmajdzińskiego, Siwca czy innego wesołka. A uspokojeni tym alekatołicy („jestem katolikiem, ale...”) znowu poprą Szmajdzińskiego, Siwca czy innego wesołka. Albo Leppera, który może bezkarnie wyzywać innych od kanalii, bo on wszystko może robić bezkarnie.

Nasi bracia przestępcy

PIOTR WOJCIECHOWSKI

Prezydent zawietał ustawę, która miała usprawnić działanie sądów i spowodować, aby prawo w większym stopniu było odczuwane przez środowiska przestępcze jako zagrożenie. Podobno ustawa miała liczne błędy, miejscami nie zgadzała się z Konstytucją, była przygotowywana w pośpiechu jako argument wyborczy promujący ugrupowanie „Prawo i Sprawiedliwość”. Polemika wokół ustawy i decyzji prezydenta zbiegła się w czasie z kolejną próbą rozpoczęcia procesu przeciwko tym, którzy kierowali masakrą robotników na Wybrzeżu w 1970 roku. Na ławie oskarżonych miałby zasiąść obok innych wysokich urzędników i dowódców z czasu PRL były prezydent Wojciech Jarużelski, były kolega partyjny obecnego prezydenta Kwaśniewskiego i premiera Millera.

Szkoda, że w dyskusjach nad odstraszającą rolą kodeksu karnego omija się przeważnie pewną kategorię przestępców i podejrzanych, którzy wydają się skutecznie chronieni przez dwa czynniki – Bunkier i Wielki Szmal. Bezkarność tych, którzy strzelali w „Wujku” do górników, sprawców zająć na Wybrzeżu, pośła Leppera należy chyba do jednej kategorii. Społeczne poczucie nieskuteczności prawa wzrasta, gdy odnosi się wrażenie, że są to kategorie osób stojących ponad prawem.

Co to są Wielkie Pieniądze, każdy rozumie. Czym jest Bunkier? To pewna grupa mocno związanych ze sobą ludzi, rozporządzających niedostępnymi dla innych środkami, informacjami i kontaktami. Bunkier to część wspólna „góry” dawnej PZPR i obecnego SLD. Bunkier chroni swoich i tych, którzy mogą mu się przydać.

Nie mam pewności ani dowodów, że Bunkier istnieje. Od lat śledzę scenę polityczną, uczestniczę w życiu społecznym. Z moich obserwacji wynika, że istnieje jakaś struktura o niejasnym zarysie, ale dużej skuteczności, związana z tymi, którzy niegdyś rządili Polską z przyzwolenia Moskwy i którzy dzisiaj tworzą koalicyjny rząd. Czy te grupy rzeczywiście coś łączą? Każdy może sobie na to odpowiedzieć na podstawie własnych doświadczeń.

Ci, którzy bezkarność zawdzięczają Bunkrowi, nie wyrwywają torebek staruszkom, nie wymuszają haraczu, nie kradną samochodów. Może więc nie warto przejmować się ich bezkarnością, a myśleć raczej o tych, przez których lęk dopada nas na ulicy. Może starać się, aby na tych właśnie był bicz prawa, który ich poskromi.

Potrzebne jest dobre, surowe prawo. Potrzebna jest sprawna policja i sądy nie dające się wodzić za nos cwanikom, odpowiadające twardym wyrokiem na

wyraźne zło. Nie ludźmy się jednak, że to uwolni nas od lęku. Ci przestępcy, którzy nie są jeszcze nad społeczeństwem, są częścią społeczeństwa. Wychodzą z naszych rodzin, mieszkają w sąsiedztwie, chodzą do szkoły z nami czy naszymi dziećmi. Ich wina, ich grzech, to nasze wspólne nieszczęście. Jak karać, nie odrzucając? Co zrobić, aby zakłady poprawcze i więzienia nie były uniwersytetami zbrodni? Co zmienić, aby w sytuacji bezrobocia znalazła się praca dla próbujących zacząć uczciwe życie po odbyciu kary?

Działają kapelani więzienni, działa stowarzyszenie „Patronat”, powołane do opieki nad więźniami i ich rodzinami. To kropla w morzu potrzeb. Lęk przed przestępstwem powinien owocować społecznymi działaniami obejmującymi przede wszystkim zagrożoną młodzież, rodziny w potrzebie, środowiska, z których wychodzą ludzie naruszający prawo. Zetknąłem się ostatnio z doświadczeniami świetlic środowiskowych, prowadzonych przez „Przymierze Rodzin” w Rawie Mazowieckiej i Kutnie. Tam, gdzie takie świetlice powstają, lęk nie znika cudownie. Znika bezradność – a to już dużo.

A nasza bezradność wobec Bunkra? Dobrze pytanie, proszę o następne.

JOLANTA MILCARZ

Pomilczeń

Czasem lepiej pomilczeń wspólnie
Dopuścić do głosu oczy
Niech odpowiedzą wzajemną iskrą
Niech krzykną z radości
aż do bólu
gdzieś tam w głębi

by językowi było głupio

Matka

Nie dojada
Nie dosypia
Nie kupuje sobie

Przytuli
Ukocha
W kącie łzę uroni

Czeka
i czeka
Może zdarzy się cud

Uprosi
Wymodli
Da Bóg

Przeciąg

Poukładałam wszystko
na półkach mej duszy
Ileż teraz miejsca
na Miłość

Lecz wystarczył
mały przeciąg
by zrobił się bałagan
a Miłość uleciała
jak powietrze
z przebitego balona

Znów
czeka mnie sprzątanie

Mieście litość

Nie biegajcie
tak szybko
Nie skaczcie
po trzy stopnie
Uważajcie
na zakrętach

Mieście litość
dla swych
aniołów stróżów

One nie mają
zapasowych skrzydeł

Wiersz bezowocny

Noc
Cisza
Czasem dobiegnie z ulicy
odgłos samochodu
Ktoś pieszo pośpiesznie
powraca do domu

A w mojej głowie
bezgłośnie pędzą tabuny myśli
zmieniają się jak w kalejdoskopie
to zapadają się
to znów unoszą
Wertuję je szybko
jakby w książce przewracając stronicę
Lecz nie ma tej jednej
najważniejszej
owocnej

Jak w studni bez wody
ciemność i pustka
Muszę kopać dalej

Właśnie ptak się odezwał

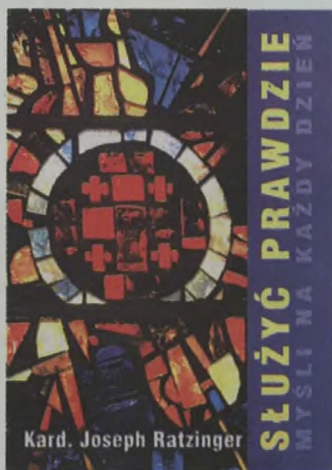
Nie zdobędziesz mnie

Smutne mam oczy
smutne mam serce
lecz rozum nie pozwoli
na dalsze podboje
Nie zdobędziesz mnie
smutku

Już widzę promyk nadziei
już czuję jego ciepło
już zaczynam się uśmiechać

Księgarnia

„Miłość, do której pragnie nas przywieść nasza wiara, jest dlatego prawdziwie nadzieją i odkupieniem dla człowieka, że pochodzi od Prawdy i do Prawdy prowadzi. Zwykła wspólnota bez prawdy byłaby w działaniu jedynie czymś w rodzaju środka uśmierzającego ból, a nie prawdziwym uzdrowieniem”. Tak pisze we wstępie do swojej książki pt. *Służyć Prawdzie* kard. Joseph Ratzinger, prefekt watykańskiej Kongregacji Nauki Wiary. Publikacja, która ukazała się nakładem Wydawnictwa Wrocławskiej Księgarni Archidiecejalnej, stanowi wybór najgłębszych myśli autora, służących rozważaniu na każdy dzień. Mogą one zwłaszcza pomóc w dzieleniu się Słowem Bożym w liturgii, kazaniach niedzielnych i świątecznych oraz w spotkaniach z różnymi grupami i wspólnotami ewangelizacyjnymi. Jest to znakomite wprowadzenie do modlitwy codziennej ludzi, którzy pragną aktywnie uczestniczyć w życiu Kościoła.

Audio

„Życie jest piosenką” – przekonują artyści, którzy znaleźli się na dwupłytywowej kompilacji, zawierającej najpopularniejsze francuskie utwory. Album „La vie est une chanson” to zestaw 38 najczęściej granych w Polsce piosenek znaną z Sekwany, powstałych na przestrzeni ostatnich czterdziestu lat. Nadawało je często polskie radio (szczególnie Program 3), a wiele z nich stało się prawdziwymi przebojami. Ta wyjątkowa składanka, uzupełniona obszerną książeczką wewnątrz płyty z informacjami o artystach i licznymi zdjęciami, stanowi swoisty leksykon, w którym odnajdziemy nazwiska czołowych gwiazd francuskiej piosenki, takich jak: Charles Aznavour, Nana Mouskouri, Jean Gabin, Claude Francois, Dalida, Edith Piaf, Gilbert Becaudo, Marie Laforet, Adamo, Enrico Macias, Sacha Distel, Georges Moustaki, Johnny Hallyday, Guy Marchand czy Soeur Sourire...

Wideo

„102 dalmatyńczyki”. Najczęściej kontynuacje wielkich filmowych przebojów, a w szczególności klasyki światowego kina, nie osiągają poziomu oryginału, ale w wypadku „102 dalmatyńczyków”, filmu – który wykorzystuje wątki słynnej animacji Disneya, powstał całkiem przyzwoity obraz z gatunku kina dla wszystkich. Akcja, zrealizowanego w gwiazdorskiej obsadzie filmu, rozpoczyna się trzy lata po wydarzeniach, które doprowadziły Cruellę De Mon do więzienia. Cruella zwolniona zostaje z więzienia za dobre sprawowanie i przyrzeka, że raz na zawsze wyrzeka się marzeń o futrze z psiej sierści, tym bardziej że pozuje na wielką przyjaciółkę zwierząt, a zwłaszcza psów. Cruella kupuje podupadające schronisko dla zwierząt, media kreują ją na bohaterkę, wszyscy, z wyjątkiem jednej osoby, zachwycają się nowym obliczem dawnej przestępczyni. Wkrótce jednak okazuje się, że więzienna resocjalizacja nie całkiem się powiodła. Film w polskiej wersji językowej.

Reż. Kevin Lima; wyk.: Glenn Close, Gerard Depardieu, Alice Evans, Ioan Gruffudd, Tim McInnerny; USA 2000.

Heimweh. Boleść utruty

Rynek w Raciborzu

„Moim credo jest żal. Mojej głupiej żal mogłoby starczyć na trzy głupie życia. Moich też też”. (...) Najwięcej jest we mnie lęku” (s. 67, 83).

„(...) Paul, syn Józefa i Marty z domu Bugla, po mężu Trzosek, Paul był żo-

nier, weteran dwóch wrogich armii, kapral Trzosek od Andersa, wcześniej gefrajter Trzosek. Tyle udręki, miotania się w rozpętanych żywiołach sprzecznych uczuć, zagubienia w chaosie własnych konfliktów zaszczerpanych z zewnątrz, tyle nocy we łzach i na końcu uczucie dotarcia do obcej przystani, która miała

się stać swoją i ostatnią. Dalej już nic. To wszystko” (s. 56).

Te dwa fragmenty niech pomogą wyobrazić sobie nastrój (tak: nastrój, bo ta książka zbudowana jest z nastroju, jak Marquez z nastroju zbudował Macondo w „Stu latach samotności”) panującego w tomie opowiadań Segeta. A równolegle w ich czytelniku. Jest to głównie przeogromny smutek z powodu utraty Śląska. Przy czym Śląsk jest tu czymś więcej niż tylko geograficznie pojętą krainą, nawet czymś więcej niż krajem lat dziecińczych, czymś jeszcze bardziej istotnym i serdecznym niż mityczny (-a) Heimat. Też jest tym, ale oprócz tego jest jeszcze czymś więcej: samą esencją radości życia, barwnikiem niezwykłym, który nadaje człowieczemu losowi kolor, a może nawet metaforą sensu. Świat śląskich emigrantów w Niemczech jest takiego Śląska bezpowrotnie pozbawiony. Stąd żal jako credo. Zdania o lęku, łzach i żalu pochodzą z opowiadania pod jakże wiele wytchnienia obiecującym tytułem „Pobyt w Bad P. Zapiski”. Bad – cóż to za słowo!!! Nawet w polszczyźnie zrozumiałe, synonim przedśionka raju. Baden-Baden, Badenia, Zdrój, Uzdrowisko, do wód, pojedziemy do wód. Będziemy tam bez troski, szczęśliwi

Jest to książka mądra i bardzo smutna. Miała wrazenie, że wiele jej stron powstało w chwilach jakiejś ogromnej psychicznej i duchowej depresji. Książka odzierająca z jakichkolwiek emigracyjnych złudzeń. Jednocześnie – i z większą jeszcze może siłą niż moc nagiego smutku – odczuwa się podczas lektury współczucie bijące potężnymi falami od tekstu („Opodal parku dzikich gołębi”). To nie jest książka okrutna i – jako taka – bezlitosna. Przeciwnie, to jest książka litosna, opatrująca rany słowem. A to już niemało w literaturze przełomu tysiącleci.

Czy Seget ma rację? Ma ją tak, jak ma ją każdy artysta tworzący dzieło uczciwie, na swój własny, przecierpany

osobiście rachunek. Racja prawdy bólu jest bezdyskusyjna. Ale myślę, że stronic „Magdy z Magdeburga” są tak splądrowane cierpieniem, że siłą rzeczy budują krzywe zwierciadło dla ciemnej strony tajemnicy ludzkiego losu. Sam skowyt nie wyrazi wszystkiego... Mnie osobiście brakuje w tych opowiadaniach obecności perspektywy religijnej. Ani śladu pytań do Najwyższego, modlitw, „władzenia się z Bogiem”, krzyku Hioba. Pustka – tak jest i ma być, czy coś przeoczyłem? Przecież „Utrata Śląska” (tego najgłębiej rozumianego) nie była w ostatnich stu pięćdziesięciu latach przeżywana w tak dojmującej, „ciszy metafizycznej”, pod taką „nieobecność Boga”. To nie ci ludzie, nie ta ziemia, nie ta sprawa. Żal, o której mówi książka, sięga korzeniami ziemi, na której postawiono tysiące krzyży. I one mają coś do powiedzenia ludzkiemu bólowi. Chrystus ma coś do powiedzenia człowiekowi na temat Heimweh.

Seget urodził się w Lubomiu. Grał w futbol w Górniku Radlin, Unii Racibórz. Potem został dziennikarzem. Najpierw w Polsce, później w Niemczech. Żył tam i pracował trzydzieści lat. Opowiadania pisał do szuflady. Zginął w wypadku samochodowym 7 stycznia 1997 r. w 67. roku życia. Pisał inteligentnie i z iskrą znamionującą wielki talent. „Magda z Magdeburga i inne opowiadania” (w sumie pięć) jest książką ważną. Dla Śląska, dla cierpiących, dla nas. Tylko dobry pisarz umie w tak niewiele słowach powiedzieć aż tak wiele:

„(...) powiedziałem mu, że jestem ze Śląska.

Pole – odparł.

Ze Śląska – ja na to.

Pole – powtórzył.

Tak więc w kilku zdaniach wszystko między nami wyjaśnił sobie” (s. 92).

KS. JERZY SZYMIK

Arkadiusz Seget, Magda z Magdeburga i inne opowiadania, „Opolska Oficyna Wydawnicza”, Opole 2000, s. 155.

Nagroda Literacka im. Józefa Mackiewicza Jedynie prawda jest ciekawa

Większość współczesnych polskich nagród literackich jest raczej wyrazem mód oraz poglądów rozmaitych koterii artystycznych i towarzyskich, niżli wyrazem rzeczywistej (choćby subiektywnej) oceny sztuki osądzanego dzieła. Ta sytuacja ulegnie być może zmianie. Niedawno ogłoszono bowiem otwarcie pierwszej edycji konkursu o Nagrodę Literacką im. Józefa Mackiewicza.

– Nie chodziło nam o stworzenie kolejnej z wielu nijkich nagród, ale nagrody, która istotnie wyróżniałaby się spośród nich – tłumaczy Andrzej Nowak, historyk, redaktor naczelny dwumiesięcznika „Arcana”. – Po pierwsze prestiżem, związanym nie tylko i nie przede wszystkim z przyznawaną przez nasze jury sumą pieniężną, ale z prestiżem owego jury. Pomysłodawcą nagrody jest Jan Maria Małek, przedsiębiorca, tłumacz dzieł Ludwika Misesa.

Skład jury zwraca jednocześnie uwagę na pewien typ literatury – mówi Andrzej Nowak. – Literatury nastawionej dokładnie na to hasło, które jest hasłem nagrody, a które jest jednym z najbardziej słynnych zdań napisanych przez Józefa Mackiewicza, że „Jedynie prawda jest ciekawa”. Chodzi nam o literaturę nawiązującą wprost do rzeczywistości, nie deformującą tej rzeczywistości w sposób skrajnie egotyczny, jak to się bardzo często dzieje we współczesnej literaturze, czy pseudoliteraturze, która nas zalewa. Nie w jakichś fantazmatach, w których lubują się jurorzy

nagrody „Nike”, ale właśnie rzeczywistość, odwołanie do rzeczywistości, oczywiście przetworzonej w jakiś sposób artystycznie. Wierność prawdzie jest tu głównym przesłaniem, któremu świadectwo daje twórczość osób nagradzających, oraz którego będziemy szukali wśród kandydatów do tej nagrody. Dobra proza realistyczna, nawiązująca do rzeczywistości i potrafiąca ją przedstawić, to niewątpliwie słaba strona naszej literatury współczesnej. To jest silna strona na przykład literatury rosyjskiej. U nas taka proza była zawsze słabiej reprezentowana. Jesteśmy krajem wielkich poetów. Dobrze byłoby, abyśmy mogli prozę wesprzeć taką nagrodą jako swego rodzaju zachętą. Tych proporcji za pomocą nagrody oczywiście nie zmienimy. Nie jest zresztą powiedziane, że będziemy nagradzać tylko prozaików i tylko prozę realistyczną. Niewątpliwie jednak to dążenie do powrotu do rzeczywistości, jest wpisane w sens tej nagrody, w jej przesłanie, w jej aspekt promocyjny”.

Kazimierz Orłowski, pisarz, wspomina jeden z ostatnich przedśmiertnych listów Jerzego Giedroycia, w którym redaktor paryskiej „Kultury” ubolewał, że dzieło tak znakomitego pisarza, jakim był Józef Mackiewicz, popada w zapomnienie. Nagroda ma być więc również formą wydobywania pisarza z zapomnienia.

Jury nagrody stanowią: Marek Nowakowski – przewodniczący, red. Stanisław Michalkiewicz – sekretarz, Tomasz Burek, prof. Ryszard Legutko, Jan Michał Małek, dr Andrzej Nowak, Włodzimierz Jasiński-Odojewski, Kazimierz Orłowski, prof. Jacek Trznadel, Zbigniew Zarywski i Rafał Ziemkiewicz.

Wedle regulaminu, „w konkursie mogą brać udział twórcy literackie lub publicystyczne, napisane w języku polskim przez autorów żyjących i wydane w formie książkowej najwcześniej w roku poprzedzającym zgłoszenie utworu do konkursu. Nie mogą również być oceniane utwory nagrodzone uprzednio jakąkolwiek nagrodą przyznawaną w drodze konkursu otwartego”.

Jurorzy nagrody będą brali pod uwagę przy ocenie: walory literackie utworu, podjęcie przez autora problematyki ważnej kulturowo, społecznie lub politycznie, dążenie do ukazania prawdy nawet wbrew niesprzyjającym okolicznościom.

Utwory na konkurs powinny być nadsyłane pod adresem sekretarza jury: Stanisław Michalkiewicz, 00-710 Warszawa, ul. Piekalkiewicza 5 m. 31, nie później niż do dnia 31 stycznia 2002 r. O dacie nadesłania decyduje data stempla pocztowego. Rozstrzygnięcie konkursu nastąpi nie później niż 22 października 2002 r., zaś wręczenie nagrody laureatowi nastąpi w Warszawie 11 listopada 2002 r.

Zwycięzca konkursu zostanie nagrodzony nagrodą pieniężną równoważącą 7 tys. dolarów oraz złotym medalem z wizerunkiem patrona nagrody oraz mottem „Jedynie prawda jest ciekawa”.

BOGDAN GANCARZ

Przeciążony Bałtyk

MICHAŁ GÓRA

Morze stanowi zwierciadło stylu życia ludzi mieszkających w jego otoczeniu. Widać to szczególnie na Bałtyku, który z założenia nie należy do najczystszych akwenów.

Bałtyk jest słonawym morzem szelfowym. Należy do typu mórz śródlądowych. W ciągu roku przyjmuje około 650–720 km³ wody słodkiej, pochodzącej z rzek lub opadów atmosferycznych. Wraz z nią przedostaje się do niego cała tablica Mendelejewa pierwiastków i związków, stanowiących uboczny produkt działalności populacji ludzkiej zamieszkującej kraje należące do zlewni Bałtyku, produkcji przemysłowej i rolniej, transportu (zwłaszcza wodnego), ale również częściowo tego, co przedostaje się do kanalizacji z naszych gospodarstw domowych (np. w wyniku prania i używania środków czyszczących), co zostawiają tabuny turystów na plażach, odpady ze statków i zanieczyszczenia powstałe w wyniku katastrof morskich. Jednym słowem: Bałtyk, nasz Bałtyk, a właściwie to, co w nim osiada, jest zwierciadłem stylu życia nas samych. Zwierciadło to – jak łatwo się domyśleć – nie pokazuje zbyt optymistycznego obrazu.

BAŁTYK W LICZBACH:

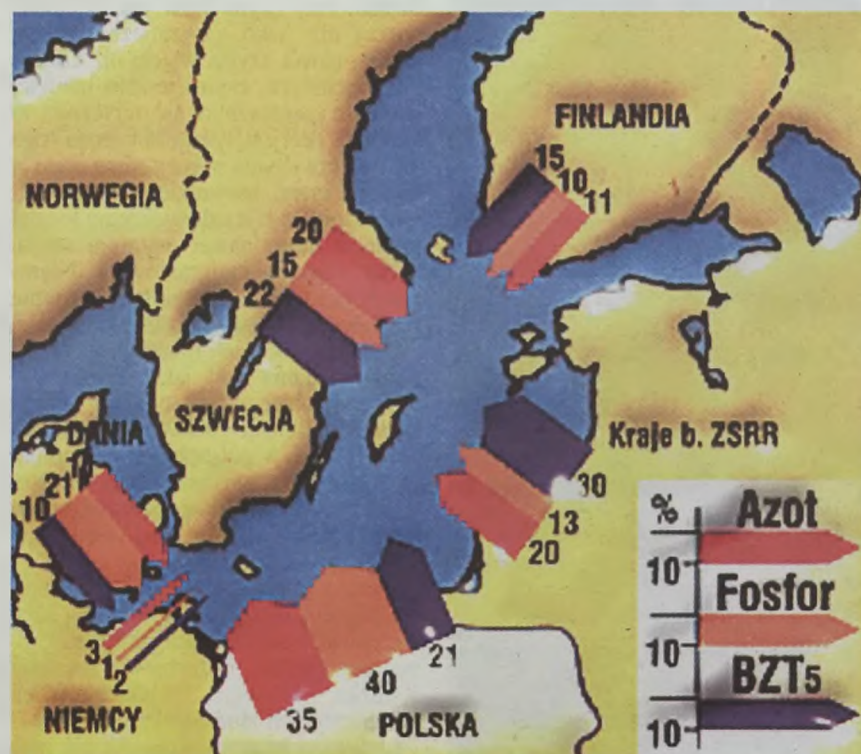
Powierzchnia: 415 266 km²
Ilość wody: 21 721 km³
Średnia głębokość: 55 m
Najgłębsze miejsce: 459 m
Powierzchnia zlewni: 1 721 233 km²
Liczba mieszkańców:
w obszarze zlewni: 80 mln

KTO TRUJE BAŁTYK?:

- ◆ przemysł chemiczny
- ◆ przemysł spożywczy
- ◆ przemysł papierniczy
- ◆ przemysł metalurgiczny
- ◆ ścieki komunalne
- ◆ rolnictwo (zwłaszcza środki owadobójcze, chwastobójcze i nawozy sztuczne)

Co to jest HELCOM?

Ponieważ zanieczyszczenie Bałtyku zagraża tej części Europy katastrofalnymi skutkami, a państwa znajdujące się w tym rejonie uświadomiły sobie, że stan zanieczyszczenia można kontrolować i zmniejszać jedynie wspólnymi siłami (chodzi przede wszystkim o wzajemną kontrolę i uzupełnianie się inwestycji), została zawiązana organizacja państw nadbałtyckich HELCOM (Helsinki Commission, czyli Komisja Helsińska). Jej członkami są: Dania, Estonia, Finlandia, Litwa, Łotwa, Niemcy, Pol-

Skala zanieczyszczeń Bałtyku dokonywanych przez poszczególne kraje (BZT 5 – zanieczyszczenia pochodzenia organicznego)

Przy dnie Morza Bałtyckiego znajdują się masy silnie zasolonej wody (około 450 km³) przedostające się tu z Morza Północnego. Nie wielka ilość tych wód odparowuje, nadmiary zaś wypływają przez cieśniny duńskie do Oceanu Atlantyckiego. Duża różnica w zasoleniu Bałtyku oraz płytkość cieśnin duńskich sprawiają, iż odmienne masy wód z trudem mieszają się ze sobą.

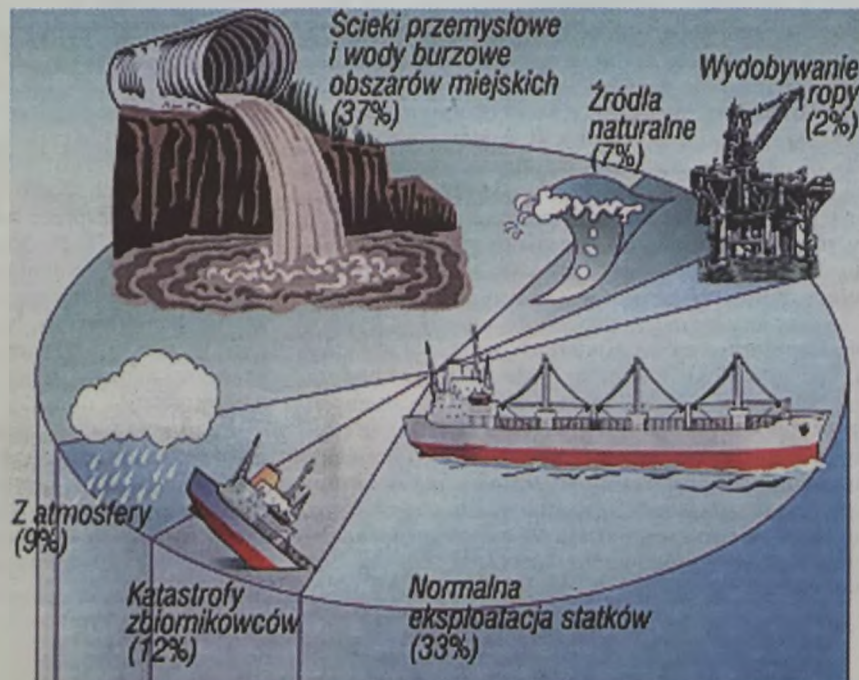
W czasie długotrwałych i silnych sztormów oraz spadku ciśnienia w rejonie Kattegatu poziom wody podnosi się. Silne wiatry przepychają te wody na wschód. W rezultacie ciężka słona woda, bogata w tlen, wlewa się gwałtownie do basenów stanowiących dno zbiornika.

Utrudniona filtracja wody Morza Bałtyckiego sprawia, że niejako z założenia nie należy ono do czy-

stych akwenów. Ogromne ilości zanieczyszczeń, jakie w tysiącach ton dostają się tu rocznie, nie są całkowicie przenoszone do Morza Północnego. Zostają, gromadząc się na bardzo długo w wodach Bałtyku. Zanieczyszczenia i słaba filtracja sprzyjają rozwojowi glonów, lecz hamują rozwój innych organizmów. Stąd tak charakterystyczny dla naszego morza kolor zielonkawy.

Często dajemy wyraz naszej dumie z dostępu do morza. Ciekawe, czy organizmy żyjące w nim są zadowolone z sąsiedztwa ludzi? To pytanie nie tylko do ekologów, armatorów i osób decydujących o sposobie produkcji przemysłowej czy

Zanieczyszczenia olejowe wynikłe z działalności ludzkiej należą do najbardziej uciążliwych dla naszego morza

Najgroźniejsze skutki zanieczyszczeń:

● Następuje masowy rozwój nieużytecznych glonów z rodzaju sinic, które powodują mętnienie wody w warstwie powierzchniowej. Zmniejszenie dostępu światła ogranicza wzrost roślinności płytkowodnej. Sinice produkują substancje trujące odpowiedzialne za pomór fok i innych zwierząt. Substancje te stanowią również zagrożenie dla zdrowia ludzi. Mogą one powodować schorzenia skóry i zatrucia. Obumarłe sinice opadają na dno i przenoszą w ten sposób dużą ilość materii organicznej do strefy głębszej, ubogiej w tlen. W tych warunkach następuje wzrost procesów gnilnych. Powstaje silnie trujący gaz – siarkowodor. Uniemożliwia on istnienie jakiegokolwiek formy życia. Obszary wypełnione siarkowodorem nazywane są pustyniami ekologicznymi.

● Zanieczyszczenia chemiczne powodują śmierć roślin i zwierząt (zwłaszcza ryb)

● Metale ciężkie i związki organiczne zaburzają kod genetyczny organizmów żywych.

profilu rolnictwa. To pytanie skierowane jest również do mnie, który codziennie wiele razy odkręcam kran. Każdy w jakimś stopniu odpowiada za przeciążenie ekosystemu naszego Bałtyku.

ZLEWNIA

Obszar, z którego wszystkie wody spływają do jednego zbiornika. Istnieją zlewnie rzek, jezior, mórz itd. Zlewnia Bałtyku obejmuje takie kraje jak: Szwecja, Finlandia, fragment europejskiej części Rosji, Estonia, Łotwa, Litwa, Polska, część Niemiec i Danii oraz niewielkie skrawki Norwegii, Czech i Słowacji.

SZELF

Płytka, przybrzeżna strefa dna morskiego lub oceanicznego, która geologicznie stanowi płaską część zalanej wodą kontynentu

RUSZTOWANIA

wynajem i specjalistyczny montaż.
Nietypowe roboty remontowe na dużych wysokościach
MCP KOPUŁY
tel. (0-33) 813-97-53, 0601 45-27-71
Atrakcyjne ceny

Zakład Sztuki Kościelnej

Schaefer. Rok założenia 1898
41-940 Piekary Śl., ul. Bytomska 129
tel. (0-32) 287-21-69, oferuje: figury z zakresu
sztuki sakralnej w dużym wyborze.
powietrzotrawale i do wnętrza.

P.P.U.H. LEX-BUD

41-709 Ruda Śl. 9,
ul. Gen. Hallera 18a,
Osuszanie tel./fax (0-32) 342-06-93,
i odgrzybianie dom. 242-19-29,
zawilgoconych murów www.lexbud.ic.pl

ŁUSZCZYCA: proponuję rewelacyjne leki - VIPSOGAL oraz PENTREXYL

tel. (0-32) 276-70-27
Stanisław Bujdo
41-800 Zabrze
ul. Reymonta 11/16

Rok założenia firmy 1963

LAMPY, KINKIETY DO KOŚCIOŁÓW
projekty własne i zlecone
WYTWÓRNI MOSIĄDZ, CHROM, WITRAŻ
40-047 Katowice, ul. Kościuszki 54,
tel. 2517-636; 2561-864 po godz. 18.00

BIURO PIELGRZYMKOWO-TURYSTYCZNE
43-100 Tychy, ul. Alajcowa 5
tel.: (0-32) 327-52-69, 227-02-14;
217-08-11 (po 18.00); 217-58-34; kom. 0601 415-485
Terminy wyjazdów do Medjugorie w 2001 roku
20.10-28.10 ■ 11.11-18.11 ■ 22.11-30.11
■ 07.12-15.12 ■ 28.12.2001-04.01.2002

BIURO PIELGRZYMKOWO-TURYSTYCZNE
41-706 Ruda Śląska 6, ul. 1 Maja 18
tel./fax (0-32) 242 23 90 (11.00-15.00), (0-32) 242 43 90
(17.00-22.00), tel./fax (0-32) 242 68 33, kom. 0 601 471 527
Terminy wyjazdów do Medjugorie na 2001 rok
20-28.10 ■ 11.11-18.11 ■ 07.12-15.12
■ 28.12.2001-04.01.2002 r.

EKONOMICZNE OGRZEWANIE KOŚCIOŁÓW
Reflektorami ciepła TERM 2000
z IRK Philips
Nowa era ogrzewania promiennikowego
Warszawa, 0-22 822 37 82, 668 95 08

! wilgoć, woda w budynku !

- porada (bezpłatna), ekspertyza (kompletna)
  - markowe rozwiązanie problemu (gwarantowane)
  - fachowe roboty budowlane (kompleksowe)
- „PCC Projekt”, tel: 012-3871298, 0601-406556,
Kraków, ul. Wileńska 9a/49

**Redakcja
nie odpowiada
za treść
ogłoszeń**

Czego szukacie?... Misjonarze Świętej Rodziny
zapraszają młodzież męską na Wieczerniki
Powołaniowe, które zbliżą Cię do Jezusa
i pomogą rozpoznać wolę Bożą we własnym życiu.

A oto terminy proponowanych spotkań:

9-11 listopada OTWOCK k. Warszawy
16-18 listopada POZNAŃ
23-25 listopada GLIWICE

Zgłoszenie udziału i wszelkie informacje
o naszej rodzinie zakonnej pod adresem:
ks. Jerzy Sołtyś MSF
ul. Kołłataja 80/82, 05-402 OTWOCK 4
tel. (0-22) 788 22 79; 0604 213 486;
e-mail: powolaniamsf@msf.opoka.org.pl

NOWA ERA OGRZEWANIA

SOLART i TANSUN - promienniki cenione w kościołach
od wielu lat za skuteczność, oszczędność i trwałość.
Najwyższa jakość, niska cena, 5 lat gwarancji.

DREWART Kanie k. Warszawy
ul. Kolejowa 12b, tel. (0-22) 758-59-82

KOLUMB

Biuro Pielgrzymkowo-Turystyczne
43-100 Tychy, ul. Budowlanych 35
tel. (0-32) 227-70-76; 0 602 351 460

Wyjazdy do Medjugorie 9 dni, cena 360 PLN
+ 150 DM - noclegi, wyżywienie w Medjugorie;
Pielgrzymki do: LA SALETTE, LOURDES, FATIMY
WŁOCH, GRECJI. www.kolumb-tychy.com.pl

ODLEWNIA I NAPRAWA DZWONÓW JANA FELCZYŃSKIEGO

Odnaczona wielokrotnie złotymi medalami na targach w kraju i za granicą
za najwyższą jakość i osiągnięcia w rzemiośle artystycznym

**prowadzona
przez spadkobierców Jana:
Witolda Sobola
i Waldemara Olszewskiego**

**wykonujemy:
dzwony pojedyncze i wielogłosowe
oraz świadczymy usługi
w zakresie napraw dzwonów**

37-700 PRZEMYŚL, ul. Słowackiego 46, tel. (0-16) 678-55-65,
tel./fax (0-16) 678-56-21, www.dzwony.bells.com.pl

Ojcowie Barnabici

zapraszają

Zgromadzenie Księża św. Pawła - Barnabitów powstało we Włoszech w roku 1533.

W Polsce działa od 1990 roku, prowadząc w Warszawie: parafię pw św. Antoniego Marii Zaccarii,
Instytut San Paolo (szkoła języków obcych), Centrum Kulturalne (kongresy, zjazdy,
kursy szkoleniowe dla kościelnych osób prawnych, administracji samorządowej i publicznej),
Lecznice Ars Medica.

Zgromadzenie realizuje w ten sposób charyzmat wyrażony w hasle: ewangelizować, wychowywać,
uświęcać. Barnabici w swoich placówkach w wielu krajach na wszystkich kontynentach prowadzą
szkoły, kierują szpitalami, pracują w instytucjach państwowych i papieskich uczelniach.

Działają w duszpasterstwie młodzieży oraz w środowiskach rodziny i pracy - zawsze w duchu
służby Kościołowi i człowiekowi, zawsze na rzecz ewangelicznego wyzwolenia człowieka.

Pole do działania jest wielkie dla wszystkich, którzy podejmują decyzję wstąpienia
do naszego Zgromadzenia.

Zainteresowanym wysłamy informatory i zaprosimy na spotkanie

nasz adres:

Kuria Prowincjalna
Zgromadzenie Księża św. Pawła - Barnabitów
ul. Smoluchowskiego 1
02-679 Warszawa

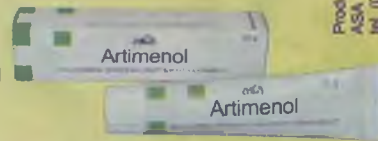
92/80/01

zawsze pod ręką

Artimenol - skutecznie łagodzi ból

- w łagodnych postaciach chorób reumatycznych
- bólach mięśni, zapaleniu ścięgien
- oraz nadwyżeniach, zwichnięciach, stłuczeniach

Dostępny w aptekach
i sklepach zielarskich

Producent:
ASA Sp. z o.o.
tel. (0-77) 455 32 29

SIOSTRY AUGUSTIANKI MATKI BOSKIEJ MIŁOSIERDZIA

Łączą w swym życiu praktykę
chórowej modlitwy liturgicznej,
wspólną dobr duchowych i ma-
terialnych oraz posługę miłości
bliźniego poprzez pracę wśród
chorych. W centrum miasteczka
Pont-L'Abbé (Francja), stolicy
folkloru bretońskiego, siostry au-
gustianki pracują od 1860 r.,
promieniując swym życiem mo-
dlitwy i czynami chrześcijańskie-
go miłosierdzia na całą okolicę.
Zgodnie z dewizą papieską i
przykładem siostr Marii i Marty
(Łk 10, 38-42), że „istotę Ewan-
gelii stanowią dzieła miłosier-
dzia”, siostry umiejętnie pogo-
dziły posługę miłości bliźniego z
głębokim życiem wewnętrznym.
Ich konstytucje mówią: „Dzisiaj,
jak i dawniej, Chrystus nas gro-
madzi, abyśmy świadczyły o
zjednoczeniu z Bogiem i Jego
miłosierdziu względem ludzi”.

Jeżeli interesuje Cię taki sposób
życia i chcesz uzyskać bliższe in-
formacje o tym zgromadzeniu, na-
pisz na adres:

Monastère N. D. de la Miséricorde
7, place Gambetta
29120 Pont-L'Abbé (Francja)

Można korespondować po polsku,
w zgromadzeniu jest kilka Polek

27/001

Płyny K do mycia naczyń

Katowickie Zakłady Chemii Gospodarczej
Pollena Savona Sp. z o.o.
40-852 Katowice, ul. Pospiecha 7/9
tel. centr. 0-32/25-45-077, tel./fax 0-32/25-45-233
e-mail: pollena@pollenasavona.pl

FIRMA POBADA CERTYFIKAT
JAKOŚCI ISO 9001

Doskonałe płyny do mycia wszelkiego typu naczyń kuchennych:
- stalowych ze szkła, porcelany, fajansu, kryształu
- drobne sprzątki z drewna, metalu i tworzyw sztucznych
- emalowanych i aluminiowych

Płyny posiadają w funkcjonalnym, estetycznym opakowaniu:
- szklane butelki wykonane z przeźroczystego twarzystwa, o nowoczesnym
kształcie, dośkołowane do wygodnego trzymania w dłoni w czasie dozowania,
zapiętnowane w sztywną, samoprzylepną okleję zabezpieczającą przed
zepszczeniem folii z polną, informacją o wyrobie
- plastikowa nakładka z rączką, samouszczelniająca i osłaniająca
typu "push-pull", umieszczona dozwolone niewielkich 85-90 ml preparatu.

Kupon
42

Krzyżówka

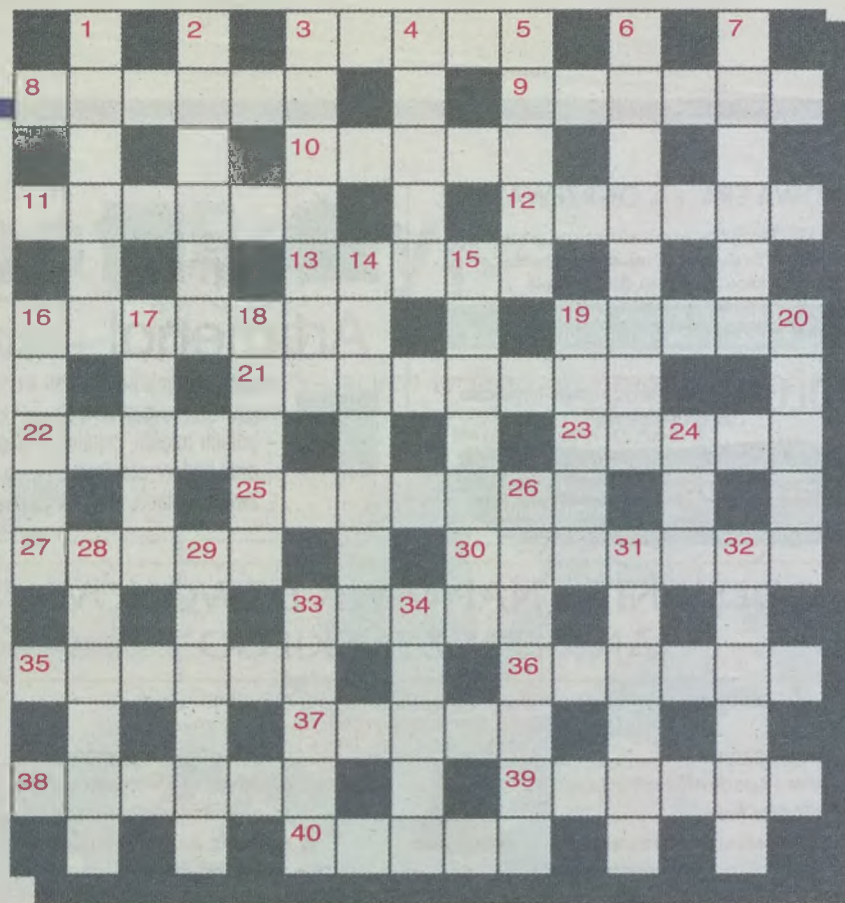

MKL

POZIOMO: 3) ulubieniec, wychowanek, 8) posłaniec, 9) rezultat dzielenia, 10) zakręt, wnęka, 11) podkrakowskie lotnisko, 12) budzący zegar, 13) rodzaj ptasiego pióra, 16) Archanioł ze Zwiastowania, 19) małoobrazkowe przezrocze oprawione w ramkę, 21) bastion, forteca, 22) płynie w korycie, 23) port w Szwecji, 25) „pierwszy po Bogu” na statku, 27) pełzak morski, nibynóżka, 30) miasto lub nazwa motyla, 33) stolica Maroka, 35) chęć jak dzielnica Warszawy, 36) dawniej nadzorca na folwarku, 37) asceta hinduski, 38) artystyczna tkanina na ścianę, 39) tworzywo sztuczne, polichlorek winylu, 40) państwo ze stolicą w Rydze.

PIONOWO:

1) atrybut marszałka, 2) słodki alkohol, 3) przeniesienie sumy pieniężnej z jednego konta na drugie, 4) namiestnik Judei w czasach Tyberiusza, 5) sosna górską, 6) obosieczny nóż myśliwski, 7) imię Boryny, 14) grudniowa solenizantka, 15) ambulans, 16) niewielkie wzniesienie, 17) dekret papieski dotyczący spraw mniejszej wagi, 18) ojczyzna Odysusa, 19) niejedna na szlaku kolejowym, 20) ptak z czubkiem lub nazwa kabaretu, 24) dźwięk, 26) tętnica, 28) jeden z Archaniołów, 29) gruba

tkanina jedwabna, 31) centrum, 32) drwina, szyderstwo, 33) uzdrowił ojca Tobiasza, 34) sztuka bydlę rzeźnego lub rodzaj skóry.

UWAGA:

Wśród osób, które do 30 października 2001 r. (dzień losowania) nadesłały pod adresem redakcji: 40-958 Katowice 2, skrytka pocztowa 659, prawidłowe rozwiązania (z załączonym kuponem kontrolnym), rozlosowanych zostanie 10 nagród książkowych.

Rozwiązania prosimy przysyłać wyłącznie na kartach pocztowych.

Rozwiązanie krzyżówki nr 39:

Poziomo: dzwon, agora, ogródek, talar, Ibiza, mankiet, klasa, Agada, karcz, strawa, alofon, lilak, Ananke, Opania, banan, Rafał, satyr, agnuski, masyw, wanna, kokarda, Niasa, kwota.

Pionowo: datek, walka, norma, branka, udziec, Akita, Oliwa, Agata, litania, stajnia, gromada, Dionizy, Kaleb, rulon, zakon, arnika, absurd, Rumun, faska, ławka, siwak, tondo, ruada.

Wylosowano 10 nagród książkowych, które otrzymują PP.: Grażyna Rońska – Opole, Helena Świączny – Woszczyce, Mariusz Nowak – Jankowice, Adam Gregorczyk – Nowa Góra, Julian Jaremszyn – Zabrze, Barbara Orlińska – Kędzierzyn-Koźle, Tomasz Zajas – Brzeszcze, Urszula Kret – Gostyń, Anna Wachowicz – Wrocław, Stanisława Kotowicz – Cieszyn.

Gratulujemy. Nagrody prześlemy pocztą.

Na wesoło

Do brygady remontowo-budowlanej zgłosił się praktykant i już na początek dostał odpowiedzialne zadanie – pomalowanie okien w mieszkaniu kierownika firmy. Po godzinie melduje wykonanie zadania:

– Panie majster, okna pomalowałem! Czy mam też pomalować ramy?

***

– Czego uczy nas przypowieść o robotnikach w winnicy, z których każdy otrzymał jednakową zapłatę, bez względu na to, czy przyszedł o godzinie pierwszej, czy dopiero o jedenastej? – pyta katecheta na lekcji religii.

– Żeby się za bardzo nie spieszyć do pracy!

***

– Czy znalazłaby się u was jakaś praca dla mnie? – pyta majstra bezrobotny.

– A co pan może robić?

– Mogę kopać.

– Hmm... A co jeszcze?

– Mogę nie kopać.

***

Pewien niedowiarek mówi do kapłana:

– Chrześcijaństwo istnieje już dwa tysiące lat, a ja nie widzę, by ludzie przez ten czas choć trochę zmienili się na lepsze. Książd na to:

– Woda istnieje od miliardów lat, a niech pan się przyjrzy swojej szyi!

Humor zeszytów szkolnych:

Młody Krasicki dosiada tronu biskupiego.

Celnym strzałem zabił niedźwiedzia, który padł trupem zemdlonym.

Norwid napisał wiersz: „Coś ty z anteną zrobił, Sokratesie?”.

Karol Wielki umarł zniekształcony przez legendę.

Hobby z ząbkami

W górę serca!

Na początku 1988 r. omówiliśmy w naszej rubryce wydaną kilka miesięcy wcześniej przez Poczta Polską serię znaczków pokazujących najpopularniejsze szczyty naszych Tatr. Znalazł się w niej, oczywiście, także walor przedstawiający Giewont. Napisaliśmy wówczas: „Każdy, kto widział tę górę choćby z daleka, dobrze wie, że na jej szczycie stoi wielki żelazny krzyż, przy dobrej pogodzie dostrzegalny ze znacznych odległości, ci zaś, którzy postawili nogę na tym wierzchołku (a są ich miliony) z pewnością położyli rękę na jego konstrukcji, ważące, bagatela, prawie dwie tony”. I dalej zgłosiliśmy pretencję, że na pocztowej miniaturze krzy-

ża nie widać, pytając: „Jak to się stało? Czy zadziałały jakież czarcie siły? Giewont bez krzyża to dla Zakopanego tyle, co dla Warszawy plac Zamkowy bez króla Zygmunta”.

Błąd naprawiono na znaczku wydanym w lutym 2001 r. z okazji odbywającej się w Zakopanem „XX Zimowej Uniwersjady” – w goglach narciarza odbija się fragment panoramy Tatr z Giewontem, na którym krzyż jest widoczny!

17 sierpnia z kolei ukazała się piękna kartka pocztowa (zaprojektował ją Jacek Brodowski) upamiętniająca 100. rocznicę postawienia krzyża na Giewoncie! Na wydrukowanym na niej znaczku krzyż prezentuje się szczególnie okazale, jest on także dostrzegalny na panoramicznym jej wizerunku zdobiącym górną część całostki, a także na zamieszczonym w części ilustracyjnej herbie Zakopanego (reprodukujemy wszystkie omówione walory).

Krzyż powstał z inicjatywy księdza proboszcza Kazimierza Kaszelewskiego. Wspominał on kiedyś w obecności parafian, że we Włoszech święte znaki

odkupienia stoja aż na kilkunastu szczytach, na co górale od razu wystąpili z propozycją postwienia tego najważniejszego symbolu chrześcijańskiego na szczycie górującym nad Zakopanem. I tak to się zaczęło: zebrano fundusze, Józef Górecki z Krakowa wykonał projekt krzyża, a potem w jego fabryce przygotowano żelazne elementy. Wpierw jednak ks. Kaszelewski zarządził generalną próbę: jak wysoki musi być krzyż, by był z daleka widoczny. Górale wnieśli więc na szczyt żerdzie i deski, z których tam zbili godło chrześcijaństwa i umieścili je prowizorycznie w głębokiej jamie. Po zejściu do wioski okazało się, że 10,5-metrowy krzyż jest widoczny nawet gołym okiem. Niemniej uznano, że trzeba go podwyższyć o 7 metrów.

Montaż żelaznego krzyża rozpoczął się 3 lipca 1901 r. (jego elementy i niezbędne materiały budowlane wniosło na górę około 500 górali), i trwał sześć dni. Poświęcenie krzyża odbyło się 19 sierpnia, dokonał go biskup Władysław Bandurski z Krakowa. Na krzyżu umieszczono wtedy napis: „Zbawicie-

lowi świata na przełomie wieków 1900/1901 krzyż ten wystawiła parafia Zakopane ze swoim proboszczem. Wykonany we fabryce Józefa Góreckiego w Krakowie”.

W czasie jednej z pielgrzymek do ojczyzny, Jan Paweł II powiedział: „Trzeba, ażeby cała Polska, od Bałtyku aż po Tatry, patrząc w stronę krzyża na Giewoncie, słyszała i powtarzała: *Sursum corda*, – »W górę serca«”.

www.asavita.pl

Osteovit®
Lactoval

Profilaktyka osteoporozy w przystępnej cenie

OSTEOVIT – zapewnia wysoką przyswajalność wapnia. Polecany dla kobiet w okresie przed- i po-menopauzalnym, młodzieży w okresie wzrostu, dla osób w podeszłym wieku, u których zmniejsza się wchłanianie wapnia.

Systematyczne zażywanie wapnia:

- wpływa na właściwe funkcjonowanie układu odpornościowego
- wzmacnia kości i zęby
- chroni przed alergiami i uczuleniami
- wpływa na procesy krzepnięcia krwi

OSTEOVIT – jest bezpieczny w stosowaniu. Łatwy do połknięcia.

Producent: ASA Sp. z o.o., tel./fax 077/ 485 32 29

Dostępny w aptekach bez recepty i sklepach zielarsko-medycznych

DZWONY

- DZWONY POJEDYNCZE
- WZBOGACANIE ISTNIEJĄCYCH ZESTAWÓW
- ZESTAWY WIELOGŁOSOWE
- KONSERWACJA

LUDWISARNIA FELCZYŃSKICH - TACISZÓW
44-171 TACISZÓW, UL. GLIWICKA 67
(0-32) 305 14 84

ZBIGNIEW LUDWIK FELCZYŃSKI

Rodzinna technologia w rękach VI pokolenia
Telefon osobisty: 0604 519 878

44-100 GLIWICE
ul. Kochanowskiego 31/18
Tel./fax (0-32) 238-29-86
HTTP://WWW.BMJ.COM.PL/~FELCZYN
e-mail: dzwon@bmj.com.pl
Warszawa, tel./fax (0-22) 857 57 03

KLINIKA 2000

**PRYWATNA
KOMFORTOWA
KLINIKA CHIRURGII**

KATOWICE 2580-122
ul. Żelazna 1 2598-075

Operacje okulistyczne
zaćmy (katarakty) unikatową metodą
fakoemulsyfikacji.
Pobyt w klinice tylko jeden dzień!
– zabieg operacyjny –
refundowany przez kasę chorych

SYSTEM DO CZYSZCZENIA NAGROBKÓW SIDOLUX®

mleczko DO CZYSZCZENIA NAGROBKÓW

- ✓ usuwa mchy i porosty
- ✓ usuwa sadze i parafinę
- ✓ poleruje czyszczone powierzchnie

SIDOLUX® ŚRODEK DO NABŁYSZCZANIA I PIELĘGNACJI NAGROBKÓW

- ✓ nadaje lustrzany połysk bez polerowania
- ✓ odporny na działanie czynników atmosferycznych
- ✓ chroni przed zasiedlaniem glonów i mchów

LAKMA

PPW LAKMA S.A. 43-400 CIESZYN ul. FRYSZTACKA 173, tel. (033) 8512 712, fax (033) 8525 199, www.lakma.com, e-mail: lakma@lakma.com

LECZNICZE WYROBY GORCZYCOWE

SPRZEDAŻ BEZPOŚREDNIO Z WYTWÓRNI - POPRZEC POCZTĘ PROSTO DO PAŃSTWA DOMU Z POMINIĘCIEM AKWIZYTORÓW I POŚREDNIKÓW

Droży Państwo!

Któż z nas nie słyszał o leczniczym wpływie nasion gorczycy białej na ludzki organizm, używały jej już nasze prababce do likwidowania niektórych schorzeń. Wychodząc naprzeciw zapotrzebowaniu na **LECZNICZE WYROBY** z nasion **GORCZYCY BIAŁEJ**, wytwórnia nasza od lat 6 produkuje zarówno najwyższej jakości, jak i tanie materace, pasy i opaski, które napełniane są specjalnie spreparowanymi nasionami gorczycy białej. Ich doskonała skuteczność potwierdzona jest przez kilkanaście tysięcy listów od osób, które już używają naszych materacy i innych wyrobów gorczycowych. Niezaprzeczalną ich zaletą jest brak jakichkolwiek negatywnych skutków ubocznych dla zdrowia. Zaobserwowano, iż spanie na naszym materacu ma dobroczynny wpływ na zdrowie w następujących schorzeniach:

- Łuszczyca
- Otyłość - regulują przemianę materii
- Nadsznięcie - regulują ciśnienie
- Prostate - łagodzą objawy choroby
- Reumatyzm zniekształcający
- Reumatyzm
- Nerwobóle
- Astma
- Lumbago, ischias
- Bóle głowy (migrena)
- Bóle mięśniowe
- Obrzęki pooperacyjne
- Miazdżyca - udrażniają żyły
- Korzonkowa bóle kręgosłupa

Polecamy duże materace o wymiarach 180x75 cm - tylko 99,00 zł oraz materace dwuosobowe o wym.: 180x160 cm - cena 179,00 zł. Nasz materac to doskonały prezent dla każdego na każdą okazję. Materac wystarczy przed snem rozłożyć pod prześcieradłem.

**NASZE WYROBY Z GORCZYCY POSIADAJĄ ATEST
INSTYTUTU LEKÓW W WARSZAWIE.**

A oto inne lecznicze produkty, które pragniemy polecić Państwu w sprzedaży poprzez pocztę.

RĘKAWICE GORCZYCOWE - stosowane w schorzeniach reumatycznych i zwyrodnieniowych rąk. Działają przeciwbólowo. 2 szt. cena kompletu: 39 zł 90 gr

PAS GORCZYCOWY - zalecany w schorzeniach korzonkowych oraz w bólach kręgosłupa, jak również zapobiegawczo w chorobach nerek. Regulowane, płynne zapięcie umożliwia korzystanie z pasa osobom o różnych wymiarach (od 50 cm do 1,4 m w talii). Działanie przeciwbólowe. 1 szt. - cena 39 zł 90 gr

NALOKIETNIKI GORCZYCOWE - stosowane w chorobach reumatycznych i zwyrodnieniowych stawu łokciowego. Działają przeciwbólowo.

1 szt. - cena 19 zł 90 gr

NAKOLANNIKI GORCZYCOWE - działanie identyczne jak wyżej wymienione. Konstrukcyjnie dostosowane do stawu kolanowego. 1 szt. - cena 19 zł 90 gr

SIEDZISKO GORCZYCOWE - działanie identyczne jak materaca gorczycowego. Konstrukcyjnie dostosowane do zwykłego krzesła i fotela kierowcy w samochodzie. 1 szt. - cena 69 zł 90 gr

SKARPETY GORCZYCOWE - stosowane w chorobach reumatycznych i zwyrodnieniowych nóg. Działają przeciwbólowo. 2 szt. - cena 39 zł 90 gr

KAMIZELKA GORCZYCOWA - poprzez ogrzewanie okolic barku i kręgosłupa likwiduje napięcie mięśni, sztywność stawów i bóle reumatyczne. Kamizelka jest zalecana w chorobach kręgosłupa i korzonków. Rozmiar kamizelki jest regulowany rzepami, co umożliwia dopasowanie do każdej figury.

1 szt. - cena 59 zł 90 gr

KOLNIERZ GORCZYCOWY - stosowany w schorzeniach kręgów szyjnych, w tzw. przewianach i nerwobólach szyi. Regulowane zapięcie.

1 szt. - cena 23 zł 90 gr

OPASKA NA BARK - specjalna konstrukcja opaski umożliwia zamocowanie jej na barku, a doskonale działa przeciwreumatyczne i przeciwbólowe gorczycy zawartej w opasce likwiduje dolegliwości reumatyczne i zwyrodnieniowe oraz tzw. rwanie barku. Działają przeciwbólowo. Regulowane zapięcie.

1 szt. - cena 23 zł 90 gr

NOWOŚĆ!

MATERAC Z ŁUSKI GRYCZANEJ - posiada właściwości zapobiegające wadom kręgosłupa - wspomaga leczenie wad już istniejących, przeciwdziała nadmiernemu poceniu się i odciepłowaniu, działa antystresowo oraz uniemożliwia rozmnażanie się szkodliwej mikroflory - co szczególnie zalecane jest dla alergików. Wymiar 190x90 1 szt. - cena 139 zł.

PROMOCJA SPECJALNA DLA CZYTELNIKÓW!

Każdy zamawiający któryś z naszych wyrobów otrzyma **BEZPŁATNIE** specjalny woreczek gorczycowy chroniący przed schorzeniami serca.

Specjalna oferta dla emerytów i rencistów - udzielamy 10 % rabatu po przesłaniu kopii odcinka renty lub emerytury wraz z zamówieniem.

Aby zamówić nasze produkty, wystarczy wyciąć i wysłać na nasz adres poniższy kupon - zamówienia lub zadzwonić i zamówić pod numerem czynnym całą dobę - 017/ 22 73 446 lub 017/ 22 70 777

Nasz adres: **WYTWÓRNI MATERACÓW GORCZYCOWYCH "KAMI"**
36 - 100 Kolbuszowa,
ul. Jana Pawła II 4, tel. 017/ 227 34 46 lub 017/ 227 07 77

ZAMÓWIENIE

Zamawiam materac gorczycowy	(99,00 zł.) szt. ....
Zamawiam materac dwuosobowy	(179,00 zł.) szt. ....
Zamawiam rękawice gorczycowe	(39,90 zł.) szt. ....
Zamawiam pas gorczycowy	(39,90 zł.) szt. ....
Zamawiam nakolannik gorczycowy	(19,90 zł.) szt. ....
Zamawiam nakolannik gorczycowy	(19,90 zł.) szt. ....
Zamawiam siedzisko gorczycowe	(69,90 zł.) szt. ....
Zamawiam skarpety gorczycowe	(39,90 zł.) szt. ....
Zamawiam kamizelkę gorczycową	(59,90 zł.) szt. ....
Zamawiam opaskę na bark	(23,90 zł.) szt. ....
Zamawiam kolierz gorczycowy	(23,90 zł.) szt. ....
Zamawiam materac z łuski gryczanej	(139,00 zł.) szt. ....

Imię i nazwisko .....
Miejscowość, kod .....
Ulica .....

WYDAWNICTWO WAM

zaprasza na spotkanie
połączone z prezentacją serii wydawniczej

WIELCY LUDZIE KOŚCIOŁA

352051

w spotkaniu wezmą udział:

Ks. prof. Jan Kracik (historyk PAT)
Prof. Henryk Pietras SJ (patrolog WSFP)
Prof. Jerzy Wyrozumski (historyk UJ)
Prowadzenie: Stanisław Obirek SJ

Spotkanie odbędzie się 26 października (piątek) o godz. 18.00
w auli zielonej Wyższej Szkoły Filozoficzno-Pedagogicznej IGNATIANUM
w Krakowie przy ul. Kopernika 26

Wydawnictwo WAM, 31-501 Kraków, ul. Kopernika 26, tel. (012) 429 18 88, fax (012) 430 32 10
e-mail: wysylka@wydawnictwowam.pl <http://WydawnictwoWam.pl>

Październik... czas porządkowania grobów naszych bliskich... wkrótce Wszystkich Świętych.

Pragniemy polecić Państwu KAMPUR VC 225 — bardzo skuteczny środek do mycia, pielęgnacji i nabłyszczania pomników oraz nagrobków.

Środek ten jest koncentratem myjącym przeznaczonym do podłoża kamiennych, marmuru, granitu, lastrika. Mytym powierzchniom nadaje delikatny połysk.

KAMPUR VC 225 można nabyć w sklepach oraz w hurtowniach z chemią gospodarczą.

WSZELKIE PYTANIA I UWAGI PROSIMY KIEROWAĆ: DZIAŁ SPRZEDAŻY PPUH VOIGT - ZABRZE, UL. JORDANA 90, TEL.: (032) 272 25 73.

BIURA HANDLOWE: • **BIELSKO-BIAŁA**, UL. REGERA 30, TEL.: (033) 818 30 75
• **WARSZAWA**, UL. PASAŻ URSYNOWSKI 7, TEL.: (022) 648 18 48 • **WROCŁAW**, UL. STRZEGOMSKA 53A, TEL.: (071) 355 68 28.

HENRYK PRZONDZIONO

– *Dawniej zimą brałem furmankę, na której zrobiłem specjalne siedzenia, zabierałem ośmioro, dziesięcioro dzieci i zawoziłem je na religię do parafii w Żorach – wspomina 72-letni Augustyn Lazar z Kleszczowa. – Tam chodziliśmy do kościoła. A dziś, każdy, kto widział nasz nowy kościół, mówi, że jest nadzwyczajny. 23 października w Kleszczowie poświęcona zostanie nowa świątynia pw. Matki Boskiej Częstochowskiej.*

Poświęcenie kościoła w Żorach Kleszczowie Halangry, majstry i farorz

Najstarsi mieszkańcy wioski pamiętają, że o budowie kościoła mówili się już w 1946 roku. Ale z roku na rok prace się odwlekały. – Tako mało wioska, to bydzie biyda utrzymać parafia – tak wtedy mówiono – opowiada Augustyn Lazar. – A dziś z tej wioski, po podziale, pozostała połowa i jak dotychczas nie było problemu z utrzymaniem parafii. W dodatku udało nam się postawić kościół!

Zanim jednak do tego doszło, upłynęło kilkadziesiąt lat. Przez ten czas kleszczowianie chodzili do oddalonego o kilka kilometrów żorskiego kościoła pw. Świętych Apostołów Filipa i Jakuba.

W latach siedemdziesiątych, kiedy wioska została „odcięta” od Żor bardzo ruchliwą i niebezpieczną, zwłaszcza dla dzieci, dwupasmówką Katowice–Wisła, znowu coraz częściej zaczęto myśleć o własnym kościele.

Jak wspomina proboszcz parafii w Kleszczowie, ksiądz Henryk Panek, tak naprawdę sprawa zaczęła się rozkręcać podczas wakacji w 1981 roku. Właśnie wtedy do Kleszczowa na wypoczynek przyjechała grupa młodzieży. Do najbliższego kościoła było kilka kilometrów. Z pomocą przyszli wówczas państwo Gertruda i Augustyn Kania, którzy udostępnili swój dom na kaplicę kościelną. Tam ksiądz z Żor zaczął odprawiać dla młodych Msze święte. Po śmierci

państwa Kaniów ich dom stał się domem katechetycznym.

We wrześniu 1982 roku biskup katowicki Herbert Bednorz do pracy w Kleszczowie wyznaczył księdza Henryka Panka. 23 stycznia 1983 roku poświęcono w wiosce kościółek i probostwo, zaś w kwietniu tego roku erygowano nową parafię w Kleszczowie.

– Pamiętam, jak mieszkańcy cieszyli się, że mają swojego księdza, że będą mogli poświęcić się pracy na rzecz swojej wspólnoty parafialnej – mówi Ksiądz Proboszcz.

W 1984 roku w wiosce stanęły nowe salki katechetyczne. Jednak o budowie kościoła trudno było jeszcze wtedy marzyć. Władze państwowe nie dawały zezwoleń, a i w Żorach były „pilniejsze” potrzeby. Jak grzyby po deszczu powstawały górnicze osiedla mieszkaniowe, o kościele nie było więc mowy.

Upłynęło kilkanaście lat. Marzenie o nowym, przestronnym kościele powróciło. Prace budowlane rozpoczęto w sierpniu 1997 roku, po pamiętnej powodzi stulecia.

– Teren był tak namoknięty, że przez dłuższy czas nie można było postawić fundamentów – wspominają budowniczowie kościoła. – Musieliśmy położyć kilka warstw płyt betonowych, żeby w ogóle rozpocząć prace.

Ale potem poszło już błyskawicznie. Niewielka, bo licząca zaledwie 780 osób, parafia przeżywała prawdziwe pospolite ruszenie. Przy budowie utworzył się stały zespół ludzi, którzy niemalże non stop nadzorowali prace. – Żeby to opowiedzieć, trzeba to po prostu przeżyć – mówi Augustyn Lazar. – Atmosfera przy budowie była wspaniała. Nigdy nie było żadnych kłótni. Ja głównie pracowałem jako halanger (pomocnik murarza), ale kiedy trzeba było posprzątać teren, czyścić deski czy wyciągać gwoździe – robiłem i to. Chciałem wiedzieć, ile godzin przepracowałem przy budowie i każdą dniówkę zapisywałem. Wyszło, że przepracowałem tu 353 dniówki po pięć, sześć godzin każda. To ogromna satysfakcja popatrzeć na kościół, w którego budowę włożyło się kawał swojej pracy.

– Budowa pokazała, jak bardzo ci ludzie kochają tę ziemię i jak bardzo pragnęli nowej świątyni – mówi ksiądz Henryk Panek. – Miałem wspaniałych majstrów, murarzy, cieśli. Augustyn Chudek, Jan Niedziela, Edmund Kania, Augustyn Lazar, Leon Stencel, Grzegorz Tomecki i wielu, wielu innych – to był zespół ludzi, którzy potrafili pociągnąć robotę. Dużo pomogły nam parafie patronackie. Czuło się też wielką pomoc modlitewną całej wspólnoty.

Stojący na niewielkim wzniesieniu pastelowy kościół widoczny jest już z odległości kilku kilometrów. Trapezową bryłę budowli wieńczy krzyż z wpisaną weń pozłacaną koroną – symbolem Matki Bożej. Wewnątrz budowli unosi się przyjemny zapach modrzewiowych ławek. – To niesamowite, jak szybko ci ludzie postawili ten kościół – słyszę od jednego z przechodniów. – Jeszcze do niedawna stały tu rusztowania, a dziś jest tu taka piękna i nowoczesna świątynia.

ANNA BURDA

Ks. abp Damian Zimoń metropolita katowicki Międzyuczelniana Inauguracja Roku Akademickiego

Katowice, 9 października 2001 r.,
godz. 18.00

1. Życzeniem pokoju i daru jedności rozpoczęliśmy Eucharystię z okazji międzyuczelnianej inauguracji roku akademickiego.

Jako pasterz tego Kościoła pozdrawiam wszystkich przybyłych. Ich magnificencje Rektorów Uczelni, członków Senatów, profesorów, nauczycieli akademickich, pracowników administracyjnych i młodzież studiującą.

W tym roku szczególne słowa powitania kieruję do pracowników i studentów Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego.

Uczestnicząc w Mszy świętej modlimy się wspólnie, by poszukiwaniu i zgłębianiu prawdy na różnych drogach pracy naukowej towarzyszyło nieustanne poczucie odpowiedzialności.

2. „Wiara i rozum» *Fides et ratio* są jak dwa skrzydła, na których duch ludzki unosi się do kontemplacji prawdy” – czytamy w encyklice Jana Pawła II. Posiadamy w sobie zaszczerpiony głód prawdy, niezaspokojony tak długo, zanim człowiek nie odnajdzie sensu swego istnienia, nie stanie się w pełni człowiekiem. Parafrazując powiedzenie św. Augustyna – człowiek nie ustanie w drodze, zanim nie pozna Boga – i na tej drodze nie odnajdzie siebie, sensu swego życia i swojego miejsca na tym świecie.

Nasze spotkania należą już do tradycji i są znakiem dialogu, jaki toczy się pomiędzy światem nauki i wiary. Wydaje się, że bezpowrotnie minął czas, kiedy usiłowano te dwa światy sobie przeciwstawiać.

Dzięki wysiłkom wielu środowisk intelektualistów i teologów, wspieranym łaską Ducha Świętego, coraz bardziej wzrasta świadomość, że nauka i wiara nie są sobie obce, że potrzebują się i nawzajem się uzupełniają.

3. Mamy świadomość, że uniwersytet, wyższa szkoła czy instytut naukowy, są środowiskiem, które w wielkim stopniu wpływa na kształt doczesnej egzystencji człowieka, społeczności i całej ludzkości.

Przekonanie o tej niezwyklej roli uniwersytetu i szkoły wyższej sprawia, że Kościołowi tak bardzo leży na sercu troska o taki ich kształt, by wpływ, jaki wywierają na świat i na życie każdego człowieka był jak najlepszym i zawsze owocował dobrem. Tylko wtedy uniwersytet i szkoła wyższa są nośnikami prawdziwego postępu, a nie zagrożenia.

Ciąg dalszy na str. 16

Wodzisław na CD

„Ziemia wodzisławska w Europie” – to tytuł konkursu młodzieżowego organizowanego przez Towarzystwo Miłośników Ziemi Wodzisławskiej.

Prace – rysunek wykonany dowolną techniką, prezentacja multimedialna na płytach CD lub wykonanie strony www – oceniane będą w trzech kategoriach wiekowych: dzieci do lat 10, od 11 do 16 oraz od 16 do 21 lat.

Materiały konkursowe można nadsyłać na adres Wydziału Ekologii Urzędu Miasta, ul. Bogumińska 4a, 44-300 Wodzisław Śl., Zespołu Szkół Ekonomicznych, ul. Szkolna 1, 44-300 Wodzisław lub Galerii „Art Vladislavia”, ul. Rynek 20, 44-300 Wodzisław.

Termin nadsyłania prac upływa 26 października 2001 r.

Ciąg dalszy ze str. 15

4. Wydarzenia, których jesteśmy świadkami od pamiętnego 11 września br., każą ponownie stawiać pytanie o tajemnicę zła i zrodzonego z niego lęku, jaki przeżywa współczesny człowiek.

Spośród wielu jego źródeł trzeba słusznie podkreślić jedno: paradoksalne poczucie zagrożenia ze strony tego, co jest wytworem człowieka, owocem pracy jego rąk, dziełem jego umysłu.

Po zamachu w Nowym Jorku i Waszyngtonie czytaliśmy w popularnej gazecie: „Diabeł, którego świat postępu, demokracji i wiedzy chciał w jakimś sensie – pogrzebać, pokazać swą straszną twarz”.

Dziś, na początku nowego tysiąclecia, to poczucie zagrożenia coraz bardziej narasta. Zbyt często zdarza się bowiem, że to, co człowiekowi udaje się wytworzyć dzięki wciąż nowym możliwościom myśli i techniki, wymyka się spod kontroli twórcy i skierowuje się przeciw niemu samemu (por. *Redemptor hominis*, 15).

Przykładów takiej sytuacji jest wiele. Dość wspomnieć osiągnięcia w dziedzinie fizyki jądrowej, dokonania w zakresie przekazywania informacji, działania związane z eksploatacją dóbr naturalnych ziemi, czy w końcu eksperymenty na polu genetyki i biologii. Dotyczy to, niestety, również tych dziedzin nauki, które bardziej niż ze środkami technicznymi są związane z rozwojem myśli. Wiemy, jakie zagrożenia zrodziły się w minionym wieku z filozofii wprzęgniętej w służbę ideologii.

Zdajemy sobie sprawę z tego, jak łatwo przeciw człowiekowi, przeciw jego wolności można wykorzystać osiągnięcia w dziedzinie psychologii.

Coraz częściej przekonujemy się, jak wielkich zniszczeń w osobowości – szczególnie młodych – może dokonać literatura, sztuka czy muzyka, gdy w ich formę wpisana jest treść wroga człowiekowi, propagująca przemoc, nienawiść, rasizm.

Ludzkość doznaje lęku, bo owoce jej wysiłku mogą zostać skierowane przeciw niej, a nawet stać się narzędziami zagłady.

5. Chrystus pragnie, byśmy przewyżczyli nasze czyste ludzkie odruchy wobec zła.

Ludzkim odruchem wobec zła jest zazwyczaj odwet albo ucieczka.

Odwet, jeśli czujemy się silni, albo ucieczka wywołana perspektywą porażki.

Pan Jezus zakazuje jednego i drugiego.

Zakazuje odwetu – bo odwet nie wyrównuje krzywdy, tylko rodzi nową krzywdę i nowy odruch zemsty. Kołowrót toczyć się będzie coraz szybciej, niszcząc wszystkich.

Świętemu Piotrowi, który w obliczu uwięzienia Jezusa chce walczyć mieczem, Chrystus każe schować go do pochwy.

Chrystus nie pochwała też ucieczki wobec zła. Tak było z Jonaszem. Na pierwsze wezwanie Boga, by szedł i głosił nawrócenie mieszkańcom Niniwy, odpowiada ucieczką. Po tułaczce i głębokiej refleksji, przyjmuje drugie wezwanie Boga i jego misja przynosi owoce.

Kto dziś mógłby być przykładem właściwej postawy wobec zła i grzechu? Wspomnijmy twórczość literacką księdza Jana Twardowskiego. Cała rzeczywistość tych wierszy przepiękna jest nienachalną obecnością Boga. Posłuchajmy:

*Nie przyszedłem pana nawracać
zresztą wyleciały mi z głowy wszystkie
mądre kazania
jestem od dawna obdarty z błyszczenia
jak bohater w zwolnionym tempie
nie będę panu wiercić dziury w brzuchu
pytając co pan sądzi o Mertonie*

Ciąg dalszy na str. 17

Pierwszy na Śląsku mammotom działa w Rydułtowach

Odkurzacz z lokówką i trzymilimetrową igłą

Rutynowe badanie mammograficzne.

Na obrazie widoczne są jakieś zmiany.

– Ma pani guzek w piersi. Musimy pobrać tkankę do badania. Większość kobiet słysząc takie zdanie, traktuje je jak wyrok.

Tymczasem, aby stwierdzić czy zmiana ma charakter łagodny czy złośliwy niezbędna jest biopsja, czyli pobranie tkanki do badania mikroskopowego. Na oddziale chirurgicznym szpitala miejskiego w Rydułtowach od lipca tego roku stosuje się jedną z najnowocześniejszych metod – biopsję mammotomiczną. W całej Polsce działa zaledwie 5 takich urządzeń.

Obecnie na świecie stosuje się trzy główne metody biopsji. Chirurgiczna – to niewielki zabieg operacyjny wykonywany w znieczuleniu ogólnym. Ma ona wiele wad, wymaga zastosowania narkozy, wiąże się z koniecznością pobytu w szpitalu i pozostawia widoczną bliznę.

Kolejna metoda – biopsja cienkoigłowa jest szybka i mało uciążliwa dla pacjentki. Polega na wprowadzeniu do zmiany w piersi cienkiej igły. Wykonuje się ją najczęściej w znieczuleniu miejscowym. Często jednak, żeby pobrać odpowiednią ilość komórek, trzeba się wkłuwać kilka razy. Podobnie jest przy biopsji gruboigłowej.

W odróżnieniu od biopsji cienko- i gruboigłowej w mammotomii wystarcza pojedyncze wkłucie. „System mammotomicznej biopsji piersi składa się z urządzenia wytwarzającego próżnię

oraz z 3-milimetrowej igły zawierającej mechanizm rotacyjny” – czytamy w ulotce. Strasznie to skomplikowane, nic z tego nie rozumiem. Idę więc zobaczyć, jak naprawdę wygląda mammotom. Wyobrażam sobie, że będzie to ogromne urządzenie, może duży komputer. Tymczasem na sali znajduje się coś na kształt odkurzacza, albo domowego robota, do którego przyczepiona jest rurka. Na jej końcu znajduje się jakby lokówka, albo elektryczna szczoteczka do zębów. – Tak, na tej „szczoteczce” umieszcza się jednorazową igłę, którą wkłada się do piersi – mówi doktor Stanisław Małecki, ordynator Oddziału Chirurgicznego rydułtowskiego szpitala, po kolei objaśniając mi sposób działania urządzenia. – Mammotom współpracuje z ultrasonografem. Wytwarzane jest wysokie podciśnienie i nożyk igły obracając się wokół własnej osi usuwa guz w całości, bez konieczności otwierania piersi.

Cały zabieg jest bezbolesny, trwa zaledwie 20 minut, nie wymaga zakładania szwów i pozostawia zaledwie trzymilimetrową bliznę. Nie wymaga także hospitalizacji pacjentki.

– Kobiety, czując lęk przed zabiegiem operacyjnym, często zwlekają z wykonaniem biopsji – mówi doktor

Małecki. – Mammotom pozwala uniknąć operacji, daje im komfort psychiczny i co ważne, praktycznie nie pozostawia blizn.

Do tej pory z tego typu bezpłatnych badań w rydułtowskim szpitalu skorzystało 60 pacjentek. U 15 z nich stwierdzono raka. Większość z nich to kobiety w wieku od 45 do 55 lat. Ale wśród pacjentek coraz częściej pojawiają się nastolatki. – W ostatnich latach znacznie obniżył się wiek kobiet, u których stwierdza się zmiany w piersi – zauważa doktor Stanisław Małecki. – Jednym z powodów jest stosowanie środków antykoncepcyjnych. Bombardowanie tak młodego organizmu środkami hormonalnymi nie pozostaje bez echa.

W większości przypadków zmiany w piersi mają charakter łagodny. Często są to niewymagające leczenia niewielkie zapalenia czy zwyrodnienia tworzące torbiele. W żadnym wypadku nie można ich jednak lekceważyć. Na szczęście w ostatnich latach zmienia się stosunek kobiet do tego typu badań. Coraz częściej zauważając jakąś zmianę, same zgłaszają się do lekarza, „bo coś jest nie tak”.

ANNA BURDA

HENRYK PRZONDZIONO

Jeden drugiemu ustępuj!

Agnieszka i Janek pobrali się w 1931 roku w kościele pw. Trójcy Świętej w Chełmie Śląskim. A teraz wrócili w to samo miejsce, żeby świętować... 70. rocznicę ślubu!

– Jak wam się udało przeżyć ze sobą tyle lat? – Trzeba w życiu drugiemu ustąpić! – mówi pan Jan. – Ja zawsze podchodziłem do spraw życiowych z humorem i tak jest nadal! – twierdzi.

Agnieszka skończyła 92 lata, a Jan 95. Dwoje ich dzieci już zmarło, zostało dwóch synów: Bolesław i Józef. Józef jest znanym folklorystą i malarzem amatorem, pisze w prasie artykuły gwarą pod pseudonimem „Furgol”. Jubilaci mają też pięcioro wnuków i sześcioro prawnuków.

– Zawsze żyli zgodnie! – mówi ich syn Józef. – W domu panowała dyscyplina dla chłopców, gdy byliśmy nieposłuszni, to mama do naszego uspokojenia używała... rogołki! Gdy dostaliśmy tak po paluchach, był spokój w domu –

wspomina. – Tata był zawsze spokojniejszy. To mama wodziła prym w domu – mówi. Dodaje, że mimo tej różnicy charakterów ich życie upływało na wzajemnym zrozumieniu i szacunku dla siebie.

Jan jest jednym z pięciu żyjących powstańców śląskich. Walczył w II i III powstaniu. Później przez 43 lata był kolejarem na stacjach w Katowicach, Mysłowicach Brzezince i Czechowicach-Dziedzicach.

Golejów Na Kalwarię do Rybnika!

BENEDYKT DŻULIK

– Wyruszyliśmy z procesją w kierunku Golejowskiej Kalwarii. Kiedy zbliżyliśmy się do wzgórza Grzybówka, nagle z gęstych chmur przebiły się jasne promienie słoneczne. Rozświeciły niesamowitym światłem całą okolicę Golejowa wraz ze wzgórzem Grzybówka. Nie mieliśmy wątpliwości, że jest to uroczysta chwila – tak ks. Ambroży Kucz, proboszcz parafii Chrystusa Króla w Rybniku Golejowie, wspomina uroczystość poświęcenia Golejowskiej Kalwarii 15 września 1998 roku. Na ten uroczysty dzień trzeba było czekać wiernym z Golejowa aż niespełna 67 lat.

Już wiosną 1931 roku mieszkańcy przystąpili do budowy Kalwarii w Golejowie na wzgórzu Grzybówka. Rozpoczęli od budowy kapliczki „Serce Pana Jezusa”. Potem powstały następne kapliczki przy głównej drodze (obecnie ul. Książenicka), wzdłuż polnych dróg i ścieżek w kierunku wzgórza Grzybówka (obecnie ul. Wieżowa). Ostatnia stacja Grobu Pańskiego powstała na szczycie Grzybówki i jest to właściwie mały

kościółek zbudowany z cegły i kryty dachówką.

Poświęcenie Kalwarii miało nastąpić w maju 1932 roku, jednak do tej uroczystości nie doszło. Jedną z przyczyn była konieczność pilnych spłat długów zaciągniętych na rozpoczętą już budowę kościoła w Golejowie.

Okres II wojny światowej oraz lata powojenne doprowadziły do znacznej dewastacji kapliczek. Najokazalsza kapliczka „Grobu Pańskiego” na wzgórzu Grzybówka została całkowicie zniszczona. Po wojnie resztki jej cegieł trafiły... do budowy pierwszej stacji transformatorowej w Golejowie.

W latach 90. po odnowieniu kaplicy pw. św. Jana Nepomucena przy głównej drodze w Golejowie (trasa Rybnik–Gliwice), obecnie ul. Gliwicka, Rada Parafialna i proboszcz postanowili dokończyć Kalwarię. Parafia zamówiła płaskorzeźby do odnawianych stacji Drogi Krzyżowej, kapliczki otynkowano i uporządkowano teren dookoła. Stacja XII „Pan Jezus umie-

ra na Krzyżu” powstała jako krzyż z drewnianą kapliczką.

Chwile poważnych rozmyślań nad męką Chrystusa przeżywamy podczas przebytej Drogi Krzyżowej, z dala od zgiełku dużego miasta, szumu samochodów, gwaru ludzi, z dala od trosk codziennego życia. Odpowiednim miejscem do takich głębokich rozmyślań będzie właśnie Golejowska Kalwaria. Zapraszamy na nabożeństwo Drogi Krzyżowej w każdy trzeci piątek miesiąca o godz. 15.00. Nabożeństwo zaczyna się zawsze Mszą św. w kaplicy św. Jana Nepomucena.

Kalwaria Golejowska ma bardzo ładne otoczenie, ponieważ wzgórze Grzybówka jest najwyższym wzniesieniem w okolicy. Ma wysokość 291 m n.p.m. Jest otoczone lasami i łąkami. Są tu wrzosowiska, rosną liczne brzozy, świerki, sosny i dęby. Kalwaria znajduje się w obszarze Parku Krajobrazowego – Cysterskie Kompozycje Rud Wielkich.

Benedykt Dżulik, parafianin

Zapraszamy do teatru

Teatr Parafii św. Elżbiety w Cieszynie zaprasza na tegoroczny cykl przedstawień sztuki „Gość oczekiwany”, przygotowanej w reżyserii siostry Jadwigi Wyrozumskiej, elżbietanki, według tekstu Zofii Kossak-Szatkowski.

Na scenie cieszyńskiego Teatru im. A. Mickiewicza przedstawienie oglądać można w sobotę i niedzielę 20 i 21 października o godz. 16.00 oraz w poniedziałek 22 października o godz. 17.00. Bilety można rezerwować i nabywać w kasie teatru oraz u s. Jadwigi Wyrozumskiej – tel. 0-601 452 716. Zapraszamy!

O kościołach, których nie ma

Uroczysta promocja książki Piotra Siemki „Nie zachowane kościoły drewniane Górnego Śląska” odbędzie się w Górnośląskim Parku Etnograficznym w Chorzowie 28 października br. w godz. 10.00 – 16.00. Autor będzie podpisywał egzemplarze książki w zabytkowym spichlerzu z Warszowic.

Śląski kalendarz katolicki

Agnieszka nigdy nie pracowała zawodowo. Mieli gospodarstwo i trzeba je było obrobić.

– Mama lubi śpiewać – mówi pan Józef. – Jeszcze teraz od rana już słyhać, jak chodzi po domu i śpiewa. To pieśni kościelne i ludowe. Tata lubi opowiadać „wice”. Zawsze nas rozbawia. A już najbardziej oboje lubią gości – dodaje.

– Zawsze się modliłem, by długo żyć, zgodnie, zdrowo, i dożyć więcej niż złotych godów z żoną Agnieszką – powiedział nam jubilat, pan Jan. – No i dożyliśmy szczęśliwie i w zdrowiu tej 70. rocznicy! – cieszy się.

– Jak to robicie, że macie tyle wewrwy? – pytamy w końcu. – Ja co dzień się gimnastykuję, myję zimną wodą i lubię podjeść naszej śląskiej zupy: „wodzionki” z czosnkiem, bo to jest samo zdrowie! – zdradza pan Jan.

(bogna)

„Nimocno cicia leżała w przykolu.

Kwionczała, stynkała, sfiżała się z bólu” – tak zaczyna się jedno z tłumaczeń z „naszego na blank nasze” wiersza „Pan kotek był chory”. Takie śląskie tłumaczenia, wice, ale też teksty o poważnych sprawach, to propozycje najnowszego „Śląskiego kalendarza katolickiego” na rok 2002.

Jest tu wywiad z arcybiskupem Damianem Zimoniem „Arcybiskup w goglach, czyli uważaj z kim jedziesz na stoku”. Jest tekst o światowej sławy rzeźbiarzu rodem z Paprocana (dzisiaj to dzielnica Tychów), Augustie Kissie. Kiss jest na Śląsku całkowicie zapomniany. Jest tekst o aniołach. Autorzy świadectw przekonują, że Pan Bóg naprawdę działa w naszym życiu. Są ciekawostki na temat katowickiej katedry i teksty o przyrodzie Śląska. Znajdziesz tu też ho-

milie, jaką ks. prof. Jerzy Szymik wygłosił do kobiet podczas ich pielgrzymki do Piekar. To homilia o „pszcociu” – czyli o kochaniu.

W kalendarzu znajdziesz też tekst o największym dowcipniku wśród śląskich księży – niedawno zmarłym Sylwestrze Antoszu. Był to człowiek, na którego największe nawet „nerwusy” nie potrafiły się gniewać. Bardzo drażliwego wikarego z Radoszów koło Rybnika całkiem rozbroił, wchodząc do jego

pokoju na kolanach, uderzając „glacą” (czyli łysiną) w podłogę i wołając: „Przebac, Panie, ludowi swemu!”. O jego nieprawdopodobnych wyczynach przeczytasz w tekście pod tytułem „Główny sikawkowy”.

„Śląski kalendarz katolicki” jest już do kupienia w księgarniach św. Jacka i parafiach.

prze

Ciąg dalszy ze str. 15

nie będę podskakiwał w dyskusji jak indor

z czerwoną kapką na nosie
nie wypiękniję jak kaczor

w październiku
nie podyktuję łez, które się do
wszystkiego przyznają
nie zacznę panu wlewać do ucha świętej
teologii tyżeczka

po prostu usiądę przy panu
i zwierzę swój sekret
że ja, ksiądz
wierzę Panu Bogu jak dziecko.

6. Drodzy Bracia i Siostry!

Kiedy dziś w czasie międzyuczelnianej inauguracji roku akademickiego pytamy o wewnętrzny kształt wyższych uczelni, to trzeba sobie uprzytomnić słowa Jana Pawła II, że do prawdy dochodzimy drogą rozumu i wiary. Myślimy o człowieku duchowo dojrzałym, bardziej świadomym godności swego człowieczeństwa, bardziej otwartym na drugich, zwłaszcza potrzebujących, na człowieka innej cywilizacji i religii.

Takie podejście do szeroko rozumianej nauki uwidatnia jej służebny charakter. Nauka bowiem, jeśli nie jest uprawiana w poczuciu służby człowiekowi, łatwo może stać się elementem ekonomicznych przetargów, z pominięciem dobra wspólnego, albo co gorsza, może być wykorzystana do celu panowania nad innymi.

Służebność nauki obowiązuje nade wszystko w stosunku do samej prawdy. Naukowiec nie jest twórcą prawdy, ale jej odkrywca. Im bardziej jest jej wierny, tym bardziej ona się przed nim odsłania. Szacunek dla prawdy wymaga od badacza czy myśliciela dołożenia wszelkich starań, aby ją zgłębiać i możliwie najściślej zaprezentować innym.

Wtedy też misja profesora, praca studenta jest posłannictwem nadziei!

Tą nadzieją dla ludzi wierzących jest Chrystus ukrzyżowany i zmartwychwstały.

Kiedy człowiek utraci Chrystusa-Nadzieję, tworzy sobie jakieś swoje nadzieje zbudowane na własnej sile, na sile rozumu, wiedzy, techniki.

Ale to niewystarczające!

Ludzie, którym nasz świat wydaje się beznadziejny, pozbawiony perspektyw, zdolni są do zniszczenia go przez różne formy przemocy i złego wykorzystania zdobyczy techniki.

Inni szukają fałszywej nadziei. Uciekają w alkohol, narkotyki, seksualizm. A to uluda, która tylko na chwilę pozwala zapomnieć o samotności, pustce, strachu. Za tę fałszywą nadzieję płaci się zmarowanymi talentami, zdolnościami, a nieraz zdrowiem i życiem, a także krzywdą najbliższych.

7. Bracia i Siostry!

Ewangelia zachęca do pogłębionego zaśluchania w Słowo Chrystusa na wzór Maryi. Z kontemplacji Słowa rodzi się Boże patrzenie na codzienność, a z niego pokój wnętrza. „Błogosławieni ci, którzy słuchają Słowa Bożego i zachowują je wiernie”.

Idźmy naprzód z nadzieją!

Nowe tysiąclecie otwiera się przed nami niczym rozległy ocean, na który mamy wpłynąć, licząc na pomoc Chrystusa.

Syn Boży, który z miłości do człowieka przyszedł na świat dwa tysiące lat temu, także dzisiaj prowadzi swoje dzieło: musimy mieć przenikliwy wzrok, aby je dostrzec, a nade wszystko wielkie serce, abyśmy sami stawali się jego narzędziami.

Módlmy się często: Wierzę Panie, ale przymóż mi wiary!

Czyńmy tak często!

Amen.

Pieczka z lampką

Podczas inauguracji tegorocznych, XXXII Rybnickich Dni Literatury, Złotą Lampką Górnictwa uhonorowano, pochodzącego z Gódowa, wybitnego aktora Franciszka Pieczkę. Ta prestiżowa nagroda przyznawana jest od 1985 roku. Jej laureatami są m.in.: Józef Musioł i Tadeusz Kijonka.

U afrykańskich kowali

„Atacora – Lurum 2001” – taką nazwę nosi ekspedycja żorskich muzealników, która wyruszyła „na podbój” Afryki. Etnolodzy będą obserwować m.in. życie plemion Kraju Lurum (Burkina Faso i Mali) oraz umiejętności kowalskie plemienia z gór Atacora. Efekty badań zostaną zaprezentowane na listopadowej wystawie w żorskim muzeum.

Cyfrowy policjant

Dwa lata trwało wykonanie w Żorach systemu monitorowania najbardziej zagrożonych przestępczością obszarów miasta. Obecnie 7 kamer przez 24 godziny na dobę „patruje” newralgiczne rejony Żor. Obraz przekazywany jest bezpośrednio do komendy miejskiej policji. Ten najnowocześniejszy system monitorowania znajduje się już w kilku miastach naszego regionu.

Stacja na dachu

Na dachu budynku Technikum Ochrony Środowiska w Wodzisławiu Śląskim zainstalowana została nowoczesna stacja pomiaru zanieczyszczeń powietrza. Bada ona zawartość benzenu – jednego z najbardziej rakotwórczych składników powietrza. Co dwa tygodnie wyniki pomiarów przekazywane są do zabrzańskiego oddziału Polskiej Akademii Nauk, która zleciła wykonywanie badań.

Wodzisławska szkoła powstała w 1993 roku. Placówka specjalizuje się w kształceniu z zakresu uzdatniania wody i oczyszczania ścieków. Stale współpracuje z Instytutem Podstaw Inżynierii Środowiska PAN w Zabrze.

Missio Festiwal

„Missio Festiwal”, czyli Międzynarodowe Dni Kultury Krajów Misyjnych, trwają w ten weekend (19–21 października) w Świętochłowicach i Chorzowie. W chorzowskim kościele św. Józefa w sobotę między 8.30 a 12.30 możesz spotkać się z Misyjnym Ruchem Młodych, i posłuchać koncertu zespołu „Saruel”. Od 19.00 w tym samym kościele zacznie się czuwanie modlitwne, będą też świadectwa misjonarzy.

W sobotę o 18.00 możesz posłuchać „Nieszporów Boliwijskich” w wykonaniu chóru „Hosanna” w Teatrze Rozrywki w Chorzowie. Będą też występy zespołu „Leyenda” z Peru i „Gaude Band & Beata Bednarz”.

W niedzielę o 10.00 w Teatrze Rozrywki możesz wysłuchać katechezy i obejrzeć musical „Jonasz” Teatru „A”. W południe w niedzielę w kościele św. Józefa odbędzie się Msza św. kończąca festiwal.

W świętochłowickim Domu Kultury „Zgoda” będziesz mógł obejrzeć wystawę misyjną księży werbistów z eksponatami z Papui-Nowej Gwiney i Oceanii.

A od soboty w Muzeum Miejskim w Świętochłowicach czeka na ciebie wystawa „W kraju rajskiego płaka” ze zbiorów Muzeum Misyjno-Etnograficznego w Pieniężnie.

U Krajoków

Afera obrazkowa

Krajokowa nie mogła wyjść z podziwu. Tomek z niespotykaną gorliwością chodził na nabożeństwa różańcowe. Najbardziej dziwiło ją, że chociaż nabożeństwo zaczynało się o godzinie 18.00, Tomek szedł do kościoła przed piątą po południu i bardzo się spieszył. Zauważyła też, że na jego biurku pojawiły się jakieś stosiki niedużych obrazków, ale kiedy zapytała, co to jest i po co mu tyle takich samych obrazeczków, Tomek tylko machnął ręką i burknął, że mama i tak nie będzie wiedzieć, o co chodzi.

W połowie października niespodziewanie zadzwonił ksiądz wikary opiekujący się ministrantami. Zdenerwowanym głosem zapytał Krajokową, która odebrała telefon:

– Czy pani albo mąż mogliby przyjść jeszcze dzisiaj wieczorem na probostwo?

– Czy coś się stało w związku z Tomkiem?

– To nie jest rozmowa na telefon. Bardzo proszę o osobisty kontakt – oficjalnym tonem odpowiedział wikary.

Krajokowa poczuła chłód w okolicach serca. Czuli, że sprawa jest poważna. Pełna obaw poszła na nabożeństwo różańcowe.

Kościół był przepelniony. Było mnóstwo dzieci. Wszystkie trzymały w dłoniach obrazki podobne do tych, które widziała na biurku Tomka.

Po nabożeństwie ksiądz czekał w kancelarii.

– Muszę zawiesić Tomka w prawach i obowiązkach ministranta – powiedział z przejęciem. I zanim zdążyła o cokolwiek zapytać, dodał: – Tomek razem z kilkoma innymi handlował obrazkami rozdawanymi dzieciom przychodzącym na Różaniec. Najpierw kradli obrazki, a potem, gdy brakowało, sprzedawali je dzieciom...

FRANCISZEK KUCHARCZAK

– Mój Boże – Krajokowej było wstyd. Nie przypuszczała, że Tomek jest zdolny do czegoś takiego.

– Chłopcy mówią, że Tomek był pomysłodawcą – głos wikarego zabrzmiał jak wyrok.

Nie tylko dla członków ERM (42)

Radiowa łamigłowa

Czy dobrze znacie Pismo Święte? Jeśli tak, z pewnością potraficie rozwiązać dzisiejsze zadanie:

Jak nazywała się góra, na której Mojżesz otrzymał Dziesięcioro Przykazań?

- Góra Oliwna,
- Tabor,
- Synaj.

Na rozwiązanie czekamy w niedzielę 21 października pod numerem **256 00 18 w. 32**, czynnym od 17.00 do 19.00.

Służbo zdrowia, przybywaj!

Już w najbliższą środę, 24 października, ma się odbyć pierwsze powakacyjne spotkanie Duszpasterstwa Służby Zdrowia. Początek o godzinie 19.00 w domu katechetycznym parafii mariackiej w Katowicach. Więcej informacji znajdziesz na internetowej stronie: www.duszp.sl.zdrowia.katowice.opoka.org.pl

20 lat temu...

Październik. W Polsce kryzys paliwowy. Przed stacjami benzynowymi ustawiają się kilkukilometrowe kolejki samochodów.

15 X. W Warszawie rozpoczęły się rozmowy między zespołem roboczym Komitetu RM ds. Związków Zawodowych a grupą negocjacyjną KK NSZZ „Solidarność”. Obradom współprzewodniczyli minister finansów M. Krzak i członek Prezydium KK G. Palka. Ustalono, że rozmowy będą dotyczyły problematyki cen i rekompensat, kontroli społecznej nad działalnością rządu w sferze gospodarki narodowej i projektu powołania społecznej Rady Gospodarki Narodowej, programu działań antykryzysowych oraz reformy gospodarczej i eksportu.

18 X. W czasie obrad IV plenum KC PZPR przyjęto rezygnację Stanisława Kani z funkcji I sekretarza partii, wybierając na jego miejsce dotychczasowego premiera i szefa MON gen. armii Wojciecha Jaruzelskiego, który w ten sposób skupił w swym ręku kierowanie sprawami partii, rządu i wojska.

10 lat temu...

15 X. Bośnia i Hercegowina ogłosiły deklarację niepodległości.

Na łamach „Gościa” 18 X 1981 rok

Poszukiwanie nowych dróg

Świadomi odpowiedzialności, przekonani o słuszności podjętej pracy, przedstawiciele NSZZ „Solidarność” ponownie spotkali się w Gdańsku, by zakończyć proces formowania tego największego ruchu społecznego w dziejach naszego kraju. Część pierwsza Zjazdu poświęcona była stworzeniu nowych rozwiązań statutowych, druga tura budowała ideologię Związku oraz wytypowała osoby przewodzące ruchowi. Ten nieformalny, ale autentyczny parlament narodu stanął przed zadaniem znalezienia nowych dróg w naszej rzeczywistości. Jest to doświadczenie bez precedensu, stąd i skala trudności stojących przed reprezentantami jednorocznego, najliczniejszego na świecie związku zawodowego. Bez względu na dalsze losy „Solidarności”, ten pierwszy Zjazd jest momentem historycznym, a przyszłość zadecyduje, czy miał jedynie lokalne, polskie znaczenie. (...)

Pamiętasz? Tak było

Ogłoszenie

Już jest!

Nowy Śląski
Kalendarz Katolicki

„Z tej ziemi” na rok 2002

Przeczytasz
do deski do deski!

Z TEJ ZIEMI

ŚLĄSKI
KALENDARZ
KATOLICKI
NA ROK 2002

DZIEŁO MISYJNE ARCHIDIECEZJI KATOWICKIEJ
ul. Jordana 33, 40-043 Katowice
Bank Zachodni WBK S.A. i O.Katowice
nr konta: 62 1090 1186 0000 0000 1803 3257

Adres redakcji:
ul. Wita Stwosza 16,
40-050 Katowice
tel./fax 251-67-10

e-mail: katowice@goscniedzielny.pl

Redagują: Anna Burda, Przemysław
Kucharczak, Mirosław Rzepka

2001 – Rok Wolontariatu Skuteczny i efektywny

Dynamiczny rozwój wolontariatu od połowy lat 80. ubiegłego wieku zdumiewa prawie wszystkich, zwłaszcza tych, którzy sądzili, iż społeczne zaangażowanie należy do przeszłości. We wszystkich większych miastach naszego kraju istnieją Centra Wolontariatu. Wystarczy w internetowej wyszukiwarce wpisać odpowiednie hasło, a znajdziemy kilkadziesiąt propozycji i adresów kontaktowych.

Polskę pod tym względem można zaliczyć do europejskiej czołówki. Prawie 8 proc. społeczeństwa (3 mln Polaków) jest zaangażowanych w różnych organizacjach wolontariackich, których jest około 50 tysięcy! Dla porównania, Włochy, które szczycą się długą tradycją wolontariatu, mają niecałe 9 tys. organizacji (jest to 85 proc. wszystkich stowarzyszeń w tym kraju), angażujących milion obywateli. Podobnie, choć nie na taką skalę, wolontariat istnieje we wszystkich państwach Europy.

Wiele razy o wolontariacie wypowiedział się Jan Paweł II, nazywając go „wyrazem apostołstwa świeckich” i „znakiem ewangelicznej miłości”. Według Ojca Świętego czerpie on z bogactwa życia konsekrowanego, tworzy bardziej zadowalające relacje międzyludzkie oraz jest źródłem licznych powołań do życia zakonnego i kapłaństwa.

Ze względu na swoją naturę i specyfikę jest dość trudny do zdefiniowania. Zwykle wymienia się elementy, które odróżniają prawdziwy wolontariat od zwykłego społecznictwa. Są to dobrovolność, ciągłość i systematyczność pomocy, przy jednoczesnym funkcjonowaniu w określonych i profesjonalnie zorganizowanych strukturach. Nie jest on tylko jednorazowym, charytatywnym zrywem, „służbą dla dobra ludzkości” czy formą spędzenia i zagospodarowania wolnego czasu. Przy ogromnym deficycie postaw wrażliwości i otwarcia na biedę, wolontariat pielęgnuje to, co najbardziej ludzkie i godne człowieka. Angażując całą osobę, wolontariat ma zawsze głębokie, duchowe odniesienie, naj-

częściej religijne. Stąd też nieprawdziwe jest twierdzenie, jakoby na masową skalę rozwinął się dopiero po młodzieżowej kontestacji końca lat 60. Troska o ubogich, obok przepowiadania Ewangelii i sprawowania sakramentów, zawsze należała do podstawowych działań w całej historii chrześcijaństwa.

W Kościele wolontariat istnieje od samego początku (za prekursorów wolontariuszy uważa się pierwszych diakonów), jednak swój dynamizm i siłę ukazał w czasach nowożytnych. Liczne bractwa, stowarzyszenia, organizacje kościelne angażowały rzesze chętnych i rodziły wielu świętych. Zauważył to Jan Paweł II, który w *Evangelium vitae* napisał, iż w Kościele „powstają i są coraz liczniejsze grupy wolontariuszy, które (...) starają się otoczyć opieką ludzi zmagających się ze szczególnymi problemami, aby (...) przezwyciężyć zgubne nałogi i odzyskać wiarę w sens życia” (26).

Obecnie miejscem, które daje nieograniczone wręcz możliwości pracy i poświęcenia dla innych, jest Caritas. Ta organizacja skupia 50 tys. osób, w naszej diecezji w różne dzieła miłosierdzia angażuje się około 1000 wolontariuszy.

Czy jest to najlepsza forma pomocy? Trudno o jednoznaczną odpowiedź, choć pewne jest to, że wolontariat nie jest narażony na korupcję i nie pochłania środków na własne funkcjonowanie. Dlatego przy niewielkim nakładzie funduszy jest skuteczny i efektywny. A o to przecież chodzi.

KS. WALDEMAR PACKNER

Caritasowe znicze

Już trzeci raz przed uroczystością Wszystkich Świętych Caritas rozprowadza nagrobne znicze. W tym roku ozdobione są logo Caritas oraz cytatem z wiersza ks. Jana Twardowskiego. Koszt jednego znicza wynosi 2,5 zł, z czego 2 zł odprowadza się do Caritas diecezjalnej, a reszta pozostaje do dyspozycji parafii, które rozdysponują zebrane środki według własnych potrzeb. Caritas Diecezji Gliwickiej przygotowała 30 tys. zniczy. Można o nie pytać u swoich proboszczów.

ZDJĘCIA: ANTONI WITWICKI

Tydzień Miłosierdzia wolontariusze Caritas rozpoczęli pielgrzymką

Caritas diecezji gliwickiej w Rudach Napisać życiorys miłosierny

Pracuje ich prawie tysiąc w całej diecezji. Gromadzą dary przekazywane potrzebującym, zbierają pieniądze. Odwiedzają tych, których nikt nie odwiedza, zapraszają samotnych, chorych, starszych. Organizują świetlice, dyżurują w salkach przykościelnych. Ich pracę nazywa się wolontariatem, bez niej powszechna i zorganizowana tego typu pomoc w Kościele nie byłaby możliwa.

W pierwszą sobotę października, na rozpoczęcie Tygodnia Miłosierdzia, parafialni wolontariusze Caritas i pracujący w specjalistycznych placówkach jej podlegających spotkali się w Rudach Raciborskich. Przed ołtarzem w sanktuarium Matki Bożej Pokornej złożyli świecę Caritas, symbol ich zaangażowania, oraz prace wykonane przez dzieci i młodzież w ramach terapii zajęciowej w Gliwicach Czechowicach i Rusinowicach. Tematem pielgrzymki był wolontariat – jako wyraz miłości bliźniego i forma zaangażowania świeckich w Kościele. Wykład na ten temat, którego główne myśli drukujemy obok, wygłosił ks. Waldemar Packner.

– Pierwsze wieki Kościoła dobrze odczytały przykazanie miłości Boga i bliźniego, które dał nam Chrystus. A najlepszym komentarzem do niego są życiorysy świętych – powiedział bp Jan Wieczorek, przypominając, że odnowa Kościoła w XII i XIII wieku była odnową w duchu miłości chrześcijańskiej św. Franciszka, a Maryję nazywając pierwszą wolontariuszką.

W ostatnim czasie najważniejszym zaangażowaniem gliwickiej Caritas było zebranie i przekazanie pomocy powodziarom – darów rzeczowych

o wartości 150 tysięcy zł i 600 tys. zł zebranych wśród wiernych gliwickiej diecezji. To część pomocy o łącznej wartości 35 mln zł, którą Caritas w całej Polsce przekazała bądź jeszcze przekaże tym, którzy ucierpieli w czasie klęski.

Caritas diecezji gliwickiej to praca zespołów parafialnych, 17 stacji opieki, przy których w większości funkcjonują gabinety rehabilitacyjne, dwie kuchnie dla ubogich, cztery biblioteki Caritas, Warsztaty Terapii Zajęciowej w Gliwicach Czechowicach, Dom Pomocy Społecznej w Wiśniczach i Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjny dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej w Rusinowicach. Ten ostatni przyjmuje rocznie około 1500 pacjentów. W bieżącym roku liczba ta prawdopodobnie będzie większa, bo od stycznia wzrosła z 45 do 75 liczba łóżek na oddziale szpitalnym. Ostatnio ośrodek był też miejscem konferencji dyrektorów diecezjalnych Caritas z całej Polski. Zaś na początku kwietnia przyszłego roku spotkają się tam przedstawiciele Caritas Internationalis, około 60 osób z siedmiu jej regionów na całym świecie, by dyskutować o kształcie i formach pomocy tej organizacji w ramach Kościoła.

MIRA FIUTAK

● 26 i 27 września w Warszawie odbył się ogólnopolski finał konkursu wiedzy o osobie i dziedzictwie kardynała Stefana Wyszyńskiego pt. „Na grani tysiącleci”. Województwo śląskie reprezentowała pochodząca z diecezji opolskiej Sabina Nowak, uczennica II Liceum Ogólnokształcącego w Raciborzu. Raciborzanka prowadzona przez katechetę ks. Piotra Sługockiego przedstawiła pracę piśmnią pt. „Obchody Millennium Chrześcijaństwa Polski doświadczeniami wolności Polaków”. W ogólnopolskim finale konkursu uczestniczyło 50 uczniów szkół średnich wyłonionych drogą eliminacji szkolnych, wojewódzkich i centralnych. Do rywalizacji przystąpiło około 30 tysięcy uczniów w całej Polsce.

● 1 października w Zabrzu Biskupicach odbyło się kolejne spotkanie kapłanów, moderatorów i moderatorów oraz par odpowiedzialnych Kościoła Domowego Ruchu Światło-Życie diecezji gliwickiej. Podsumowano na nim letnie rekolekcje oazowe oraz omówiono plan pracy na najbliższy rok dla poszczególnych parafii. Tematem przewodnim będzie: Pamięć Świadków, czyli osób szczególnie zasłużonych dla rozwoju Ruchu.

● 6 października na cmentarzu parafialnym w Nędzy odbył się pogrzeb Alfreda Lorenc, wieloletniego nauczyciela, kierownika i dyrektora szkoły podstawowej w Babicach. Mszę pogrzebową odprawili ks. Joachim Miksa, proboszcz w Babicach.

● 7 października 10-lecie poświęcenia kościoła świętowała parafia Matki Bożej Częstochowskiej w Gliwicach na Tryнку. Mszy św. przewodniczył i homilię wygłosił bp Gerard Kusz.

● 8 października w inauguracji nowego roku akademickiego na Politechnice Śląskiej w Gliwicach uczestniczył premier Jerzy Buzek, który przekazał rektorowi uczelni prof. Bolesławowi Pochopieniowi jeden z pierwszych egzemplarzy raportu o stanie państwa. Na politechnice uczy się obecnie 32 tys. studentów. Wieczorem w katedrze gliwickiej bp ordynariusz Jan Wieczorek przewodniczył Mszy św. na rozpoczęcie nowego roku pracy w duszpasterstwie akademickim. W homilii zachęcał studentów i profesorów, by przede wszystkim zabiegali o mądrość Bożą, która jest wolna od względów ludzkich i obłudy.

● W rankingu Centrum Badań Regionalnych najwyższą oceniono potencjał rozwojowy województw: mazowieckiego (74,58), śląskiego (66,20) i wielkopolskiego (52,13). Województwo opolskie otrzymało 23,56 punktów. Mniej ma tylko województwo świętokrzyskie (21,56). Za to w rankingu miast – powiatów grodzkich Opole uplasowało się na wysokiej 9. pozycji, tuż za Katowicami.

Gliwice

Adres redakcji:
44-101 Gliwice,
skr. poczt. 196,
ul. Łużycka 1,
tel./fax (0-32) 230 78 80
Redagują: Klaudia Cwolek, Mira Fiutak,
ks. Waldemar Packner

Trzy ćwierci wieku

Jubileusz 75-lecia obchodziła Szkoła Podstawowa nr 15 w Sośnicy. Choć nie jest najstarsza na terenie miasta, w historii Gliwic wstąpiła się tym, że jako pierwsza po drugiej wojnie światowej zainaugurowała naukę.

Już w kwietniu 1945 roku prowadzone były zapisy uczniów. Wówczas nie było ich zbyt wielu, a nauczanie prowadził początkowo tylko jeden nauczyciel. Od tego czasu wiele się zmieniło. Ze względu na przemiany społeczne w kraju, ludność na Śląsku stale się zwiększała i uczniów przybywało. Obecnie w SP nr 15 uczy się 386 dzieci, co na tle całej dzielnicy Gliwice Sośnica daje ostatnie miejsce (za SP nr 21 i SP nr 14). Mimo to program obchodów jubileuszu zawierał wiele atrakcji i każdy mógł znaleźć coś dla siebie.

Uroczysty dzień rozpoczęła Msza św., którą w kościele Najświętszej Maryi Panny Wspomożenia Wiernych sprawował bp Gerard Kusz. W homilii zwrócił szczególną uwagę na problem wychowania. Zaapelował do nauczycieli, aby wszelkimi dostępnymi sposobami umożliwiali swym wychowankom jak najlepsze dorastanie w wiedzy. Biskup Kusz przestrzegł przed antypedagogiką, która dociera do nas z Zachodu i niszczy zasady moralne. Zwrócił się też do uczniów, aby szanowali swych wychowawców i posługiwali się językiem polskim, a nie „zniekształconą łaciną”.

Po refleksyjnym początku obchodów jubileuszu, jego uczestnicy przenieśli się na teren szkoły, gdzie m. in. koncertowała orkiestra dęta KWK Sośnica, a rycerze z Gniewu bili się „na śmierć i życie”. Nie zabrakło także atrakcji dla najmłodszych, którzy brali udział w licznych zabawach i konkursach.

p. j.

ANTONI WITWICKI

Andreas Gryphius Ictus. Philosoph. Et Stat.
Equest. Ducat. Glogou. Syndicus nat. 1636

Quem stupuit fragorem, quod fudit Germania Vatem.
Fulmine qui feryt, furemque coram hominibus.
Talis erat Vultu. Cum alaga scientia rerum.
Et quicquid, uasti circularis orbis habet.
Emicat ex seriatim, quae mens diuina reliquit.
Gryphius Ellysis altera Pallas erit. H. Henricus Mühlhoffer
Hilke Kilian sculpsit.

Zaproszenie na konferencję Życie i twórczość Andreasa Gryphiusa

Konferencja pt. „Życie i twórczość Andreasa Gryphiusa. Poezja i polityka na Śląsku w XVII wieku” odbędzie się 26 i 27 października na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Opolskiego.

Spotkanie jest zorganizowane przez Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej w Gliwicach, samorząd Głogowa oraz Międzynarodowe Towarzystwo im. Andreasa Gryphiusa w Moguncji, w ramach corocznego cyklu poświęconego śląskim poetom, pisarzom i intelektualistom.

Znawcy problematyki, referenci z Polski i Niemiec przedstawia sylwetkę Andreasa Gryphiusa, wielkiego niemieckojęzycznego poety XVII wieku, zaangażowanego politycznie i religijnie w dramatyczne wydarzenia okresu, w którym przyszło mu żyć.

Sekretariat konferencji: Marcin Wiatr. Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej, ul. Rybnicka 27, 44-100 Gliwice, tel. 0-32/232-49-02, fax 0-32/232-49-01, e-mail: haus@haus.pl

Udział w konferencji jest bezpłatny.

Teologowie rozpoczęli naukę

Nowy rok akademicki studenci teologii rozpoczęli odśpiewaniem Hymnu do Ducha Świętego. W sobotę 6 października w kościele św. Michała w Gliwicach bp Gerard Kusz przewodniczył Mszy św. o błogosławieństwo w nauce.

– Po to studiujecie teologię, żeby stać się przekazicielami Dobrej Nowiny o Bogu, który umiłował człowieka – mówił w homilii bp Kusz. Podkreślił m.in., że w studiowaniu teologii nie wystarczy zdobywanie wiedzy. Ona jest ważna, ale nie wystarczająca, bo najistotniejsze jest doświadczenie obecności Bożej we własnym życiu. – Teologia powinna uczynić was poszukiwaczami prawdy, a to jest trudne zadanie, bo prawdy szuka się na kolanach.

Po Mszy św. studenci rozpoczęli normalne zajęcia. Zainaugurowano w ten sposób drugi rok działalności gliwickiego Ośrodka Dydaktycznego Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego. Studiować w nim będą 62 osoby – 28 na pierwszym i 34 na drugim roku.

ANTONI WITWICKI

Co może Kościół?

Czym jest Kościół dla chrześcijanina i co jako wspólnota wierzących możemy uczynić? – to główne problemy poruszone przez bpa Gerarda Kusza w homilii podczas Mszy św. w 90. rocznicę konsekracji świątyni parafialnej. Na uroczystą Eucharystię, oprócz całej parafii, zaproszeni zostali księża i siostry zakonne pochodzący oraz pracujący w Bobrownikach Śląskich. Obecni byli m.in. poprzedni proboszcz ks. Wiktor Sojka i kamilianin, brat Paweł Sznajder.

Podstawą refleksji były biblijne czytania ze Starego Testamentu o świątyni wybudowanej przez króla Salomona oraz fragment Ewangelii o tym, jak Pan Jezus wyrzucił przekupniów z domu Bożego. Ksiądz Biskup zwrócił uwagę na aktualność tych tekstów: Zapewne wielu z nas stawia sobie pytanie, jak niegdyś Salomon, czy na tym miejscu mieszka Bóg? Czy Bóg da się zamknąć w murach, choćby najpiękniejszych? I wyjaśniał, że każda świątynia jest znakiem wiary ludu i znakiem nadziei. Jest miejscem szczególnym, gdzie Bóg wysłuchuje naszych prośb. Dlatego też powinniśmy mieć dla niej szacunek i pamiętać, co Chrystus uczynił z tymi, którzy próbowali świątynię zamienić na targowisko. Ksiądz Biskup podał przykład zachodnich katedr, gdzie jest wielu zwiedzających, a mało modlących się. Jakbyśmy zapomnieli, że modlitwa ludu Bożego ma siłę odwrócić największe zagrożenia.

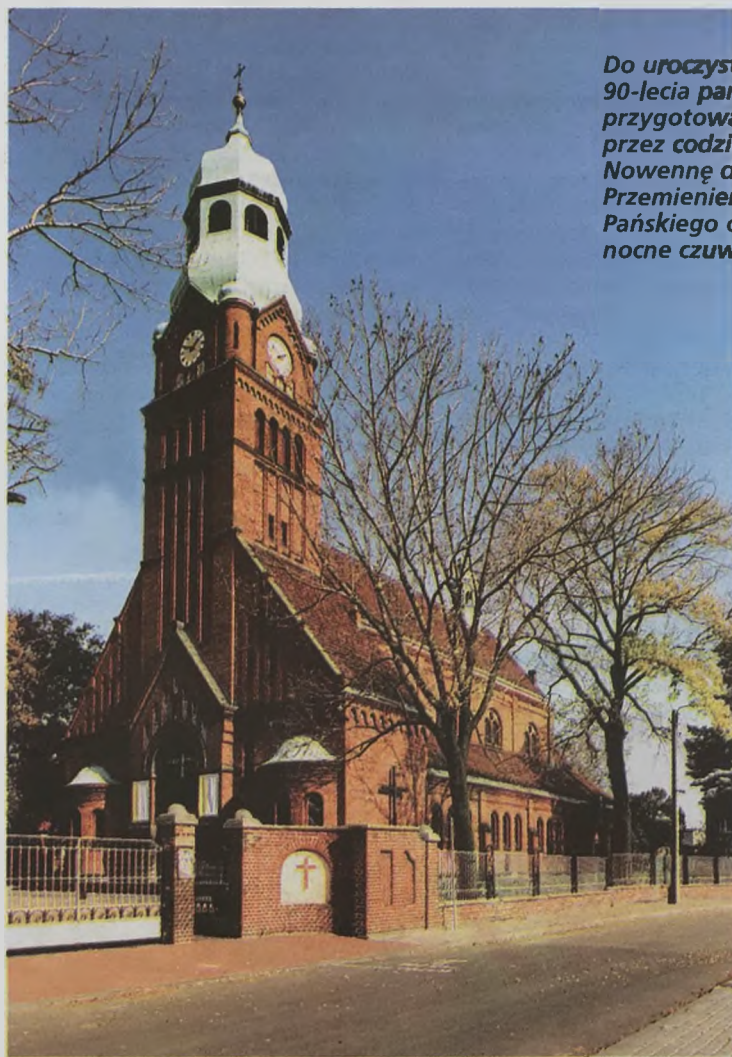
Odniesienia do naszej rzeczywistości i pytania nasuwały się same. Bo trudno nie zauważyć, że w ciągu minionych lat gdzieś zagubił się dawny szacunek dla miejsca świętego. W niejednym kościele rozmawia się na głos, przychodzi ubranym byle jak, tylko biernie uczestniczy w liturgii. Na szczęście zdarzają się jubileusze – dobre okazje, żeby ważne sprawy przemyśleć na nowo.

K. C.

Blisko Ponboczka

Pod koniec XIX wieku miejscowości wchodzące dzisiaj w skład parafii Bobrowniki Śląskie należały do parafii Repty Stare, a Piekary Rudne do Radzionkowa. Mieszkańcy tych terenów coraz częściej myśleli o własnej świątyni, w której mogliby codziennie modlić się i uczestniczyć we Mszy św. Odległość, jaką musieli pokonać była duża i wynosiła od 4 do 6 km. Szczególnie jesienią i zimą przysparzało to trudności tak wiernym, jak i kapłanom im posługującym. Na terenie dzisiejszej parafii istniała wtedy jedynie mała kapliczka z figurą Matki Bożej z Dzie-

Zdecydowana większość parafian to ludzie bardzo religijni, zachowujący bliską więź z Kościołem, pielęgnujący tradycje religijne, zawsze chętnie służący wszelką pomocą, ofiarni. Ponad 300 osób zaangażowanych jest głębiej w życie parafii – mówi ks. proboszcz Piotr Ciba.

Do uroczystości 90-lecia parafia przygotowała się przez codzienną Nowennę do Przemienienia Pańskiego oraz nocne czuwanie

ZDJĘCIA: HENRYK PRZONDZIO

ciątkiem, którą nazwano „Naszą Panną”.

W 1894 roku gmina postanowiła zbudować kościół. Zgromadzone środki finansowe, uzyskane ze sprzedaży kruszców, były niewystarczające na budowę nowej świątyni. Po długich staraniach proboszczów z Rept Starych i Radzionkowa, w 1902 roku został w Kurii Biskupiej we Wrocławiu złożony wniosek o zezwolenie na budowę, a 26 maja 1910 roku biskup wrocławski kard. Jerzy Kopp podpisał stosowne zezwolenie. Kościół zaprojektowany został przez Karola Korbsza z Tarnowskich Gór w stylu eklektycznym, z dominacją cech romańskich. Dzięki ogromnemu zaangażowaniu parafian budowa, w co dzisiaj trudno uwierzyć, widząc rozmiary i piękno kościoła, trwała tylko 17 miesięcy.

W niedzielę 19 listopada 1911 roku proboszcz i dziekan z Radzionkowa, ks. Józef Konietzko, dokonał poświęcenia nowej świątyni pw. Przemienienia Pańskiego. Uroczystość ta zgromadziła wszystkich parafian oraz licznych wiernych z okolicy. Po dziękczynnym *Te Deum Laudamus*, szczególne podziękowanie skierowano do ks. Hugona Wizy – wielkiego dobrodzieja kościoła, dziekana z Radzionkowa, proboszcza z Tarnowskich Gór – ks. Raski oraz hrabiego Henckla z Nakła i księcia Donnersmarcka ze Świerklańca. Od tego momentu miejsce to stało się centrum życia religijnego parafian. Powstały bardzo liczne stowarzyszenia, towarzystwa, bractwa i sodalicje. W ciągu 90 lat historii z parafii wyszło 26 kapłanów, 1 brat i 8 siostr zakonnych.

Dzień dzisiejszy parafii

Parafia liczy obecnie blisko 4000 wiernych. Duża liczba kół różańcowych, Koło Misyjne, Trzeci Zakon św. Franciszka, Caritas, oaza, Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży, Dzieci Maryi, ministranci oraz Zespół Teatralny „Opoka” i Zespół Muzyczny „Gaudeamus” – to dobry obraz parafii. W pięknym otoczeniu Katolickiego Centrum Kultury im. Jana Pawła II „Opoka” rozwija się miejscowe życie kulturalne. Ostatnim wielkim sukcesem zespołu teatralnego było zdobycie wyróżnienia na szczeblu wojewódzkim za przedstawienie „Uwięziony Prymas”. Katolickie Centrum jest miejscem spotkań dzieci, młodzieży i dorosłych. Cotygodniowe spotkania w kawiarence parafialnego Koła Seniorów pozwalają starszym osobom przy piosence i kawie na miłe spędzenie czasu. Dzieci i młodzież mogą korzystać z komputera z dostępem do Internetu, różnych gier i kawiarenki.

S. KORNELIA KŁOSEK

HENRYK PRZONDZIO

... Kiedy Ponboczkowy Kościół stawał się coraz większy, pobożne ludziska z Bobrownik Śląskich i Piekary Rudnych chcieli mieć swój kościół. Rzykania do Ponboczka w domu mieli za mało, a do kościoła mieli za daleko. Coby być zawsze blisko Ponboczka, chcieli mieć swój kościół, do kiego mieliby blisko i mogliby durch rzykać...

Tymi słowami rozpoczęła się sztuka teatralna przygotowana przez młodzież z parafialnego zespołu teatralnego „Opoka” z okazji 90. rocznicy poświęcenia kościoła.

Towarzystwo im. Edyty Stein ogłosiło Wielki Konkurs pod hasłem „Lubliniec – ukochane miasto Edyty Stein. Lubliniec w Europie – Europa w Lublińcu”.

Celem konkursu jest przybliżenie postaci św. Edyty Stein i jej związków z Lublińcem, gdzie w dzieciństwie spędzała wakacje. Odbędzie się on w 110. rocznicę jej urodzin i w 3. rocznicę kanonizacji. W tym roku przypadają także inne małe jubileusze, jak chociażby 10. rocznica powstania Towarzystwa im. Edyty Stein w Lublińcu i konsekracji w Stebłowie świątyni jej poświęconej.

Konkurs ma spopularyzować jej życie i dokonania, ale także rozbudzić zainteresowania przeszłością i teraźniejszością Lublińca u progu wejścia naszego kraju do Unii Europejskiej. Postać św. Edyty Stein – żydówki, fi-

Lubliniec w Europie

Dla nas, dzieci, nie było większej radości jak wakacyjny wyjazd do krewnych w Lublińcu (...) Zналиśmy tu każdy kąt i każdy radośnie witaliśmy (...) Jaka duma nas rozpierała z powodu naszej znajomości okrucich polskiego narzecza śląskiego (...)
Szczytowym punktem wakacyjnych radości była jazda wozem do krewnych mieszkających w innym górnośląskim miasteczku.

Edyta Stein,
Autobiografia

lozofa, karmelitanki i patronki Europy – jest odpowiednim do tego impulsem.

Konkurs rozgrywać się będzie w trzech dziedzinach: literackiej, plastycznej i fotograficznej. Mogą w nim wziąć udział uczniowie (w przypadku konkursu literackiego tylko szkół ponadpodstawowych) i osoby w wieku pozaszkolnym.

Konkurs literacki

– forma pracy jest dowolna (wiersz, esej, opowiadanie itp. o objętości do 6 stron maszynopisu, dotąd niepublikowane i nienagradzane)

Konkurs fotograficzny

– forma pracy: fotografia czarno-biała lub barwna, pojedyncza lub w cyklu (nie więcej niż 6 ujęć) o wymiarach min. A6 (pocztówka), maks. A3, dotąd niepublikowana i nienagradzana.

Konkurs plastyczny

– forma pracy jest dowolna (rysunek, akwarela, pastel, olej itp.) o wy-

miarach A4 lub A3, dotąd niepublikowana i nienagradzana.

Prace należy składać lub przesłać pocztą (w konkursie literackim w 3 egzemplarzach) w terminie do 10 listopada pod adresem: Miejska Biblioteka Publiczna im. Józefa Lompy, plac Konrada Mańki 10, skr. poczt. 51, 42-700 Lubliniec lub Szkoła im. św. Edyty Stein KSW, ul. Marszałka J. Piłsudskiego 8, 42-700 Lubliniec.

Każdą pracę należy opatrzyć godłem i dołączyć zaklejoną kopertę opatrzoną tym samym godłem z imieniem i nazwiskiem autora oraz adresem, a w przypadku uczniów także z danymi szkoły i klasy.

Ogłoszenie wszystkich wyników i wręczenie nagród odbędzie się w piątek 7 grudnia o godz. 16.00 w Szkole im. św. Edyty Stein KSW w Lublińcu, ul. Marszałka J. Piłsudskiego 8 (obok klasztoru Ojców Oblatów). Dla zwycięzców przewidziane są nagrody o łącznej wartości 1200 zł. Organizatorzy nie zwracają nadesłanych prac i zastrzegają sobie także prawo ich późniejszego wykorzystania. W przypadku dużej ilości zgłoszeń zastrzegają sobie prawo przeprowadzenia eliminacji wstępnych.

Bliższych informacji o konkursie udzielają:

– Miejska Biblioteka Publiczna im. J. Lompy w Lublińcu, tel. 0-34/356-28-27

– Szkoła im. św. Edyty Stein KSW w Lublińcu, tel. 0-34/351-03-60

– Towarzystwo im. Edyty Stein, oddział w Lublińcu, tel. 0-34/356-28-84 lub 356-34-43.

Na przyszłoroczne wakacje

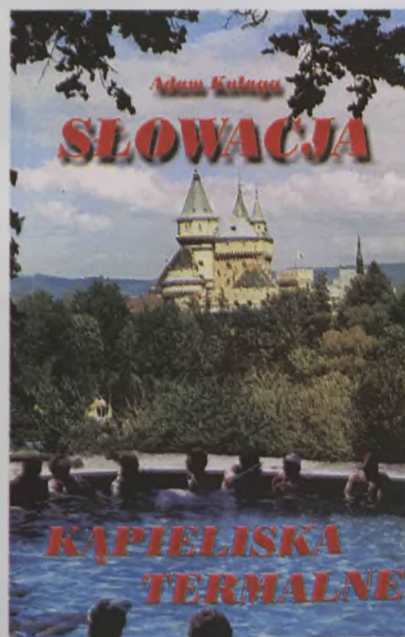
Dopiero niedawno pojawił się na rynku bardzo poszukiwany przewodnik po kąpieliskach termalnych Słowacji. To zdecydowanie za późno, żeby planować z nim tego-roczne wakacje, ale zapewne przyda się na następne. Pod warunkiem, że ktoś jest amatorem tego rodzaju wypoczynku.

O ciepłych wodach Słowacji w minionym sezonie rozpiswały się prawie wszystkie dodatki turystyczne codziennej prasy. Temat był wdzięczny, bo źródła są blisko, łatwo dostępne, a korzystanie z nich w miarę tanie. Teraz mamy do dyspozycji wyczer-

pujący informator, który uwzględnia nie tylko kąpieliska położone blisko naszej granicy, ale także mniej znane, znajdujące się dalej, bardziej na południu. Warto się nimi zainteresować, chociażby ze względu na niższe ceny i mniejszy tłok. Najwięcej kąpielisk znajduje się w rejonie Niziny Naddunajskiej, gdzie rozpoczyna się obszar wód termalnych Węgier.

Przewodnik podzielony jest na trzy części: Słowację południowo-zachodnią, środkową i wschodnią. Jest to podział umowny i wynika z rozmieszczenia gorących źródeł. Jako że woda wodzie nierówna, najcenniejsze są chyba wyjaśnienia dotyczące walorów poszczególnych źródeł i ich właściwości leczniczych. Oprócz tego w opracowaniu tym można znaleźć szereg informacji praktycznych i to w miarę aktualnych, bo zebranych wiosną tego roku. Ciekawym dodatkiem – dla tych, którzy na Słowację wybierają się po raz pierwszy – jest krótka prezentacja pasm górskich Malej i Wielkiej Fatry, Niżnych Tatr i Wysokich Tatr, a także najważniejszych miejsc turystycznych tego kraju. I ta część jest do wykorzystania w każdej porze roku.

K. C.

Adam Kułaga, Słowacja. Kąpieliska termalne, Mysłowice 2001.

Książkę można nabyć w księgarni turystycznej „U Piotra” w Gliwicach (ul. Arkońska 8, boczna Wrocławskiej).

Zapraszamy

Muzyka w starym opactwie

Studium Muzyki Kościelnej zaprasza na koncert organowy, który odbędzie się **21 października** o godz. 17.00 w sanktuarium Matki Bożej Pokornej w Rudach. Wystąpi Andrzej Garbarek (Wrocław).

Katolickie Stowarzyszenie

Niepełnosprawnych w Bytomiu

zaprasza z okazji 10-lecia pracy na Mszę św., która zostanie odprawiona w niedzielę **21 października** o godz. 14.30 w krypcie kościoła św. Jacka w Bytomiu (ul. Witczaka – Matejki).

KIK w Gliwicach

Spotkania w każdą środę w kaplicy św. Jadwigi przy kościele Wszystkich Świętych. Godz. 18.00 – nieszpory, godz. 18.30 – Msza św. i konferencja. **24 października** – ks. dr Andrzej Czaja (Uniwersytet Śląski) – *Kościół jako wspólnota (communio)*.

KIK w Bytomiu

Spotkania w czwartki o godz. 17.00 w jezuickiej parafii Najświętszego Serca Pana Jezusa (ul. Pułaskiego 9). **25 października** – ks. Piotr Skowronek: *Sakrament chrztu świętego na podstawie Katechizmu Kościoła Katolickiego*.

Wspólnoty Odnowy w Duchu Świętym zapraszają w czwartek **25 października** o godz. 19.15 do kościoła Wszystkich Świętych w Gliwicach na Eucharystię i nabożeństwo w intencji uzdrowienia.

DA w Bytomiu

zaprasza młodzież akademicką na Mszę św. i spotkania w każdą niedzielę o godz. 10.00 do kościoła Najświętszego Serca Pana Jezusa (ul. Pułaskiego 9).

21 października – Msza św. i konferencja ks. Herberta Hlubka pt. *Kościół jako „communio”*.

28 października – Msza św. i konferencja dr Władysławy Błońskiej pt. *Wychowanie jako przygotowanie do życia wartościowego*.

Ponadto od poniedziałku do piątku wieczorne spotkania w DA. W środy o godz. 19.00 Msza św. w kaplicy akademickiej.

Misyjne Dni Skupienia i Modlitwy

dla przedstawicieli parafialnych wspólnot, kół Żywego Różańca, Grup Apostolskich i Przyjaciół Misji działających w diecezji gliwickiej odbędą się od **26 do 28 października** w domu rekolekcyjnym w Zabrze Biskupicach (początek w piątek o godz. 18.00, zakończenie w niedzielę o godz. 12.00).

Stowarzyszenie Rodzin Katolickich

zaprasza na rekolekcje zamknięte, które odbędą się w Czernej k. Krzeszowic w terminach: **26–28 października** i **9–11 listopada**. Rozpoczęcie w piątek o godz. 18.00 kolacją, zakończenie w niedzielę obiadem o 13.00. Rekolekcje prowadzi ks. Herbert Hlubek. Zgłoszenia i bliższe informacje: Paweł Stempski, tel. 276-13-94. Koszt: 55 zł.

Duszpasterstwo Służby Zdrowia

zaprasza na Mszę św. i prelekcję o. dr. hab. Stanisława Bafii pt. *Nie zło rządzi światem, lecz miłość*. Kard. S. Wyszyński – współ twórca przemian polskich w XX wieku. Spotkanie odbędzie się **27 października** o godz. 16.00 w parafii Podwyższenia Krzyża Świętego w Gliwicach, ul. Daszyńskiego 2 (u redemptorystów).

Biskup Tadeusz Rakoczy
z ks. kan. Józefem
Niedziedzkim
pod oświęcimskim
pomnikiem
św. Maksymiliana

Świadek miłości i ofiary

Rok 2001, w którym obchodziliśmy 60. rocznicę męczeńskiej śmierci św. Maksymiliana – patrona diecezji bielsko-żywieckiej – jest w naszym lokalnym Kościele w sposób szczególny poświęcony temu Świętemu. Diecezjalny zasięg miały też uroczystości, które odbyły się w Oświęcimiu 7 października – w 30. rocznicę beatyfikacji i 19. rocznicę kanonizacji naszego patrona.

Dzień ten był dziękczynieniem Bogu za dar św. Maksymiliana i za wszelkie łaski, otrzymane za jego wstawiennictwem. Uroczystości rozpoczęły się od nawiedzenia przez biskupa Tadeusza Rakoczego, kapłanów i wiernych celi śmierci na terenie byłego obozu koncentracyjnego Auschwitz. Później w kościele św. Maksymiliana odprawiona została uroczysta Msza święta, którą pod przewodnictwem Księdza Biskupa koncelebrowało ponad trzydziestu kapłanów. Byli wśród nich ks. infułat Władysław Fidelus z Żywca, kanclerz Kurii ks. prałat Stanisław Dadak oraz księża

dziekani, proboszczowie i wikariusze z Oświęcimia i innych stron diecezji. W uroczystości uczestniczyli także alumni i przełożeni diecezjalnego seminarium duchownego, współbracia św. Maksymiliana – ojcowie franciszkanie z Niepokalanowa, Krakowa i z klasztoru w pobliskich Harmężach, siostry zakonne z wielu zgromadzeń, przedstawiciele władz miasta i powiatu, poczty sztandarowe organizacji społecznych oraz wierni z Oświęcimia i dalszych stron.

„Już po raz dziewiętnasty spotykamy się w tej świątyni, aby obchodzić rocznicę kanonizacji św. Maksymiliana, który patronuje tej parafii. Jan Paweł II wyznaczył nam szczególne zadanie, aby dar świętości ojca Kolbego, ukazany nam w trakcie kanonizacji, ustawicznie nas mobilizował do odczytywania tego przesłania, które po wieczne czasy będzie związane z jego świadectwem miłości i ofiary” – powiedział na początku uroczystości ks. kanonik Józef Niedziedzki, gospodarz oświęcimskiej parafii, której patronuje św. Maksymilian.

„Tu, w Oświęcimiu, w tym ludzkim piekle, św. Maksymilian odnalazł się z Matką Niepokalaną i św. Janem pod Chrystusowym krzyżem. Zachował równowagę ducha i wrażliwość na cierpienie innych. Wspierał ich, modlił się z nimi i umacniał ich na duchu, a w końcu

oddał swe życie za współwzięcia. Z miłości ofiarował siebie na śmierć. W tym miejscu, naznaczonym przez tajemnicę nieprawości, dał radykalne świadectwo Ewangelii miłości i życia poprzez zwycięstwo z Chrystusem i w Chrystusie, poprzez zwycięstwo dobra nad złem” – mówił w homilii biskup Tadeusz Rakoczy, podkreślając, że św. Maksymilian i wielu innych proroków XX wieku swym słowem, czynem, życiem i śmiercią zaświadczyli, jak należy na różne sposoby zdecydowanie z Bogiem występować przeciwko złu.

„Niech ta uroczystość i to modlitewne wołanie z oświęcimskiej ziemi przyczynią się do tego, aby w naszym codziennym życiu, w najdrobniejszych nawet obowiązkach zawsze miłość, pokój i sprawiedliwość zwyciężały nad złością i nienawiścią” – powiedział na zakończenie Mszy świętej dziekan oświęcimski ks. kanonik Krzysztof Straub, dziękując wszystkim za wspólną modlitwę.

Na zakończenie uroczystości Ksiądz Biskup przed Najświętszym Sakramentem u progu Trzeciego Tysiąclecia zawierzył Sercu Pana Jezusa całą diecezję bielsko-żywiecką.

ARTUR
KASPRZYKOWSKI

Na drodze do jedności

26 września w Warszawie odbyła się uroczystość ważna dla rozwoju ekumenicznej współpracy między chrześcijanami różnych wyznań – oddano do rąk polskiego czytelnika pierwszą część ekumenicznego przekładu Biblii: Pismo Święte Nowego Testamentu i Psalmi.

„Było to jedno z najważniejszych wydarzeń ekumenicznych w Polsce i myślę, że znajdzie ono wyraźne odbicie zwłaszcza na naszym terenie, jako ważny krok na drodze do jedności” – powiedział ks. dr kan. Józef Budniak, diecezjalny referent do spraw ekumenizmu i zarazem przedstawiciel naszej diecezji na uroczystej prezentacji ekumenicznego wydania Biblii.

Od sześciu lat pracowała nad tym zadaniem specjalna ekumeniczna komisja, w skład której weszli tłumacze, redaktorzy i konsultanci – przedstawiciele jedenastu Kościołów chrześcijańskich. Ze strony Kościoła rzymskokatolickiego nad tworzeniem się ekumenicznego przekładu czuwali: biskup Kazimierz Romaniuk, o. Augustyn Jankowski, benedyktyn, oraz ks. Lech Stachowiak. Nowy przekład został aprobowany przez zwierzchników wszystkich jedenastu Kościołów. Przewiduje się, że już w przyszłym roku międzywyznaniowy ze-

spół tłumaczy zakończy prace nad pozostałymi księgami Starego Testamentu.

W 1963 r. pierwszy ekumeniczny przekład Pisma Świętego powstał we Francji. Później tym śladem podążyli chrześcijanie w innych krajach. Jak podkreślił we wstępie do polskiego ekumenicznego wydania Pisma Świętego Prymas Polski kardynał Józef Glemp, obecny przekład w znacznej części realizuje postulat II Polskiego Synodu Plenarnego Kościoła Rzymskokatolickiego, a także odpowiada na liczne zachęty Papieża Jana Pawła II. Polskie tłumaczenie wprowadza też do Biblii język współczesny. „Przemiany społeczno-kulturowe, jakie dokonują się w naszych czasach, pociągają za sobą zmiany w ludzkiej mentalności. Dlatego tym bardziej pożądanym jest przekład Słowa Bożego zrozumiały tak dla współczesnego odbiorcy, jak i przyszłych pokoleń” – stwierdził kard. Glemp, podkreślając, że prezentowany tekst biblijny ma szansę bez zastrzeżeń towarzyszyć wspólnym modlitwom, rozważaniom, poszukiwaniom prowadzącym do tego samego Boga. „Jakże cenny to wysiłek na drodze do jedności. Nic przecież tak nie łączy jak Słowo Boga” – zaznaczył Ksiądz Prymas.

„Pismo Święte jest fundamentem każdej naszej ekumenicznej modlitwy i bardzo dobrze, że powstała ta dusza całego ruchu ekumenicznego: Pismo Święte, które bez zastrzeżeń przyjęte jest w tylu Kościołach – podkreślił ks. dr kan. Józef Budniak. – Będzie to tekst, który pomoże ominąć przeszkody, jakie do tej pory wiązały się z faktem, że przedstawiciele różnych wyznań przychodzili na wspólne modlitwy z różnymi wydaniem Biblii, próbując się wzajemnie przekonywać o wyższości jednego przekładu nad innymi. Ekumeniczne tłumaczenie przypomina, że wszyscy otrzymaliśmy jedno Pismo Święte”.

A. Ś. S.

Zapraszamy do teatru

Teatr Parafii św. Elżbiety w Cieszyźnie zaprasza na tegoroczny cykl przedstawień sztuki „Gość oczekiwany”, przygotowanej w reżyserii siostry Jadwigi Wyrozumskiej, elżbietanki, według tekstu Zofii Kossak-Szatkowskiej.

Na scenie cieszyńskiego Teatru im. A. Mickiewicza przedstawienie oglądać można w sobotę i niedzielę 20 i 21 października o godz. 16.00 oraz w poniedziałek 22 października o godz. 17.00. Bilety można rezerwować i nabywać w kasie teatru oraz u s. Jadwigi Wyrozumskiej – tel. 0-601 452 716. Zapraszamy!

Inauguracja roku akademickiego

Bielskie Duszpasterstwo Akademickie zaprasza wszystkich pracowników nauki i studentów bielskich uczelni na uroczyste rozpoczęcie nowego roku akademickiego 2001/2002.

Inauguracyjna Msza święta zostanie odprawiona pod przewodnictwem biskupa Janusza Zimniaka w katedrze pw. św. Mikołaja w niedzielę 28 października o godz. 20.00. Wcześniej Ksiądz Biskup spotka się z przedstawicielami władz oraz z wykładowcami bielskich szkół wyższych i zapozna się z aktualnymi problemami środowiska akademickiego.

T. M.

● 30 września w Andrychowie odbyły się uroczystości dożynkowe połączone z XV Jubileuszowym Turniejem Wiosek. Turniej poprzedzony został Mszą świętą w kościele pw. św. Macieja, będącą dziękczynieniem za tegoroczne plony.

● W Kętach zorganizowano I Gminny Konkurs Plastyczny o św. Janie Kantym. W rywalizacji wzięli udział uczniowie z trzech szkół podstawowych Kęt oraz z Bielani i Bulowic. Dwa równorzędne pierwsze miejsca przypadły Patrycji Kaźmierczak z SP w Bielaniach oraz Paulinie Zelek z SP nr 1 w Kętach. Nagrody laureatom wręczyli burmistrz Kęt Roman Olejarsz i proboszcz parafii Świętych Małgorzaty i Katarzyny ks. kan. Franciszek Knapik.

● W Żywcu odbyły się obchody dziesięciolecia działalności chóru „Akord”, kierowanego przez Tadeusza Trębaczę. W jubileuszowej uroczystości 29 września uczestniczył biskup Tadeusz Rakoczy, który przewodniczył Mszy św. odprawionej w kościele pw. Świętego Krzyża w intencji śpiewaków.

● 30 września przed oświęcimskim kościołem pw. Wniebowzięcia NMP uroczystie odsłonięto i poświęcono granitowe tablice, na których wypisano nazwiska 109 oświęcimian – Polaków i Żydów – zamordowanych w KL Auschwitz-Birkenau. Uroczystość poprzedzona została Mszą świętą w intencji pomordowanych, której przewodniczył ks. prałat Stanisław Dadak, kanclerz Kurii Diecezjalnej. Głównym inicjatorem powstania tablic było Chrześcijańskie Stowarzyszenie Rodzin Oświęcimskich.

● W Węgierskiej Górze odbył się Zlot Harcerstwa Podbeskidzia, zorganizowany z okazji 75-lecia działalności harcerskiej na tym terenie. W programie znalazła się Msza św., odprawiona pod fortem „Wędrowiec” w intencji poległych i pomordowanych w okresie II wojny światowej i po jej zakończeniu mieszkańców Cięciny, Ciśca, Węgierskiej Góry oraz Żabnicy. Po Mszy odsłonięto tablicę upamiętniającą te osoby.

● W ostatnią sobotę września w andrychowskim Parku Miejskim odbył się Rodzinny Piknik Szachowy, zorganizowany przez LKS Halny przy współudziale m.in. andrychowskiej parafii św. Macieja oraz miejscowego Ośrodka Wspierania Rodziny.

● We wrześniu poświęcono stację Drogi Krzyżowej, prowadzącej do wzniesionego przed rokiem Jubileuszowego Krzyża Ziemi Wadowickiej na Wzgórzu Miłosierdzia w Zagórniku. Uroczystości przewodniczył rektor krakowskiego seminarium duchownego ks. prof. Edward Staniek.

● W piątek 26 października odbędzie się ostatnie w tym roku nocne czuwanie w sanktuarium Matki Bożej Bolesnej w Bielsku-Białej Hałcnowie. Rozpocznie się o godzinie 19.00 wystawieniem Najświętszego Sakramentu. O 22.00 zostanie odprawiona Msza święta, której przewodniczyć będzie biskup Tadeusz Rakoczy.

Krzyż Trzeciego Tysiąclecia

Jeszcze w tym roku na na wzgórzu Trzy Lipki w Starym Bielsku ma stanąć Jubileuszowy Krzyż Trzeciego Tysiąclecia. Będzie on doskonale widoczny nie tylko z różnych punktów miasta, ale także z okolicznych miejscowości.

Jest to miejsce szczególne. Tam toczyły się walki ze Szwedami w 1645 r., tamtędy wędrowały też wojska polskie na odsiecz Wiedniowi. Po lipowym lesie pozostały później jedynie 3 drzewa i od nich przyjęła się nazwa tego wzgórza. Przez wiele lat stał tam krzyż. Został on jednak usunięty wraz z drzewami w 1939 r. przez wojska polskie, gdyż charakterystyczne lipy z krzyżem mogły być doskonałym punktem orientacyjnym dla wroga. Krzyż został wówczas przeniesiony na teren parafialnego cmentarza.

„Od dawna myśleliśmy o ponownym ustawieniu w tym historycznym miejscu krzyża. Kiedy zbliżyliśmy się do przełomu wieków, biskup Janusz Zimniak zachęcił nas, by w tym miejscu postawić okazały, metalowy krzyż, będący pamiątką Roku Jubileuszowego 2000 i początku trzeciego tysiąclecia chrześcijaństwa” – opowiada ks. kan. Antoni Kulawik, dziekan starobielski i proboszcz parafii św. Stanisława. W tym samym czasie pojawił się jednak pomysł, aby Rok

Jubileuszowy uczcić wystawieniem w centrum Bielska-Białej okazałego, milenijnego pomnika. Inicjatorzy ze Starego Bielska wstrzymali się więc, aby nie robić niepotrzebnej konkurencji temu pomysłowi. Teraz jednak jest już wiadome, że pomnik nie powstanie, więc powrócono do idei postawienia Krzyża Trzeciego Tysiąclecia.

Stanie on na samym szczycie wzgórza Trzy Lipki (378 m n.p.m.). Uzyskano już wszelkie niezbędne zezwolenia, jest też gotowy projekt, przygotowany przez Macieja Bieguna, Piotra Szatkowskiego i Piotra Gizę z bielskiego biura „ALBIS”. Krzyż o wysokości 40 metrów będzie wykonany ze stali i powleczony blachą nierdzewną, a swym kształtem nawiąże do krzyża, wieńczącego pastorał Ojca Świętego. Nad jego wykonaniem już dziś trzusi się pszczyńska firma „Patentus”.

Zgodnie z zamiarem pomysłodawców, krzyż powinien stanąć jeszcze w tym roku – pierwszym w nowym wieku i tysiącleciu. „W ubiegłym, Jubileuszowym Roku 2000 powstało kilka krzyży na terenie diecezji i to w małych miejscowościach, podczas gdy jej stolica takiego krzyża dotąd nie ma” – napisał biskup Janusz Zimniak, który we wrześniu zwrócił się do księży i wiernych z trzech dekanatów bielskich oraz dekanatu czechowickiego z apelem o finansowe wsparcie tego przedsięwzięcia. Budowniczości zachęcają do zbiórki

pieniędzy na budowę krzyża także inne parafie. Swoją część w tym dziele zapowiedzieli przedstawiciele Kościoła ewangelicko-augsburskiego oraz władze miasta.

ARTUR KASPRZYKOWSKI

Każda osoba, instytucja lub firma, która może wesprzeć szczytne dzieło budowy Krzyża Jubileuszowego, proszona jest o wpłaty na konto:

Parafia św. Stanisława w Bielsku-Białej, Bank Śląski oddział Bielsko-Biała nr 10501070-101266211 – z dopiskiem „Krzyż”.

Postać Prymasa

Do 28 października w Książnicy Beskidzkiej w Bielsku-Białej oglądać można wystawę fotograficzną poświęconą Prymasowi Tysiąclecia. Nosi ona tytuł: „Umiłowani dzieci Boże, dzieci moje...” i prezentowana jest w ramach Tygodnia Kultury Chrześcijańskiej.

Przygotowana przez Instytut Prymasowski Stefana kard. Wyszyńskiego oraz fundację Dziedzictwo Stefana kard. Wyszyńskiego wystawa przybliży życie Prymasa Tysiąclecia, od dzieciństwa przez okres studiów po życie dorosłe. Prezentowane są wszystkie ważne wydarzenia. Można zobaczyć m.in. zdjęcia z Komańczy, gdzie kard. Wyszyński był internowany, a także

fotografię z 1956 r. z uroczystości, na których Prymasa zabrakło. Fotograficzna dokumentacja przedstawia życie codzienne kard. Wyszyńskiego – zapracowanego i odpoczywającego: grającego w piłkę z Karolem Wojtyłą, sadzącego drzewa, bawiącego się ze zwierzętami – jak również jego udział w oficjalnych wydrzeniach, gdzie dążył się poznać jako pełen powagi mąż stanu i dyplomata.

W ramach Tygodnia Kultury Chrześcijańskiej 23 października o godz. 17.00 w sali odczytowej Książnicy odbędzie się także sesja popularnonaukowa poświęcona pamięci Stefana kard. Wyszyńskiego.

T. M.

Kardynał Stefan Wyszyński wobec narodu i Kościoła

Z inicjatywy Diecezjalnego Instytutu Akcji Katolickiej 29 września br. w Bielskim Centrum Kultury odbyła się uroczysta sesja, zorganizowana w związku z obchodami setnej rocznicy urodzin kardynała Stefana Wyszyńskiego. Tematem sesji była „Wizja narodu polskiego w myśli kard. Stefana Wyszyńskiego”.

„Akcja Katolicka naszej diecezji pragnie włączyć się w ten sposób w obchody Roku Stefana Wyszyńskiego i kontynuować przybliżanie duchowego dorobku Prymasa Tysiąclecia” –

podkreślał prezes DIAK Piotr Moll podczas powitania uczestników, wśród których znaleźli się m.in. biskup Janusz Zimniak, ks. prof. dr hab. Tadeusz Borutka oraz przedstawiciele działających w diecezji bielsko-żywieckiej ruchów i stowarzyszeń katolickich. Wykład dotyczący koncepcji narodu w pismach Prymasa Tysiąclecia wygłosił ks. prof. dr hab. Jerzy Lewandowski z Uniwersytetu im. kard. Stefana Wyszyńskiego, a w części artystycznej wystąpił Bielski Chór Kameralny pod dyktando Beaty Borow-

skiej oraz aktorka Teatru Polskiego w Bielsku-Białej Jagoda Kołeczek, która przedstawiła monodram poświęcony Prymasowi Wyszyńskiemu.

„Poznawszy lepiej postać tego wielkiego człowieka poznamy też lepiej nasze najnowsze dzieje, kiedy to po II wojnie światowej Polska znalazła się w ustroju komunistycznym, utrudniającym i ograniczającym działalność Kościoła katolickiego w naszej Ojczyźnie” – mówił biskup Zimniak, zachęcając słuchaczy do dostrzeżenia i docenienia wciąż aktualnych warto-

ści przesłania, jakie zostawił rodakom kard. Wyszyński. Ks. prof. Lewandowski, przypominając niektóre z nich, wskazywał, że „kardynał Stefan Wyszyński był przede wszystkim człowiekiem Kościoła i jego troska o wspólnotę narodową wynikała z duchowości ukształtowanej w ramach Kościoła”.

Sesję zakończyła wspólna modlitwa o beatyfikację Prymasa Tysiąclecia.

M. B.

Oblicza biedy

Kiedy Bernadeta Błanik z grupą pań z zespołu charytatywnego parafii Dobrego Pasterza w Ustroniu Polanie zasiada przy stole na probostwie, wiadomo, że nie będzie łatwych tematów. Każda z nich przynosi do wspólnego rozważenia problemy parafian pozbawionych pracy, chorych, osamotnionych, dzieci pozbawionych należytej opieki.

„Żyjemy w czasach, kiedy szczególnie potrzebna jest nasza modlitwa i praca” – przypomina na początek ksiądz Alojzy Wencepel, proboszcz parafii. Od modlitwy o opiekę Bożego Miłosierdzia rozpoczyna się więc każde spotkanie. Później czas na analizę potrzeb i określenie form pomocy. Coraz więcej zakładów zwalnia pracowników, niektórzy z nich tracą dach nad głową...

Bez domu

Nowe problemy spowodowały, że tradycyjny zakres parafialnej pracy charytatywnej został w ostatnich latach znacznie poszerzony. Jednym z najpoważniejszych przedsięwzięć okazał się parafialny dom dla bezdomnych. Od kilku lat pod dachem probostwa w Ustroniu Polanie schroniło się już wiele osób, którym wszystkie inne instytucje odmówiły pomocy. „Zdarzało się, że wręcz „podrzucano” nam tu podopiecznych, przywołując samochodem na plac kościelny i odjeżdżając nawet bez upewnienia się, czy będziemy w stanie przyjąć kolejnego bezdomnego – wspomina ks. Wencepel. – Ale jak odmówić komuś, kogo porzucili najbliżsi, po prostu wszyscy?”

Dzisiaj jest ich blisko pięćdziesięciu. Trafili tu z innych miast, nieraz oddległych. Są też z najbliższej okolicy, bo ten dom to jedyne schronienie dla bezdomnych w całym powiecie cieszyńskim. Najpierw otrzymują łóżko i wyżywienie, a później przychodzi czas na zastanowienie się nad tym, jak im pomóc wyjść z bezdomności. To trudne pytanie, dlatego też niektórzy spędzili tu już ponad czterdzieści miesięcy.

Festiwal muzyki filmowej

Wielkim wydarzeniem artystycznym i kulturalnym okazał się VI Festiwal Kompozytorów Polskich, który trwał w Bielsku-Białej od 4 do 6 października.

Tegoroczna edycja festiwalu, któremu tradycyjnie patronował Henryk Miłkołaj Górecki, poświęcona była polskiej muzyce filmowej. Każdy z trzech festiwalowych wieczorów przyniósł uczestnikom wiele niezapomnianych przeżyć i wzruszeń. Podczas pierwszego, inauguracyjnego koncertu w Bielskim Centrum Kultury orkiestra festi-

Bez pracy...

„Równie trudno jest odpowiedzieć na pytanie, jak poradzić sobie z bezrobociem – przyznaje ks. Wencepel. – Kiedy podczas kolejnego trafienia na kolejny dom, w którym bez pracy były przynajmniej dwie osoby, uznaliśmy, że trzeba zająć się i tą sprawą. Człowiek, który traci pracę, po pewnym czasie traci też nadzieję i nie wolno go pozostawić bez wsparcia”. Tak powstał parafialny sztab pomocy bezrobotnym, a o możliwościach pomocy mowa jest podczas organizowanych w parafii od stycznia spotkań ze starostą, burmistrzami, przedstawicielami ośrodków pomocy społecznej i organizacji bezrobotnych.

W niepozornym zeszycie, nad którym czuwa odpowiedzialna za parafialne biuro pracy Maria Sztwiertnia, odnotowane są oferty pracodawców i osób zainteresowanych pracą. Dzięki parafialnemu pośrednictwu już 32 osoby w tym roku znalazły pracę, a pewna młoda parafianka zdołała nawet rozpocząć pracę i studia w Warszawie.

Do prowadzenia takiej działalności przydaje się wiedza, jaką ks. Wencepel zdobywa podczas specjalistycznych konferencji poświęconych m.in. bezrobociu. Znajomość potrzeb sprawia, że w dalszych planach są kolejne parafialne dzieła miłosierdzia: dom pomocy dla matek z dziećmi oraz dla osób niepełnosprawnych.

Katastrofy i codzienność

Parafialna pomoc dociera też do osób dotkniętych skutkami powodzi, a w ubiegłym roku także suszy na Podlasiu. Kolejne transporty darów: żywności, odzieży, artykułów

Wielka tyżka w parafialnej kuchni jest symbolem wielkiego serca, jakiego potrzebują korzystający z tej kuchni bezdomni – uważa ks. Wencepel, wyróżniony tytułem „Proboszcza Trzeciego Tysiąclecia” za podejmowane dzieła charytatywne

gospodarstwa domowego, mebli oraz paszy dla gospodarstw rolnych trafiły z Ustronia Polany do załanych miejscowości w okolicach Sandomierza oraz do powodzi w Budzowie i Makowie Podhalańskim. Ostatni otrzymała parafia Świętej Rodziny w Trześni.

Pomoc trafia oczywiście także do parafian cierpiących z powodu rozmaitych uciążliwości dnia codziennego: gdy brakuje pieniędzy na czynsz, zakup lekarstw, jedzenia czy opału, a także jeśli trzeba pomocy w pielęgnacji chorej czy straszej osoby. Dzięki pomocy parafii dzieci korzystają z posiłków w szkole, a symbolicznym wyrazem pamięci o każdym oddalonym od domu są kartki do odbywających służbę wojskową.

Środków materialnej pomocy dostarcza m.in. loteria fantowa czy akcja sprzedaży świec „Wigilijnego Dzieła Pomocy Dzieciom”. „Biedy mamy pod dostatkiem, więc musimy sobie jakoś radzić” – twierdzą z pogodą parafialne wolontariuszki i nie załamują rąk. Wspólnie zastanawiają się, gdzie wybrać się na kolejny dzień skupienia, bo trudno byłoby znaleźć siły bez Bożego wsparcia.

A. Ś. S.

Bądźcie miłosierni

Przypadający w tym roku 57. Tydzień Miłosierdzia był czasem szczególnego wypełnienia tego wezwania, jakie Chrystus skierował do Apostołów i do nas wszystkich: „Bądźcie miłosierni, jak Ojciec wasz jest miłosierny” (Łk 6,36).

W związku z ogłoszeniem bieżącego roku Międzynarodowym Rokiem Wolontariatu, Tydzień Miłosierdzia stał się zarazem czasem szczególnego zastanowienia nad posługą wolontariuszy – osób bezinteresownie pomagających innym ludziom. Z takich ludzi składają się parafialne zespoły charytatywne. Wolontariuszy spotkać możemy także podczas różnych akcji pomocy, jak choćby organizowanej ostatnio przez Caritas zbiórki darów dla poszkodowanych z powodu powodzi.

„Jak ujmuje to Ojciec Święty w adhortacji *Christifideles laici* wolontariat należy określić jako wyraz apostołstwa – wyjaśnia ks. kan. Józef Zajda, dyrektor diecezjalnej Caritas. – Jest to przejaw solidarności społecznej, polegający na stawianiu się darem na rzecz innych ludzi. Wymaga on gotowości do poświęcenia własnych środków, zdolności, umiejętności, czasu oraz uczestnictwa w życiu innych ludzi, przyjęcia krzyża, jaki ze służbą bliźniemu może być związany”.

W szeregach wolontariuszy dających żywe świadectwo wiary i miłości, może stanąć każdy, bez względu na stan majątku czy posiadane wykształcenie. Potrzeba przede wszystkim gotowości, by jeden drugiego brzemiona nosić...

T. M.

Blżej czytelnika

Książnica Beskidzka uruchomiła dwie nowe placówki biblioteczne, dzięki którym ułatwiony został kontakt z czytelnikami.

Jedną z nich jest punkt biblioteczny w bielskiej dzielnicy Olszówka, otwarty w prowadzonym przez Klub Inteligencji Katolickiej ośrodku „Józefów” przy ulicy Grzybowej. Korzystać z niego będą seniorzy z domu dziennego pobytu oraz młodzi podopieczni świetlicy środowiskowej z „Józefowa”.

Od 17 września działa także przeniesiona do nowej siedziby filia Książnicy w Bielsku-Białej Wapienicy. Czytelnicy znajdą ją obecnie w budynku Bielskiego Centrum Przedsiębiorczości przy ulicy Cieszyńskiej 367. Tam czekają na nich zbiory książek dla dorosłych i dla dzieci, czytelnia prasy oraz specjalny kącik z materiałami informacyjnymi na temat Unii Europejskiej. Filia czynna jest w poniedziałki, środy i piątki w godz. 10.00–18.00 oraz we wtorki w godz. 9.00–15.00.

M. B.

P. M.

23. ROCZNICA PONTYFIKATU
PAPIEŻA JANA PAWŁA II

1978 * 22.10. * 2001

POCZTA SAMOCHODOWA
BIELSKO-BIAŁA - WADOWICE
22 października 2001

Stało się już zwyczajem, że Rejonowy Urząd Poczty w Bielsku-Białej i filateliści zrzeszeni w beskidzkim Okręgu Polskiego Związku Filatelistów czynnie

Beskidzkie
Radio Katolickie

Radiowa rozgłośnia „Anioł Beskidów” prezentuje swój program na częstotliwości UKF 92,7 MHz codziennie w godz. 6.00–21.00. Jest także obecna gościnnie na częstotliwości Radia Maryja UKF 88,4 MHz w dni powszednie w godz. 15.00–16.00, a w niedziele w godz. 16.00–17.00.

Na telefony radiosłuchaczy redakcja czeka pod numerami: 0-33/810 41 88 i 0-33/810 41 89.

Papież i filateliści

włączają się w życie diecezji bielsko-żywieckiej. Tak jest również z obchodami 23. rocznicy pontyfikatu Papieża Polaka Jana Pawła II.

Z tej okazji 22 października w Bielsku-Białej i Wadowicach będą stosowane okolicznościowe datowniki pocztowe według projektu bielszczanina Stefana Gonciarzyka. Nawiązują one tematycznie do obecnego Roku Prymasa Tysiąclecia – Stefana kardynała Wyszyńskiego i przywołują sylwetkę wzniesionego w Lublinie pomnika Papieża i kard. Wyszyńskiego. Z tym samym motywem zostały też wydane w Bielsku i Wadowicach nalepki na listy polecane „R”.

Z okazji 23. rocznicy pontyfikatu RUP w Bielsku wydał też dwie koperty pamiątkowe i dziesięć kart korespondencyjnych. Osiem z tych kart jest kontynuacją serii przedstawiającej dary papieskie zgromadzone w Muzeum Archidiecejalnym w Krakowie.

Staraniem dyrekcji RUP Bielsko-Biała i Kraków Śródmieście na trasie Wadowice-Bielsko-Biała i odwrotnie zorganizowana będzie specjalna pocz-

ta ambulansowa. Przewiezie ona dostarczone przesyłki, które zostaną ostemplowane okolicznościowymi datownikami. W urzędach pocztowych obu miast będzie można nabyć także wielobarwne nalepki poczty samochodowej, na których reprodukowano jest historyczne zdjęcie Ojca Świętego wraz z kard. Wyszyńskim podczas homagium 22 października 1978 r. oraz zdjęcia bazyliki pw. Ofiarowania NMP w Wadowicach i Bazyliki św. Piotra w Rzymie. Wyjazd ambulansu pocztowego nastąpi 22 października: o godz. 9.00 z Wadowic i o godz. 11.30 z Bielska.

Tego samego dnia o godz. 9.00 w katedrze św. Mikołaja w Bielsku-Białej zostanie odprawiona uroczysta Msza święta w intencji Jana Pawła II oraz z okazji Dnia Łącznościowca. O godz. 10.30 w budynku bielskiej Poczty Głównej otwarta zostanie okolicznościowa wystawa filatelistyczna, czynna do 26 października.

STEFAN GONCIARZYK

Ekumeniczne pozdrowienia

Kolejną okazją do ekumenicznej modlitwy stał się przypadający 29 września jubileusz 30-lecia posługi duszpasterskiej ks. infułata Henryka Buszki z polskokatolickiej parafii św. Anny w Bielsku-Białej. Na dzień czynne nabożeństwo do Bielska-Białej przybyli przedstawiciele różnych wyznań, a wśród nich delegat biskupa Tadeusza Rakoczego ks. kan. Józef Budniak, diecezjalny referent do spraw ekumenizmu.

Mottem jubileuszowego dziękczynienia stały się słowa Psalmu 103.: „Błogosław, duszo moja, Panu i nie zapominaj wszystkich dobrodziejstw Jego”. Podczas uroczystości ks. kan. Budniak przekazał okolicznościowy list z wystosowanymi przez biskupa Tadeusza Rakoczego życzeniami błogosławieństwa Bożego dla podejmowanych przez jubilatę prac ekumenicznych i charytatywnych.

T. M.

XVII Tydzień Kultury Chrześcijańskiej

Zapraszamy do udziału w imprezach XVII Tygodnia Kultury Chrześcijańskiej, zorganizowanego przez bielski KIK od 21 do 28 października:

21 października

o godz. 17.00 inauguracyjnej Eucharystii w katedrze św. Mikołaja przewodniczyć będzie biskup Tadeusz Rakoczy;

22 października

o godz. 17.00 w domu katechetycznym w parafii Opatrzności Bożej ks. dr Franciszek Płonka wygłosi wykład „Życie komunią – tworzyć komunię”;

o godz. 17.00 w kinie „Studio” przy ul. Cieszyńskiej 24 odbędzie się projekcja filmu „Prymas” w reż. Teresy Kotlarczyk;

o godz. 18.30 w teatrze „Banialuka” spektakl „Lirnik polski albo rapsod wędrowny” przedstawi scena EL-JOT (Kraków);

23 października

o godz. 16.00 w Książnicy Beskidzkiej otwarta zostanie wystawa „Prymas Tysiąclecia”, a o godz. 17.00 ks. prof. Andrzej Dziuba wygłosi wykład „Życie społeczne według kardynała Stefana Wyszyńskiego”.

o godz. 17.00 w kinie „Studio” – projekcja filmu „Prymas”;

24 października

o godz. 11.00 w Książnicy Beskidzkiej ks. Marek Gańczarczyk, redaktor naczelny „Małego Gościa Niedzielnego” spotka się z czytelnikami;

o godz. 17.00 w kinie „Studio” – projekcja filmu „Prymas” w reż. Teresy Kotlarczyk;

o godz. 19.15 w katedrze św. Mikołaja odbędzie się koncert;

„Auditum de coelis”, obejmujący muzykę misterii średniowiecznych i muzyka religijne polskiego baroku

25 października

o godz. 16.30 w Ośrodku Wydawniczym „Augustana” bp Paweł Anweiler wygłosi wykład „Udział ewangelików w walce z hitleryzmem”;

o godz. 17.00 w kinie „Studio” – projekcja filmu „Prymas”;

26 października

o godz. 17.00 w kinie „Studio” – projekcja filmu „Prymas”;

o godz. 18.00 w kościele Świętych Apostołów Szymona i Tadeusza w Kozach program poetycko-muzyczny „Sonaty Różańcowe” przedstawi Kameralna Orkiestra Barokowa im. G. Ph. Telemanna;

o godz. 19.00 w świetlicy Studia Filmów Rysunkowych odbędzie się spotkanie z Teresą Kotlarczyk – reżyserem filmu „Prymas” i odtwórcą jednej z ról – Grzegorzem Sikorą;

o godz. 19.00 w kościele pw. NMP Królowej Polski koncert pieśni religijnej przedstawi chór z parafii ewangelickiej w Cieszynie;

27 października

o godz. 10.00 w MDK przy ul. 1 Maja 12 odbędzie się koncert laureatów Konkursu Recytatorskiego Poezji i Prozy Religijnej;

o godz. 17.00 w Katolickim Domu Opieki „Józefów” przy ul. Grzybowej 8 rozpocznie się koncert w wykonaniu Ewy Jaślar – harfa. Wstęp tylko za zaproszeniami;

28 października

o godz. 16.00 w kościele pw. Opatrzności Bożej Mszę św. na zakończenie XIV Tygodnia Kultury Chrześcijańskiej sprawować będzie ks. prał. Zbigniew Powada, a homilię wygłosi ks. prał. Jan Sopicki.

Z okazji XX-lecia KIK-u w Bielsku-Białej Poczta Polska uruchomi w Książnicy Beskidzkiej 23 października w godz. 15.00–19.00 stoisko sprzedaży okolicznościowych kart pocztowych ze specjalnym datownikiem zaprojektowanym przez Krzysztofa Kamińskiego.

Na film „Prymas” bilety do nabycia w kinie „Studio” przed seansem. Na pozostałe imprezy wstęp jest wolny.

• Na początku października w żywieckim klubie „Śrubka” rozpoczął działalność Klub Modelarski. Spotkania twórców i miłośników wszelkiego rodzaju modeli odbywają się w każdy wtorek.

• W Cisownicy na Śląsku Cieszyńskim otwarto Izbę Regionalną, w której można oglądać tradycyjny wystrój wiejskiego gospodarstwa i stare sprzęty domowe. Izba powstała z inicjatywy Towarzystwa Miłośników Cisownicy, a całe wyposażenie ofiarowali mieszkancy tej wsi.

• Bielska firma wędliniarska „Starpeck” za swój sztandarowy wyrób – szynkę beskidzką – została uhonorowana złotym medalem Międzynarodowych Targów Poznańskich podczas Międzynarodowych Targów Przemysłu Spożywczego „Polagra-Food 2001”.

• Architekci z całej Polski spotkali się w Jaworzu na IV Forum Architektury Krajobrazu. W czasie dwudniowych obrad uczestnicy dyskutowali nad dostosowaniem form architektonicznych budynków do otaczającego krajobrazu.

• Galeria Bielska BWA zaprasza na dwie nowe wystawy. Pierwszą z nich jest ekspozycja prac, nadesłanych na IX Międzynarodowe Biennale Małej Formy Graficznej i Ekslibrisu w Ostrowie Wielkopolskim. Drugą wystawę stanowi prezentacja twórczości grupy absolwentów Państwowego Liceum Sztuk Plastycznych w Bielsku-Białej.

• Na boisku Bielskiego Towarzystwa Sportowego „Rekord” w Cygańskim Lesie odbyły się Targi Zdrowia, na których swe oferty prezentowały publiczne i prywatne placówki służby zdrowia. Targi połączone były z festywnym rodzinnym „W stronę zdrowia”.

• Po raz drugi Bielsko-Biała znalazło się pod względem rozwoju w czołówce miast – powiatów grodzkich. W rankingu, opracowanym przez dziennik „Rzeczpospolita”, Bielsko-Biała znalazło się na dwunastym miejscu.

• Od 16 do 18 listopada trwać będzie w Andrychowie XXIII Ogólnopolski Przegląd Piosenki Turystycznej „Piostur Gorol Song”. Zgłoszenia chętnych do wystąpienia na tej imprezie przyjmowane są w andrychowskim MDK do 24 października.

• Do końca października w bielskim muzeum, mieszczącym się w Zamku Sulkowskich, czynna będzie wystawa pt. „Wojownicy – przeszłość i chwala”. Zaprezentowano na niej broń, maski i inne akcesoria wojowników, między innymi japońskich, indiańskich i afrykańskich. Ekspozaty pochodzą ze zbiorów Muzeum Etnograficznego w Krakowie i Muzeum Afrykanistycznego w Olszynie.

• We wrześniu przedstawiciele władz Bielska-Białej podpisali umowę o partnerskiej współpracy z Monreale na Sycylii, a 2 października zawarli umowę o miastach bliźniaczych z Beit Sahour w Autonomii Palestyńskiej.

• 27 października w świetlicy OSP Straconka odbędzie się VIII Zjazd Miejski Związku Ochotniczych Straży Pożarnych w Bielsku-Białej. Spotkają się na nim przedstawiciele 10 terenowych i 16 zakładowych jednostek OSP, skupiających łącznie 1460 strażaków ochotników.

Katolicki Telefon Zaufania

812 26 67

16⁰⁰–21⁰⁰

Bielsko-Żywiec

Adres redakcji: ul. Słowackiego 27,
43-300 Bielsko-Biała, tel. (0-33) 812 51 39
e-mail: bielsko@goscieniedzielnym.pl
www.bielsko.goscieniedzielnym.pl

Pomnik „Królowi Wieków” przed kościołem parafialnym w Dziewkowicach

OPOLE

21 października 2001 42/501

gość
niedzielnny

Jubileusz kościoła w Dziewkowicach

Wokół świątyni wyrosta wspólnota

14 października uroczystość obchodzą w Dziewkowicach 25. rocznicę konsekracji tamtejszego kościoła parafialnego pw. Świętych Joachima i Anny. Uroczystościom przewodniczył opolski biskup pomocniczy Jan Bagiński w koncelebrze 15 kapłanów.

KS. ERNEST NOZIŃSKI

Przed dwudziestu pięciu laty, 10 października 1976 r., bp Wacław Wycisk konsekrował nową świątynię. Budowa trwała cztery lata. W 1972 r. w Dziewkowicach, które wówczas były filią parafii w Jemielnicy, zamieszkał prywatnie u ludzi jako jemielnicki wikariusz, ks. Ernest Noziński. Od tego roku też można mówić o początkach parafii w Dziewkowicach, choć nie było na to zgody ówczesnych władz państwowych, które wydały pozwolenie na budowę kościoła filialnego, a nie parafialnego (pojawiały się też z ich strony zarzuty, że kościół będzie zbyt duży). Od 1972 r. prowadzone są osobne księgi parafialne i to w zasadzie decydowało o powstaniu parafii, a nie zgoda władz komunistycznych. W świetle prawa PRL o początkach parafii można mówić dopiero w 1980 r. Wtedy też, 13 czerwca 1980 r., bp Alfons Nossol oficjalnie erygował tamże „nową” parafię, a dotychczasowy jej duszpasterz – ks. Ernest Noziński – został pierwszym proboszczem.

Budowa kościoła odbywała się we własnym zakresie pod kierunkiem ks. Nozińskiego. Parafianie postawili kościół w czynie społecznym. Równocześnie z budowaniem świątyni tworzyła się nowa wspólnota parafialna. „Budując świątynię nie opuściłem ani jednej lekcji religii, mając świadomość, że budując kościół zewnętrzny należało równolegle budować wspólnotę parafialną” – wspomina po latach ks. prałat Ernest Noziński. Efekty takiej postawy widoczne są dziś na każdym kroku.

Działa tam szereg grup parafialnych: psalterzystki, Dzieci Maryi, 21 grup Żywego Różańca, szafarze Komunii św., parafialny zespół Caritas, wspólnota lektorów, kolektorzy, dwie grupy ministrantów (młodszy i starszy), Parafialny Apostolat Trzeźwości im. św. Maksymiliana; orkiestra dęta, parafialna rada duszpasterska, Wspólnota św. Anny (seniorzy) i poradnictwo rodzinne. W minionym dwudziestopięcioletniu z dziewkowickiej parafii wyszło dwóch kapłanów – ks. Piotr Tarlinski i ks. Jan Palus, oraz s. Estera Fila, służebnica NMP i br. Ernest Guz OFM. W 1980 r. wybudowano dom para-

fialny z salkami, w których wspomniane grupy gromadzą się na spotkaniach i tzw. dom księdza emeryta, w którym mieszkają rekolekcjoniści, goście, diakoni odbywający praktykę duszpasterską. Parafia wybudowała również w 1985 roku klasztor Sióstr Służebniczek NMP, a na rozpoczęcie Roku Jubileuszowego pomnik „Królowi Wieków”, który został poświęcony przez abpa Alfonsa Nossola. Z tej okazji 629 osób złożyło Akt Zawierzenia Królowi Wieków na nowe tysiąclecie. Wspomniane budowle wraz z kościołem zaprojektował architekt Zdzisław Budziński.

W 1979 r. ksiądz proboszcz założył parafialną księgę katechizacji. Po zakończeniu roku szkolnego uczniowie szkół średnich i gimnazjaliści przynoszą świadectwa szkolne z oceną z religii, która jest następnie wpisywana do tejże księgi. Duża grupa, każdorazowo około 90 osób, uczestniczy we Mszy św. młodzieżowej, która jest odprawiana w pierwsze czwartki miesiąca. Wtedy też jest okazja do spowiedzi. W parafii jest prowadzona również

katecheza dla dorosłych, a raz w miesiącu, w niedzielę po Mszy św., starsza młodzież uczestniczy w katechezie przygotowującej do życia w rodzinie. W cotygodniowych ogłoszeniach duszpasterskich nie znajdziemy informacji o nabożeństwach, które odprawiane są każdego dnia przed Mszą św. W każdą niedzielę śpiewane są nieszpory, w poniedziałki – nabożeństwo do Ducha Świętego, wtorki – do św. Anny i św. Joachima ze specjalną własną litanią do obojga patronów, środy – godzinki i litania do św. Józefa, czwartki – Koronka do Bożego Miłosierdzia, piątki – do NSPJ. Nabożeństwa w sobotni wieczór są podziękowaniem, przez wstawiennictwo Matki Bożej, za miniony tydzień z prośbą o błogosławieństwo na nowy tydzień. Do modlitw włącza się solenizantów, którzy w nowym tygodniu obchodzić będą urodziny czy imieniny. Również odczytuje się imiona zmarłych, których rocznica śmierci przypada w owym tygodniu. W gablotce parafialnej umieszcza się też nazwiska solenizantów i zdjęcia zmarłych.

Na szczególną uwagę zasługują wydawnictwa parafialne. Ks. prałat Ernest Noziński, były długoletni dyrektor Wydawnictwa Świętego Krzyża w Opolu, dostarcza swoim parafianom sporo lektury. Co tydzień wierni otrzymują *Informacje Duszpasterskie* zawierające porządek nabożeństw i najważniejsze ogłoszenia. Wydawnictwem okolicznościowym ukazującym się z okazji świąt i ważniejszych wydarzeń parafialnych jest *Posłaniec Świąteczny* (58 numerów) oraz *List Proboszcza do Parafian* (44 listy). Oprócz tego rozprowadza się wiele tytułów prasy religijnej, która jest wyłożona w czytelni biblioteki parafialnej liczącej przeszło 1500 pozycji.

Warto jeszcze wspomnieć, że ksiądz proboszcz doskonale zna swoich parafian. Wielką pomocą w duszpasterstwie, od czternastu lat, służy komputer. Na koniec XX wieku wydany został komputerowy wydruk wszystkich ksiąg parafialnych i wykaz parafian w porządku alfabetycznym.

KS. ZBIGNIEW ZALEWSKI

W Jemielnicy Skarby sprzed wieków

Dawne opactwo cystersów jest wielkim skarbem Jemielnicy, nadaje miejscowości dostojeństwa i piękna, ale również przysparza sporo kłopotów związanych z utrzymaniem w dobrym stanie jego zabudowań. Kościół Wniebowzięcia NMP zbudowany w XIII/XIV wieku, wielokrotnie niszczonego pożarami, rozbudowany w stylu barokowym około 1714 roku i w latach 1733–40 zachował część gotyckiej architektury. Niezwykle bogaty wystrój barokowy i rokokowy z kilkunastoma ołtarzami, rzezbami świętych, obrazami, detalami architektonicznymi wymaga niezwyklej troski i dużych pieniędzy potrzebnych do stałej renowacji tych cennych zabytków.

Ks. proboszcz Henryk Picheń od kilku lat systematycznie prowadzi renowację kościoła. Koszt tych przedsięwzięć finansują parafianie składając na ten cel ofiary. Już odnowionych zostało piętnaście ołtarzy bocznych, szesnasty jest w końcowej fazie renowacji. Poza ołtarzami wykonano w kościele dziesiątki innych prac, między innymi

Ciąg dalszy na str. 16

Ks. Józef Kowolik – dyrygent orkiestry Symphonia Rusticana, która 7 października wystąpiła przed jemielnicką publicznością

Pozdrowienia andyjskie

Droga do skruchy i partnerskiej współpracy

Dla wyjaśnienia podam, że opolskim księżom przypadło obsługuwać północny rejon diecezji Huancavelica, położonej w środkowych Andach, uznawanej za najuboższy rejon Peru. Cała prowincja Tayacaja, którą obejmują duszpasterskim wysiłkiem, dostarcza wprawdzie niezwykle krainobrazów, okazji do odbywania wędrówek – ale tak jest, gdy są one pomyślane jako wzbogacanie swych przeżyć, może podejmowanych tylko raz w życiu; ale gdy należy spojrzeć na te przestrzenie w duchu odpowiedzialności za właściwą posługę duszpasterską, wtedy powaga napętnia umysł.

Bazą jest miasteczko Pampas, z plebanią, prądem, wodą, telefonem i funkcjonującym komputerem z Internetem. Stąd trzeba wyruszać do Huaribamba, Pazos, Acostambo, Salcabamba, Surcubamba – wymienię tylko siedziby jurysdykcyjne parafii, bowiem w ich cieniu kryje się niemal 350 wiosek, osiedli i różnych przysiółków, a nie do wszystkich dojedzie nawet najsprawniejszy samochód. Kiedyś czytaliśmy, jak to misjonarze ładowali na muły swoje bagaże i na tygodnie, a nawet miesiące znikali z pola „cywilizacji”, by zmierzać na spotkanie nieznanym sobie ludzi i zanosić im Chrystusa wraz z Jego orędziem. Dziś przybiera to inny wymiar, ale wyzwanie pozostaje to samo. Od 500 lat chrześcijaństwo jest obecne w tym narodzie i społeczności. Prześledzenie dróg dziejowych byłoby bardzo interesujące i pouczające, ale siedząc na plebanii w Pampas nie tyle zagłębiał się w rozważania o przeszłości, ile chcieliśmy poszukiwać diagnozy na dzień dzisiejszy: dlaczego taki dotkliwy brak rodzimych powołań,

dlaczego odbieramy dość płytko tutejsze chrześcijaństwo, zauważamy małe wymagania stawiane wiernym. Równocześnie jednak doświadczałyśmy niezwykłego szacunku dla treści religijnych: kościoły pełne rano, w południe i wieczorem, a widząc modlących się wiernych – także mężczyzn, co Europa uznalaby za kuriozum niegodne ery postępu i emancypacji ducha ludzkiego – nie znajdujemy słów podziwu. To więc nie dopiero pionierskie kroki w służbie ewangelizacji, to duszpasterstwo – rzecz by się chciało: normalne – tyle, że w wyjątkowo surowych i trudnych warunkach. Diecezja położona na wysokościach, o obszarze 21 tysięcy km kwadratowych, gdzie mieszka niecałe pół miliona ludzi, ale pracuje ledwo 30 kapłanów, w znacznej części z zagranicy! Poszczególni duszpasterze posiadają bardzo wielki zakres samodzielności, właściwie jakiś odgórny program duszpasterski nie istnieje, bo każda „parafia” wymaga indywidualnego potraktowania. Rodziły się więc niemal spontanicznie dalsze pytania: na ile tutejszy Kościół diecezjalny potrafi już być animatorem swych własnych potrzeb? Czy chrześcijaństwo jest również własną treścią odwiecznych mieszkańców tych stron? Czy zaradzeniem, nawet cząstkowym, byłoby kształcenie i wychowywanie liderów, mogących być pośrednikami ogniwami w animacji chrześcijańskiej poszczególnych wspólnot, zwłaszcza, że sekty czynią wiele spustoszenia, bo kapłan katolicki może być bardzo rzadko w trudno dostępnych rejonach? Na te i inne nurtujące pytania nie znalazłem już pełnej odpowiedzi, ale dzięki wyjaśnieniom i opowiadaniom naszych drogich współbraci księży: Marka Trzeciaka, Joachima Pohla i Norberta Hermana (Henryk Pocześniok, proboszcz w Pampas, był wtedy na zasłużonym urlopie w domu), znających już po kilku latach swoje owczarnie, bardziej spokojnie i z pokorą spoglądamy dziś na te bardzo złożone ich wysiłki. Z całym przekonaniem odnajdujemy też

Ks. bp Jan Kopiec odwiedził nuncjaturę apostolską w La Paz. Na zdjęciu w towarzystwie bp. Józefa Wesołowskiego, ks. Joachima Waloszka i misjonarza ks. Marka Trzeciaka.

sens postannictwa naszych księży wśród godnego szacunku ludu Andów.

Może nieco inaczej jest w Bolii, gdzie znacznym wsparciem jest posługa zakonów, dysponujących przez to większymi możliwościami personalnymi i nawet materialnymi, chociaż troska o kruche powołania jest ciągle wyzwaniem. Doświadczyliśmy tych prawd w spotkaniach w Copacabana, La Paz i Cochabamba z naszymi franciszkanami z prowincji św. Jadwigi, werbistami i zmartwychwstańcami, franciszkanami konwentualnymi i Siostrami Służebniczkami Dębickimi, także w centralnym seminarium duchownym w Cochabamba, które Ojciec Święty poświęcił osobiście w 1988 r. (warto dodać, że w tym mieście, nazywanym przez naszych misjonarzy „boliwijskim Krakowem” mieści się 70 zakonnych domów formacyjnych!). To wszystko potwierdził nam nuncjusz apostolski w Bolii, nasz Rodak abp Józef Wesołowski, podczas precudownej audiencji w swojej rezydencji w La Paz!

A może więc – idąc za duchem Jubileuszu 2000 z zaproszeniem do

rachunku sumienia – jest to też droga do wyrażenia skruchy i wchodzenia w partnerską współpracę na miejsce dawnego panowania, by uzupełnić braki, które były częścią europejskiej obecności w przeszłości? Nie wiem tego dokładnie, ale tak chciałbym widzieć naszą obecność na przestrzeniach wysokogórskich osiedli, które Opatrzność wyznaczyła dumnym potomkom wielkich kultur andyjskich. Że uznają naszą obecność i posługę. Z jakim przejęciem i godnością podają rękę na przywitanie. Ile przecież za tym gestem musi kryć się wewnętrzny przełamanie, by na to się zdobyć. To wielkie wyróżnienie dla człowieka białego, by dostąpić przywileju wyciągniętej ręki odwiecznych gospodarzy tych ziem. To zrozumiałem dopiero na miejscu, gdy nas nasi współbracia zachęcali do odpowiadania na wyciągnięte ręce i byśmy nie próbowali jedynym uśmiechem wszystkiego załatwić.

cdn.
BP JAN KOPIEC

Skarby sprzed wieków

Ciąg dalszy ze str. 15

położono nowe tynki i zainstalowano system alarmowy. Równocześnie wyremontowano filialny kościółek w Szczepanku, w tym przypadku z pomocą parafianom przyszedł burmistrz Strzelec Opolskich, Krzysztof Fabianowski. Jeżeli chodzi o koszt renowacji ołtarzy, to ponieśli go parafianie. Z wyjątkiem czterech ołtarzy sfinansowanych ze środków Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Niemiec.

Przed wspólnotą parafialną stoi jeszcze jedno wielkie zadanie, konserwacja głównego ołtarza. Będzie to bardzo kosztowne przedsięwzięcie, żeby pomóc ks. proboszczowi

w gromadzeniu środków finansowych parafianie z rady parafialnej, rady sołeckiej, kilku energicznych mieszkańców Jemielnicy postanowili organizować imprezy dobroczynne, podczas których zbierane będą pieniądze na odnowienie ołtarza. Pierwszy koncert z tego cyklu zorganizowano w niedzielę 7 października br. Przed jemielnicką publicznością i dużym gronem zaproszonych osób, przyjaciół Jemielnicy, jej byłych mieszkańców, palamentarzystów, przedstawicieli zakładów pracy wystąpiła orkiestra „Symfonia Rusticana” z Naczęslawic pod dyrekcją ks. Jerzego Kowolika.

D.S

Chleb dla każdego

Każdego ranka gromadzą się przed Domem Księża Emerytów w Opolu chętni do skorzystania z poczęstunku przygotowywanego przez siostrę franciszkanę Elezbąnę. Głodni i bezdomni często proszą o wsparcie, w różnych porach dnia, nawet późnym wieczorem. Zdarza się, że nawet w nocy ktoś dobija się do bramy zabudowań kościelnych przy ulicy kard. Kominka. Żeby usprawnić prowadzenie kuchni i normalnie egzystować

w domu zakonnym, siostry wprowadziły zwyczaj wydawania jedzenia w godzinach od dziewiętej do trzynastej w południe. Z wielu bochenków chleba s. Elezbana robi kanapki ze smalcem, którymi obdarowywany jest każdy proszący o wsparcie. Nigdy nie wiadomo, ilu przyjdzie po chleb, czasami jest to kilka osób a czasami kilkanaście. Jedno jest pewne, że nikt nie odejdzie od bramy bez chleba.

(s.)

Pamięci Maxa Drischnera

Max Drischner, kantor i organista w ewangelickim kościele św. Mikołaja w Brzegu w latach 1924–1944, kompozytor i pedagog przedłożył muzykę nad teologię, ale jak twierdzą jego biografowie z ławki organowej ewangelizował nie mniej wydajnie niż niejeden teolog z kazalnicy.

Pierwszy nurt działalności Drischnera to określenie i wprowadzenie w życie bardzo konkretnego funkcjonowania chóru kościelnego pojmowanego jako część zboru i spełniającego wobec niego rolę służebną. Chór powinien śpiewać na nabożeństwach świadomie, rozumieć każdy wykonywany utwór jako jedność z czytaniem i rozważaniem Słowem Bożym – uważał Max Drischner, który mając wielki talent pedagogiczny i chórmi-strzowski gromadził wokół siebie liczne grono młodzieży, osób zainteresowanych muzyką kościelną włącznie z wybitnymi muzykami korzystającymi z doświadczeń Drischnera prowadzącego w tym czasie słynny chór młodzieżowy przy kościele św. Mikołaja w Brzegu.

Drugi nurt pracy Drischnera to organistyka; zasłynął jako koncertujący organista w Niemczech, Norwegii, Francji.

Max Drischner komponował utwory organowe, chorałowe, koncerty, preludia chorałowe. Najbardziej popularną jego kompozycją stała się „Brzeska pasterka 1944” napisana tuż przed opuszczeniem ukochanego Śląska. Max Drischner urodził się w 1891 roku w Przewornie (Prieborn), we wsi położonej między Grodkowem a Strzelinem. 27 października 1946 roku wraz z matką i siostrą podzielił los tysięcy mieszkańców Śląska, wysłany został do Niemiec. Drugą ojczyznę odnalazł Drischner w Grauhof koło Goslar, ale

do ostatnich swoich dni tęsknił do śląskiej ziemi i „z niej czerpał swoje natchnienie”.

W kaplicy parafii ewangelicko-augsburskiej w Opolu 7 października br. odbył się w ramach roku drischnerowskiego (w roku 2001 przypada 110. rocznica urodzin i 30. śmierci wielkiego kantora i kompozytora) uroczysty koncert poświęcony pamięci Maxa Drischnera. Wśród wielu gości przybyłych na tę uroczystość ks. Marian Niemiec, proboszcz opolskiej parafii ewangelicko-augsburskiej, serdecznie witał biskupa kościoła ewangelicko-augsburskiego w Polsce ks. Janusza Jaguckiego, przedstawicieli kościoła rzymskokatolickiego, wójta i proboszcza parafii rzymskokatolickiej w Przewornie, muzyków i dyrygentów, księży z parafii ewangelickich, oraz władze miasta Opola.

Utwory Maxa Drischnera, Jana Gawlasa, Mikołaja Gomółki, Stanisława Moniuszki złożyły się na program wykonany przez organistę Mar-

cina Lauznera, studenta Akademii Muzycznej w Katowicach, chóru i zespołu dziecięco-młodzieżowego parafii ewangelicko-augsburskiej w Opolu pod dyrekcją Igora Griszczewskiego.

Podczas koncertu odbyła się ceremonia nadania nazwy „Effata” dziecięco-młodzieżowemu zespołowi, jako że „pragnie on swymi pieśniami otwierać serca, uszy i oczy na piękno Bożego stworzenia”. Imię Maxa Drischnera dla upamiętnienia jego działalności i twórczości kompozytorskiej nadał ks. bp Janusz Jagucki chórowi, który od 1984 roku kontynuuje tradycję rodzimej choralistyki ewangelickiej, pielęgnując twórczość kompozytorów śląskich: J. Sztwiertni, J. Gawlasa, J. Elsnera, M. Drischnera, T. Sikory; służy swym śpiewem wszystkim parafiom ewangelickim w województwie opolskim, również uczestniczy w licznych spotkaniach ekumenicznych.

TERESA SIENKIEWICZ-MIŚ

„Zapiski” nagrodzone!

Z wielką przyjemnością informujemy, że 5 października ks. Hubert Mikołajec otrzymał nagrodę starosty raciborskiego Marka Bugdola za książkę „Zapiski wiejskiego proboszcza”. Nagrody za osiągnięcia w dziedzinie kultury przyznawane są przez starostę raciborskiego od trzech lat. W tym roku otrzymali je również dr Ryszard Kincel, dyrektor Biblioteki Miejskiej w Raciborzu – za całokształt twórczości literackiej oraz Magdalena Gogół – Peszke z Kuźni Raciborskiej za działalność plastyczną.

– Byłem zaskoczony tą nagrodą, ale cieszę się, że w epoce cywilizacji obrazkowej docenione zostało również słowo – powiedział nam ks. Hubert Mikołajec, który jest proboszczem w podraciborskim Zabelkowie,

ale także wielkim miłośnikiem literatury. „Zapiski wiejskiego proboszcza” to zbiór felietonów ks. Mikołajca, które ukazywały się na łamach „Opolskiego Gościa Niedzielnego” w stałej rubryce „Kącik wiejskiego proboszcza”. Cieszyły się one wielką popularnością wśród naszych Czytelników, zarówno ze względu na swoją treść będącą efektem wnikliwej obserwacji życia oraz z powodu języka – pięknego, prostego i pełnego życzliwego poczucia humoru. W roku 2000 felietony ukazały się na rynku księgarskim nakładem Wydawnictwa Świętego Krzyża w Opolu. Można je jeszcze nabyć w sklepie Wydawnictwa za zupełnie niewygórowaną cenę 7,50 złotych.

ak

Kronika diecezji

● Około trzystu osób wzięło udział w Diecezjalnym Dniu Wspólnoty Ruchu Światło-Życie Diecezji Opolskiej, który odbył się 22 września br. w parafii pw. Świętych Piotra i Pawła w Opolu. Eucharystii przewodniczył bp Jan Kopiec.

Nawiązując do Ewangelii (Łk 8,4–15) Ksiądz Biskup podkreślił konieczność zakorzenienia różnych kościelnych dzieł w Chrystusie. Zakorzenienie to jest warunkiem wydania owocu. Kolejnymi ważnymi momentami dnia wspólnoty była godzina świadectwa połączona z nabożeństwem odpowiedzialności i świadectwa dotyczące Krucjaty Wyzwolenia Człowieka oraz relacji w rodzinie. Dzień Wspólnoty zakończył się modlitwą o pokój na świecie.

● 26 i 27 września br. w Warszawie odbył się ogólnopolski finał konkursu wiedzy o osobie i dziełach kardynała Stefana Wyszyńskiego pt. „Na grani tysiącleci”. Województwo śląskie reprezentowała pochodząca z diecezji opolskiej Sabina Nowak, uczennica II Liceum Ogólnokształcącego w Raciborzu. Raciborzanka, prowadzona przez katechetę ks. Piotra Sługockiego, przedstawiła pracę pisemną nt. „Obchody Milenium Chrześcijaństwa Polski doświadczeniami wolności Polaków”. W ogólnopolskim finale konkursu uczestniczyło 50 uczniów szkół średnich wyłonionych drogą eliminacji szkolnych, wojewódzkich i centralnych. Do rywalizacji przystąpiło około 30 tysięcy uczniów w całej Polsce. Do etapu finałowego zakwalifikowali się również uczniowie z Opola i Zawadzkiego. Konkursowi patronowali Prymas Polski i Minister Edukacji Narodowej.

● 2 października br. w kościele seminaryjno-akademickim pw. św. Jadwigi została odprawiona koncelebrowana Msza św. inaugurująca nowy rok akademickiego 2001/2002 w wyższych uczelniach miasta Opola. Eucharystii przewodniczył ordynariusz gliwicki bp Jan Wierzbicki, natomiast słowo Boże wygłosił abp Alfons Nossol.

● Pod hasłem „Śląsk – wczoraj, dzisiaj, jutro. Z przeszłości uczymy się dla teraźniejszości” od 1 do 6 października br. odbywało się w Kamieniu Śląskim VI Seminarium Śląskie. Podczas kilkunastu spotkań poruszono problemy gospodarcze, historyczne, duszpasterskie, kulturalne naszego regionu, sytuacji mniejszości narodowych oraz wychowania. Organizatorem sympozjum było duszpasterstwo grup mniejszości narodowych diecezji opolskiej.

● Bp Kopiec przewodniczył Sumie odpustowej ku czci św. Franciszka sprawowanej 4 października br. w opolskim kościele franciszkańskim pw. Świętej Trójcy.

● 4 października br. w warszawskim hotelu Klonowa odbyła się uroczystość wręczenia nagrody im. Jerzego M. Milewskiego biskupowi opolskiemu abp. Alfonsowi Nossolowi za szczególne dokonania na rzecz upowszechniania postaw tolerancji i współpracy polsko-niemieckiej.

Zaproszenia

KIK zaprasza

Kędzierzyn

23 X, godz. 17.30 – o. prof. Franciszek Rosiński: *O pochodzeniu człowieka w świetle wiary*;

26 X, godz. 16.00–18.00 – zbiórka darów na rzecz schroniska dla bezdomnych w Bielicach;

30 X, godz. 17.45 – nabożeństwo różańcowe;

Kluczbork

28 X, godz. 17.00 – Piotr Stefaniuk: *Polskie nekropolie*;

Zdzieszowice

26 X, godz. 19.00 – Stanisław Stępień – Poezja ks. Norberta Bończyka;

XVII Światowy Dzień Młodzieży

odbędzie się od 18 do 28 lipca 2002 r. w Toronto w Kanadzie. Wszyscy chętni do wzięcia udziału w tym spotkaniu mogą otrzymać wyczerpujące informacje w Duszpasterstwie Młodzieży Diecezji Opolskiej: Ks. Piotr Burczyk, 48-118 Lisiećce, tel. 077/485-71-28 (e-mail: pburczyk@post.pl). Jednym z wymogów praw-

nych, umożliwiających wylot do Kanady, jest otrzymanie wizy tego kraju. Według ustaleń dokonanych przez rząd kanadyjski wizy dla uczestników XVII ŚDM, po raz pierwszy w historii, będą wydawane gratisowo. Wnioski o wydanie wiz muszą być złożone w odpowiednich urzędach konsularnych z dużym wyprzedzeniem. Ze względu na fakt, że młodzież z Polski będzie największą delegacją potrzebującą wiz (kilka tysięcy) zaleca się nie odkładanie tej procedury na ostatnią chwilę.

Jesienne spotkania misyjne

członków Papieskich Dziel Misyjnych z nyskiego rejonu duszpasterskiego odbędzie się 27 października godz. 10.00 w parafii św. Jakuba i św. Agnieszki w Nysie.

Koncert organowy w Starych Budkowicach

W niedzielę, 28 października o godz. 15.30, w kościele parafialnym pw. św. Rocha w Starych Budkowicach odbędzie się koncert organowy w wykonaniu Terezy Ramoli.

● Podczas inauguracji roku akademickiego na Uniwersytecie Opolskim nagrody Ministerstwa Edukacji Narodowej wręczono trzem opolskim naukowcom: prof. Dariuszowi Dolińskiemu, dr Annie Pobóg-Lenartowicz oraz ks. dr. hab. Piotrowi Morcińcowi. Poinformowano również o powołaniu Fundacji św. Wojciecha. Jej fundatorem jest mec. H. Foth z Düsseldorfu, który najpierw podarował uniwersytetowi 200 tysięcy marek na odbudowę kaplicy św. Wojciecha w nowym gmachu UO (cały budynek ma być oddany do użytku w marcu przyszłego roku), a teraz będzie rocznie przeznaczał 10 tysięcy marek na realizację projektów naukowych opolskich naukowców. Tegoroczne stypendia Fundacji przyznano Norbertowi Honce, Remigiuszowi Pośpiechowi i Jarosławowi Bogackiemu.

● W Nysie zainauguowała działalność Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa. W pierwszym roku akademickim na pięciu kierunkach studiów będzie się uczyło 1107 studentów. Rektorem PWSZ jest prof. Ryszard Knosala. W przyszłym roku szkoła wyższa o podobnym charakterze zostanie otwarta w Raciborzu.

● Władze powiatu Racibórz ratyfikowały umowę o współpracy partnerskiej z Märkscher Kreis, powiatem z Północnej Nadrenii Westfalii. Jest to pierwsza umowa partnerska zawarta przez powiat raciborski, a zakłada ona współpracę w gospodarce, służbie zdrowia, oświacie, kulturze i sporcie.

● Wyniki tegorocznej edycji konkursu „Piękna Wieś Opolska”: w kategorii najpiękniejsza wieś zwyciężyły Borki Wielkie (gmina Olesno), za najpiękniejszą zagrodę uznano gospodarstwo Eleonory Gmyrek ze Skrońska (gmina Gorzów Śląski), a za pomysł na najlepszy projekt odnowy wsi pierwsze miejsce uzyskał Międzynarodowy Konkurs Drwali w Bobrowej (gmina Rudniki).

● W rankingu Centrum Badań Regionalnych potencjał rozwoju województwo opolskiego został oceniony na 23,56 punktów. Niższy ma tylko województwo świętokrzyskie (21,56). Najwyżej oceniono województwa: mazowieckie (74,58), śląskie (66,20) i wielkopolskie (52,13). Za to w rankingu miast – powiatów grodzkich Opole uplasowało się na wysokiej 9 pozycji, tuż za Katowicami.

● Sukcesem zakończyły się występy opolskich zespołów mażoretkowych na III Mistrzostwach Europy, które odbyły się w Mablethorpe (Wielka Brytania). Zespół „Kaprys” z Branicy zdobył wicemistrzostwo Europy w tańcach mażoretkowych, a dziewczęta z zespołu „Beta” z Ozimka zajęły czwarte miejsce w kategorii „pom-pom” (choreografia z pomponami). Mażoretka to, nieco upraszczając, dziewczyna, która tańczy w zespole w rytm marszów granych przez orkiestrę.

Czwarta rano

Trzej dobrzy synowie

Czasy wydają się być takie przełomowe, że z tej przełomowości aż ma się ochotę tylko kawały opowiadać. Trzech synów opuściło rodzinny dom, dorobiło się majątku, a że byli to dobrzy synowie to każdy z nich, z osobna, postanowił zrobić mamie duży prezent. Przechwalają się przed sobą. Ja kupiłem naszej mamie wielki dom, powiada pierwszy. Drugi też wygląda na zadowolonego z siebie: wysłałem mamie mercedesa i opłacam kierowcę, mówi. Trzeci ani okiem mrugnie i tylko śmieje się pod nosem. Przebiłem was obydwu, rzeczce. Pamiętacie, jak bardzo mama lubiła czytać Biblię? A przecież wiecie, że teraz nie widzi już tak dobrze jak dawniej. I wiecie co jej kupiłem? Papugę, która zna całą Biblię na pamięć! Wystarczy, że ma-

ma podać nazwę książki i numer rozdziału a papuga, specjalnie szkolona przez dziesięć lat, natychmiast zacznie recytować odpowiedni fragment.

Wkrótce po tym trzej synowie otrzymali listy dziękczynne od mamy. Do pierwszego napisała tak: Synku, ten twój dom jest taki ogromny. Mieszkam tylko w jednym pokoju, ale muszę sprzątać całe dwa piętra. Drugi przeczytał: Synu, jestem już za stara na podróżowanie. Większość czasu siedzę w domu, więc rzadko używam twojego mercedesa. A ten kierowca jest bardzo niewychowany. Trzeci zaś syn otrzymał podziękowanie następującej treści: Kochany syneczku! Ty najlepiej wiesz, co twoja mama naprawdę lubi. Kurczak był wspaniały.

To nie jest oczywiście żaden kawał z morałem. Jeśli już to tylko z takim, że nie jest łatwo dawać prezenty. Dobre prezenty dawać to jest prawdziwa sztuka. A najprawdziwsza sztuka to jest umiejętność przyjmowania prezentów. Milion złotych dla tego solenizanta, który umie powstrzymać kwaśny dziękczynny uśmiech odpakowując trzeci z kolei łynek do kawy. Całe szczęście, że odpakowywanie prezentów ślubnych mamy już dawno za sobą.

A poza tym, absolutnie, zupełnie z innej beczki, czy nie uważacie, że kurczaki za bardzo zdominowały nasze stoły? Moje dzieci nie chcą w ogóle jeść kotleta schabowego. Bo prawdziwy jest tylko kotlet ze sfiletowanego kurczaka.

PIOTR ZABRZAŃSKI

Świat utrwalony w obrazach

Muzeum im. Jana Dzierżona w Kluczborku zaprasza w październiku do obejrzenia wystawy *Malarstwo Bronisława Gniazdowskiego (1901–1990)*. W setną rocznicę urodzin Artysty ze zbiorów Rodziny, Galerii Sztuki Współczesnej i Muzeum Śląska Opolskiego w Opolu, prywatnych oraz własnych Muzeum, przypominającej postać i twórczość artystyczną kluczborskiego malarza.

Bronisław Gniazdowski urodził się w Warszawie, studiował w warszawskiej Akademii Sztuk Pięknych, uzyskując dyplom w 1931 r. Był wówczas jednym z członków grupy – tzw. Trzeciego Bractwa Łoży Wolnomalarskiej, której patronował Tadeusz Pruszkowski, a skupiającej artystów, dla których w malarstwie istotny był kolor. Po II

wojnie światowej zamieszkał z rodziną w Kluczborku, gdzie poza własną twórczością artystyczną, udziałem w licznych plenerach malarskich, opolskich i ogólnopolskich, zajmował się plastycznym ruchem amatorskim i nauczaniem młodzieży. W latach 1956–1959 był jednym z organizatorów kluczborskiego Muzeum, w którym potem pracował jako asystent do 1963 r., wykorzystując wcześniejsze, przedwojenne doświadczenia nabyte podczas pracy w Muzeum w Krzemieńcu na Wołyniu.

Na ekspozycji można zobaczyć kilkadziesiąt prac olejnych i rysunków artysty, jak również fotografie i pamiątki rodzinne, dyplomy, odznaczenia i katalogi. Prezentowane obrazy przedstawiające przede wszystkim

pejzaże i zabytkową architekturę, głównie Opolszczyzny oraz martwą naturę, powstały w ostatnim trzydziestolecu życia artysty. Ponadto są portrety, w tym członków rodziny i znajomych, które zajmują wiele miejsca w jego dorobku artystycznym. Wystawę zamyka ostatnia, niedokończona praca – autoportret artysty, obok pędzle i paleta.

Wielką pasją Bronisława Gniazdowskiego był rower, którego używał bardzo często, pokonując nim niejednokrotnie bardzo duże odległości. I w jednej z sal wystawowych widać rowery artysty, przystosowany do przewożenia obrazów i akcesoriów malarskich, a jednocześnie służący w plenerze jako sztaluga.

JANINA BAJ

Pod opieką św. Franciszka

Chyba po raz pierwszy w Opolu miało miejsce tak niezwykle spotkanie modlitewne, podczas którego mowa ludzka mieszała się ze szczekaniem psów i miauczeniem kotów. A stało się to możliwe dzięki pomysłowości parafii bł. Czesława oraz członkom Inicjatywnej Grupy Budo-

wy Schronisk dla Bezdomnych Zwierząt na Opolszczyźnie. W niedzielne popołudnie 7 października 2001 roku na błoniach przy kościele bł. Czesława ks. proboszcz Stanisław Dworzak odprawił Mszę św. ku czci św. Franciszka z Asyżu, w której uczestniczyli właściele zwierząt wraz ze swoimi

ulubieńcami. Najwięcej było psów i kotów, ale nie zabrakło i innych zwierzątek: chomików, myszek, świnek morskich, żółwi, królików. Wcześniej przygotowane boksy odgradzały od siebie zwierzęta różnych ras, koty od psów odgródzone zostały boksem dla spokojniejszych z natury zwierząt. Z wieloma ulubieńcami przyszły całe rodziny, dziadkowie z wnukami, same dzieci.

Podczas Mszy św. modlono się w intencji ludzi, aby Pan Bóg uczynił ich bardziej wrażliwymi na losy zwierząt, żeby umieli i chcieli troszczyć się o zwierzęta, żeby nigdy nie znęcali się nad bezbronnymi „mniejszymi braćmi”.

We Mszy św. uczestniczyli właściciele zwierząt wraz ze swymi ulubieńcami

JERZY STEMPELWSKI

Opole
gość niedzielny
Adres redakcji:
ul. Sikorskiego 7/1,
45-051 Opole,
tel./fax (0-77) 454 64 72
Zespół: Andrzej Kerner,
ks. Zbigniew Zalewski,
Teresa Sienkiewicz-Miś
e-mail: opole@goscnielny.pl

Andrzej Trzos-Rastawiecki długo i starannie przygotowywał biograficzny serial o Józefie Piłsudskim. Cykl składa się z ośmiu blisko godzinnych odcinków. Wszystkie razem tworzą kronikę życia Marszałka od wczesnej młodości do śmierci. W celu podniesienia wiarygodności opowieści, Piłsudskiego gra dwóch aktorów: młodego – Mariusz Bonaszewski, starego – Zbigniew Zapasiewicz. Podobnie jak wcześniejsze fabuły, serial ma charakter paradokumentalny, sceny zrealizowane współcześnie sąsiadują więc z autentycznymi materiałami archiwalnymi, a niektóre ujęcia z udziałem aktorów rozmyślnie nakręcono w ten sposób, że „naśladują” przedwojenne kroniki.

Marszałek Piłsudski (1); reż. Andrzej Trzos-Rastawiecki; wyk.: Zbigniew Zapasiewicz, Mariusz Bonaszewski, Marek Kondrat, Jerzy Radziwiłowicz; niedziela, TVP 2, godz. 21.35 (zdj. PAT)

Programy katolickie w telewizji

Niedziela 21.10

TV Polonia	7.05	Słowo na niedzielę
TVP 2	7.55	Słowo na niedzielę (dla niesłyszących)
WOT	8.00	Wierzę, wątpię, szukam
TV Puls	12.00	Anioł Pański
TVP 1,		
TV Polonia	12.00	Anioł Pański
	12.10	Czasy – katolicki magazyn informacyjny
	12.25	Otwarte drzwi
TV Polonia i WOT	13.00	Transmisja Mszy świętej z kościoła św. Jadwigi w Nieszawie (Msza ekumeniczna katolicko-ewangelicka)
TV Katowice	13.30	Z życia Kościoła
WOT	18.10 i 21.00	Kościół i świat
	21.35	Wierzę, wątpię, szukam (powt.)

Środa 24.10

TV Polonia	16.25	Raj – magazyn katolicki
------------	-------	-------------------------

Czwartek 25.10

TVP 1	15.10	Babiniec
-------	-------	----------

Piątek 26.10

TVP 1	16.00	Raj
TV Kraków	16.30	Msza święta

Sobota 27.10

TV Kraków	8.15	Wiara i życie
TV Katowice	8.30	Z życia Kościoła
TVP 1		
i TV Polonia	8.45	Ziarno – program dla dzieci i rodziców
TV Wrocław	17.00	W kręgu wiary – magazyn katolicki
TVP 2	20.50	Słowo na niedzielę

PULS

- 7.00 Jedynie prawda jest ciekawa [1] – film dok.
- 8.00 Wyprawy w nieznanne: Spisek na Majorce – film dok. (powt.)
- 8.50 Karolina i przyjaciele [25] – serial animowany, Francja
- 9.20 Historie biblijne [7] – serial
- 9.50 Smacznego, telewizorku – komedia, Polska/Czechosłowacja/Kazachstan (powt.)
- 11.30 Cudowne lata [85] – serial USA
- 12.00 Anioł Pański – transmisja z Watykanu
- 12.20 Bazylika św. Piotra i św. Pawła, dawna i nowa – film dok.
- 13.20 Ukryty świat [1] – film dok., W. Bryt.
- 14.20 Polak, katolik, obywatel – magazyn
- 14.50 Arsene Lupin [17] – Tajemnica iglicy – serial sens., Francja
- 15.50 Covington Cross [4] – serial kostiumowy, W. Bryt./USA
- 16.50 Zdarzyło się jutro [14] – ściana [1] – serial sens. USA (powt.)
- 17.45 Jak się robi...? – reportaż
- 18.15 Brunet wieczorową porą – komedia obyczajowa, Polska
- 20.00 Wydarzenia
- 20.30 Detektyw w sutannie [7] – Lustrzane odbicie – serial USA
- 21.25 Piątka u Semki – program publicystyczny
- 22.00 Widzialne i niewidzialne: Post – mag. zjawisk niezwykłych
- 22.30 Ukryty świat [1] – film dok., W. Bryt. (powt.)
- 23.25 Bazylika św. Piotra i św. Pawła – film dokumentalny, Włochy (powt.)

NIEPOKALANÓW II

- 9.05 Słowo życia – Ewangelia dnia
- 9.10 Kalendarz liturgiczny: bł. Jakuba Strzemię
- 9.15 Różaniec – część chwalebna
- 9.40 Dziesięć tygodni w Afryce Wschodniej [7] – reportaż
- 9.55 Podróże Kapitana Klipera [8,9,10] – filmy rysunkowe
- 10.25 Proboszcz – reportaż
- 10.50 Ścieżki kultury: Architektura gotyku
- 11.15 Afryka ostatnia miłość i marzenie Alfreda – film dok.
- 11.45 Dotykanie świata – reportaż
- 12.00 Śladami przymierza z Bogiem: Na drogach Królestwa Bożego – film dok.
- 12.40 Z Ewangelią przez ulice Rzymu – program edukacyjny
- 13.00 Józef – film fabularny
- 14.40 Park Güell – prog. krajoznawczy
- 15.00 Godzina Miłosierdzia
- 15.15 Chrzest znakiem jedności chrześcijan – reportaż
- 15.25 Świątynie drewniane: Panęczewo – reportaż
- 15.40 Zachować w pamięci – film dokumentalny
- 16.00 Słowo życia – Ewangelia dnia
- 16.05 Kalendarz liturgiczny: bł. Jakuba Strzemię
- 16.10 Koncert życzeń

- 16.45 Ojciec Święty w Krakowie – film dok.
- 17.20 Marzenie Daniela Comboniego – film dok.
- 17.45 Safari mingi [3] – reportaż
- 18.05 Magazyn diecezji warszawskiej i warszawsko-praskiej
- 18.30 Kino rodziny
- 19.00 Tydzień w Kościele – przegląd wydarzeń
- 19.20 Przygody Kapitana Klipera [11,12,13] – filmy rys. dla dzieci
- 19.50 Zastąpić matkę – reportaż
- 20.05 Śpiewanie duszą – prog. muzyczny
- 20.35 Różaniec – część chwalebna
- 21.00 Apel Jasnogórski
- 21.05 Słowo życia – Ewangelia dnia
- 21.10 Kalendarz liturgiczny: bł. Jakuba Strzemię
- 21.15 Sztuka druciarzy ze Słowacji – felieton
- 21.20 Niech mi się stanie – reportaż
- 21.35 Pielęgnacja niemowląt [1] – poradnik
- 22.05 Sztuka środkiem jednania ludzi – felieton
- 22.10 Klasyka automobilizmu [7] – prog. motoryzacyjny
- 22.35 Grób św. Piotra w Rzymie – film dok.

TVP 1

- 6.30 Proszę o odpowiedź
- 6.45 Przystanek Unia
- 7.35 Zwierzęta świata: Nosorożec indyjski [2]
- 8.05 Czasy katolicki peryskop – przyrodniczy serial dok.
- 8.30 Teleranek
- 9.00 Zew krwi [7] – serial
- 10.00 Tydzień
- 10.30 Więzy krwi [3]
- 11.25 Rajdowe Samochodowe Mi-strzostwa Polski
- 12.00 Anioł Pański – transmisja modlitwy
- 12.10 Cząsy – katolicki magazyn informacyjny
- 12.25 Otwarte drzwi
- 13.00 Wiadomości
- 13.10 Od przedszkola do Opola – Ryszard Rynkowski
- 13.40 Poszukiwacze skarbów
- 14.10 Żar pustyni [1] – film fab.
- 15.45 Studio Sport: Towarzyski mecz żużlowy – Apator Adriana kontra Liga Polska
- 16.20 Dwadzieścia jeden – teleturniej
- 17.00 Teleexpress
- 17.20 Dziennik telewizyjny
- 17.35 Lokatorzy – serial TVP
- 18.05 Śmiechu warte
- 18.30 Jak to melodia? – quiz
- 19.00 Wieczorynka: Przygody Myski Miki i Kaczora Donalda – serial anim. USA
- 19.30 Wiadomości
- 20.05 Przeprowadzki [7/10] – serial
- 21.10 Tour de Maryla – Viva Italia
- 22.00 Losowanie auditele
- 22.05 Sportowa Jedynka
- 22.30 Uczta kinomana: Angielski pacjent – film fab. USA

- 1.05 Wokół toru – mag. żużlowy
- 1.20 Noc internauty

TVP 2

- 6.55 Film dla niesłyszących: Pogranicze w ogniu [3/24] – serial TVP
- 7.55 Słowo na niedzielę – dla niesłyszących
- 8.00 Program lokalny
- 9.00 Doogie Howser, lekarz medycyny [79] – serial USA
- 9.25 Psi świat [10] – Intryga – serial
- 10.00 Reportaż
- 10.30 Wyprawa z National Geographic: Złowieszczy wulkan
- 11.30 Podróże kulinarne Roberta Makłowicza
- 12.00 Wichry namietności [5-ost.] – serial prod. francuskiej
- 13.30 Rozrywka
- 14.00 Familiada – teleturniej
- 14.30 Złotopolscy [353] – telenowela
- 15.00 Bezludna wyspa
- 16.00 Na dobre i na złe [74] – serial
- 17.00 Święta wojna – serial TVP
- 17.30 7 dni świat
- 18.00 Program lokalny
- 18.30 Panorama
- 18.50 Dwójkomania
- 19.00 Magazyn piłkarski Gol
- 19.55 III Mazurska Biesiada Kabaretowa – Baby górą [3]
- 21.00 Panorama
- 21.20 Sport telegram
- 21.35 Marszałek Piłsudski [1/8] – serial
- 22.35 Studio Teatralne Dwójki: Łzy – autor: Grzegorz Strumyk
- 0.15 Unoszą mnie konie – dramat prod. rosyjskiej

POLSAT

- 6.00 Disco Polo Live
- 7.00 4 x 4
- 7.30 Magazyn redakcji programów religijnych
- 8.00 Serial animowany dla dzieci
- 8.30 Faceci w czerni [50]
- 9.00 Hugo
- 9.30 Power Rangers [132]
- 9.55 Disco Relax
- 11.00 Dharma i Greg [86]
- 11.30 Teraz Ty [10]
- 12.00 Marco Polo – film USA
- 13.50 Zawód szpieg [8]
- 14.45 Benny Hill
- 15.20 Fundacja Polsat
- 15.30 Informacje
- 15.40 Prognoza pogody
- 15.45 Rodzina zastępcza [73]
- 16.15 Pokój na czarno [2]
- 16.45 Pietrzak-show – kabaret
- 17.35 Chciwość, czyli żądza pieniędzy
- 18.30 Informacje
- 19.05 Rozbitkowie [8]
- 20.00 Życiowa szansa: gra-zabawa
- 20.55 Zerwane więzi
- 21.30 Losowanie LOTTO
- 21.55 Dziewięć miesięcy – film USA
- 23.50 Magazyn Ligi Mistrzów
- 0.00 Magazyn sportowy
- 1.40 Muzyka na BIS

TVN

- 6.20 Telesklep
- 7.50 Przygody Pytalskich [20/26] – serial anim.

8.15 Wielka stopa – film USA
 9.55 Zmierzch tytanów – film fantasy, Wielka Brytania
 12.00 Droga do gwiazd – program rozrywkowy
 13.00 Przygody Supermana [38/66] – serial przygodowy USA
 13.55 Co za tydzień – magazyn
 14.30 Andre – film rodzinny USA
 16.15 Reality show
 17.15 Nauka jazdy – serial fab.-dok.
 17.45 Ananasy z mojej klasy – program rozrywkowy
 19.00 TVN Fakty
 19.35 Milionerzy – teleturniej
 20.25 Reality show
 21.40 Pod napięciem – talk-show
 22.10 Superwizjer
 22.40 Nie do wiary – opowieści niesamowite
 23.10 Noktowizjer
 23.45 Ale plama – prog. rozrywkowy
 0.15 Reality show
 1.10 Patronka łgarzy – film USA
 2.55 Nic straconego – powtórki programów

TV4

6.00 Plac budowy [2] – serial
 6.30 Brats of the Lost Nebula [2] – serial
 7.00 Serce i szpada – przygodowy, Francja-Włochy
 9.00 Plac budowy [3] – serial
 9.30 Brats of the Lost Nebula [3] – serial
 10.00 Śladem małpy – przygodowy, Włochy-Francja
 12.00 KINOmaniaK – odjazdowy magazyn filmowy
 12.30 Informator prawny
 13.30 Informator gospodarczy
 13.00 Czwórka na topie – wywiad z...
 13.30 A kuku – prog. rozrywkowy
 14.00 Gang Olsena wpada w szal [5] – komedia sens., Dania
 15.50 Przygody Sindbada Żeglarza [7] – serial USA
 16.50 Reality show
 17.20 Między nami partnerami [6] – komedia USA
 17.45 Dziennik
 17.58 Informacje sportowe
 18.05 Jej cały świat [5] – serial USA
 18.35 Niewiarygodne, ale prawdziwe [6] – serial dok.
 19.30 Hoboczeki [10] – serial anim.
 20.00 Reality show
 21.30 Millennium [13] – serial USA
 22.25 Drogówka – mag. policyjny
 22.55 Supergol – magazyn piłkarski
 23.25 Ponad prawem – film akcji, Hongkong
 1.10 Millennium [14] – serial USA
 2.00 Super VIP – prog. muzyczny
 2.30 Strefa P – mag. muzyczny

TV POLONIA

6.10 Na dobre i na złe [57] – serial prod. TVP (powt.)
 7.05 Słowo na niedzielę
 7.10 Tam, gdzie jesteśmy – Domowe spotkania – Dania [1] (powt.)
 7.35 Spotkania z tradycją: Pamięci Jana Kawuloka

8.05 Fraglesy [44] – Własna norka – serial anim. prod. angielskiej
 8.30 Niedzielne muzykowanie: XII Międzynarodowy Konkurs Skrzypcowy im. Henryka Wieniawskiego
 8.50 Cztery pory roku – Jesień – Antonio Vivaldi
 9.00 Literatura według Długosza – Jan Andrzej Morsztyn
 9.25 Złotopolscy [324, 325] – telenowela TVP (powt.)
 10.20 Wspomnień czar: Głos pustyni – film fab. prod. polskiej
 11.40 Dary i ludzie: Czas wojny, czas okupacji – film dok.
 12.00 Anioł Pański
 12.10 Czesy – katolicki magazyn informacyjny
 12.25 Otwarte drzwi
 13.00 Transmisja Mszy świętej z kościoła św. Jadwigi w Nieszawie
 14.00 Teatr Młodego Widza: Łukasz – scenariusz: Stanisław Jędryka
 14.40 Upiorne spotkanie z Balladą (powt.)
 15.35 Biografie: Idąc spotykając... – film dok.
 16.25 Kochamy polskie seriale [46] – teleturniej
 17.00 Teleexpress
 17.15 M jak miłość [7] – serial TVP
 17.55 Zagrajmy w kabaret: Turniej Satyryków – Północ – Południe
 18.55 Ludzie listy piszą
 19.15 Dobranocka: Sceny z życia smoków [7/7] – serial anim.
 19.30 Wiadomości
 20.00 Bohaterowie Filmowej Wyobraźni: Agent nr 1 – dramat prod. polskiej
 21.35 Magazyn piłkarski Gol
 22.30 Panorama
 22.50 Sport telegram
 23.00 Czarni baronowie – film dok.
 0.00 Spotkania z tradycją – Pamięci Jana Kawuloka (powt.)
 0.25 Dary i ludzie: Czas wojny, czas okupacji (powt.)
 0.40 XXXV Festiwal im. Jana Kiepury – Krynica 2001 – reportaż
 1.15 Sceny z życia smoków [7/7] – serial anim. prod. polskiej (powt.)
 1.30 Wiadomości (powt.)
 1.50 Sport telegram (powt.)
 2.00 Bohaterowie Filmowej Wyobraźni: Agent nr 1 – dramat wojenno-sensacyjny prod. polskiej (powt.)
 3.40 Zagrajmy w kabaret: Turniej Satyryków – Północ – Południe (powt.)
 4.30 Zaproszenie: Pomorze w barwach miodu (powt.)
 5.00 Panorama (powt.)
 5.20 Sport telegram (powt.)
 5.30 Podróże kulinarne Roberta Makłowicza: Smaki morskie (powt.)

PASMO WSPÓLNE

7.00 Odkrywcy niewiarygodnych tajemnic [23/26] 9.00 Święty [10] 10.00 Małe ojczyzny 10.30 Niefortunna czarownica [3/26] 11.00 Angela Anakonda 11.30 Czarodziejki [13/13] 12.30 OTV 14.30 Niezwykłe akcje ratowania zwierząt 15.25 Kłasztory polskie 15.55 Serial fabularny 16.45 Gościńiec 17.15 Kabaret 18.00 OTV 18.20 To jest temat 18.35 Matka swojej matki 20.05 Sport 21.00 OTV 22.00 Kino mocne 23.35 Country nocą

KATOWICE

8.00 Tam, gdzie biją źródła 8.25 Telewizyjne ogłoszenia 8.30 Koncert życzeń 12.30 Studio Gol 13.00 Sport na luzie 13.30 Z życia Kościoła – program katolicki 13.50 TV Katowice proponuje... 13.55 Klub globtrotera 18.00 Aktualności 18.15 Wiadomości sportowe 18.20 To jest temat 21.00 Na miarę miarki 21.30 Aktualności

KRAKÓW

8.00 Kronika Świętokrzyska 8.10 Kalejdoskop sportowy 12.30 Rola 12.45 Widziane z Franciszkańskiej 13.10 Z plecakiem i walizką 13.25 Warto wiedzieć 13.30 Nowe miasto 14.10 Portrety 18.00 Kronika 21.00 Sprawozdawczy magazyn sportowy 21.20 Kronika świętokrzyska 21.30 Kronika 21.45 Widziane z Franciszkańskiej

WOT

8.00 Wierzę, wątpię, szukam 8.25 Reportaż 8.40 Powiaty (powt.) 12.30 Mój pies i inne zwierzęta – magazyn 12.40 Telemotorsport (powt.) 13.00 Msza święta z kościoła św. Jadwigi w Nieszawie 14.00 Z archiwum Kuriera 14.10 Gość WOT 18.00 Telewizyjny Kurier Warszawski 18.10 Kościół i świat – informacyjny program katolicki 18.20 To jest temat 21.00 Kościół i świat (powt.) 21.10 Polski Kodeks Honorowy [5/5] 21.30 Wiadomości Kuriera 21.35 Wierzę, wątpię, szukam (powt.)

WROCŁAW

8.00 Twoja Telewizja Wrocław 8.10 Kompas – mag. wojskowy 8.20 Zielona wyspa: Ogród, działka balkon 8.30 Teraz wieś – publicystyka rolna 12.30 Weekend, weekend – prog. familijny 18.00 Fakty – wydanie główne 18.15 Pogoda 18.20 Twoja Telewizja Wrocław 21.00 Telesport 21.30 Fakty wieczorne 21.45 Sportowe wydarzenia tygodnia

PULS

- 7.30 Biznes Info – mag. ekonomiczny
- 7.35 Telesklep
- 8.05 Remington Steele [74] – Bombo-
we święta – serial sensacyjny
- 8.55 Kacper i przyjaciele [25] – serial
- 9.20 Baśnie braci Grimm: O mło-
dzieńcu, który nie znał strachu –
serial anim.
- 9.45 Było sobie życie [10] – Neurony –
serial anim., Francja (powt.)
- 10.15 Covington Cross [4] – serial ko-
stiumowy, W. Bryt./USA (powt.)
- 11.10 Detektyw w sutannie [7] – Lu-
strzane odbicie – serial USA
- 12.00 Arsene Lupin [17] – Tajemnica
iglicy – serial sensacyjny, Francja
- 12.50 Telesklep
- 13.55 Ulica zakochanych [123]
- 14.45 Talk-show – program satyryczny
- 15.15 Bill Cosby Show [34] – serial ko-
mediowy USA (powt.)
- 15.40 Kacper i przyjaciele [25] – serial
animowany USA (powt.)
- 16.05 Baśnie braci Grimm: O mło-
dzieńcu, który nie znał strachu –
serial animowany (powt.)
- 16.35 Było sobie życie [10] – Neurony –
serial animowany, Francja
- 17.05 Domek na prerii [36] – Syn swo-
jego ojca – serial przygodowy
- 17.55 Humory Waldemara Ogińskiego
– talk-show
- 18.30 Bill Cosby Show [35] – serial ko-
mediowy USA
- 19.00 Dotyk anioła [111] – Rodzinny
biznes – serial obyczajowy USA
- 19.45 Pytania Krzysztofa Skowroń-
skiego – program publ.
- 20.00 Wydarzenia
- 20.30 Tajemniczy element [15] – serial
sensacyjny USA
- 21.30 Zwycięstwo – dramat obyczaj-
owy, Niemcy
- 23.10 Wydarzenia
- 23.20 Puente dnia
- 23.25 Humory Waldemara Ogińskiego
– talk-show
- 23.55 Biznes Info – mag. ekonomiczny
- 0.00 Zwycięstwo – dramat obyczaj-
owy, Niemcy (powt.)

NIEPOKALANÓW II

- 14.55 Program dnia
- 15.00 Godzina Miłosierdzia
- 15.15 Tydzień w Kościele – przegląd
wydarzeń
- 15.35 Ścieżki kultury: Katedry – maga-
zyn kulturalny
- 16.00 Słowo życia – Ewangelia dnia
- 16.05 Kalendarz liturgiczny: św. Kor-
duli
- 16.10 Kino familijne
- 16.35 Magazyn Diecezji Warszawskiej
i Warszawsko-Praskiej
- 17.00 Pielęgnacja niemowląt [1]
- 17.30 Rodzina w nauczaniu Prymasa
Tysiąclecia – felieton
- 17.35 Dwory i pałace ziemi gorzow-
skiej: pałace w Stradzewie, Ko-
rytowie i Janowie – filmy dok.
- 18.05 Gdańskie szanty [1] – reportaż
- 18.20 Dom i ogród [8] – poradnik
- 19.00 Promieniowanie ojcostwa [2] –
film dok.

- 19.20 Nasz dziadzio [1] – Jak wygra-
łem wyścigi cyklistów dla dzieci
- 19.30 Śladami przemyera z Bogiem:
Na drogach wiary z Kościołem –
film dok.
- 20.20 Nietypowy bokser – felieton
- 20.35 Różaniec – część radosna
- 21.00 Apel Jasnogórski
- 21.05 Słowo życia – Ewangelia dnia
- 21.10 Kalendarz liturgiczny: św. Kor-
duli
- 21.15 Rehabilitacja inaczej: Ping-pong
– reportaż
- 21.25 Konsekracja kościoła w Łodzi
Dąbrowie – felieton
- 21.35 Tajemnica plemienia Łoma [1] –
reportaż
- 21.50 Józef – film fab. prod. włoskiej

TVP 1

- 6.00 Kawa czy herbata
- 7.30 Telezakupy
- 8.00 Wiadomości
- 8.15 Krakowskie Przedmieście 27
- 8.25 Kawa czy herbata
- 8.45 Lassie [20] – Przyjaciele pana Ka-
iro – serial prod. kanadyjskiej
- 9.10 Budzik – program dla dzieci
- 9.35 Kino Malucha: Pico Poco – serial
anim. prod. japońskiej
- 9.55 Męski świat [11,12] – serial
- 11.00 Telezakupy
- 11.15 Sfinks – zagadki historii: Złoto
alchemików [2] – serial dok.
- 11.45 Ups and Downs – j. angielski
- 12.00 Wiadomości
- 12.10 Agrobiznes
- 12.25 Kontrasty – świat, ludzie...
- 12.30 Rolnictwo na świecie
- 12.45 Plebania [94] – serial TVP
- 13.15 Dom pełen zwierząt – Żółwie
przed zimą
- 13.30 Ekran z kwiatkiem
- 13.35 Telezakupy
- 13.50 Czas na komputer
- 14.15 Krajobraz z cisem – Tropami
grzybów
- 14.25 Sprawnym być [4/8] – magazyn
- 14.35 Abecadło kina – Montażysta
- 15.00 Wiadomości
- 15.10 Sprawa dla reportera (powt.)
- 15.45 Automix
- 16.00 Rower Błażeja
- 16.30 Moda na sukces [1472] – serial
- 17.00 Teleexpress
- 17.20 Gość Jedydni
- 17.35 Klan – telenowela TVP
- 18.05 Czarodziejki [18] – serial USA
- 19.00 Wieczorynka: Bob Budowniczy
- 19.30 Wiadomości
- 20.10 Miej oczy szeroko otwarte:
Dziecko Alison – film dok. prod.
duńskiej
- 21.05 Teatr Telewizji: Dom otwarty –
autor: Michał Bałucki
- 22.30 Monitor Wiadomości
- 22.55 Sportowy flesz
- 23.00 Dobre książki – magazyn
- 23.30 Chiński serwis – komedia prod.
rosyjskiej

TVP 2

- 7.20 Karypael kontra groszki [5] –
Ośmiorny – serial anim.
- 7.50 Studio urody

- 8.00 Program lokalny
- 8.30 Na dobre i na złe – serial TVP
- 9.30 IV Gala Piosenki Biesiadnej →
Biesiada Śląska
- 10.25 Ojczyzna polszczyzna: Spolegli-
wość, czelność i bezczelność
- 10.45 O cierpieniu... – reportaż
- 11.00 Lucy Sullivan [14] – serial
- 11.30 Koniec gry – melodramat
- 13.00 Panorama
- 13.10 Ich pięciorko [95] – serial USA
- 13.55 Ponad czasem [1/39] – serial
- 14.20 Rekiny południowoafrykańskich
wód – film dok. prod. ang.
- 15.15 Krzyżówka 13-latków, czyli
Światowid
- 15.40 Program lokalny
- 16.00 Panorama
- 16.25 Złotopolscy [352] – Wio – teleno-
wela TVP (powt.)
- 16.55 Magazyn Ekspresu Reporterów
- 17.50 Program lokalny
- 18.30 Panorama
- 18.55 Va banque – teleturniej
- 19.25 XII Międzynarodowy Konkurs
Skrzypcowy im. Henryka Wie-
niawskiego
- 19.55 Śpiewające fortepiany – teletur-
niej muzyczny
- 21.00 Panorama
- 21.20 Sport telegram
- 21.35 Polska bez fikcji – Dzieciaki z po-
dwórka
- 22.20 Vabank II czyli riposta – kome-
dia prod. polskiej
- 0.05 Henryk Mikołaj Górecki – III
Symfonia „Symfonia pieśni żało-
snych”

POLSAT

- 6.00 Piosenka na życzenie
- 7.00 Pokemon [73]
- 7.25 Power Rangers [59]
- 7.50 Air America [8]
- 8.45 Asy z klasy [22]
- 9.40 Cud miłości [115]
- 10.35 Po prostu miłość [59]
- 11.30 Rodzina zastępcza [73]
- 12.00 Czulość i kłamstwa [80]
- 12.30 Życiowa szansa
- 13.25 Pietrzak show – kabaret
- 14.20 Twój lekarz
- 14.40 Wystarczy chcieć
- 14.50 Power Rangers [60]
- 15.15 Pokemon [74]
- 15.40 Fundacja Polsat
- 15.45 Informacje
- 16.10 Czulość i kłamstwa [81]
- 16.40 Air America – USA 1998 [9]
- 17.35 Cud miłości [126]
- 18.30 Informacje
- 19.05 Dzikie księżyc [96]
- 20.00 Życiowa szansa
- 20.55 Pani Doubtfire – USA (1995)
- 21.30 Losowanie LOTTO
- 23.30 Informacje i biznes informacje
- 23.55 Polityczne graffiti
- 0.15 Bumerang
- 0.45 Zostać Miss [8]
- 1.40 Muzyka na BIS

TVN

- 5.45 Kropka nad i
- 6.00 Prawo do szczęścia [64/80]
- 6.45 Telesklep

7.00 Potęga miłości – telenowela
7.50 Przygody Pytalskich [21/26]
8.15 Przygody Kuby Guzika [14/52] – serial anim.
8.40 Łebski Harry [35/86] – serial
9.05 Nowe podróże Guliwera [24/26]
9.30 Telesklep
10.30 Reality show
12.40 Przygody Pytalskich [22/26]
13.05 Przygody Kuby Guzika [14/52] – serial
13.30 Łebski Harry [35/86] – serial
13.55 Nowe podróże Guliwera [24/26]
14.20 Beverly Hills 90210 [36] – serial
15.15 Milionerzy
16.00 TVN Fakty, pogoda
16.20 Virginia [76/150] – telenowela
17.15 Reality show
18.00 Rozmowy w toku
19.00 TVN Fakty
19.30 Kropka nad i
20.00 Reality show
20.50 Milionerzy – teleturniej
21.40 13 posterunek [8/42] – serial
22.15 Nauka jazdy – serial fab.-dok.
22.45 Maraton uśmiechu
23.15 TVN Fakty
23.25 Fakty, ludzie, pieniądze – mag.
23.55 Reality show
0.40 Multikino – magazyn filmowy
1.00 Reality show
2.10 Co za tydzień – magazyn
2.45 Automaniak – mag. moto.
3.25 Nic straconego

TV4

6.00 Strefa P – mag. muzyczny
6.30 KINOmaniaK – mag. filmowy
7.00 Muzyczne listy – mag. muzyczny
7.50 Eek! straganza [48] – serial
8.20 Oni, ona i pizzeria 3 [6] – serial
8.50 M. A. S. H. [15] – serial kom. USA
9.20 Reality show
10.20 Przygody Sindbada Żeglarza [7] – serial USA
11.20 Gang Olsena wpada w szal [5] – komedia, Dania
13.15 Informator prawny
13.30 V Max – mag. motoryzacyjny
14.00 Strefa P – mag. muzyczny
14.35 Muzyczne listy – mag. muzyczny
15.25 Eek! straganza [49] – serial
15.50 Oni, ona i pizzeria 3 [7] – serial
16.15 M. A. S. H. [16] – serial kom. USA
16.45 Reality show
17.30 VIP – magazyn ciekawostek
17.45 Dziennik
18.00 Przygody Sindbada Żeglarza [8]
19.00 Reality show
20.00 Millennium [14] – serial dram.
20.55 Pierwsza fala [7] – serial akcji
21.50 Dziennik
22.02 Informacje sportowe
22.05 VIP – mag. ciekawostek
22.15 Kojak [18] – serial USA
23.15 Gladiators – reality show
0.00 Family Guy 2 [7] – serial kom.
0.30 Podwójna gra [6] – serial akcji
1.10 X Laski – program rozrywkowy
1.40 Muzyczne Listy
2.40 Strefa P – mag. muzyczny

TV POLONIA

6.00 Kawa czy herbata
7.30 Polskie smaki (powt.)
7.45 Kawa czy herbata

8.00 Wiadomości
8.15 Krakowskie Przedmieście 27
8.25 Kawa czy herbata
8.40 Klan [498] – telenowela TVP
9.05 Południk 19.
9.30 Jest jak jest [6/19] – Każdy ma swojego goryla – serial prod. polskiej (powt.)
9.55 M jak miłość [7] – serial TVP (powt.)
10.35 Kochamy polskie seriale [46] – teleturniej (powt.)
11.00 Zagrajmy w kabaret: Turniej Satyryków – Północ – Południe
12.00 Wiadomości
12.10 Z tradycją w tle – reportaż
12.40 Zaginione skarby – reportaż
13.05 Chwila ze sztuką – Jerzy Stajuda
13.10 Klan [498] – telenowela TVP (powt.)
13.35 Biografie: Idąc spotykając... – film dok. (powt.)
14.20 Pan Korek – film anim.
14.35 Sonata na spracowane ręce – film dok.
15.00 Wiadomości
15.10 Małe ojczyzny – Moje miejsce – film dok.
15.35 Love (powt.)
16.10 Inny dom – reportaż
16.30 Kundle i reszta [16/26] – Szczeciak – serial anim.
17.00 Teleexpress
17.20 Gość Jedyńki
17.30 Sportowy tydzień
18.20 Dziennik telewizyjny
18.35 Klan [498] – telenowela TVP
19.00 Zaklinacz skał – reportaż
19.15 Dobranocka: Przypód kilka wróbla Cwirka [9] – serial anim.
19.30 Wiadomości
20.00 Sława i chwała [3/7] – Wojenka – serial prod. polskiej
21.00 Muzyka łączy pokolenia i Alicja Majewska – Anita Lipnicka
21.45 Sztuka biznesu – reportaż
22.05 Zaproszenie: Pomorze w barwach miodu (powt.)
22.30 Panorama
22.50 Sport telegram
22.55 Ze sztuką na ty – Impuls amerykański
23.40 Ze sztuką na ty – XII Międzynarodowy Konkurs Skrzypcowy im. Henryka Wieniawskiego
0.05 Ze sztuką na ty – Muzyczny Festiwal w Łańcucie 2000
0.30 Monitor Wiadomości
1.00 Zaklinacz skał – reportaż (powt.)
1.15 Przypód kilka wróbla Cwirka [9] – Czarodziejka – serial anim.
1.30 Wiadomości (powt.)
1.55 Sport telegram (powt.)
2.00 Klan [498] – telenowela TVP – reż. Paweł Karpiński (powt.)
2.25 Sława i chwała [3/7] – serial prod. polskiej (powt.)
3.20 Dziennik telewizyjny (powt.)
3.30 Muzyka łączy pokolenia (powt.)
4.15 Sztuka biznesu – reportaż
4.35 Zaproszenie (powt.)
5.00 Panorama (powt.)
5.20 Sport telegram (powt.)
5.25 Sonata na spracowane ręce – film dok. (powt.)

PASMO WSPÓLNE

7.00 Mały miś [20/26] 7.30 Zdumiewający świat zwierząt [18/26] 8.00 OTV 8.35 Za wszelką cenę [151/252] 9.00 Za wszelką cenę [152/252] 9.30 Smakując życie z Krzysztofem Kowalewskim 10.00 Taxi [17/24] 10.45 Telekurier bis 11.15 Kino w południe: Saga Jacksonów [11/26] 12.00 To jest temat 12.15 Tragedie [4/23] 12.40 Wakat 13.15 Rozrywka 14.05 Klan [189,19,300] 15.00 Kino Familijne: Minty [4/13] 15.25 OTV 16.30 Siódme niebo [16/20] 17.15 OTV 19.00 Kino wieczorne: Wakacje Billy'ego 20.30 Telekurier 21.00 Sitcom 21.30 OTV 22.00 To jest temat 22.15 Mroczne dziedzictwo 23.00 Jazz nocą

KATOWICE

8.00 Z krukiem w herbie 8.25 Telewizyjne ogłoszenia drobne 15.25 Porozmawiamy 15.40 Z krukiem w herbie – prog. redakcji Częstochowskiej 16.00 Zaolzie 17.15 Miecć tę księżkę w sercu – reportaż 17.30 Śladami przeszłości – Miasteczko Śląskie 17.50 Wizytówki – prog. biura reklamy 18.00 Aktualności 18.20 Magazyn Telewizyjna 1. 21.30 Aktualności 21.45 Porozmawiamy

KRAKÓW

8.00 Kronika 8.10 Rola 15.25 Warto wiedzieć 15.30 Na rynku 15.40 U siebie 15.55 Warto wiedzieć 16.00 Dance ma sens – koncert 17.15 Ludzie i tematy 17.25 Warto wiedzieć 17.30 Za sprawą samorządu 17.45 Warto wiedzieć 17.50 Tematy dnia 18.00 Kronika 18.20 Warto wiedzieć 18.25 Młodzież kontra 21.30 Kronika 21.45 Sport 21.50 Tematy dnia

WOT

8.00 Telewizyjny Numer Warszawski (powt.) 8.05 Dawna Warszawa (powt.) 15.25 Wiadomości Kuriera 15.30 Mój pies i inne zwierzęta (powt.) 15.40 Telewizyjny Kurier Mazowiecki 16.00 Dawna Warszawa (powt.) 16.20 Dzieje Warszawy w latach 1945–1956 17.15 Gość WOT 17.25 Komunikaty i ogłoszenia 17.30 Warszawski październik 1956 [4/5] 17.45 5 Minut o... 18.00 Telewizyjny Kurier Warszawski 18.20 Warszawa znana i nieznana 18.40 Powiaty (powt.) 21.30 Telewizyjny Kurier Warszawski 21.45 Rozmowa Dnia

WROCŁAW

8.00 Protestuję – reportaż 8.15 Fakty 8.25 Pogoda 15.25 Pogoda 15.30 Czas na bajkę – prog. dla dzieci 15.40 Magazyn aktualności kulturalnych 16.00 Dialog – Międzynarodowy Festiwal Teatralny 16.25 Pogoda 17.15 Fakty 17.25 Pogoda 17.30 Indeks – prog. akademicki 17.50 Pogoda 17.55 Fakty – wydanie główne 18.10 Fakty komentarze 18.20 Moim zdaniem – publicystyka polityczna 18.50 Czas na bajkę – prog. dla dzieci 21.30 Fakty flegz 21.35 Pogoda 21.40 Protestuję – reportaż 21.55 Super 3 23.25 Tadeusz Różewicz – Teatr

PULS

- 7.30 Biznes Info – mag. ekonomiczny
- 7.35 Telesklep
- 8.05 Ulica zakochanych [123]
- 8.55 Kacper i przyjaciele [26] – serial animowany USA
- 9.20 Baśnie braci Grimm: Kot w butach – serial animowany
- 9.45 Było sobie życie [11] – Oko – serial animowany, Francja (powt.)
- 10.15 Domek na prerii [36] – Syn swego ojca – serial przygodowy
- 11.10 Dotyk anioła [111] – Rodzinny biznes – serial obyczajowy USA
- 12.00 Tajemniczy element [15] – serial
- 12.50 Telesklep
- 13.55 Remington Steele [75] – Steele na antenie – serial sensacyjny
- 14.45 Humory Waldemara Ogińskiego – talk-show
- 15.15 Bill Cosby Show [35] – serial komediowy USA (powt.)
- 15.40 Kacper i przyjaciele [26] – serial
- 16.05 Baśnie braci Grimm: Kot w butach – serial animowany (powt.)
- 16.35 Było sobie życie [11] – Oko – serial animowany, Francja (powt.)
- 17.05 Domek na prerii [37] – Rozmawiająca maszyna – serial USA
- 17.55 M Kwadrat – talk-show
- 18.30 Bill Cosby Show [36] – serial komediowy USA
- 19.00 Dotyk anioła [112] – Lekcja anatomii – serial obyczajowy USA
- 19.45 Pytania Krzysztofa Skowrońskiego – program publicystyczny
- 20.00 Wydarzenia
- 20.30 Zobaczmy się rano – komedia
- 22.40 Nietykalni [29] – serial sensacyjny USA
- 23.30 Wydarzenia
- 23.40 Puenta dnia
- 23.45 M Kwadrat – talk-show
- 0.15 Biznes Info – mag. ekonomiczny
- 0.20 Zobaczmy się rano – komedia

NIEPOKALANOW II

- 15.00 Godzina Miłosierdzia
- 15.25 Tajemnica plemienia Loma [1] – reportaż
- 15.40 Rehabilitacja inaczej: Ping-pong – reportaż
- 15.50 Konsekracja kościoła w Łodzi Dąbrowie – felieton
- 16.00 Słowo życia – Ewangelia dnia
- 16.05 Kalendarz liturgiczny: św. Jana Kapistrana
- 16.10 Kino familijne
- 16.35 Skończymy jutro – film dok.
- 17.00 Wujek Jacinto – film fab.
- 18.30 Kino familijne
- 19.00 Pijarzy – reportaż
- 19.20 Nasz dziadzio [2] – film
- 19.30 Ewolucja: Kupcy prehistorii – film dok.
- 20.05 Bóg istnieje – film dok.
- 20.35 Różaniec – część bolesna
- 21.00 Apel Jasnogórski
- 21.05 Słowo życia – Ewangelia dnia
- 21.10 Kalendarz liturgiczny: św. Jana Kapistrana
- 21.15 Rekoronacja w Skępem – relacja
- 21.35 Tworzone ludzką ręką [8]: Konserwator szaf grających – reportaż

- 21.50 Rok po roku: Droga zbawienia – film dok.
- 22.10 Odkrywamy Francję [8]: Bretania – film krajoznawczy

TVP 1

- 6.00 Kawa czy herbata
- 7.30 Telezakupy
- 8.00 Wiadomości
- 8.15 Krakowskie Przedmieście 27
- 8.25 Kawa czy herbata
- 8.45 Stinky i Jake – serial anim. prod. angielskiej
- 9.10 Jedynecka – program dla dzieci
- 9.40 Bajeczki Jedynecki
- 9.45 Mysia – serial anim. prod ang.
- 10.00 Zdarzyło się jutro [6] – serial USA
- 10.45 Telezakupy
- 11.00 Weź moją wątrobę! [2] – film dok. USA
- 11.45 Ups and Downs – j. angielski dla średniozaawansowanych
- 12.00 Wiadomości
- 12.10 Agrobiznes
- 12.20 12.20 do Unii
- 12.45 Klan – telenowela TVP (powt.)
- 13.15 Dom Muratora
- 13.35 Telezakupy
- 13.50 Kulisy wojska
- 14.25 Katalog zabytków: Przemysł – katedra grekokatolicka
- 14.35 Pomorskie pejzaże historyczne – Kultura wojskowego mundurka
- 15.00 Wiadomości
- 15.10 Archiwum Polskich Wydarzeń Kulturalnych [15]
- 15.35 Kulisy PRL-u – Bohater, zdrajca czy...
- 16.05 Rower Błęzeja
- 16.30 Moda na sukces [1473] – serial
- 17.00 Teleexpress
- 17.20 Gość Jedyński
- 17.35 Klan – telenowela TVP
- 18.05 Zwyczajni-niezwyčajni
- 19.00 Wieczorynka: Listonosz Pat i jego kot – serial anim.
- 19.30 Wiadomości
- 20.10 J. A. G Wojskowe Biuro Śledcze [7] – serial USA
- 21.00 Czas na dokument: Serce z węgla – telenowela dok.
- 21.30 Forum – program publicystyczny
- 22.15 Wrzuc Jedynekę
- 22.30 Monitor Wiadomości
- 22.50 Sportowy flesz
- 23.00 Plus minus – mag. ekonomiczny
- 23.30 Miłość i anarchia – film fab. prod. włoskiej

TVP 2

- 7.20 Karrypel kontra groszki [6] – Sójka Psujka – serial anim.
- 7.50 Studio urody
- 8.00 Program lokalny
- 8.30 W labiryncie [16/120] – Nie jesteś moim ojcem – telenowela TVP
- 9.00 Doktor z alpejskiej wioski – serial
- 10.00 Ziemia – ostatnie starcie [42] – serial USA
- 10.40 Znaki czasu – Katechezy dla rodaków
- 11.05 Lucy Sullivan [15] – serial
- 11.30 Na granicy życia i śmierci [3/13] – Zdradliwy wąż – serial dok. prod. angielskiej

- 12.00 Co nam w duszy gra – Duety miłosne (powt.)
- 13.00 Panorama
- 13.10 Ich pięcioro [96] – serial USA
- 13.55 Ponad czasem [2/39] – serial prod. australijskiej
- 14.20 Porando no kodomotachi – znaczy dzieci z Polski [1] – reportaż
- 14.50 Krajobraz Polski – Kanał Augustowsko-Elbląski
- 15.15 Krzyżówka szczęścia
- 15.40 Program lokalny
- 16.00 Panorama
- 16.25 Złotopolscy [353] – telenowela
- 16.55 Świat bez fikcji – Uwaga! Naciągacz – film dok.
- 17.50 Program lokalny
- 18.30 Panorama
- 18.55 Jeden z dziesięciu – teleturniej
- 19.30 Kocham kino
- 20.00 M jak miłość [9] – serial TVP
- 20.50 Dwójkomania
- 21.00 Panorama
- 21.20 Sport telegram
- 21.35 Magazyn Ekspresu Reporterów
- 22.35 Wieczór filmowy Kocham Kino – American pop – film fab. USA
- 0.20 Wieczór artystyczny: Hollywoodizm – Żydzi, filmy i amerykański mit – film dok.

POLSAT

- 6.00 Piosenka na życzenie
- 7.00 Pokemon [74]
- 7.25 Power Rangers [60]
- 7.50 Air America [9]
- 8.45 Roswell: w kręgu tajemnic [30]
- 9.40 Cud miłości [126]
- 10.35 Po prostu miłość [60]
- 11.30 Macie, co chcecie
- 12.00 Czułość i kłamstwa [81]
- 12.30 Chciwość, czyli żądz pieniędzy
- 13.25 Idź na całość
- 14.20 4 x 4
- 14.50 Serial animowany dla dzieci
- 15.15 Pokemon [75]
- 15.40 Fundacja Polsat
- 15.45 Informacje
- 16.10 Czułość i kłamstwa [82]
- 16.40 Xena, wojownicza księżniczka
- 17.35 Cud miłości [127]
- 18.30 Informacje i publicystyka
- 19.05 Dzikie księżyc [97]
- 20.00 Adam i Ewa [153]
- 20.30 Rodzina zastępcza [74]
- 21.00 Rodzina Adamsów – USA (1991)
- 21.30 Losowanie LOTTO
- 23.00 Informacje i biznes informacie
- 23.25 Polityczne graffiti
- 23.45 Skróć Ligi Mistrzów
- 0.55 Na każdy temat
- 2.00 Muzyka na BIS

TVN

- 5.45 Kropka nad i
- 6.00 Prawo do szczęścia [65/80]
- 6.45 Telesklep
- 7.00 Potęga miłości [90/90]
- 7.50 Przygody Pytalskich [22/26]
- 8.15 Przygody Kuby Guzika [15/52] – serial anim.
- 8.40 Łebski Harry [36/86] – serial
- 9.05 Nowe podróże Guliwera [25/26]
- 9.30 Telesklep
- 10.30 Reality show
- 11.15 Rozmowy w toku

12.10 Superwizjer
12.40 Przygody Pytalskich [23/26]
13.05 Przygody Kuby Guzika [15/52]
13.30 Łebski Harry [36/86] – serial
13.55 Nowe podróże Guliwera [25/26]
14.20 Beverly Hills 90210 [37] – serial
15.15 Milionerzy
16.00 TVN Fakty, pogoda
16.20 Virginia [77/150] – telenowela
17.15 Reality show
18.00 Rozmowy w toku
19.00 TVN Fakty
19.30 Kropka nad i
20.00 Reality show
20.45 Samolot pułapka – film sens.
22.35 Na ratunek – serial fab.-dok.
23.05 TVN Fakty
23.15 Drew Carey Show [18/26] – serial komediowy USA
23.45 Reality show
0.30 Tenbit. pl – magazyn nowości internetowych
1.30 Superwizjer
2.00 Nic straconego

TV4

6.00 Strefa P – mag. muzyczny
6.30 Supergol – mag. piłkarski
7.00 Muzyczne listy – prog. muz.
7.50 Eek! straganza [49] – serial anim. USA
8.20 Oni, ona i pizzeria 3 [7] – serial kom. USA
8.50 M. A. S. H. [16] – serial kom. USA
9.20 Reality show
10.20 Przygody Sindbada Żeglarza [8] – serial USA
11.20 Podwójna gra [6] – serial akcji
12.20 Star Trek: Voyager [19] – serial
13.15 Informator gospodarczy
13.30 Supergol – mag. sportowy
14.00 Strefa P – mag. muzyczny
14.35 Muzyczne listy – prog. muz.
15.25 Lochy i smoki [19] – serial
15.50 Kolorowy dom 2 [7] – serial
16.15 M. A. S. H. [17] – serial kom. USA
16.45 Reality show
17.30 Czwórka na topie – wywiad z....
17.45 Dziennik
18.00 Na granicy prawa [11] – serial sens.
19.00 Reality show
20.00 Bieg po szmal [8] – serial
20.30 Liga Mistrzów
21.30 Dziennik
21.45 Liga Mistrzów
22.45 Family Guy 2 [7] – serial kom. USA
23.15 Reality show
0.00 Cichy płacz – dramat USA
1.50 X Laski – program rozrywkowy
2.20 Muzyczne listy – mag. muzyczny
3.20 Muzyczny VIP – mag. muzyczny

TV POLONIA

6.00 Kawa czy herbata
7.30 Gość Jedyńki (powt.)
7.45 Kawa czy herbata
8.00 Wiadomości
8.15 Krakowskie Przedmieście 27
8.25 Kawa czy herbata
8.40 Klan [499] – telenowela TVP
9.05 Dzieci dzieciom – program dla dzieci (powt.)
9.20 Julek i zwierzęta – program dla dzieci

9.35 Zabawy językiem polskim [6] (powt.)
10.00 Sława i chwala [3/7] – Wojenka – serial prod. polskiej (powt.)
11.00 Ze sztuką na ty – Impuls amerykański (powt.)
11.40 Ze sztuką na ty – Maurice Ravel
12.00 Wiadomości
12.10 Spotkania z tradycją – Pamięci Jana Kowuloka – reportaż (powt.)
12.40 Konwencje teatralne – Wśród widowisk
13.10 Klan [499] – telenowela TVP
13.30 Sportowy tydzień (powt.)
14.20 Boże miejsce na ziemi: Święty Krzyż
14.40 Folkujemy: Olza – występ zespołu w ramach II Dni Europejskiej Kultury Ludowej
15.00 Wiadomości
15.10 Ojczyzna polszczyzna (powt.)
15.25 Benefis Ireny Kwiatkowskiej (powt.)
16.10 Szczęściarze bezdomni – reportaż
16.40 Pod duchową opieką świętych hierarchów – reportaż
17.00 Teleexpress
17.20 Gość Jedyńki
17.30 Dzieci dzieciom – program dla dzieci (powt.)
17.45 Awantura o Basię [6/12] – serial prod. polskiej
18.10 Południk 19. – mag. dla dzieci
18.35 Klan [499] – telenowela TVP (powt.)
19.00 Wieści polonijne
19.15 Dobranocka: Reksio [34] – Reksio śpiewak – serial anim.
19.30 Wiadomości
20.00 Sukces [29/36] – serial TVP
20.30 Dalecy – Bliscy – program publicystyczny
21.00 Solidarna z Polską – reportaż
21.30 Wieczór z Jagielskim
22.05 Skansen u dworu Moniaków – reportaż
22.30 Panorama
22.50 Sport telegram
23.00 Po drugiej stronie raju – film dokumentalny
23.25 Mieczysław Karłowicz – Rapsodia Litewska – poemat symfoniczny
23.45 Forum – program publicystyczny
0.30 Monitor Wiadomości
1.00 Wieści polonijne (powt.)
1.15 Reksio [34] – Reksio śpiewak – serial anim. (powt.)
1.30 Wiadomości (powt.)
1.55 Sport telegram (powt.)
2.00 Klan [499] – telenowela TVP
2.30 Sukces [29/36] – serial TVP
3.00 Dalecy – Bliscy – program publicystyczny (powt.)
3.30 Solidarna z Polską – reportaż
4.00 Wieczór z Jagielskim (powt.)
4.40 Skansen u dworu Moniaków – reportaż (powt.)
5.00 Panorama (powt.)
5.20 Sport telegram (powt.)
5.30 Boże miejsce na ziemi – Święty Krzyż – reportaż (powt.)

PASMO WSPÓLNE

7.00 Anatol [13/26] 7.30 Przygody Oggy'ego [2/26] 8.00 OTV 8.35 Za wszelką cenę [153/252] 9.00 Za wszelką cenę [154/252] 9.30 Nauka języka francuskiego 10.00 Taxi [18/24] 10.45 Telekurier [193] 11.15 Na kłopoty.. Bednarski [7/7] 12.15 To jest temat 12.30 Seriał dokumentalny 13.15 Kabaret 14.05 Klan [191,192/300] 15.00 Tajemnicze archiwum Shelby Woo [3/41] 15.25 OTV 16.30 Siódme niebo [17/20] 17.15 OTV 19.00 Nabucco [2/2] 20.00 Cztery ostatnie pieśni 20.30 Telekurier [194] 21.00 Sitcom 21.30 OTV 22.00 To jest temat 22.15 Specjalista [2/2] 23.15 Film fabularny

KATOWICE

8.00 Agrofakty 8.25 Telewizyjne ogłoszenia drobne 15.25 Porozmawiajmy 15.40 Zbliżenia 16.00 Klub globtrotera 17.15 Speed – magazyn motoryzacyjny 17.30 Z wokandy – magazyn sądowy 17.50 Wyzytówki 18.00 Aktualności 18.20 Gorący reportaż 21.30 Aktualności 21.40 Wiadomości sportowe 21.45 Porozmawiajmy

KRAKÓW

8.00 Kronika 8.10 Za sprawą samorządu 15.25 Widziane z Franciszkańskiej 15.40 Za sprawą samorządu 15.55 Warto wiedzieć 16.00 Mananam – Rockendrolle 17.15 Ludzie i tematy 17.25 Warto wiedzieć 17.30 9 i 1/2 – program reporterów 17.45 Warto wiedzieć 17.50 Tematy dnia 18.00 Kronika 18.20 Załatwmy to razem 18.40 Na rynku pracy 18.50 Ludzie i tematy 21.30 Kronika 21.45 Sport 21.50 Tematy dnia

WOT

8.00 Telewizyjny Numer Warszawski (powt.) 8.02 Telewizyjny Kurier Mazowiecki (powt.) 8.15 Architektura Warszawy (powt.) 15.25 Wiadomości Kuriera 15.30 Architektura Warszawy (powt.) 15.40 Telewizyjny Kurier Mazowiecki 16.00 Rozmowa dnia (powt.) 16.15 Dzieje Warszawy w latach 1945–1956 [10/15] 17.15 Gość WOT 17.25 Komunikaty i ogłoszenia 17.30 Studio reportażu 17.45 5 Minut o... 18.00 Telewizyjny Kurier Warszawski i pogoda 18.20 Muzyka łączy pokolenia! 18.40 Saga rodów 21.30 Telewizyjny Kurier Warszawski i pogoda dla Warszawy 21.45 Rozmowa dnia

WROCŁAW

8.00 Studio Wschód 8.15 Fakty 8.25 Pogoda 15.25 Pogoda 15.30 Czas na bajkę – prog. dla dzieci 15.40 Indeks – mag. akademicki 16.00 Tajemnice Dolnego Śląska 16.25 Pogoda 17.15 Fakty 17.25 Pogoda 17.30 Gonic regionalny – mag. samorządowy 17.50 Pogoda 17.55 Fakty – wydanie główne 18.10 Fakty komentarze 18.20 Ojczyzna polszczyzna 18.50 Czas na bajkę – prog. dla dzieci 21.30 Fakty flesz 21.35 Pogoda 21.40 Studio Wschód 21.55 Super 3

PULS

- 7.30 Biznes Info – mag. ekonomiczny
- 7.35 Telesklep
- 8.05 Film dokumentalny
- 8.55 Kacper i przyjaciele [27] – serial animowany USA
- 9.20 Baśnie braci Grimm – serial anim.
- 9.45 Było sobie życie [12] – Ucho – serial animowany, Francja (powt.)
- 10.15 Domek na prerii [37] – serial przygodowy USA (powt.)
- 11.10 Dotyk anioła [112] – Lekcja anatomii – serial obycz. USA (powt.)
- 12.00 Remington Steele [75] – Steele na antenie – serial USA (powt.)
- 12.50 Telesklep
- 13.55 Ulica zakochanych [124] – tele-novela
- 14.45 M Kwadrat – talk-show
- 15.15 Bill Cosby Show [36] – serial komediowy USA (powt.)
- 15.45 Kacper i przyjaciele [27] – serial animowany USA (powt.)
- 16.05 Baśnie braci Grimm – serial animowany (powt.)
- 16.35 Było sobie życie [12] – serial animowany, Francja
- 17.05 Domek na prerii [38] – Duma Walnut Grove – serial USA
- 17.55 Humory Waldemara Ogińskiego – talk-show
- 18.30 Bill Cosby Show [37] – serial komediowy USA
- 19.00 Dotyk anioła [113] – serial obyczajowy USA
- 19.45 Pytania Krzysztofa Skowrońskiego – program publ.
- 20.00 Wydarzenia
- 20.30 Zdarzyło się jutro [15] – Ściana [2] – serial sensacyjny USA
- 21.30 Orle skrzydło – western USA
- 23.20 Wydarzenia
- 23.30 Puenta dnia
- 23.35 Humory Waldemara Ogińskiego – talk-show
- 0.05 Biznes Info – mag. ekonomiczny
- 0.15 Orle skrzydło – western USA

NIEPOKALANÓW II

- 15.00 Godzina Miłosierdzia
- 15.15 Droga Krzyżowa z Krakowa
- 15.40 Promieniowanie ojcostwa [2] – film dok.
- 16.00 Słowo życia – Ewangelia dnia
- 16.05 Kalendarz liturgiczny: św. Tadeusza Mc Carthy'ego
- 16.10 Kino familijne
- 16.35 Odkrywamy Francję [8]: Bretania – film krajoznawczy
- 17.30 Audycja generalna
- 18.30 Kino familijne
- 19.00 Niech się Polska przyśni Tobie – program historyczny
- 19.20 Nasz dziadzio [3]: Moja pierwsza podróż – film dla dzieci
- 19.30 Ścieżki kultury: Katedry – mag.
- 19.55 Matka Teresa – film dok.
- 20.35 Różaniec – część chwalebna
- 21.00 Apel Jasnogórski
- 21.05 Słowo życia – Ewangelia dnia
- 21.10 Kalendarz liturgiczny: św. Tadeusza Mc Carthy'ego
- 21.15 Sudan – film dok.
- 21.35 Świątynie drewniane: łukowo – reportaż

- 21.50 Safari mingi [4] – reportaż
- 22.10 Wspaniałości przyrodnicze Europy [8]: Flora i fauna – film przyrodniczy

TVP 1

- 6.00 Kawa czy herbata
- 7.30 Telezakupy
- 8.00 Wiadomości
- 8.15 Krakowskie Przedmieście 27
- 8.25 Kawa czy herbata
- 8.45 Niezwykły przyjaciel [6] – film dla dzieci USA
- 9.10 Jedynecka
- 9.35 Bajeczki Jedynecki
- 9.40 Mysia – serial anim.
- 10.00 J. A. G Wojskowe Biuro Śledcze [7] – serial USA (powt.)
- 10.50 Telezakupy
- 11.10 Przewodnik po biznesie [8] – Strategie zarządzania kosztami
- 11.40 Ups and Downs – j. angielski dla średniozaawansowanych [24]
- 12.00 Wiadomości
- 12.10 Agrobiznes
- 12.20 Kontrasty – świat, ludzie...
- 12.25 Samo życie
- 12.45 Klan – telenowela TVP (powt.)
- 13.10 Spacerzy z dziadkiem
- 13.35 Telezakupy
- 13.50 Tajemnice armii
- 14.15 Kwadrans na kawę
- 14.35 Podróżnik – Triest
- 15.00 Wiadomości
- 15.10 Wyprowadzić chorobę – Rak nerki
- 15.35 Twarz w twarz z Europą – Finlandia
- 16.00 Rower Błażeja
- 16.30 Moda na sukces [1474] – serial
- 17.00 Teleexpress
- 17.20 Gość Jedyńki
- 17.35 Klan – telenowela TVP
- 18.05 Między nami
- 19.00 Wieczorynka: Madeline – serial anim. prod. francuskiej
- 19.30 Wiadomości
- 20.10 Okruchy życia: Grace Kelly – film fab. USA
- 21.55 Kronika kryminalna
- 22.20 Oblicza mediów
- 22.40 Monitor Wiadomości
- 23.05 Sportowy flesz
- 23.10 Czas na... kontrowersyjny dokument – Na linii ognia – film dok.
- 0.05 Gorąco polecam: Królestwo [4-ost] – Żywe trupy – serial

TVP 2

- 7.25 Karypael kontra groszki [7] – Czarna lotnia – serial animowany prod. polskiej
- 7.50 Studio urody
- 8.00 Program lokalny
- 8.30 W labiryncie [17/120] – telenowela TVP
- 9.00 Doktor z alpejskiej wioski – serial
- 9.50 Billy kłamca – film fab. prod. angielskiej
- 11.25 Po prostu żyć
- 11.50 Na granicy życia i śmierci [4/13] – Podziemna puławka – serial dok. prod. angielskiej
- 12.15 Program rozrywkowy
- 13.00 Panorama

- 13.10 Ich pięciory [97] – serial USA
- 13.55 Ponad czasem [3/39] – serial prod. australijskiej
- 14.20 Dzieci i ryby
- 14.45 Księżycowy Wieczór Kabareto- -wy
- 15.40 Program lokalny
- 16.00 Panorama
- 16.20 Święta wojna – Kontrabasista – serial TVP
- 16.50 Wieczór z Jagielskim na bis – Edyta Jungowska, Sebastian Chmara
- 17.50 Program lokalny
- 18.30 Panorama
- 18.55 Jeden z dziesięciu – teleturniej
- 19.30 Europejczy
- 20.00 M jak miłość [10] – serial TVP
- 20.45 Od ucha do ucha
- 21.00 Panorama
- 21.20 Sport telegram
- 21.35 Linia specjalna
- 22.35 Navajo blues – film fab. USA
- 0.05 Świat bez fikcji: Lokatorzy z przydziału Stalina – film dok.
- 1.05 Europejski przegląd piłkarski

POLSAT

- 6.00 Piosenka na życzenie
- 7.00 Pokemon [75]
- 7.25 Serial animowany
- 7.50 Xena, wojowniczka księżniczka
- 8.45 Zawód szpieg [8]
- 9.40 Cud miłości [127]
- 10.35 Po prostu miłość [61]
- 11.30 Adam i Ewa [153]
- 12.00 Czułość i kłamstwa [82]
- 12.30 Życiowa szansa
- 13.25 Zerwane więzi
- 14.20 13 posterunek [33]
- 14.55 Power Rangers [61]
- 15.20 Pokemon [76]
- 15.40 Fundacja Polsat
- 15.45 Informacje
- 16.10 Czułość i kłamstwa [83]
- 16.40 MacGyver [64]
- 17.35 Cud miłości [128]
- 18.30 Informacje i publicystyka
- 18.55 Sport
- 19.05 Dziki księżyc [98]
- 20.00 Adam i Ewa [154]
- 20.30 Mecz Ligi Mistrzów
- 21.30 Losowanie LOTTO
- 22.35 Świat według Kiepskich [78]
- 23.10 Informacje i biznes informacje
- 23.35 Polityczne graffiti
- 23.55 Skróć Ligi Mistrzów
- 1.50 Muzyka na BIS

TVN

- 5.45 Kropka nad i
- 6.00 Prawo do szczęścia [66/80]
- 6.45 Telesklep
- 7.00 Cena miłości [1/95] – telenowela
- 7.50 Przygody Pytalskich [23/26] – serial anim.
- 8.15 Przygody Kuby Guzika [16/52] – serial anim.
- 8.40 Łebski Harry [37/86] – serial
- 9.05 Nowe podróże Guliwera [26/26] – serial anim.
- 9.30 Telesklep
- 10.30 Reality show
- 11.15 Rozmowy w toku
- 12.10 Na ratunek – serial fab.-dok.

12.40 Przygody Pytalskich [24/26] – serial anim.
 13.05 Przygody Kuby Guzika [16/52] – serial anim.
 13.30 Łebski Harry [37/86] – serial
 13.55 Nowe podróże Guliwera [26/26] – serial anim.
 14.20 Beverly Hills 90210 [38] – serial
 15.15 Milionerzy
 16.00 TVN Fakty, pogoda
 16.20 Virginia [78/150] – telenowela
 17.15 Reality show
 18.00 Rozmowy w toku
 19.00 TVN Fakty
 19.30 Kropka nad i
 20.00 Reality show
 20.50 Wielki poker – teleturniej
 21.40 Rodzina Soprano [7/39] – serial sensacyjny USA
 22.40 TVN Fakty
 22.50 Nocne rozmowy w toku – talk-show
 23.50 Reality show
 0.35 Granice
 1.05 Dom pełen pomysłów – mag.
 1.35 Nic straconego – powtórki programów

TV4

6.00 Muzyczny VIP
 6.30 TV4 Kropka pl
 7.00 Muzyczne listy – mag. muzyczny
 7.50 Lochy i smoki [19] – serial
 8.20 Kolorowy dom 2 [7] – serial
 8.50 M. A. S. H. [17] – serial kom. USA
 9.20 Reality show
 10.20 Na granicy prawa [11] – serial
 11.20 Kojak [17] – serial krym. USA
 12.20 Star Trek: Voyager [21] – serial fantastyczny USA
 13.15 Informator prawny
 13.30 TV4 Kropka pl
 13.50 KINOmniaK – mag. filmowy
 14.00 Muzyczny VIP – mag. muzyczny
 14.35 Muzyczne listy – mag. muzyczny
 15.25 Eek! straganza [50] – serial
 15.50 Przygody rodziny Addamsów 2 [4] – serial kom. USA
 16.15 M. A. S. H. [18] – serial kom. USA
 16.45 Reality show
 17.30 VIP – mag. ciekawostek
 17.45 Dziennik
 18.00 Przygody Sindbada Żeglarza [9] – serial USA
 19.00 Reality show
 20.00 Sypiając z wrogiem – dramat USA
 21.50 Dziennik
 22.02 Informacje sportowe
 22.05 VIP – mag. ciekawostek
 22.15 Kojak [19] – serial USA
 23.15 Reality show
 0.00 Rocky 2 – film sens. USA
 2.20 X Laski – prog. rozrywkowy
 2.50 Muzyczne listy – mag. muzyczny
 3.50 Strefa P – mag. muzyczny

TV POLONIA

6.00 Kawa czy herbata
 7.30 Gość Jedyński (powt.)
 7.45 Kawa czy herbata
 8.00 Wiadomości
 8.15 Krakowskie Przedmieście 27
 8.25 Kawa czy herbata
 8.40 Klan [500] – telenowela TVP

9.05 Sówka [4] – teleturniej
 9.30 Awantura o Basię [6/12] – serial prod. polskiej (powt.)
 10.00 Sukces [29/36] – serial TVP
 10.25 Po drugiej stronie raju – film dok. (powt.)
 10.50 Pegaz – magazyn kulturalny (powt.)
 11.15 Ludzie listy piszą (powt.)
 11.35 Artysta ludowy – reportaż (powt.)
 12.00 Wiadomości
 12.10 Dary i ludzie – Czas wojny, czas okupacji... – film dok. (powt.)
 12.25 Wieści polonijne (powt.)
 12.40 Dobre książki – magazyn
 13.10 Klan [500] – telenowela TVP (powt.)
 13.35 Forum – program publicystyczny (powt.)
 14.25 Cerkiew w Sosnowcu – reportaż
 14.40 Zamki i pałace Śląska: Nysa – reportaż
 15.00 Wiadomości
 15.10 Podróże kulinarne Roberta Makłowicza: Smaki morskie (powt.)
 15.35 Jestem – Teresa Tutinas
 16.25 Raj – magazyn katolicki (powt.)
 17.00 Teleexpress
 17.20 Gość Jedyński
 17.30 Sówka [4] – teleturniej dla dzieci
 17.55 Noddy [31/39] – Powiedz całą prawdę – serial anim.
 18.20 Julek i zwierzęta – program dla dzieci
 18.35 Klan [500] – telenowela TVP
 19.00 Dzień, jak co dzień – Nasza Fran-
 nia – reportaż
 19.15 Dobranocka: Kangurek Hip-Hop [1/9] – Świstak – serial anim.
 19.30 Wiadomości
 20.00 Yesterday – film fabularny prod. polskiej
 21.30 Dikanda – występ zespołu w ramach II Dni Europejskiej Kultury Ludowej
 22.10 Forum Polonijne: Odpowiedzi na pytania
 22.30 Panorama
 22.50 Sport telegram
 23.00 Ogród sztuk – O smaku się nie dyskutuje – magazyn
 23.30 Linia specjalna
 0.20 Od A do Z – Trebunie Tutki
 0.30 Monitor Wiadomości
 1.00 Dzień, jak co dzień – Nasza Fran-
 nia – reportaż (powt.)
 1.15 Kangurek Hip-Hop [1] – Świstak – serial animowany (powt.)
 1.30 Wiadomości (powt.)
 1.55 Sport telegram (powt.)
 2.00 Klan [500] – telenowela TVP
 2.30 Yesterday – film fabularny prod. polskiej (powt.)
 4.00 Dikanda – występ zespołu w ramach II Dni Europejskiej Kultury Ludowej (powt.)
 4.40 Forum Polonijne: Odpowiedzi na pytania (powt.)
 5.00 Panorama (powt.)
 5.20 Sport telegram (powt.)
 5.25 Cerkiew w Sosnowcu – reportaż
 5.40 Zamki i pałace Śląska: Nysa – reportaż (powt.)

PASMO WSPÓLNE

7.00 Zuzia i jej przyjaciele [26/30]
 7.30 Babar [15/65] 8.00 OTV 8.35 Za wszelką cenę [155,156/252] 9.30 Smakując życie z Krzysztofem Kowalewskim 10.00 Taxi [19/24] 10.45 Telekurier 11.15 Kino w południe: Policjanci z Mt. Thomas [7/17] 12.00 To jest temat 12.15 W poszukiwaniu francuskich przysmaków [8/26] 12.45 Telenowyny 13.00 Integracja 13.15 Kostek [27/48] 13.40 Teleturniej 3 na 6 14.05 Klan [193,194/300] 15.00 Za głosem serca [10/26] 15.25 OTV 16.30 Siódme niebo [18/20] 17.15 OTV 19.00 Kino wieczorne: Słodki chłopak 20.30 Telekurier 21.00 Sitcom 21.30 OTV 22.00 To jest temat 22.15 Blond Seksbomba [za zgodą rodziców] 23.50 Film dokumentalny

KATOWICE

8.00 Magazyn beskidzki – prog. redakcji bielskiej 8.25 Telewizyjne ogłoszenia drobne 15.25 Porozmawiajmy 15.40 Magazyn Beskidzki 16.00 Podróże Obiektystopki – prog. dla dzieci 17.15 Rzeczą gustu – prog. poradnikowy dla pań 17.30 Recepta na zdrowie 17.50 Wizytówki 18.00 Aktualności 18.15 Wiadomości sportowe 18.20 Magazyn Telewizyjna 1. 21.30 Aktualności 21.40 Wiadomości sportowe 21.45 Porozmawiajmy

KRAKÓW

8.00 Kronika 8.10 9 i 1/2 – program reporterów 15.25 Marzenia i kariery 15.40 9 i 1/2 – program reporterów 15.55 Warto wiedzieć 16.00 E. Bartosiewicz-Ben 17.15 Ludzie i tematy 17.25 Warto wiedzieć 17.30 Wieści spod łysicy 17.45 Warto wiedzieć 17.50 Kronika świętokrzyska 18.00 Kronika 18.20 Kundel bury i kocury 18.35 Rola 18.50 Ludzie i tematy 21.30 Kronika 21.45 Sport 21.50 Tematy dnia

WOT

8.00 Telewizyjny Numer Warszawski (powt.) 8.02 Telewizyjny Kurier Mazowiecki (Powt.) 8.15 Architektura Warszawy (powt.) 15.25 Wiadomości Kuriera 15.30 Architektura Warszawy (powt.) 15.40 Telewizyjny Kurier Mazowiecki 16.00 Rozmowa dnia (powt.) 16.15 Dzieje Warszawy w latach 1945–1956 [11/15] 17.15 Gość WOT 17.25 Komunikaty i ogłoszenia 17.30 Studio reportażu 17.45 5 minut o... 18.00 Telewizyjny Kurier Warszawski 18.20 Psychiatria bez lęku... (powt.) 18.45 Są wśród nas 21.30 Telewizyjny Kurier Warszawski 21.45 Rozmowa dnia

WROCŁAW

8.00 Pierwszy stopień do piekła – magazyn 8.15 Fakty 8.25 Pogoda 15.25 Pogoda 15.30 Czas na bajkę 15.40 Gonic regionalny 16.00 Ojczyzna polszczyzna 17.15 Fakty – Wrocław 17.30 O niej i dla niej – magazyn 17.55 Fakty 18.10 Fakty komentarze 18.20 Niezła kiecka 18.50 Czas na bajkę 21.30 Fakty flesz 21.40 Pierwszy stopień do piekła – magazyn 21.55 Super 3

PULS

- 7.30 Biznes Info – mag. ekonomiczny
- 7.35 Telesklep
- 8.05 Ulica zakochanych [124]
- 8.55 Kacper i przyjaciele [28] – serial
- 9.20 Baśnie braci Grimm: Brat i siostra – serial animowany
- 9.45 Było sobie życie [13] – Skóra – serial animowany, Francja
- 10.15 Domek na prerii [38] – Duma Walnut Grove – serial USA
- 11.10 Dotyk anioła [113] – serial obyczajowy USA (powt.)
- 12.00 Zdarzyło się jutro [15] – Ściana [2] – serial sensacyjny USA
- 12.50 Telesklep
- 13.55 Remington Steele [76] – Korporacja Steele'a – serial sensacyjny
- 14.45 Humory Waldemara Ogińskiego – talk-show
- 15.15 Bill Cosby Show [37] – serial komediowy USA (powt.)
- 15.40 Kacper i przyjaciele [28] – serial animowany USA (powt.)
- 16.05 Baśnie braci Grimm: Brat i siostra – serial animowany (powt.)
- 16.35 Było sobie życie [13] – Skóra – serial animowany, Francja (powt.)
- 17.05 Domek na prerii [39] – Sprawa wiary – serial przygodowy USA
- 17.55 M Kwadrat – talk-show
- 18.30 Bill Cosby Show [38] – serial komediowy USA
- 19.00 Dotyk anioła [114] – W ogniu – serial obyczajowy USA
- 19.45 Pytania Krzysztofa Skowrońskiego – program publicystyczny
- 20.00 Wydarzenia
- 20.30 Komandosi z Navarony – film wojenny, Wielka Brytania
- 22.40 Szeryf [20] – serial sensacyjny
- 23.30 Wydarzenia
- 23.40 Puenta dnia
- 23.45 M Kwadrat – talk-show
- 0.15 Biznes Info – mag. ekonomiczny
- 0.20 Komandosi z Navarony – film wojenny, Wielka Brytania

NIEPOKALANÓW II

- 15.00 Godzina Miłosierdzia
- 15.25 Tworzone ludzką ręką [8]: Konserwator szaf grających – rep.
- 15.40 Nietypowy bokser – felieton
- 15.50 Drogami Europy: Carcassonne – program krajoznawczy
- 16.00 Słowo życia – Ewangelia dnia
- 16.05 Kalendarz liturgiczny: św. Chryzanta i Darii
- 16.10 Kino familijne
- 16.35 Wspaniałości przyrodnicze Europy [8] – Flora i fauna – film
- 17.30 Tajemnica plemiona Loma [1] – reportaż
- 17.45 Rycerze Grobu Bożego: Kanonicy – film dok.
- 18.10 Jezus żyje – relacja
- 18.30 Kino familijne
- 19.00 Rok po roku: Droga zbawienia (1985r.) – film dok.
- 19.20 Nasz dziadzio [4]: Jak zostałem aktorem filmowym – film
- 19.30 Saharyjska ballada – film dok.
- 19.45 Najważniejsza jest dobroć – wspomnienie o ks. Januszu Pasierbie

- 20.00 Całun Turyński w kulturze pierwszych 14 wieków – film dok.
- 20.35 Różaniec – część radosna
- 21.00 Apel Jasnogórski
- 21.05 Słowo życia – Ewangelia dnia
- 21.10 Kalendarz liturgiczny: św. Chryzanta i Darii
- 21.15 Brat Albert – film dok.
- 22.05 Światowa Odyseja: Południowa Afryka – na granicy dwóch oceanów – film krajoznawczy
- 22.50 Gdańskie szanty [1] – reportaż

TVP 1

- 6.00 Kawa czy herbata
- 7.30 Telezakupy
- 8.00 Wiadomości
- 8.15 Krakowskie Przedmieście 27
- 8.25 Kawa czy herbata
- 8.45 Pippi [8] – Pippi bierze udział w wielkim wyścigu – serial anim.
- 9.10 Budzik – program dla dzieci
- 9.35 Kino Malucha – Pico Poco – serial anim. prod. japońskiej
- 10.00 Okruchy życia: Grace Kelly – film fab. USA (powt.)
- 11.40 Telezakupy
- 12.00 Wiadomości
- 12.10 Agrobiznes
- 12.25 Horyzonty
- 12.45 Klan – telenowela TVP (powt.)
- 13.10 ZUS radzi
- 13.25 Telezakupy
- 13.50 Magazyn Focus – Żarłoczna korozja
- 14.15 Ryzyk fizyk – Najsilniejszy – czyli podnoszenie ciężarów
- 14.40 Jest robota [2/6] – Praca to war
- 15.00 Wiadomości
- 15.10 Babiniec
- 15.35 Euroexpress
- 16.00 Rower Błażeja
- 16.30 Moda na sukces [1475] – serial
- 17.00 Teleexpress
- 17.20 Gość Jedyńki
- 17.35 Plebania [96] – serial TVP
- 18.05 Decyzja należy do ciebie
- 19.00 Wieczorynka: Fraglesy – serial
- 19.30 Wiadomości
- 20.10 Ekstradycja 3 [7] – serial TVP
- 21.10 Sprawa dla reportera
- 21.45 Tygodnik polityczny Jedyńki
- 22.35 Monitor Wiadomości
- 23.00 Sportowy flesz
- 23.05 Pegaz
- 23.30 Intensywna terapia – film fab.

TVP 2

- 7.25 Karypael kontra groszki [8] – Jaszczur – serial animowany
- 7.50 Studio urody
- 8.00 Program lokalny
- 8.30 W labiryncie [18/120] – serial
- 9.00 Doktor z alpejskiej wioski – serial
- 9.50 Najemnik – film fab. USA
- 11.30 Na granicy życia i śmierci [5/13] – Dramat w górach – serial dok. prod. angielskiej
- 12.00 Program rozrywkowy
- 13.00 Panorama
- 13.10 Ich pięcioro [98] – serial USA
- 13.55 Ponad czasem [4/39] – serial

- 14.20 Hundertwasser – reportaż
- 14.45 Tata-Show – rodzinne widowisko rozrywkowe
- 15.40 Program lokalny
- 16.00 Panorama
- 16.25 Jaś Fasola – Zrób to sam – angielski program rozrywkowy
- 16.55 Duma i uprzedzenie [4/6] – serial prod. angielskiej
- 17.50 Program lokalny
- 18.30 Panorama
- 18.55 Jeden z dziesięciu – teleturniej
- 19.30 XII Międzynarodowy Konkurs Skrzypcowy im. Henryka Wieniawskiego
- 20.00 M jak miłość [11] – serial TVP
- 20.45 Od ucha do ucha
- 21.00 Panorama
- 21.20 Sport telegram
- 21.35 997 – magazyn kryminalny
- 22.15 Z Archiwum X [10] – serial USA
- 23.10 Ostrze brzozy – film fab. USA
- 1.20 Obserwacja – film dok.

POLSAT

- 6.00 Piosenka na życzenie
- 7.00 Pokemon [76]
- 7.25 Power Rangers [61]
- 7.50 MacGyver [64]
- 8.45 Rozbitkowie [8]
- 9.40 Cud miłości [128]
- 10.35 Po prostu miłość [62]
- 11.30 Adam i Ewa [154]
- 12.00 Czułość i kłamstwa [83]
- 12.30 Chciwość czyli żądza pieniędzy
- 13.25 Disco Polo Live
- 14.20 Świat według Kiepskich [80]
- 14.50 Serial animowany dla dzieci
- 15.15 Pokemon [77]
- 15.40 Fundacja Polsat
- 15.45 Informacje
- 16.10 Czułość i kłamstwa [84]
- 16.40 Xena, wojowniczka księżniczka
- 17.35 Cud miłości [129]
- 18.30 Informacje i Publicystyka
- 19.05 Dzikie księżyc [99]
- 20.00 Adam i Ewa [155]
- 20.30 13 posterunek [34]
- 21.05 Ally McBeal [71]
- 21.30 Losowanie LOTTO
- 22.00 Nagi patrol [21]
- 22.25 Telewizyjne Biuro Śledcze
- 23.00 Informacje i biznes informacje
- 23.25 Polityczne graffiti
- 23.40 Przyjaciele [91]
- 0.10 Odłot – USA (1971)
- 1.55 Muzyka na BIS

TVN

- 5.45 Kropka nad i
- 6.00 Prawo do szczęścia [67/80]
- 6.45 Telesklep
- 7.00 Cena miłości [2/95] – telenowela
- 7.50 Przygody Pytalskich [24/26]
- 8.15 Przygody Kuby Guzika [17/52]
- 8.40 Łebski Harry [38/86] – serial
- 9.05 Denis rozrabiaka [1/78] – serial
- 9.30 Telesklep
- 10.30 Reality show
- 11.15 Rozmowy w toku
- 12.10 Nie do wiary – opowieści niesamowite
- 12.40 Przygody Pytalskich [25/26]
- 13.05 Przygody Kuby Guzika [17/52]
- 13.30 Łebski Harry [38/86] – serial

13.55 Denis rozrabiaka [1/78] – serial
 14.20 Beverly Hills 90210 [39] – serial
 15.15 Milionerzy
 16.00 TVN Fakty, pogoda
 16.20 Virginia [79/150] – telenowela
 17.15 Reality show
 18.00 Rozmowy w toku
 19.00 TVN Fakty
 19.30 Kropka nad i
 20.00 Reality show
 20.45 Na ratunek córce – film obycz.
 22.35 Granice – serial fab.-dok.
 23.05 TVN Fakty
 23.15 Urzekła mnie Twoja historia – talk-show
 23.45 Reality show
 0.30 Zew wolności – film obycz. USA
 2.45 Nic straconego – powtórki programów

TV4

6.00 Strefa P – mag. muzyczny
 6.30 Super VIP – magazyn
 7.00 Muzyczne listy – mag. muzyczny
 7.50 Eek! stravanza [50] – serial anim. USA
 8.20 Przygody rodziny Addamsów 2 [4] – serial kom. USA
 8.50 M. A. S. H. [18] – serial kom. USA
 9.20 Reality show
 10.20 Przygody Sindbada Żeglarza [9] – serial USA
 11.20 Kojak [18] – serial USA
 12.20 Star Trek: Voyager [22] – serial USA
 13.15 Informator gospodarczy
 13.30 Super VIP – mag. ciekawostek
 14.00 Strefa P – mag. muzyczny
 14.35 Muzyczne listy – mag. muzyczny
 15.25 Lochy i smoki [20] – serial dla dzieci
 15.50 Kolorowy dom 2 [8] – serial kom. USA
 16.15 M. A. S. H. [19] – serial kom. USA
 16.45 Reality show
 17.30 Czwórka na topie – wywiad z...
 17.45 Dziennik
 18.00 Na granicy prawa [12] – serial sens.
 19.00 Reality show
 20.00 Rocky 2 – film sens. USA
 22.25 Dziennik
 22.37 Informacje sportowe
 22.40 Czwórka na topie – wywiad z...
 22.50 Akcja nad Berlinem [5] – serial akcji, Niemcy
 23.50 Reality show
 1.05 Akcja wewnętrzna – thriller, Kanada
 3.00 X Laski – prog. rozrywkowy
 3.30 Muzyczne listy – mag. muzyczny
 4.30 Muzyczny VIP

TV POLONIA

6.00 Kawa czy herbata
 7.30 Gość Jedyńki (powt.)
 7.45 Kawa czy herbata
 8.00 Wiadomości
 8.15 Krakowskie Przedmieście 27
 8.25 Kawa czy herbata
 8.40 Złotopolscy [326] – Kolczyk i chusteczka – telenowela TVP
 9.05 A ja jestem – Foka
 9.15 Noddy [31/39] – Powiedz całą prawdę – serial anim. (powt.)

9.50 Yesterday – film fabularny prod. polskiej (powt.)
 11.15 Wieczór z Jagielskim (powt.)
 12.00 Wiadomości
 12.10 Ogród sztuk – O smaku się nie dyskutuje – magazyn (powt.)
 12.35 360 stopni dookoła ciała: Stwardnienie rozsiane – mag. medyczny
 12.55 Dwie strony obrazu – Jan Dobkowski
 13.10 Złotopolscy [326] – Kolczyk i chusteczka – telenowela TVP (powt.)
 13.35 Linia specjalna (powt.)
 14.25 Łączy nas prawosławie – reportaż
 15.00 Wiadomości
 15.10 Ludzie listy piszą (powt.)
 15.30 Upiorne spotkanie z Balladą – Seans (powt.)
 16.15 Lalki Władysława Starewicza – film dok.
 16.30 Kwadrat
 17.00 Teleexpress
 17.20 Gość Jedyńki
 17.30 A ja jestem – Foka – program dla dzieci (powt.)
 17.45 Słoneczna włócznia [4/13] – Fenomen – serial prod. polsko-niemieckiej
 18.10 Wehikuł czasu – program dla młodych widzów
 18.35 Złotopolscy [326] – Kolczyk i chusteczka – telenowela TVP
 19.00 Polskie smaki
 19.15 Dobranocka: Jeż Kleofas [4/6] – Egzamin – serial anim.
 19.30 Wiadomości
 20.00 Teatr Telewizji: Żaglowce, białe żaglowce – autor: Jarosław Abramow
 21.20 Wielki Piknik Dwójki – Beata Kozidrak
 22.05 Ze sztuką na ty – Ach jak przyjemnie... – reportaż
 22.30 Panorama
 22.50 Sport telegram
 23.00 Ze sztuką na ty – XII Międzynarodowy Konkurs Skrzypcowy im. Henryka Wieniawskiego
 23.25 Ze sztuką na ty – Album krakowskiej sztuki – Jan Szancenbach – reportaż
 23.45 Tygodnik polityczny Jedyńki
 0.30 Monitor Wiadomości
 1.00 Polskie smaki (powt.)
 1.15 Jeż Kleofas [4/6] – Egzamin – serial animowany dla dzieci
 1.30 Wiadomości (powt.)
 1.55 Sport telegram (powt.)
 2.00 Złotopolscy [326] – Kolczyk i chusteczka – telenowela TVP
 2.30 Teatr Telewizji: Żaglowce, białe żaglowce – autor: Jarosław Abramow (powt.)
 3.45 Wielki Piknik Dwójki – Beata Kozidrak (powt.)
 4.35 Ze sztuką na ty – Ach jak przyjemnie... – reportaż (powt.)
 5.00 Panorama (powt.)
 5.20 Sport telegram (powt.)
 5.25 XII Międzynarodowy Konkurs Skrzypcowy im. Henryka Wieniawskiego (powt.)

PASMO WSPÓLNE

7.00 Rycerze królestwa owadów [24/26]
 7.30 Maggie i przyjaciele [12/26]
 8.00 OTV 8.35 Za wszelką cenę [157,158/252]
 9.30 Nauka języka francuskiego 10.00 Taxi [20/24]
 10.45 Telekurier [195]
 11.15 Kino w południe: Quo vadis? [6/6]
 12.20 Malowanie obrazów: To proste [4/26]
 12.50 Kowalski i Szmidt 13.15 Kostek [17/48]
 13.40 Familiada 14.05 Klan [195,196/300]
 15.00 Zwariowana podróż [4/13]
 15.25 OTV 16.30 Siódme niebo [19/20]
 17.15 OTV 19.00 Królowa Bona [4/12]
 20.00 Telenowyny 20.15 Punkt, set, mecz 20.35 Telekurier [196]
 21.05 Sitcom 21.30 OTV 22.00 To jest temat 22.15 Władca życheń 23.50 Kabaret

KATOWICE

8.00 Studio pod bukiem 8.10 Schlesische Wochenschau 8.25 Telewizyjne ogłoszenia drobne 15.25 Porozmawiajmy 15.40 Schlesische Wochenschau 16.00 Studio medyczne 17.15 Klub kolekcjonera 17.30 Witaj Styrio – Teleturniej 17.50 Wizytówki 18.00 Aktualności 18.20 Nie tylko o muzyce 21.30 Aktualności 21.40 Porozmawiajmy

KRAKÓW

8.00 Kronika 8.10 Wieści spod Łysicy 15.25 Kundel bury i kocury 15.40 Wieści spod Łysicy 15.55 Warto wiedzieć 16.00 Lady Pank – W transie cz. II 17.15 Ludzie i tematy 17.25 Warto wiedzieć 17.30 U siebie 17.45 Warto wiedzieć 17.50 Tematy dnia 18.00 Kronika 18.20 Bzik kontrolowany 18.50 Ludzie i tematy 21.30 Kronika 21.45 Sport 21.50 Tematy dnia

WOT

8.00 Telewizyjny Numer Warszawski (powt.) 8.02 Telewizyjny Kurier Mazowiecki (powt.) 8.15 Architektura Warszawy (powt.) 15.25 Wiadomości Kuriera 15.30 Architektura Warszawy (powt.) 15.40 Telewizyjny Kurier Mazowiecki 16.00 Rozmowa dnia (powt.) 16.15 Dzieje Warszawy w latach 1945–1956 [12/15] 17.15 Gość WOT 17.25 Komunikaty i ogłoszenia 17.30 Studio reportażu 17.45 5 Minut o... 18.00 Telewizyjny Kurier Warszawski 18.20 Album Mazowska – magazyn kulturalny 18.40 Auto-kurier (powt.) 21.30 Telewizyjny Kurier Warszawski 21.45 Rozmowa dnia

WROCŁAW

8.00 Turbo – mag. motoryzacyjny 8.15 Fakty 8.25 Pogoda 15.25 Pogoda 15.30 Czas na bajkę – prog. dla dzieci 15.40 O niej i dla niej – magazyn 16.00 Niezła kiecka – mag. kultury niezależnej 16.25 Pogoda 17.15 Fakty – Wrocław 17.25 Pogoda 17.30 Dolnośląski magazyn reporterów 17.50 Pogoda 17.55 Fakty – wydanie główne 18.10 Fakty komentarze 18.20 Europa tu – mag. integracji z UE 18.50 Czas na bajkę – prog. dla dzieci 21.30 Fakty flesz 21.35 Pogoda 21.40 Turbo – mag. motoryzacyjny 21.55 Super 3

PULS

- 7.30 Biznes Info – mag. ekonomiczny
- 7.35 Telesklep
- 8.05 Film dokumentalny
- 8.55 Kacper i przyjaciele [29] – serial animowany USA
- 9.20 Baśnie braci Grimm: Czerwony kapturek – serial animowany
- 9.45 Było sobie życie [14] – Usta i zęby – serial animowany, Francja
- 10.15 Domek na prerii [39] – Sprawa wiary – serial przygodowy USA
- 11.10 Dotyk anioła [114] – W ogniu – serial obyczajowy USA (powt.)
- 12.00 Remington Steele [76] – Korporacja Steele'a – serial sensacyjny
- 12.50 Telesklep
- 13.55 Remington Steele [77] – Steele z ikrą – serial sensacyjny USA
- 14.45 M Kwadrat – talk-show
- 15.15 Bill Cosby Show [38] – serial komediowy USA (powt.)
- 15.40 Kacper i przyjaciele [29] – serial animowany USA (powt.)
- 16.05 Baśnie braci Grimm: Czerwony kapturek – serial animowany
- 16.35 Było sobie życie [14] – Usta i zęby – serial animowany, Francja
- 17.05 Domek na prerii [40] – Ciekawący wagon – serial przygodowy
- 17.55 Talk-show – program satyryczny
- 18.30 Bill Cosby Show [39] – serial
- 19.00 Dotyk anioła [115] – Zrobione w USA – serial obyczajowy USA
- 19.45 Pytania Krzysztofa Skowrońskiego – program publ.
- 20.00 Wydarzenia
- 20.30 Tajemniczy element [16] – serial sensacyjny USA
- 21.30 Otwarte studio – prog. publ.
- 22.30 Talk-show – program satyryczny
- 23.00 Wydarzenia
- 23.10 Puente dnia – program publicystyczny Jacka Łęskiego
- 23.15 Biznes Info – mag. ekonomiczny
- 23.20 Lalka [1] – film obyczajowy

NIEPOKALANÓW II

- 15.00 Godzina Miłosierdzia
- 15.15 Droga Krzyżowa z Fatimy
- 15.40 Pijarzy – reportaż
- 16.00 Słowo życia – Ewangelia dnia
- 16.05 Kalendarz liturgiczny: św. Demetriusza
- 16.10 Kino rodzinne
- 16.35 Niech się Polska przyśni Tobie – program historyczny
- 16.55 Safari mingi [4] – reportaż
- 17.15 Bóg istnieje – film dok.
- 17.45 Twórczość Zbigniewa Łaskota – felieton
- 17.55 Całun Turyński w kulturze pierwszych 14 wieków – film dok.
- 18.30 Kino rodzinne
- 19.00 Rekoronacja w Skępem – relacja
- 19.20 Nasz dziadzio [5]: Jak polowałem na lwa – film rysunkowy
- 19.30 Poszukiwany poszukujący – film dok.
- 20.05 Nasza Rodzina Poszerzona
- 20.35 Różaniec – część bolesna
- 21.00 Apel Jasnogórski
- 21.05 Słowo życia – Ewangelia dnia
- 21.10 Kalendarz liturgiczny: św. Demetriusza

- 21.15 Jezus żyje – relacja
- 21.35 Magazyn Diecezji Warszawskiej i Warszawsko-Praskiej
- 22.00 Zardzewiały świat – felieton
- 22.10 Pieczęć na Węgrzech – film dok.
- 22.40 Skończymy jutro – film dok.

TVP 1

- 6.00 Kawa czy herbata
- 7.30 Telezakupy
- 8.00 Wiadomości
- 8.15 Krakowskie Przedmieście 27
- 8.25 Kawa czy herbata
- 8.45 Lulu-Show – serial anim. USA
- 9.10 Jedynećka
- 9.40 Bajeczki Jedynećki
- 9.45 Mysia – serial anim. prod. ang.
- 9.55 Życie jak muzyka [19] – telenowela prod. brazylijskiej
- 10.50 Telezakupy
- 11.05 Paryskie fontanny – film dok.
- 12.00 Wiadomości
- 12.10 Agrobiznes
- 12.25 Czas relaksu
- 12.45 Plebania [95, 96] – serial TVP
- 13.40 Telezakupy
- 13.55 Jesteśmy... – z Niemiec
- 14.10 Dom Muratora
- 14.35 Pogotowie Twórczości, czyli jak twórczo rozwiązywać problemy [8] – Myślenie w bok
- 15.00 Wiadomości
- 15.10 Wesołych świąt zadusznych – reportaż
- 15.35 Szerokie tory
- 16.00 Raj
- 16.30 Moda na sukces [1476] – serial
- 17.00 Teleexpress
- 17.20 Gość Jedynećki
- 17.35 Plebania [97] – serial TVP
- 18.05 Randka w ciemno – zabawa quizowa
- 18.45 Jaka to melodia? – quiz muz.
- 19.10 Wieczorynka: Mały Pingwin Pik-Pok
- 19.15 Kulfon co z ciebie wyrośnie
- 19.30 Wiadomości
- 20.10 Marzenia do spełnienia – serial prod. TVP
- 21.00 Graj z Kuroniem
- 21.35 Wrzuć Jedynećkę
- 21.45 Na żywo – widowisko publ.
- 22.35 Monitor Wiadomości
- 22.55 Sportowy flesz
- 23.05 Wieczór kawalerski – Żądze [8] – Pokój numer 17 – serial USA
- 23.35 Mroczne dziedzictwo [8] – Irlandzki dżban – serial USA
- 0.20 Lano i Woodley rozrabiają [2] – Proste zadanie – serial prod. australijsko-angielskiej

TVP 2

- 7.20 Karypael kontra groszki [9-ost.] – serial anim.
- 7.50 Studio urody
- 8.00 Program lokalny
- 8.30 W labiryncie [19/120] – Portret pamięciowy – telenowela TVP
- 9.00 Gerhart Hauptmann 1945-1946 – film dok.
- 9.30 Zaginione skarby [1] – reportaż
- 10.00 W drodze do Cordury – film fab.
- 12.05 Szansa na sukces
- 13.00 Panorama
- 13.10 Ich pięciorko [99] – serial USA

- 13.55 Ponad czasem [5/39] – serial
- 14.20 Artysta i dzieci – Magdalena Abakanowicz
- 14.45 Violetta Villas – jaka jestem
- 15.40 Program lokalny
- 16.00 Panorama
- 16.10 Papierowe małżeństwo – komedia romantyczna
- 17.40 Od ucha do ucha
- 17.50 Program lokalny
- 18.30 Panorama
- 19.00 Cztery pancerni i pies [4/21] – serial TVP
- 20.00 Kabaretowy poradnik kapitalizmu
- 21.00 Panorama
- 21.20 Sport telegram
- 21.35 Wieczór z Jagielskim
- 22.25 Wideozłota dorosłego człowieka
- 23.05 Falcone [4/9] – serial USA
- 23.55 Gliniarz z Arles – film fab.

POLSAT

- 6.00 Piosenka na życzenie
- 7.00 Pokemon [77]
- 7.25 Serial animowany dla dzieci
- 7.50 Xena, wojownicza księżniczka
- 8.45 Ally McBeal [71]
- 9.40 Cud miłości [129]
- 10.35 Po prostu miłość [63]
- 11.30 Adam i Ewa [155]
- 12.00 Czułość i kłamstwa [84]
- 12.30 Życiowa szansa
- 13.30 Disco Relax
- 14.20 Ręce, które leczą
- 14.50 Power Rangers [62]
- 15.15 Pokemon [78]
- 15.40 Fundacja Polsat
- 15.45 Informacje
- 16.10 Czułość i kłamstwa [85]
- 16.40 Air America [10]
- 17.35 Cud miłości [130]
- 18.30 Informacje i publicystyka
- 19.05 Dzikie księżyc [100]
- 20.00 Życiowa szansa
- 20.55 W pogoni za tornadem – USA
- 21.30 Losowanie LOTTO
- 23.00 Informacje i biznes informację
- 23.25 Polityczne graffiti
- 23.45 Cień strachu – USA (1994)
- 2.30 Muzyka na BIS

TVN

- 5.45 Kropka nad i
- 6.00 Prawo do szczęścia [68/80]
- 6.45 Telesklep
- 7.00 Cena miłości [3/95] – telenowela
- 7.50 Przygody Pytalskich [25/26] – serial
- 8.15 Przygody Kuby Guzika [18/52] – serial anim.
- 8.40 Łebski Harry [39/86] – serial
- 9.05 Denis rozrabia [2/78] – serial
- 9.30 Telesklep
- 10.30 Reality show
- 11.15 Rozmowy w toku
- 12.10 Urzekła mnie Twoja historia – talk-show
- 12.40 Przygody Pytalskich [26/26]
- 13.05 Przygody Kuby Guzika [18/52]
- 13.30 Łebski Harry [39/86] – serial
- 13.55 Denis rozrabia [2/78] – serial
- 14.20 Beverly Hills 90210 [40] – serial
- 15.15 Milionierzy
- 16.00 TVN Fakty, pogoda
- 16.20 Virginia [80/150] – telenowela
- 17.15 Reality show

18.00 Rozmowy w toku
19.00 TVN Fakty
19.30 Kropka nad i
20.00 Reality show
20.45 Zabójcza broń IV – film akcji
23.15 Rebelianci [8/13] – serial sens.
0.10 Reality show
0.55 Mroczne grzechy [1, 2] – serial sensacyjny USA
4.05 Nic straconego

TV4

6.00 Muzyczny VIP
6.30 A kuku – prog. rozrywkowy
7.00 Muzyczne listy – prog. muzyczny
7.50 Lochy i smoki 20] – serial dla dzieci
8.20 Kolorowy dom 2 [8] – serial kom. USA
8.50 M. A. S. H. [19] – serial kom. USA
9.20 Reality show
10.20 Na granicy prawa [12] – serial sens.
11.20 Kojak [19] – serial krym. USA
12.20 Star Trek: Voyager [23] – serial USA
13.15 Informator prawny
13.30 A kuku – prog. rozrywkowy
14.00 Muzyczny VIP
14.35 Muzyczne listy – mag. muzyczny
15.25 Eek! straganca [51] – serial anim. USA
15.50 Oni, ona i pizzeria 3 [8] – serial kom. USA
16.15 M. A. S. H. [20] – serial kom. USA
16.45 Reality show
17.30 VIP – mag. ciekawostek
17.45 Dziennik
18.00 Przygody Sindbada Żeglarza [10] – serial USA
19.00 Reality show
20.00 Białe kłamstwo – dramat USA
21.50 Dziennik
22.02 Informacje sportowe
22.05 VIP – mag. ciekawostek
22.15 Kojak [20] – serial USA
0.00 Playboy special
0.30 O czym mówią gwiazdy [16] – serial dok.
1.10 X Laski – prog. rozrywkowy
1.40 Muzyczne listy – mag. muzyczny
2.40 Strefa P – mag. muzyczny

TV POLONIA

6.00 Kawa czy herbata
7.30 Gość Jedyńki (powt.)
7.45 Kawa czy herbata
8.00 Wiadomości
8.15 Krakowskie Przedmieście 27
8.25 Kawa czy herbata
8.40 Złotopolscy [327] – Miłość to dzie-
kie zwierzę – telenowela TVP
9.05 Wierszowanki: Słoń – program
dla dzieci
9.10 Tęczowa bajeczka – Bajeczka
o deszczu i kałuży – program dla
dzieci
9.30 Słoneczna włócznia [4/13] – Fe-
nomen – serial prod. polsko-nie-
mieckiej (powt.)
10.00 Wspomnień czar: Głos pustyni –
film fab. prod. polskiej (powt.)
11.25 XII Międzynarodowy Konkurs
Skrzypcowy im. Henryka Wie-
niawskiego (powt.)

12.00 Wiadomości
12.10 Gościńiec (powt.)
12.40 Klechdy i bajania – Baśń o Smę-
tku Mazurskim
13.10 Złotopolscy [327] – Miłość to dzi-
kie zwierzę – telenowela TVP
(powt.)
13.35 Tygodnik polityczny Jedyńki
(powt.)
14.20 Oberek – film dok.
14.40 II Dni Europejskiej Kultury Ludo-
wej – Folkiestra Form Różnych
15.00 Wiadomości
15.10 Współcześni wojownicy
15.30 Czarni baronowie – film dok.
16.30 Pegaz – magazyn kulturalny
17.00 Teleexpress
17.20 Gość Jedyńki
17.30 Wierszowanki: Słoń – program
dla dzieci (powt.)
17.35 Tęczowa bajeczka – Bajeczka
o deszczu i kałuży – program dla
dzieci (powt.)
17.45 Ale heca – program dla dzieci
18.05 Z dziecięcej estrady – program
dla dzieci
18.35 Złotopolscy [327] – Miłość to dzi-
kie zwierzę – telenowela TVP
(powt.)
19.00 Nasz przyjaciel Mietek – mój
przyjaciel Papież [2] – reportaż
19.15 Dobranocka: Zaczarowany ołów-
ek [30/39] – Dwa do zera – se-
rial animowany dla dzieci
19.30 Wiadomości
20.00 Plebania [8] – serial TVP
20.30 Księżna partyzant – film dok.
21.00 Hity satelity
21.15 Dalej robię swoje – Jubileusz 35-
-lecia Wojciecha Młynarskiego
22.15 Dalej... Dalej – film anim.
22.30 Panorama
22.50 Sport telegram
23.00 Porozmawiajmy
0.00 Pamiętnik rodzinny: Pierwszy
krzyk [4] – fabularyzowany se-
rial dok.
0.30 Monitor Wiadomości
1.00 Nasz przyjaciel Mietek – mój
przyjaciel Papież [2] – reportaż
(powt.)
1.15 Zaczarowany ołówek – serial
animowany dla dzieci (powt.)
1.30 Wiadomości (powt.)
1.55 Sport telegram (powt.)
2.00 Złotopolscy [327] – telenowela
TVP (powt.)
2.30 Plebania [8] – serial TVP (powt.)
3.00 Księżna partyzant – film dok.
(powt.)
3.30 Hity satelity (powt.)
3.45 Dalej robię swoje – Jubileusz 35-
-lecia Wojciecha Młynarskiego
(powt.)
4.45 Dalej, dalej – film animowany
(powt.)
5.00 Panorama (powt.)
5.20 Sport telegram (powt.)
5.25 Oberek – film dok. (powt.)

PASMO WSPÓLNE

7.00 Babar [16/65] 7.30 Wyprawa na
zachód [18/26] 8.00 OTV 8.35 Za
wszelką cenę [159/252] 9.30 Smaku-
jąc życie z Krzysztofem Kowalew-
skim 10.00 Taxi [21/24] 10.45 Teleku-
rier [196] 11.15 Rycerze i rabusie [7/7]
12.00 To jest temat 12.15 Przewod-
nik po ekonomii [4/10] 12.45 U siebie
13.10 Kostek [16/48] 13.35 Familiada
14.00 Klan [197, 198/300] 15.00 Kino
familijne: Szkoła mistrzów [20/26]
15.25 OTV 16.30 Siódme niebo
[20/20] 17.15 OTV 19.00 Polska liga
siatkówki 21.00 Sitcom 21.30 OTV
22.00 To jest temat 22.15 Zachłanne
miasto 23.50 Powiedz to głośno

KATOWICE

8.00 Aktualności kulturalne 8.25
Telewizyjne ogłoszenia drobne
15.25 Porozmawiajmy 15.40 Aktu-
alności kulturalne 16.00 Megazy-
nek – prog. komputerowy 17.15
Zbliżenia 17.30 Magia głębin –
mag. nurkowy 17.50 Wizytówki
18.00 Aktualności 18.15 Wiadomo-
ści sportowe 18.20 Magazyn Tele-
wizyjna 1.

KRAKÓW

8.00 Kronika 8.10 U siebie 15.25
Podróże dalekie i bliskie 15.40 Re-
komendacje kulturalne 16.00 Ma-
donny polskie 16.30 Msza św.
17.30 Rekomendacje kulturalne
17.50 Tematy dnia 18.00 Kronika
18.20 Arena kultury 18.50 Ludzie
i tematy 21.30 Kronika 21.45 Sport
21.50 Tematy dnia

WOT

8.00 Telewizyjny Numer Warszaw-
ski (powt.) 8.02 Telewizyjny Kurier
Mazowiecki (powt.) 8.15 Architek-
tura Warszawy (powt.) 15.25 Wia-
domości Kuriera 15.30 Architektu-
ra Warszawy (powt.) 15.40 Telewi-
zyjny Kurier Mazowiecki 16.00
Rozmowa dnia (powt.) 16.15 Skar-
by naszej kultury 17.15 Gość WOT
17.25 Komunikaty i ogłoszenia
17.30 Studio reportażu 17.45 5 Mi-
nut o... 18.00 Telewizyjny Kurier
Warszawski 18.20 Muzyka łączy
pokolenia 18.40 Studio reportażu
21.30 Telewizyjny Kurier War-
szawski 21.45 Rozmowa dnia

WROCŁAW

8.00 Akta W – sensacje sprzed lat
8.15 Fakty 8.25 Pogoda 8.30 Pro-
gram dnia 15.25 Pogoda 15.30
Czas na bajkę – prog. dla dzieci
15.40 Gawędy ziemiańskie 16.00
Europa tu – mag. integracji z UE
16.25 Pogoda 17.15 Fakty 17.25
Pogoda 17.30 Magazyn Aktualno-
ści Kulturalnych 17.50 Pogoda
17.55 Fakty 18.10 Fakty komenta-
rze 18.20 Animak – zapowiedź wy-
darzeń kulturalnych 18.25 Wschód
– zachód – reportaż z festiwalu
Dialog – Wrocław 18.50 Czas na
bajkę – prog. dla dzieci 21.30 Fak-
ty flesz 21.35 Pogoda 21.40 Akta
W – sensacje sprzed lat 21.55 Su-
per 3

PULS

- 7.00 Telesklep
- 8.00 Rycerz Redwall [8] – serial anim.
- 8.30 Strażnicy prawdy [8] – Kolumb – serial anim.
- 9.00 Domek na prerii [40] – Uciekający wagon – serial przygodowy USA
- 10.00 Dotyk anioła [115] – Zrobione w USA – serial obycz. USA
- 11.00 Tajemniczy element [16] – serial sens. USA
- 12.00 Czarno-biały
- 12.30 Jedynie prawda jest ciekawa [2] – film dok.
- 13.25 Remington Steele [78] – Podmiejski Steele – serial sens. USA
- 14.20 Jak się robi...? – reportaż
- 14.45 King Kong – film fantastyczny USA
- 17.05 Lalka [1] – film obycz., Polska
- 20.00 Wydarzenia
- 20.30 Zdarzyło się jutro [16] – Bat Masterson – serial sens. USA
- 21.25 Pan wzywał, Milordzie? [8] – serial komed., W. Bryt.
- 22.20 Pieczone gołąbki – komedia obycz., Polska
- 0.00 Pan wzywał, Milordzie? [8] – serial komed., W. Bryt.

NIEPOKALANÓW II

- 15.00 Godzina Miłosierdzia
- 15.25 Paradoks św. Teresy z Lisieux – film dok.
- 15.50 Zardzewiały świat – felieton
- 16.00 Słowo życia – Ewangelia dnia
- 16.05 Kalendarz liturgiczny: św. Wolfharda
- 16.10 Kino rodzinne
- 16.35 Dom i ogród [8] – poradnik
- 17.10 Klasyka automobilizmu [8] – prog. motoryzacyjny
- 17.35 Światowa Odyseja: Południowa Afryka – na granicy dwóch oceanów – film krajoznawczy
- 18.20 Skrzatusz – felieton
- 18.30 Kino rodzinne
- 19.00 Tydzień w Kościele – przegląd wydarzeń
- 19.20 Nasz dziadzio [6]: Jak zostałem bohaterem Dzikiego Zachodu – film rysunkowy dla dzieci
- 19.30 Dwory i pałace ziemi gorzowskiej: pałace w Stradzewie, Korytowie i Janowie – filmy dok.
- 20.00 Koncert Życzeń
- 20.30 Różaniec – część chwalebna
- 21.00 Apel Jasnogórski
- 21.05 Słowo życia – Ewangelia dnia
- 21.10 Kalendarz liturgiczny: św. Wolfharda
- 21.15 Twórczość Zbigniewa Łaskota – felieton
- 21.25 Saharyjska ballada – film dok.
- 21.40 Przygody Joselito i Paluszka – film fab. produkcji włoskiej

TVP 1

- 6.30 Wszystko o działce i ogrodzie
- 7.00 Agrolinia
- 8.00 Wiadomości
- 8.15 Dom Czarnoksiężnika [8] – serial
- 8.45 Ziarno – program redakcji katolickiej dla dzieci i rodziców

- 9.10 Cybermania
- 9.40 Walt Disney przedstawia: Sabrina – serial anim. USA
- 10.05 Walt Disney przedstawia: Kochanie, zmniejszyłem dzieciaki – serial USA
- 11.00 Co pani na to?
- 11.35 Bezpieczna Jedyńka
- 12.00 Z kamerą wśród zwierząt – Jesienny spacer
- 12.30 Miliard w rozumie – teleturniej
- 13.00 Wiadomości
- 13.10 Zwierzęta świata – Kondor, kochot i kanion [1] – film dok. prod. angielskiej
- 13.45 Lista przebojów
- 14.20 KAC – komiczna audycja cykliczna
- 14.35 Dance ma sens
- 15.05 Dzieci Witkacego [7] – serial dok.
- 15.35 Słodkie zmartwienia [25,26] – serial USA
- 16.25 Dwadzieścia jeden – teleturniej
- 17.00 Teleexpress
- 17.20 Gość Jedyńki
- 17.30 Plebania [98] – serial TVP
- 18.00 Kochamy polskie seriale – teleturniej
- 18.30 Jaka to melodia? – quiz muzyczny
- 19.00 Wieczorynka: Tęczowe rybki
- 19.30 Wiadomości
- 20.05 Quiz Show – film fab. USA
- 22.20 Magazyn motoryzacyjny MOC
- 22.45 Gala Boksu Zawodowego
- 23.35 Rodzina Addamsów II – komedia USA
- 1.05 Procesor – magazyn

TVP 2

- 7.00 Echa tygodnia – dla niesłyszących
- 7.30 Spróbujmy razem – magazyn dla niepełnosprawnych
- 8.00 Program lokalny
- 9.00 Doogie Howser, lekarz medycyny [80] – serial USA
- 9.25 Psi świat [11] – Gdy żona strajkuje – serial prod. kanadyjskiej
- 9.50 Nie tylko dla komandosów
- 10.15 Pomóż niepełnosprawnym „Spróbujmy razem”
- 10.20 Kręciola
- 10.40 Wszystko o rasach – Cairn Terier – serial dok. prod. angielskiej
- 11.10 Arka Noego
- 11.35 Kino bez rodziców: Jetsonowie – serial anim. USA
- 12.00 Kino bez rodziców: Molly [1/13] – serial prod. polsko-angielskiej
- 12.30 Gwiezdny pirat [4/7] – Porwanie – serial TVP
- 12.55 Pomóż niepełnosprawnym „Spróbujmy razem”
- 13.05 Polak potrafi, czyli co dziś porusza Weissa Janusza
- 13.45 Pomóż niepełnosprawnym „Spróbujmy razem”
- 14.00 Familiada – teleturniej
- 14.30 Złotopolscy [354] – telenowela TVP
- 15.00 VI Międzynarodowy Festiwal Sztuki Cyrkowej-Warszawa 2001

- 16.00 Śpiewające fortepiany – teleturniej muzyczny
- 17.00 30 ton! – Lista, lista – lista przebojów
- 17.30 Jazda kulturalna
- 18.00 Program lokalny
- 18.30 Panorama
- 18.55 Benefis Karola Strasburgera
- 20.50 Słowo na niedzielę
- 21.00 Panorama
- 21.20 Sport telegram
- 21.35 Tina – film biograficzny USA
- 23.40 Jak upolować mężczyznę, czyli seks w wielkim mieście [1/12] – serial USA
- 0.10 Historie policyjne – Zagrożenie – serial USA

POLSAT

- 6.00 Disco Relax
- 7.00 Twój lekarz
- 7.15 Wystarczy chcieć
- 7.30 Magazyn redakcji programów religijnych
- 8.00 Serial animowany dla dzieci
- 8.30 Faceci w czerni [51]
- 8.55 Tajemniczy rycerze [37]
- 9.20 Power Rangers [133]
- 9.45 Disco Polo Live
- 10.40 Zwariowana noc w barze Dixie – USA (1979)
- 12.30 Batman – USA
- 14.25 Benny Hill
- 15.00 4 x 4
- 15.30 Informacje
- 15.40 Prognoza pogody
- 15.45 Pokój na czarno [2]
- 16.15 Najzabawniejsze zwierzątka świata [4]
- 16.45 Roswell: w kręgu tajemnic [31]
- 17.35 Asy z klasy [30]
- 18.30 Informacje
- 19.05 Chciwość, czyli żądza pieniądza
- 20.00 Miodowe lata [75]
- 20.45 Graczykowie [62]
- 21.15 Zostać Miss [9]
- 21.30 Losowanie LOTTO
- 22.25 Rodem z policji – Kanada/USA (1995)
- 0.15 Opowieści z krypty [17]
- 0.14 Zbyt piękne, żeby... – USA (1997)
- 2.25 Batman – USA
- 4.10 Muzyka na BIS

TVN

- 6.25 Telesklep
- 7.55 Punky Brewster [56/88] – serial komediowy USA
- 8.20 Przygody Pytalskich [26/26] – serial anim.
- 8.45 Przygody Kuby Guzika [19/52] – serial anim.
- 9.10 Łebski Harry [40/86] – serial anim.
- 9.35 Uczniowskie manewry [8/26] – serial komediowy USA
- 10.00 Automaniak – magazyn motoryzacyjny
- 10.30 VIVA Polska! – program muzyczny
- 12.30 Reality show
- 13.15 Przygody Supermana [39/66] – serial przygodowy USA
- 14.10 Maraton uśmiechu – program rozrywkowy

- 14.40 Ananasy z mojej klasy – program rozrywkowy
- 15.45 Dom pełen pomysłów – magazyn
- 16.15 Wielki poker – teleturniej
- 17.00 Kochane kłopoty [5/21] – serial obyczajowy USA
- 17.55 13 posterunek [8/42] – serial komediowy, Polska
- 18.30 Ale plama – program rozrywkowy
- 19.00 TVN Fakty
- 19.35 Milionerzy – teleturniej
- 20.25 Reality show
- 21.10 Droga do gwiazd – program rozrywkowy
- 22.10 Pokusa – film sensacyjny USA
- 0.00 Operacja wieczność [2/26] – serial sensacyjny USA
- 1.00 Koszmar z ulicy Wiązów II – Zemsta Freddy'ego – horror USA
- 2.35 Nic straconego – powtórki programów

TV4

- 6.00 Plac budowy [3] – serial
- 6.30 Dzieciaki z mgławicy [3] – serial
- 7.00 V Max – mag. motoryzacyjny
- 7.30 Zaginione cywilizacje [7] – film dok.
- 8.30 Hoboczeki [10] – serial anim. dla dzieci
- 9.00 Plac budowy [4] – serial
- 9.30 Dzieciaki z mgławicy [4] – serial
- 10.00 Biały Kiel [5] – serial przygodowy
- 10.30 Czarny Królewicz [5] – serial przygodowy
- 11.00 Z afrykańskiego pamiętnika [2] – serial USA
- 12.00 Dawni wojownicy [15] – serial dok. USA
- 12.30 Ach, śpij kochanie [8] – serial kom. USA
- 13.00 TV4 Kropka pl
- 13.30 V Max – program motoryzacyjny
- 14.00 Abbott i Costello spotykają Niedźwiedzia Człowieka – komedia USA
- 15.50 Szpiedzy i piraci [4] – serial przygodowy
- 16.50 Niewiarygodne, ale prawdziwe [7] – serial dok.
- 17.45 Dziennik
- 17.58 Informacje sportowe
- 18.05 Hakerzy – thriller USA
- 20.00 Reality show
- 20.55 Anioł ciemności 2 [7] – serial USA
- 21.50 Między nami partnerami [7] – komedia USA
- 22.20 Jej cały świat [7] – serial kom. USA
- 22.45 Drogówka – magazyn policyjny
- 23.15 Stan zagrożenia – thriller USA
- 1.05 Millennium [15] – serial USA
- 2.00 Muzyczny VIP – magazyn muzyczny

TV POLONIA

- 6.00 Profesor na drodze – film fabularny prod. polskiej
- 7.00 Echa tygodnia
- 7.30 Wpisani w krajobraz Gołdapi – reportaż
- 8.00 Wiadomości

- 8.15 Lecznica pod św. Franciszkiem [7] – serial dok.
- 8.45 Ziarno
- 9.10 Król zwierząt – teleturniej dla najmłodszych
- 9.35 Plebania [8] – serial TVP (powt.)
- 10.00 Księżna partyzant – film dok. (powt.)
- 10.35 Uczmy się polskiego [8] – Wesołych świąt
- 11.05 Klan [498, 499, 500] – telenowela TVP (powt.)
- 12.20 Dzieje kultury polskiej: Sarmacja, czyli Polska (XVII w.) – film dok.
- 13.10 Podróże kulinarne Roberta Makłowicza: Krynicki smak
- 13.40 Maściągata [69] – serial anim. prod. angielskiej
- 14.05 Skarbiec – magazyn historyczno-kulturalny
- 14.35 Piraci – teleturniej
- 15.05 Jest jak jest [7/19] – Piękna klientka – serial prod. polskiej
- 15.30 Dialogi z przeszłością
- 16.00 Chrzęszcz brzmi w trzcinie... – program poradnikowy
- 16.25 Kurier z Waszyngtonu – program z udziałem Jana Nowaka Jeziorańskiego
- 16.40 Kościół moje życie – reportaż
- 17.00 Teleexpress
- 17.20 Gość Jedyński
- 17.30 Wielki Piknik Dwójki – Beata Kozidrak [3]
- 18.00 Na dobre i na złe [58] – Złoty strzał – serial prod. TVP
- 18.50 Zaproszenie
- 19.15 Dobranocka: Przygody Misia Colargola [16] – Colargol marynarzem – serial animowany dla dzieci
- 19.30 Wiadomości
- 20.00 Pajęczarki – komedia prod. polskiej
- 21.45 Kabaret na festiwalu – Fabularny show kabaretowy
- 22.30 Panorama
- 22.50 Sport telegram
- 23.00 Benefis Jana Miodka w Teatrze Stu
- 23.50 Wielki Piknik Dwójki – Beata Kozidrak (powt.)
- 0.20 Na dobre i na złe [58] – Złoty strzał – serial prod. TVP (powt.)
- 1.15 Przygody Misia Colargola [16] – Colargol marynarzem – serial anim. (powt.)
- 1.30 Wiadomości (powt.)
- 1.50 Sport telegram (powt.)
- 2.00 Pajęczarki – komedia prod. polskiej (powt.)
- 2.45 UWAGA! ZMIANA CZASU Z GODZ. 3.00 NA 2.00
- 2.45 Kabaret na festiwalu – Fabularny show kabaretowy [2] (powt.)
- 3.35 Skarbiec – magazyn historyczno-kulturalny (powt.)
- 4.05 Benefis Jana Miodka w Teatrze Stu (powt.)
- 5.00 Panorama (powt.)
- 5.20 Sport telegram (powt.)
- 5.25 Dialogi z przeszłością (powt.)
- 5.55 Hity satelity (powt.)

PASMO WSPÓLNE

- 7.00 Clifford The Red Dog [2/26] 7.30
- Tommy I Oscar [20/26] 8.00 OTV 9.00
- Święty [11] 10.00 Teleturniej 3 na 6 10.30 Łza się w oku kręci 12.00 Cel podróży [4/26] 13.00 Skarbiec 13.25
- Meksyk I Karaiby [11/13] 14.00 Serial dokumentalny 14.25 Gościńiec 15.00
- Mała Meg, duża Meg [12/13] 15.30
- Rozrywka 16.15 Monografia Polskiej Animacji 16.35 Zaproszenie 17.00
- OTV 19.00 Ptaki ciernistych krzewów [7/7] 20.40 Telekurier bis 21.00 OTV
- 22.00 Kino Mocne: Najdłuższy szlak 23.30 Madame Butterfly [2/2]

KATOWICE

- 8.00 Spotkania z tradycją 8.25 Telewizyjne ogłoszenia drobne 8.30
- Z życia Kościoła – program katolicki 8.50 TV Katowice proponuje...
- 17.00 Program muzyczny 17.50
- Palce lizać – kuchnia regionalna 18.00 Aktualności 18.15 Wiadomości sportowe 18.20 Lata lecą – prog. rozrywkowy 21.00 Piosenki z San Remo 21.30 Aktualności 21.40 Park etnograficzny w Chorzowie

KRAKÓW

- 8.00 Kronika 8.10 Warto wiedzieć 8.15 Wiara i życie – program redakcji katolickiej 8.40 Rekomendacje kulturalne 17.00 Życiorysy z refrenem 17.40 Podpowiedzi w plenierze 17.55 Warto wiedzieć 18.00
- Kronika 18.20 śWirk 21.00 Kwartet 21.30 Kronika 21.45 Wiadomości sportowe

WROCŁAW

- 8.00 Weekend, weekend – prog. familijny 10.30 Łza się w oku kręci 17.00 W kręgu wiary – mag. katolicki 17.30 Przepytywanka – talk-show 18.00 Fakty wydanie główne 18.15 Pogoda 18.20 Pół żartem – prog. kabaretowy 18.50 Czas na bajkę – prog. dla dzieci 21.00 Artyści estrady – prog. muzyczny 21.30
- Fakty wieczorne 21.45 Studio Sport

Niedziela 21.10.2001

Rzymskie bazyliki:

Bazylika św. Piotra i św. Pawła, dawna i nowa

Nie ma na świecie miasta, które mogłoby się równać z Rzymem pod względem ilości zabytków kultury chrześcijańskiej. Jest to miasto pełne architektonicznych skarbów i do nich należą między innymi Bazylika św. Piotra i św. Pawła. Jedna z najpiękniejszych bazylik na świecie, ukazana taką, jaką była kiedyś i taką, jaką jest dzisiaj.

Film dokumentalny; Włochy; TV Puls, godz. 12.20 i 23.25

Ukryty świat, cz. I

Dokumentalna produkcja BBC, w którym David Cornwell (alias John Le Carre) po raz pierwszy opowiada o swoich doświadczeniach tajnego agenta.

Autor filmu wciąż widza w fascynującą podróż po podwójnym życiu Cornwella: agenta służb specjalnych i pisarza, autora wielu książek szpiegowskich. Dokument jest niezwykle opowieścią nie tylko o życiu słynnego szpiega, ale także próbą wnikięcia w tajemnice służb specjalnych okresu zimnej wojny. Dotyka więc tematu tyleż samo interesującego, co nadal tajemniczego i niepoznanego.

Wielka Brytania; TV Puls; godz. 13.30 i 22.30

Wtorek 23.10.2001

Katalog zabytków:

Przemysł – katedra greckokatolicka

W XVIII wieku w Przemyślu rozebrano starą katedrę unicką i rozpoczęto budowę nowej. Przed pierwszym rozbiorem Polski i zajęciem tych ziem przez Austriaków zdołano ukończyć tylko dzwonnice. Unicy dostali jednak własną świątynię – przejęli kościół należący poprzednio do Karmelitów. W specjalnym dekreście cesarz Józef II zarządził kasatę wielu klasztorów w cesarstwie habsburskim – na nowo zdobytych ziemiach również. W Przemyślu zlikwidowano klasztor Karmelitów, a ich kościół przekształcono w katedrę unicką. Program przedstawia historię katedry.

Autorzy: Maciej Wojtyński, Wiktor Niedzicki; TVP 1, godz. 14.25

Środa 24.10.2001

Świat bez fikcji.

Lokatorzy z przydziału Stalina

Zwaliste gmaszysko w centrum Moskwy, nad rzeką, w pobliżu Kremla, mieści kilkaset mieszkań. Wykopy pod jego fundamenty powstały w 1928 roku. Dziesięciopiętrowy kompleks mie-

ścił pięćset mieszkań wyposażonych w niesłychane na owe lata luksusy – centralne ogrzewanie i gorącą wodę w kranach. Partyjni dygnitarze, komisarze ludowi zajmowali najokazalsze apartamenty, późniejsi aparatczycy zadowolić się musieli skromniejszymi mieszkaniami z widokiem na podwórko. Wspomnienia dawnych prominerów oraz ich bliskich, ilustrowane archiwalnymi zdjęciami, składają się na niezwykle interesujący i wstrząsający zarazem film dokumentalny francuskich realizatorów.

Film dokumentalny; Francja 1999; TVP 2, godz. 00.05

Piątek 26.10.2001

Księżna partyzant

W 1970 roku w Sztokholmie ukazała się drukiem książka Alice Habsburg „Prinsessa och partisan”. Autorka opisała w niej swoje dzieje, w Polsce właściwie nieznane, a tak bardzo związane z naszym krajem. Marian Kubera wykorzystał jej autobiografię, by przedstawić postać kobiety, która do końca życia mówiła o sobie, że jest polskim partyzantem. Przy tej okazji przypomina też postać jej męża – arcyksięcia Karola Olbrachta Habsburga z Żywca, który nawet w najcięższych latach wojny obstawał przy swojej polskości, co przypłacił utratą zdrowia i przedwczesną śmiercią.

Real. Marian Kubera; TV Polonia, godz. 20.30

Sobota 27.10.2001

Ziarno.

Anioł Stróż

W magazynie mnóstwo nowości. Przede wszystkim dzieci znajdą w nim odpowiedzi na pytania o życie i działalność aniołów. Z tą chwilą rozpocznie się akcja poszukiwania ludzi śpieszących innym z pomocą. Niektórym ze wskazanych przez widzów ziemskim Aniołom Nadziei realizatorzy magazynu wręczą order „Sieje je”, przyznawany za wnoszenie w życie wielkiej nadziei.

Zakończył się już cykl korespondencji z Ziemi Świętej. Widzowie będą jednak mogli pogłębić swą wiedzę o Izraelu sprzed 2000 tysięcy lat, uczestnicząc w nowej grze komputerowej, którą poznają w tym wydaniu programu. Rozpocznie się też nowy cykl „Abecadło z nieba spadło”, a w nim spotkania Roberta Friedricha – założyciela zespołu „Arka Noego” – z muzykującymi rodzinami.

Autorki: s. Mariola Kłos, Lidia Lasota; TVP 1 i TV Polonia, godz. 8.45